

Liaona

Vosa mai na Koniferedi Raraba

Sa Yacova na 15 na Milioni na
iWiliwili ni Lewe ni Lotu

Sa Ulabaleta na 80,000 na
iWiliwili ni Mataivalu ni
Daukaulotu Tudei

LOIOWATAKA NA CHURCH HISTORY MUSEUM

Na iBotani mai Kiliati, mai vei Annie Henrie

*“Sa sega beka na ibotani mai Kiliati?” Jeremaia 8:22. . . Na loloma sa ikoya na ibotani ka na kauta mai na vakacegu kina yalo. . . [Na] Luwena, sa ikoya na Turaga o Jisu Karisito e a solia na Nona bula meda rawata kina na bula tawamudu, na levu ni Nona lomana na Tamana kei na Nona lomani keda”
(Thomas S. Monson, “E Dua na Katuba ka Vakatokai me Loloma,” Ensign, Nove. 1987, 66).*

SOQONI ENA MATAKA NI VAKARAUWAI

- 4 Ni Bula Vinaka Mai ki na Koniferedi
Peresitedi Thomas S. Monson
- 6 Koniferedi Raraba: Vaqacacotaki ni Vakabauta kei na iVakadinadina
Elder Robert D. Hales
- 9 Dou Yalomalua ka Yalomalumulumu
Elder Ulisses Soares
- 12 Eda Kila Beka Na Ka sa Tu Vei Keda?
Carole M. Stephens
- 15 Rai ki Liu ka Vakadinata
Elder Edward Dube
- 17 Na Katuba ni Lomalagi
Elder David A. Bednar
- 21 Mai Tomani Keimami
Peresitedi Dieter F. Uchtdorf

SOQONI ENA YAKAVI NI VAKARAUWAI

- 25 Nodra Tokoni na Vakaitutu ena Lotu
Peresitedi Henry B. Eyring
- 26 Na iDola Ki na Veitaqomaki Vakayalo
Peresitedi Boyd K. Packer
- 29 Na Kaukauwa Vakasakiti ni Marama
Elder D. Todd Christofferson
- 33 Maqusatiki na iTuvatuva Qaqa ni Turaga!
Elder S. Gifford Nielsen
- 35 Na Ka Lailai ka Beci
Elder Arnulfo Valenzuela
- 37 Ko Sa Via Bula se Segai?
Elder Timothy J. Dyches
- 40 Vaka na Bilo sa Kavoro
Elder Jeffrey R. Holland
- 43 Laiva na Nomu Veivakabauti Vua na Turaga
Elder M. Russell Ballard

SOQONI NI MATABETE

- 46 Na iVunau kei na iVakavuvuli Era Tu ena Yavu ni Vakabauta
Elder L. Tom Perry
- 49 Dou Sa Qai Segai ni Tiko Vulagi Kina
Bisopi Gérald Caussé
- 52 Kacivi Mai Vua Meu Vunautaka na Nona Vosa
Elder Randy D. Funk

- 55 O Sa na Rawata ena Gauna Oqo!
Peresitedi Dieter F. Uchtdorf

- 58 Vauca na Nodra Mavoa
Peresitedi Henry B. Eyring
- 61 Vakatawa ni Sipi Dina
Peresitedi Thomas S. Monson

SOQONI ENA MATAKA NI SIGATABU

- 69 Kivei Ira na Makubuqu
Peresitedi Henry B. Eyring
- 72 Me Kakua Vei Iko na Kalou Tani
Elder Dallin H. Oaks
- 76 Mo Dou Saumaki Mai
Bonnie L. Oscarson
- 79 Na iGu ni Vosota
Elder Richard J. Maynes
- 82 Qaqaco Yadudua mai na Veisorovaki i Jisu Karisito
Elder Richard G. Scott
- 85 "Au na Segai ni Weletaki Iko, se Biuti Iko"
Peresitedi Thomas S. Monson

SOQONI ENA YAKAVI NI SIGATABU

- 88 A Lele i Jeremaia: Qarauna na Tiko Vakavesu
Elder Quentin L. Cook
- 92 Kaukauwa e Tiko ena Matabete
Elder Neil L. Andersen
- 96 Veivakatavulici ena Kaukauwa kei na Dodonu ni Lewa ni Kalou
David M. McConkie
- 99 Tautauri Matua Tikoga
Elder Kevin S. Hamilton
- 102 Rai Cake
Elder Adrián Ochoa
- 104 Toro Voleka Vua na Kalou
Elder Terence M. Vinson
- 106 Vakatablewa Me Baleta na Tawamudu
Elder Russell M. Nelson
- 110 Me Yacova Ni Da Sota Tale
Peresitedi Thomas S. Monson

SOQONI RARABA NI SOQOSOQO NI VEIVUKEI

- 111 Na Kaukauwa, Reki, kei na Loloma ena Maroro ni Veiyalayalati
Linda K. Burton
- 115 Sa Kena iNaki Meda Reki Vakalevu
Carole M. Stephens
- 118 Ciqoma na Veivakalougatataki ni Nomu Veiyalayalati
Linda S. Reeves
- 121 Eda Segai ni Lako Duadua Voli
Peresitedi Thomas S. Monson
- 64 Vakaitutu Raraba ni Lotu i Jisu Karisito ni Yalododonu Edaidaki
- 124 Mataveiliutaki Raraba ni Veimataisoqosoqo
- 125 iTuvatuva ni iTalanoa ni Koniferedi
- 126 iTukutuku ni Lotu

iVakaleka ni ika 183 ni Koniferedi Raraba Vakayabaki

MATAKA NI VAKARAUWAI, 5 NI OKOTOVA, 2013, SOQONI RARABA

Vakatulewa: Peresitedi Thomas S. Monson. Veiliutaki: Peresitedi Henry B. Eyring. iDolamasu: Elder Kent F. Richards. iSogomasu: Matthew O. Richardson. Sere mai na Tabernacle Choir; Mack Wilberg kei Ryan Murphy, veiliutaki; Andrew Unsworth kei Clay Christiansen, taba-oqani: “Cecere ka Dokai,” *Sere ni lotu*, naba 163; “Me da Sa Mai Marau,” *Sere ni lotu*, naba 3; “Isireli Bau Rogoca,” *Sere ni lotu*, naba 6, arr. Wilberg, sega ni tabaki; “Rarama na Yaloqu,” *Sere ni lotu*, naba 135; “Keep the Commandments,” *Children’s Songbook*, 146, arr. Murphy, sega ni tabaki; “Tou Lagasere ni Marau,” *Sere ni lotu*, naba 48, arr. Wilberg, taba. Oxford.

YAKAVI NI VAKARAUWAI, 5 NI OKOTOVA, 2013, SOQONI RARABA

Vakatulewa: Peresitedi Thomas S. Monson. Veiliutaki: Peresitedi Dieter F. Uchtdorf. iDolamasu: Elder Paul V. Johnson. iSogomasu: Carol F. McConkie. Sere mai na dua na matasere ni matavuvale mai na iteki o Roy, Kaneshville, Hooper, kei West Haven, e Utah; Jane Fjeldsted, veiliutaki; Linda Margetts, taba-oqani: “On This Day of Joy and Gladness,” *Hymns*, no. 64, arr. Fjeldsted/Margetts, sega ni tabaki; “I Know That My Savior Loves Me,” Nodra iTavi na Gonelalai ena Soqoni ni Sakaramede 2010, mai vei Bell kei Creamer, arr. Fjeldsted/Margetts, sega ni tabaki; “Gu ki Liu,” *Sere ni lotu*, naba 39; “Loloma e Vale,” *Sere ni lotu*, naba 178, arr. Fjeldsted/Margetts, sega ni tabaki.

BOGI NI VAKARAUWAI, 5 NI OKOTOVA, 2013, SOQONI NI MATABETE

Vakatulewa: Peresitedi Thomas S. Monson. Veiliutaki: Peresitedi Henry B. Eyring. iDolamasu: Elder Paul E. Koelliker. iSogomasu: Elder Walter F. González. Sere mai na matasere ni Matabete i Eroni mai na iteki eso mai Murray, e Utah; DeHaan, veiliutaki; Richard Elliott, taba-oqani: “Sing Praise to Him,” *Hymns*, no. 70, arr. Kempton, sega ni tabaki; “Like Ten Thousand Legions Marching,” *Hymns*, no. 253, arr. Elliott, sega ni tabaki; “Dina Tu Ga,” *Sere ni lotu*, naba 143; “Ligamuni Qaqa na Noda Kalou,” *Sere ni lotu*, naba 38, arr. Huff, sega ni tabaki.

MATAKA NI SIGATABU, 6 NI OKOTOVA, 2013, SOQONI RARABA

Vakatulewa: Peresitedi Thomas S. Monson. Veiliutaki: Peresitedi Dieter F. Uchtdorf. iDolamasu: Cheryl A. Esplin. iSogomasu: Elder Francisco J. Viñas. Sere mai na Tabernacle Choir; Mack Wilberg, veiliutaki; Clay Christiansen kei Richard Elliott, taba-oqani: “Talei na Liga ni Kalou,” *Sere ni lotu*, naba 86; “Marau na Tui Sau!” *Sere ni lotu*, naba 35; “Jisu sa Laba na Cagi,” *Sere ni lotu*, naba 57, arr. Wilberg, sega ni tabaki; “Tabalaka Nomu iGu,” *Sere ni lotu*, naba 153; “O Divine Redeemer,” mai vei Gounod; “Tura raga Keitou Vuabale,” *Sere ni lotu*, naba 10, arr. Wilberg, sega ni tabaki.

YAKAVI NI SIGATABU, 6 NI OKOTOVA, 2013, SOQONI RARABA

Vakatulewa: Peresitedi Thomas S. Monson. Veiliutaki: Peresitedi Henry B. Eyring. iDolamasu: David L. Beck. iSogomasu: Elder Claudio R. M. Costa. Sere mai na Tabernacle Choir; Mack Wilberg kei Ryan Murphy, veiliutaki; Bonnie Goodliffe, taba-oqani: “Ira na Tauyavu Taka,” *Sere ni lotu*, naba 21, arr. Wilberg, taba. mai vei Jackman; “When He Comes Again,” *Children’s Songbook*, 82–83, arr. Murphy, sega ni tabaki; “Kacivi Mo Veiqaravi,” *Sere ni lotu*, naba 149; “Mo ni Mai Tikoga Kei Au,” *Sere ni lotu*, naba 93, arr. Wilberg, sega ni tabaki.

BOGI NI VAKARAUWAI, 28 NI SEPITEBA 2013, SOQONI RARABA NI SOQOSOQO NI VEIVUKEI

Vakatulewa: Peresitedi Thomas S. Monson. Veiliutaki: Linda K. Burton. iDolamasu: Laraine Swenson. iSogomasu: Ana De Agostini. Sere mai na dua na matasere ni iSoqosoqo ni Veivukei mai na Koronivuli Veivakarautaki ni Kaulotu mai Provo; Emily Wadley, veiliutaki; Bonnie Goodliffe, taba-oqani: “Na Noda iVakabula,” *Sere ni lotu*, naba 5; “Gole ena Vakabauta,” *Sere ni lotu*, naba 159; “Marama e Saioni,” *Sere ni lotu*, naba 192, arr. Sally DeFord, sega ni tabaki; “Au Lako Ke Ko Ni Lewa,” *Sere ni lotu*, naba 164, descant arr. Wadley, sega ni tabaki; “Meu Savasava Tu,” *Sere ni lotu*, naba 73, arr. Lyon, taba. mai vei Jackman

VOSA NI KONIFEREDI SA TU

Mo raica na veivosa ni koniferedi raraba vakayabaki ena Initaneti ena kena veimataqali vosa, sikova na conference.lds.org. Qai digitaka e dua na vosa. Vakarakaraba ni oti e rua na vula mai na koniferedi, sa dau tu na kena vosakatoni ena veisitoa ni lotu.

TUKUTUKU NI VEITUBERI KEI NA SIKO VUVALE

Me baleta na itukutuku ni veituberi kei na siko vuvale, yalovinaka ka digitaka e dua na itikitoko ka sotava vakavinaka duadua na nodra gagadre o ira o sikova.

E WAQANA

E liu: iTaba mai vei Cody Bell.
E muri: iTaba mai vei Cody Bell.

VEITABA NI KONIFEREDI

Era a tabaka na iyalovalo ni koniferedi raraba e Salt Lake City o Welden C. Andersen, Cody Bell, Randy Collier, Weston Colton, Scott Davis, Craig Dimond, Lloyd Eldredge, Collin King, John Luke, Leslie Nilsson, Matthew Reier, Christina Smith, kei Byron Warner; mai Arraiján, Panama, mai vei Josué Peña; mai Brasília, Brazil, mai vei Tomé Siqueira; mai Cavite, Filipaini, mai vei Danilo Soleta; e Colleyville, Texas, e Amerika, mai vei Mark Mabry; e Foz do Iguaçu, Brazil, mai vei Lincoln Parmezan de Melo; mai Guatemala City, e Guatemala, mai vei Don Searle; mai Lima, e Peru, mai vei Stephanie Navarette; e Lodon, Igiladi, mai vei Preston Judy; e Lyon, Varanise, mai vei Carolyn Carter; e Panama City, Panama, mai vei Josué Peña; e Roma, Itali, mai vei Massimo Criscione; kei Santiago, mai Chile, mai vei Cristian F. Castro Marin

NOVEBA 2013 16 NO. 4**LIAONA 10791 858**

Mekasini Vakaviti ni Lotu i Jisu Karisito ni Yalododonu Edaidai

Na Mataveiliutaki Taumada: Thomas S. Monson,

Henry B. Eyring, Dieter F. Uchtdorf

Na Kuoramuni iApositolu Le Tinikarua: Boyd K. Packer, L. Tom Perry, Russell M. Nelson,
Dallin H. Oaks M. Russell Ballard, Richard G. Scott,
Robert D. Hales, Jeffrey R. Holland, David A. Bednar,
Quentin L. Cook, D. Todd Christofferson, Neil L. Andersen**Edita:** Craig A. Cardon**Dauvakasala:** Jose L. Alonso, Mervyn B. Arnold,
Shayne M. Bowen, Stanley G. Ellis, Christoffel Golden**Manidia Dairekita:** David T. Warner**Dairekita ni Matavuvale kei na Veitokoni****kina Matavuvale:** Vincent A. Vaughn**Dairekita ni Mekasini ni Lotu:** Allan R. Loyborg**Manidia ni Bisinisi:** Garff Cannon**Manidia Edita:** R. Val Johnson**iVukevuke Manidia Edita:** Ryan Carr**Volavola kei na Edita:** Susan Barrett, Brittany Beattie,
David Dickson, David A. Edwards, Matthew D. Flitton,
Mindy Raye Friedman, Lori Fuller, Garrett H. Garff, LaRene
Porter Gaunt, Jennifer Grace Jones, Michael R. Morris, Sally
Johnson Odekirk, Joshua J. Perkey, Jan Pinborough, Richard
M. Romney, Paul VanDenBerghe, Marissa Widdison**Manidia Dairekita ni Cakacaka ni Liga:** J. Scott Knudsen**Dairekita ni Cakacaka ni Liga:** Tadd R. Peterson**Disaini:** Jeanette Andrews, Fay P. Andrus, C. Kimball Bott,
Thomas Child, Nate Gines, Colleen Hinckley, Eric P. Johnsen,
Susan Lofgren, Scott M. Mooy, Mark W. Robison,
Brad Teare, K. Nicole Walkenhorst**Kodineita ni iYaya Taqomaki:** Collette Nebeker Aune**Manidia ni Tabavola:** Jane Ann Peters**Kena Tabaki:** Kevin C. Banks, Connie Bowthorpe Bridge,
Julie Burdett, Bryan W. Gygi, Denise Kirby, Ginny J. Nilson,
Gayle Tate Rafferty**Tabaki taumada:** Jeff L. Martin**Dairekita ni Tabavola:** Craig K. Sedgwick**Dairekita ni Veivotayaki:** Stephen R. ChristiansenMe vakau na isau ni mekesini, kei na kena vakatataro e so
ki na *Liaona*, Fiji Regional Office, PO Box 90, Suva, 2-20
Lakeba Street, Samabula, Suva, Fiji. E kena isau e \$2.75
dua na yabaki, se \$0.70 na isau ni ilavelave yadudua, me
vakavo ga na kena ka tabaki me ivakananumi. Me qai kerei
na kena ivakamacala tale e so mai na Valenivolavola Liu ni
Lotu, e na talevoni 3388900 e Suva.Me baleta na sausaumi kei na kena isau ena taudaku kei
Amerika kei Kanada, veitarata ki na nomuni sitoa ni Lotu
se iliului ni tabanalevu se tabana.**Me qai vakau na ivola kei na vakatataro ena****parokaramu** ni kompiuta ena liahona.lds.org; ena i-meli kei na
liahona@ldschurch.org; se ena meli kei na *Liaona*, Rm. 2420,
50 E. North Temple St., Salt Lake City, UT 84150-0024, USA.Na *Liaona* (vakadewataka na ivola i Momani ni "kabasi"
se "idusidusi") sa vakadewataki oti ena vosa vaka- Albania,
Armenia, Bislama, Bulgaria, Cambodia, Cebuano, Jaina, Jaina
(vakararawataka), Croatia, Czech, Denmark, Necaladi, Valagi,
Estonia, Viti, Finiladi, Varanise, Jamani, Kiriki, Idia, Hungary,
Atiladi, Idonisia, Itali, Japani, Kiribati, Korea, Latvia, Lithuania,
Malaqasi, Masela, Mongolia, Nowei, Poladi, Potukali,
Romania, Rusia, Samoa, Slovenia, Sipi, Suwiteni, Swahili,
Tagalog, Taiti, Tai, Toga, Ukraine, Urudu, kei na Vietnam.
(E duiuidi na gauna me taba kina ena veivosa yadudua.)© 2013 mai na Intellectual Reserve, Inc. Dodonu kece e
taqomaki. Tabaki e AmerikaSa rawa me lavetaki na veitukutuku kei na iyaloalo era tiko
ena *Liaona* me baleta na inaki eso, cakacaka ni lotu sega
ni saumi se vakayagataki ga e vale. Ena sega ni rawa me
lavetaki na veiyaloalo eso kevaka era sega ni vakadonui mai
vei kena itaukei. Na vakatataro baleta na Dodonu ni Lavetaki
me na vakau yani kei na Intellectual Property Office, 50 E.
North Temple St., Salt Lake City, UT 84150, USA; i-meli:
cor-intellectualproperty@ldschurch.org.**For Readers in the United States and Canada:**November 2013 Vol. 16 No. 4 LIAHONA (USPS 311-480)
Fijian (ISSN 1096-5122) is published four times year (April,
May, October, and November) by The Church of Jesus
Christ of Latter-day Saints, 50 East North Temple, Salt Lake
City, UT 84150. USA subscription price is \$4.00 per year;
Canada, \$4.80 plus applicable taxes. Periodicals Postage
Paid at Salt Lake City, Utah. Sixty days' notice required for
change of address. Include address label from a recent
issue; old and new address *must* be included. Send USA
and Canadian subscriptions to Salt Lake Distribution Center
at address below. Subscription help line: 1-800-537-5971.
Credit card orders (Visa, MasterCard, American Express)
may be taken by phone. (Canada Poste Information:
Publication Agreement #40017431)

POSTMASTER: Send all UAA to CF5 (see DMM 707.4.12.5).

NONPOSTAL AND MILITARY FACILITIES: Send address
changes to Distribution Services, Church Magazines, PO Box
26368, Salt Lake City, UT 84126-0368, USA.**KEDRA ITUVATUVA
VAKAMATANIVOLA O IRA
ERA VOSA**Andersen, Neil L., 92
Ballard, M. Russell, 43
Bednar, David A., 17
Burton, Linda K., 111
Caussé, Gérald, 49
Christofferson, D. Todd, 29
Cook, Quentin L., 88
Dube, Edward, 15
Dyches, Timothy J., 37
Eyring, Henry B., 25, 58, 69
Funk, Randy D., 52
Hales, Robert D., 6
Hamilton, Kevin S., 99
Holland, Jeffrey R., 40
Maynes, Richard J., 79
McConkie, David M., 96
Monson, Thomas S., 4, 61,
85, 110, 121
Nelson, Russell M., 106
Nielsen, S. Gifford, 33
Oaks, Dallin H., 72
Ochoa, Adrián, 102
Oscarson, Bonnie L., 76
Packer, Boyd K., 26
Perry, L. Tom, 46
Reeves, Linda S., 118
Scott, Richard G., 82
Soares, Ulisses, 9
Stephens, Carole M., 12, 115
Uchtdorf, Dieter F., 21, 55
Valenzuela, Arnulfo, 35
Vinson, Terence M., 104**ITUVATUVA VAKAIULUTAGA**Bula savasava, 79
Bula vakatina, 29, 72
Cakacaka ni kaulotu, 4, 33,
35, 43, 52
Cakacakatabu Vakalotu, 92,
115
Cakacakataki, 12, 21, 35
Cakamana, 43
Daukaulotu, 33
Duavata, 15, 49
Galala, 106
Galala vakalotu, 88
iKatini, 17
iLesilesi vakalotu, 15, 69
iliului ni Lotu, 25
iOtioti ni gauna, 26
Ira na Parofita, 6
iTukutuku Vakaraikati, 102
iVakadinadina, 76, 79, 102
iVakaro, 72
iVola i Momani, 82
iVolanikalou, 26
Jisu Karisito, 9, 15, 37, 82,
102, 111
Josefa Simici, 96, 102
Kaukauwa, 92, 96
Koniferedi raraba, 6, 110
Lewai Iko Vinaka, 9
Loloma, 12, 35, 43, 49, 69,
104, 111, 121
Loloma Cecere, 58
Marau, 69, 85
Masu, 121
Matabete, 46, 58, 92, 115
Matavuvale, 29, 69, 72, 88,
106
Na Solibula, 76
Na Veisorovaki i Jisu Kari-
sito, 52, 55, 69, 82, 118
Nuiqawaqawa, 40O ira na Yalewa, 29
Okati kina, 21
Sakaramede, 99, 118
Saumaki, 76
Sautu, 26
Siga ni Vakacecegu, 99
Tamada Vakalomalagi, 69
Tiko savasava, 29, 72
Tiko Vakavesu, 88
Tubu ni Lotu, 4
Vakabauta, 15, 21, 43, 104
Vakamau, 69, 72, 106
Vakavakarau, 102
Vakavinavinaka, 85
Valetabu, 17, 115, 118
Veikadredre, 40, 55, 79, 85,
104, 118, 121
Veiqaravi, 12, 58, 61, 82,
96, 111
Veisoqoni ni Lotu, 15, 99
Veituberi ena vuvale, 61
Veivakabulbulataki, 21, 49
Veivakabulai, 37
Veivakalougatataki, 17
Veivakauqeti, 6, 58
Veivakavulici, 96
Veivosoti, 37
Veivutuni, 26, 52, 55, 82,
118
Veiyalayalati, 12, 82, 99,
111, 115, 118
Vosota, 40, 79, 85, 99
Vuli ivolanikalou, 46, 96,
121
Yago vakatamata, 106
Yalololoma, 40
Yalomalumalumu, 9
Yalo Tabu, 96
Yavu ni Vakabauta, 46
Yavu ni veivakabulai, 72
Yavusa o Isireli, 88

Mai vei Peresitedi Thomas S. Monson

Ni Bula Vinaka Mai ki na Koniferedi

Sa noqu masu ni da na vakasinaiti ena Yalo ni Turaga ni da vakarorogo ka vuli mai kina.

Sa qai dua na ka vinaka, kemuni na taciqu kei na ganequ, meda mai sota vata tale. Se qai mai oti wale toka ga oqo e 183 na yabaki na nona a mai tauyavutaka na Lotu na Parofita o Josefa Simici, ena veidusimaki ni Turaga. Ena soqoni o ya ena ika 6 ni Epereli, 1830, era a tiko kina e lewe ono na lewe ni Lotu.¹

Au marautaka niu mai vakaraitaka oqo ni ena rua na macawa sa oti sa mai 15 na milioni kina na lewe ni Lotu. Sa gumatua tikoga na kena tubu tiko na Lotu ena kena sa veisautaki na nodra bula e vuqa vakavuqa na tamata ena veiyabaki. Sa teteva yani na vuravura taucoko na nodra sa vakasaqara yani na noda daukaulotu mera kunei ira era vakasaqara tiko na dina.

Se bera mada ga oqo ni yabaki dua na noqu a vakaraitaka na kena sa vakalailaitaki sobu na yabaki ni bula ni veiqaravi ni kaulotu. Vakatekivu mai na gauna o ya, sa toso cake sara na iwiliwili ni daukaulotu tudei mai na 58,500 ena Okotova ni 2012 ki na 80,333 nikua. Sa qai dua dina na vakayacoka veivakauqeti eda sa raica oqo!

E sega tale ni dua na ivakaro yaga

sara, se itavi e vauci kaukauwa, se ivakasala e cavuti vakadodonu me vakataka ena ivolanikalou a solia kina na veivakaroti na Turaga sa tucake-tale ena Nona a rairai mai Kalili kivei iratou na tinikadua na tisaipeli. A kaya kina o Koya, “O koya mo dou qai lako, ka vakalotutaki ira na lewe ni veivanua kecega, ka papitaisotaki ira e na yaca ni Tamamudou, kei na Luvena, kei na Yalo Tabu.”² A vakaraitaka kina na Parofita o Josefa Simici, “Mai na veika kece sara sa tukuni oti, sa itavi cecere ka bibi duadua o ya na kaburaki ni Kosipeli.”³ Eso vei kemuni o ni tiko nikua o ni na nanuma na vosa nei Peresitedi David O. McKay, a kaya vakamatata kina “Eda sa daukaulotu na lewenilotu yadua!”⁴

Au mai kuria kina na nodrau vosa ena noqu. Oqo na gauna meda lako vata mai kina na lewenilotu kei na daukaulotu, meda cakacaka vata, ka vakaitavi ena were ni vaini ni Turaga ena kau mai ni yalo ki Vua. Sa vakarautaka tu o Koya kivei keda na veika meda wasea kina na kosipeli ena veimataqali sala, ka na vukei keda o Koya ena noda veiqaravi kevaka eda

vakayacora ena vakabauta na vakataucokotaki ni Nona cakacaka.

Me vukea na tauri dei ni tubu cake ni iwiliwili ni noda ilawalawa vakaulotu, au a kerei ira taumada eliu na noda lewenilotu mera na cau mai, ke rawa vei ira, ki na ilavo ni kaulotu ena nodra tabanalevu se ki na iLavo Raraba ni Kaulotu ni Lotu. Sa vakasakiti dina na veitokoni ki na kerekere o ya ka sa vukei kina e udolu

na daukaulotu ka ra sega ni rawa ni vukei ira vakaiira ena vuku ni ituvaki dredre ni nodra bula. Au sa vakavina-
vinakataki kemuni ena cau lomasoli oqo. Ena gadrevi tikoga na veivuke vakaoqo, me rawa ni tomani tiko kina na nodra vukei o ira era gadreva dina mera laki vei qaravi ia e sega ni tiko vei ira na kena ivurevure.

Ia oqo, kemuni na taciqu kei na ganequ, eda sa gole mai eke

meda mai vakasalataki ka vakauqeti vakayalo. E vuqa sara na itukutuku, ka kovuti kina na veilutaga vako-sipeli, ena soli tiko ena rua na siga veitaravi oqo. Era sa kerea oti o ira na turaga kei na marama era na vosa vei kemuni na veivuke vakalomalagi me baleta na itukutuku era na mai cauraka.

Sa noqu masu ni da na vakasinaiti ena Yalo ni Turaga ni da vakarorogo

ka vuli mai kina. Ena yaca ni noda iVakabula, ko Jisu Karisito, emeni. ■

IDUSIDUSI

1. Mai na levu ni tamata ka via vica na daseni toka na kedra iwiliwili ka ra tiko rawa ena siga a tauyavu kina na Lotu, e lewe ono ga na lewenilotu era a digitaki mera liutaka na kena tauyavutaki.
2. Maciu 28:19.
3. *Nodra iVakavuuli na Peresidedi ni Lotu: Josefa Simici (2007), 378.*
4. David O. McKay, ena Conference Report, Epe. 1959, 122.

Mai vei Elder Robert D. Hales
Ena Kuoramu ni iApositolo Le Tinikarua

Koniferedi Raraba: Vaqaqacotaki ni Vakabauta kei na iVakadinadina

*Isa, o keda eda na gadreva dina sara na koniferedi raraba!
Ena vaqaqacotaki na noda vakabauta ka vakatitobutaki
na noda ivakadinadina ena koniferedi.*

Vinaka Peresitedi Monson, na nomu veivakavulici kei na ivakaraitaki ni veiqaravi va-Karisito kei na nomuni veidusimaki me keimami na dau masukutu taucoko. Keimami na dau masukutu kemuni tu ga.

Ena noda itabatamata, e vakatauvata e dua na soqoni vata ni Yalododonu na iVakabula o Jisu Karisito kina “noqu koniferedi raraba.”¹

Se evei ga na vanua e vuravura eda tiko kina, se da ciqoma vakacava na kaburaki ni itukutuku, au vakadinadinataka ni da sa soqoni tiko oqo ena Nona koniferedi. Au vakadinadinataka talega nida na rogoca na Nona Vosa ni sa tukuna oti o Koya, “Na vosa kau sa tukuna se ra tukuna na noqu tamata.”²

Sa dau tiki tu ni lotu dina i Jisu Karisito na koniferedi. A vakasoqoni ira vata na nona kawa o Atama ka parofisaitaka na veika ena yaco mai. A vakasoqoni ira vata na luvei Isireli

o Mosese ka vakavulici ira ena ivakaro sa soli mai vua. A vakavulici ira na lewe vuqa na iVakabula ena Vanua Tabu vakakina mai Amerika. A vakasoqoni ira vata na vakabauta o Pita mai Jerusalemi. Na imatai ni koniferedi ena veitabagauna oqo, a vakayacori ni se qai oti ga e rua na vula mai na gauna e tekivu kina na Lotu, ka se vakayacori tikoga na koniferedi me yacova mai nikua.

Ena dau vakatulewa ga na Turaga ena veikoniferedi kece e qaravi, ka na veituberi kina na Nona Yalotabu.³ Keimami sega ni dau lesi ena ulutaga me keimami na vosa kina. Ena vica na macawa kei na vula, so na gauna e sega na moce, ni keimami na waraka na Turaga. Ena lolo, masumasu, vuli, kei na vakanananu, keimami na vulica na itukutuku e gadreva o Koya me keimami na vosa kina.

E so ena taroga, “na cava na vuna e

sega ni dau yaco mai kina vakarawarawa ka vakatotolo na veivakauqeti?” E a vakavulici Oliver Cowdery na Turaga, “Sa dodonu sara mo vakasamataka taumada vakavinaka, kevaka sa dodonu vei iko mo qai kerea.”⁴ Na itukutuku ni koniferedi ena lako mai vei keimami ni sa oti na vakavakarau ena masumasu, ena veivakauqeti ni Yalo Tabu.

Na ivakavuvuli oqo e dina vei ira kece na lewe ni Lotu ni da vakavakarau tiko ena koniferedi ni tabanalevu, iteki kei na koniferedi raraba. Eda na vakasamataka na ka eda gadreva ka vinakata mai vei Tamada Vakalomalagi ka da masukutu meda na laki cakava na ka eda sa vulica. Ni sa yaco mai na gauna ni koniferedi eda sa na kauta laivi na veitavi tale e so, “[kakua] ni domona na iyau vakavuravura, [ia] mo vakasagara na iyau sa uasivi sara.”⁵ Oti, meda sa qai vakasoqoni ira vata mai na noda matavuvale, meda mai rogoca na vosa ni Turaga, me vaka e a kaya o Tui Penijamini.⁶

Era taleitaka na gonelalai kei na itabagone mera na tiko talega kina. Eda sa na cala tiko keda nanuma ni koniferedi e sega ni ganiti ira baleta ni sa rui tiko e cake na kena itagede vakavakasama ka vakayalo talega. Vei ira na itabagone ena Lotu, au yalataka ni kevaka mo ni na vakarorogo, ko ni na vakila vakavinaka saraga kina na Yalotabu. Ena tukuna vei kemuni na Turaga na veika mo ni na vakayacora ena nomuni bula.

Eda rawa ni rogoca ena koniferedi na ka sara ga e gadreva na Turaga me baleti keda. E a vakadinadinataka e dua na lewenilotu: “Niu vakarogoca toka na nomuni vosa, au sa vakadrukai sara ga. . . . Na nomuni itukutuku sa ivakatakila sara ga ni Turaga kina noqu matavuvale. Au a se bera vakadua ni vakila na kaukauwa ni veivakauqeti ni Yalotabu ena noqu bula me vaka ena vica na miniti ka a vosa kina vakadodonu vei au na Yalo Tabu.”

Dua tale e kaya, “Au se bera vakadua ni vakila e dua na vosa me baleti au sara ga.”

Oqo ena rawa baleta ni Yalo Tabu ena kauta yani na vosa ni Turaga ki yaloda ena kena ka da na rawa ni

kila.⁷ Niu dau vola ivola ena koniferedi, au sega ni dau vola taucoko na ka saraga era tukuna o ira na vosa; au dau vola ga na veidusimaki ka solia tiko vei au na Yalotabu.

Na veika e *tukuni* e sega soti ni bibi mai na ka eda *rogoca* kei na ka eda sa *vakila*.⁸ O ya na vuna e bibi kina meda laki tiko ena koniferedi, na vanua e rawa ni sotavi kina na domo lailai, malumalumu ni Yalotabu, ni da na rogoca, vakila, ka kila.

Isa, o keda eda na gadreva dina sara na koniferedi raraba! Ena vaqacotaki na noda vakabauta ka vakatitobutaki na noda ivakadinadina ena koniferedi. Ni da sa saumaki mai, meda veivakaukawataki meda na tudei, ka vorata na gasau vidi ni itabagauna oqo.⁹

Ena vica na yabaki sa oti sa vaka me mai galala na Lotu mai na veivakacalai kei na veivakacacani era a dau sotava tu mai na Yalododonu e liu. Sa totolo sara tiko na toso yawa tiko mai ni vuravura mai vua na Turaga mai na veigauna sa oti. Sa sereki tu oqo o vuni ca e vuravura. Meda na qaqaarauni, vakarogoca, vakawilika, vakavulica, ka veiwaseitaka na vosa ni parofita me veivakasalataki ka veimaroroi. Me kena ivakaraitaki, “Na matavuvale: Ai Vakaro ki Vuravura Raraba.” E a se soli sara ena gauna e se bera tu kina ni sotava na veimatavuvale na bolebole sa sotavi tu nikua. Sa Bula na Karisito: Na nodra iVakadinadina na iApositolo” sa vakarautaki oti tu me baleta na gauna eda na vinakata dina kina.

Eda na sega ni kila taucoko na vuna era dau vosa kina na parofita kei ira na dau vosa vei keda ena ulutaga era vosa kina ena koniferedi, ia na Turaga e kila vinaka tu. A vakavulica vakaoqo o Peresitedi Harold B. Lee: “Na veimaroroi duadua ga eda kila na lewenilotu ena itabagauna oqo meda . . . talairawarawa kina ivunau ni Turaga mai vei ira na Nona parofita. E so na ka era na taura na vosota kei na vakabauta. O na sega beka ni taleitaka na lewa e rau mai ena Lotu. Ena veisqasaqa beka kei na nomu rai [vakai iko]. Ena veibasai beka kei na ivakarau ni nomu bula ni veimaliwai. Ia, kevaka ko vakarorogo vinaka kina veika oqo,

me vaka e vosa sara tikoga mai na Turaga ena yalomalua kei na vakabauta na yalayala sa ikoya qo, ‘ena sega ni rawai kemudou na matamata ki etesi; . . . ia ena vakamalumalumutaka na Turaga na Kalou na kaukauwa ni tevero, raica ena yavavala ko lomalagi ena vukumudou, me vakacaucautaki kina na yacana.’ (V&V 21:6).¹⁰

A kila vakacava o Peresitedi Lee na ka eda na sotava tiko nikua? E kila baleta ni o koya e parofita, daurairai, ka dauvakatakila. Meda sa vakarorogo ka talairawarawa vei ira na parofita nikua, wili kina o ira era sa vosa sara tiko ga vei keda ena koniferedi oqo, meda na vaqacotaki ka taqomaki.

Na veivakalougatataki levu duadua mai na koniferedi ena yaco mai ni sa mai cava na koniferedi. Nanuma na ituvatuva sa volai oti tu ena ivolanikalou: eda soqoni vata meda rogoca na vosa ni Turaga, ka da lesu yani ki vale ka laki bulataka.

Ni sa vosa oti o Tui Penijamini vei ira na nona tamata, “sa qai vakasukai ira na lewe vuqa; era sa qai lesu tale na tamata yadua kei na nodra vuvale kina nodra itikotiko.”¹¹ Ena nona gauna ni veiliutaki e a cakava talega vaka kina o Tui Limiai.¹² Ni sa vosa oti vei ira na tamata na iVakabula ena varetabu mai Vanuasautu, sa qai kerei ira na tamata, “Ia, mo dou lako mada kina

nomudou veivale ka vakasamataka e lomamudou na veika au sa tukuna, io mo dou kerea vei Tamaqu ena yacaqu, me vakatakila na kena ibalebale ka vakarautaki kemudou vinaka mai mo dou rogoci au tale ni mataka.”¹³

Eda sa ciqoma na veisureti ni iVakabula ni da sa vakasamataka ka masulaka meda kila na veika sa cauraki mai ka qai lako ki liu ka kitaka vaka kina na lomana. Nanuma na vosa nei Peresitedi Spencer W. Kimball: “Au sa vakadeitaka oti e lomaqu niu sa na yaco ki vale ni sa cava na koniferedi, [raraba] oqo . . . sa levu sara na veitikina ena noqu bula meu na laki vakavinakataka. Au sa vakavola tu e lomaqu na veika oqori, kau sa yalataka niu sa na laki tekivu sara ga ni sa oti oqo.”¹⁴ A kaya o Peresitedi Monson: “Au vakauqeti kemuni mo ni laki wilika na vosa . . . ka vakasamataka na itukutuku e tiko kina. Au sa kunea ena noqu bula, ni levu sara na ka au vulica mai na vosa eda rogoca.”¹⁵

Me ikuri ni noda sureti meda vulica yadua ka vakamatavuvale na ivolanikalou, e gadreva na Tamada Vakalomalagi meda dau vuli wasoma ka bulataka na veika eda sa vulica mai na koniferedi. Au vakadinadinataki ni o ira era vakararavi vua na Turaga ka muria na ivakasala oqo ena vakabauta, era na vakaukawawataki

mera vakalougatataki kei ira na nodra matavuvale ena nodra veitabatamata muri mai.

Sa vakarautaka na Tamada Vakalomalagi na sala. Ena koniferedi oqo, e lewe 97 na pasede na lewenilotu era na rogoca na itukutuku ena nodra vosa. E milioni na lewenilotu mai na 197 na matanitu era na sarava na koniferedi oqo ena 95 na veimataqali vosa. Ena loma ga ni rua se tolu na siga sa na laurai na itukutuku ena LDS.org, ena Vakavalagi, ka vakakina ena loma ga ni dua na macawa sa na tekivu mera sa laurai ena 52 na veimataqali vosa. Oqo, eda sa na ciqoma na mekasini ni Lotu ka tabaki ena loma ni tolu na macawa mai na koniferedi raraba. Eda sa na sega ni waraka tiko me vica vata na vula qai yaco mai na meli na vosa eda rogoca. Ena kompiuta, ena talevoni, se dua ga na iyaya vakalivaliva sa rawa ni da wilika, rogoca, sarava, ka wasea na nodra ivakavuvuli na parofita. Dua ga na gauna, dua ga na vanua e rawa ni da vakarabailevutaka na noda kila, vaqacotaka na noda vakabauta kei na ivakadinadina, taqomaki ira noda matavuvale, ka liutaki ira yani ki na noda itikotiko tudei.

Sa na tiko talega na itukutuku ni koniferedi oqo ena nodra ivurevure ni vuli ena initaneti ni itabagone. Kemuni na itubutubu sa na rawa ni ko ni raica na nodra leseni na itabagone me baleti kemuni ena LDS.org. Vakasaqara na ka era sa vulica tiko na luvemu ni cakava me nomu ulutaga ni vuli, veitalanoa mai vale, lotu ni matavuvale, matabose ni matavuvale

kei na veivakatari vei ira yadua na luvemu ena veika mera vakatavulici yadudua kina.

Au vakauqeti kemuni na lewenilotu taucoko mo ni vakayagataka na ivurevure ena mataveilawa ni Lotu. Era sa na tomani tikoga na kena vakacokotaki me rawarawa kina na kena vakayagataki ka ganita na noda bula. Ena LDS.org ko na raica na ivurevure me na vukei iko mo vulica na kosipeli, vaqacotaka na nomu matavuvale, ka veiqaravi ena nomu veikacivi. Sa rawa talega ni o kunei ira na nomu qase ka ra gadreva na veiqaravi ni valetabu me baleta na nodra cakacaka ni veivakabulai, wili kina na vunautaki ni kosipeli. E rawa ni ra sa veiliutaki sara ga na itubutubu ena nodra vakarautaki na luvadra kina papitaiso, na matabete, na kaulotu tudei kei na valetabu. E rawa ni ra vukei keda meda muria na sala rabalailai ka qiqo ni cakacaka vakalotu ni valetabu ka cakacaka me baleta na veivakalougatataki ni bula tawamudu.

Ena koniferedi ni Epereli sa oti, ena soqoni raraba ni matabete, au

O Jason ena nona "iyaragi taucoko ni Kalou."

a talanoataka ni a droinitaka tiko o tamaqu e dua na qaqa ni ivalu me vakavulici au ena daramaki taucoko ni iyaragi ni Kalou kei na veimaroroi ni kosipeli ka tiko kina.

Ni sa oti na soqoni o ya e a tukuna e dua na tama kina nona matavuvale na veika sa vulica na cauravou. Sa vakauqeti sara na luvena lailai o Jason me vaqacara ena LDS.org me rogoca vakaikoya na itukutuku. Ena vica tale na siga e muri sa qai basika ena lotu ni matavuvale me wasea kina na leseni vei ira na tacina kei na ganena. Sa ikoya oqo.

Dua na itukutuku ni koniferedi rawarawa, veivakauqeti kina na Turaga, ka ciqoma e dua na gonelailai, ka vakavulici ki na dua na matavuvale ena sala veivakauqeti kaukauwa. Au taleitaka na iubi ni lomaserena ni yalododonu. Au taleitaka na nona isasabai ni vakabauta me vorata na gasauidi ni vunica. Oqo na veivakalougatataki ni koniferedi.

Kemuni na taciq kei na ganequ, au wasea na noqu ivakadinadina ni bula tiko na Turaga o Jisu Karisito ka tucake tu ena ulu ni Lotu oqo. Oqo na *Nona* koniferedi raraba. Au yalataka vei kemuni ena Yacana, ni kevaka mo na masulaka ena gagadre dina mo rogoca na domo ni Tamada Vakalomalagi ena itukutuku ni koniferedi oqo, ko na raica ka kila ni sa vosa dina vei kemuni me vukei kemuni ka vaqacotaki kemuni, ka me na liutaki kemuni yani ki na nomuni itikotiko ena Nona iserau, Ena yaca i Jisu Karisito, emeni. ■

IDUSIDUSI

1. Vunau kei na Veiyalayalati 124:88; kuri na kena vakabibitaki.
2. Vunau kei na Veiyalayalati 1:38.
3. Raica na Vunau kei na Veiyalayalati 46:2.
4. Vunau kei na Veiyalayalati 9:8.
5. Vunau kei na Veiyalayalati 25:10.
6. Raica na Mosaia 2:5.
7. Raica na 2 Nifai 33:1.
8. Raica na Spencer W. Kimball, ena Conference Report, ni Koniferedi Vakaiwasewase, e Tonga 1976, 127.
9. Raica na Luke 22:31–32.
10. *Nodra iVakavuvuli na Peresitedi ni Lotu: Harold B. Lee* (2000), 94–95.
11. Mosaia 6:3.
12. Raica na Mosaia 8:4.
13. 3 Nifai 17:3.
14. Spencer W. Kimball, "Spoken from Their Hearts," *Ensign*, Nov. 1975, 111.
15. Thomas S. Monson, "Me Sa Tiko Ga Kei Kemuni na Kalou," *Liaona*, Nov. 2012, 110.

Mai vei Elder Ulisses Soares
Ena Mataveiliutaki ni Le Vitusagavulu

Dou Yalomalua ka Yalomalumulumu

Na yalomalua e sega ni kena ibalebale na malumulumu, ia e baleta na noda itovo vinaka ka yalovinaka.

A vakavulica vakaoqo o Momani, ni tamata “ena sega ni rawata na vakabauta kei na vakanuinui vakavo kevaka sa yalomalua ka yalomalumulumu.”¹ A kuria ni kevaka me sega na veika o ya, “sa tawayaga na nona vakabauta kei na nona inuini, raica na Kalou sa vakadonui koya ga sa yalomalua ka yalomalumulumu.”²

Na yalomalua sa tiki ni nodra bula o ira era rerevaka na Kalou, yalododonu, yalomalumulumu, yalorawarawa, ka dauvosota ena gauna ni rarawa.”³ O ira e tiko vei ira na veika oqo era tuvakarau mera muri Jisu Karisito, e dau maravu tu ga na nodra bula, galugalu, vosota vakadede, ka talairawarawa.

A vakavulica vakaoqo o Paula ni yalomalua e vua ni Yalotabu.⁴ sa na ka rawarawa kina me rawati, kevaka eda “bula vata tiko kei na Yalotabu.”⁵ Ka bula vata tiko kei na Yalotabu, sa dodonu me vakaraitaka tiko na noda buladodonu e matana na Turaga.

Ni da sa taura me noda na yacai Karisito sa na gadrevi kina meda sasaga meda veiucui kei Koya ena Nona ivakarau kei na itovo me rawa kina nida na vakataki Koya ena noda ivakarau ni bula ena veisiga.

E a veivakavulici na iVakabula vei ira na nona tisaipeli ka kaya, “O koya mo dou qai vinaka sara, me vaka sa vinaka sara na Tamamudou sa tiko mai lomalagi.”⁶ Kevaka meda sa “lako mai vei Karisito, . . . ka biuta tani na ivalavala sa sega ni vakalotu, . . . ka lomana na Kalou,” sa na qai rawa kina meda na vinaka sara Vua ena loloma soli wale i Karisito.⁷

Na “iValavala va-Karisito, sa isolisoli mai vua na Kalou. [Na ivalavala oqo] ena lako mai [ni da] sa vakayagataka vakadodonu na [noda] galala. Ni da sa gadreva meda vakalomavinakataka na Kalou, [sa dodonu meda] vakadinadinataka [noda] malumulumu kei na noda dau tu vakarau ka segata meda na vinaka cake.”⁸

Na yalomalua ena gadrevi kina na ivalavala va-Karisito. Ni sega oqo ena dredre na noda bulataka na ivalavala ni bula donu tale e so. Na yalomalua e sega ni kena ibalebale na malumulumu, ia e baleta na noda itovo vinaka ka yalovinaka na qaqaco ni itovo vinaka, yalovakaturaga, ka dau vakatulewa vakavuku.

Na yalomalua sa dua na ivalavala e sinai tu vua na iVakabula. O Koya sara ga e vakavulici iratou na Nona tisaipeli

ni kaya, “Dou vuli vei au niu sa yalomalua ka yalomalumulumu.”⁹

Eda kalougata ni da sa sucu vata mai kei na sore ni yalomalua e yaloda. E dodonu meda kila ni na sega ni rawa meda tea ka vakatubura na sorenikau o ya ena sauriva ni mata, ia ena rawa ga ena kena sa na toso tiko na gauna. E gadreva na Karisito meda cola na noda kauveilatai ena veisiga,”¹⁰ ka kena ibalebale ni oya me da dau raica ka gadreva matua.

E vakavulica o Peresitedi Lorenzo Snow, na ikalima ni parofita ena itaba-gauna oqo, “Sa noda itavi meda saga meda vinaka vakaoti, . . . meda saga ena veisiga yadua, ka raica ni da vinaka cake mai na macawa sa oti, ka na saga me vinaka cake ena macawa oqo, me na vinaka cake nikua mai na siga e na noa.”¹¹ Ka sa imatai ni ka me caka meda yalomalua sa ikoya meda saga ena veisiga. Ena veisiga meda saga meda vinaka cake mai na siga yani ki liu ni toso tiko na ilakolako oqo.

Kuria o Peresitedi Snow ka kaya:

“Dau tiko na veika lalai eda dau cakava kei na malumulumu eso ena noda bula, ka dodonu meda sa kauta laivi ena kena gauna totolo duadua, ka . . . sa dodonu meda [vakavulica] vei ira na luveda . . . ni dodonu mera vulica mera [ivakarau] dodonu e matana na Turaga ena veigauna kece sara.

“Kevaka me rawa ni bula tiko e dua na turaga kei watina ena dua na siga ka sega ni rau bau veivala se me vakayalocataka e duatani tale se vakacudruya na Yalotabu ni Kalou . . . ; sa na vinaka sara mai o koya. Me sasagataka sara me vaka tiko ga ko ya ena siga ka tarava. Ia, kevaka me na mani sega ni rawata me vaka o ya ena siga ka tarava, e sega ni kena ibalebale o ya me sa kua ni tovolea tale ena ikatolu ni siga.”¹²

Ni sa na raica na noda yalodina kei na vosota vakadede, na Turaga ena solia vei keda na veika ka na sega ni da rawata ena vuku ni malumulumu e vesuka tu na noda bula.

Dua tale na ka bibi meda cakava me rawa kina na yalomalua sa ikoya na noda dau vakatulewa vakamatau ena gauna ni cudru. Me vaka ni da tamata ga ka da bula tiko ena dua

na vuravura e sinai kina na nuiqawaqawa, sa na dua toka kina na bolebole kina noda bula na vosota na noda cudru. Vakasamataka ena vica na sekodi na ka o na cakava ni dua o gadreva me cakava e dua na ka o qai raica ni se bera tu ga ni caka ena gauna sa vinakati kina. Vakacava na gauna era sega ni duavata kina kei iko na tamata ena nomu vakatutu, dina ga ni o sa vakadeitaka ni veika o kaya tiko e iwali dodonu sara ga ni leqa? Ko na sauma vakacava ni dua e vakacudru iko, vakalewa na nomu cala, se sa veivakacacani sara ga ni sa cudru makawa tu ga mai? Ena veigauna vakaqori kei na veigauna dredre, sa dodonu meda vulica meda vosota na noda cudru ka vakaraitaka na yaloda ena yalovosota kei na veivakayarayarataki malumu. Qo sa ka bibi sara ena noda loma ni vale vakakina ena noda bula ni veimaliwai kei na noda itokani tawamudu. Ena 31 na yabaki ni neirau sa veiwatini tu mai kei na noqu dauolmani sa dau solia wasoma mai vei au o koya na veivakananumi ni loloma ena gauna keirau dau sotava kina na bula dredre.

E kune ena iKarua ni iVola i Paula na i Apositolo vei Timoci ni kaya:

“Ia, sa tabu ni veileti na italatala ni

Turaga, ia, me yalomalumulumu vei ira kecega na tamata, me vakavuvuli vakavuku, me dauvosota,

“me vakatavulici ira ena yalomalumulumu era sa dauveivorati de solia beka vei ira na Kalou na veivutuni mera kila kina na ka dina;

“Ka mera bula tale mai na icori.”¹³

Ena noda sa na lewa vakamatau na ka eda cakava, ena yalovinaka ka lomavinaka ka drotani mai na veileti eda sa na tekivu rawata kina na isolisoli ni yalomalua. E a kaya ena dua na gauna o Peresitedi Henry B. Eyring, “Ni da sa na vosota na cudru ena vakabauta ka vakamalumulumutaka na yaloda kei na vakalakila, sa na vakadonuya na Yalo Tabu, ka sa na vakadeitaki na yalayala kei na veiyalayalati.”¹⁴

Dua tale na ka me caka meda na yalomalua kina sa ikoya na yalomalumulumu. E a vakasalataki Thomas B. Marsh na Turaga ena Nona kaya vei Josefa Simici, “Ia, mo yalomalumulumu, raica ena tubera na ligamu na Turaga na nomu Kalou ka vakayacora na nomu kerekere.”¹⁵

Au vakabauta, kemuni na taciquni kei na ganequ, ni o ira ga era yalomalumulumu era na vakavinavinakataka ka kila na loma ni Turaga ena isau ni nodra masu. O ira era

yalomalumulumu era na dauvakarorogo, ni ra kila na bibi ni nodra dau vakararavi vua na Kalou ka ra sa soli ira mera sa Nona. O ira na yalomalumulumu era na yalomalua ka tiko vei ira na kila mera vakavulici ira na tani mera vakamura vaka kina. Na yalayala ni Turaga vei ira na yalomalua ni na tuberi ira e ligana. Au vakabauta ni da na vuetai mai na sala tani kei na rarawa ena noda bula ni da sa na salavata kei na Turaga.

Dua na italanoa totoka ni yalomalua ni gauna oqo kau kila tiko sa ikoya na italanoa ni veisau nei Baraca Moses Mahlangu. E tekivu na nona italanoa ena yabaki 1964 ena nona ciqoma e dua na iVola iMomani. A uqeti na yalona ni sa tekivu wilika na ivola ia e sega ni veitaratara kei na dua me yacova na veiyabaki eliu ni 1970 ni a taubaletaka tiko e dua na gaunisala ka raica na yaca ni Lotu ni YDE e Johannesburg, Sauca Aferika. A yavalati na yaloi Baraca Mahlangu ka curu sara i valenilotu me kila kina e so tale na ka baleta na Lotu. Sa qai tukuni mai vua ni na sega ni rawa ni mai lotu kina se papitaisotaki baleta ni na sega ni vakatara na lawa ni vanua o ya, ena gauna o ya.

E a ciqoma na lewa o ya o Baraca Mahlangu ena yalomalua,

yalomalumalumu kei na vosota, ia e tosoya tikoga na nona gagadre me vulica na veika baleta na Lotu. Sa qai tarogi ira na iliuliu ni Lotu kevaka e rawa ni dau dola toka e dua na katuba leka ni valenilotu ena gauna ni lotu ena Sigatabu me rawa ni mai dabe toka ga e tuba ka vakarogoca na soqoni ni lotu. Ena vica vata na yabaki eratou a dau laki lotu na matavuvale nei Baraca Mahlangu, kei ira na nona itokani ena kena dau 'dola toka mai na katubaleka' Dua na siga ena yabaki 1980 sa qai tukuni kina vei iratou ni sa na rawa ni ratou na lako mai ki lotu ka papitaiso talega. Sa dua na siga lagilagi dina vei Baraca Mahlangu.

E muri sa qai tauyavutaka na Lotu e dua na tabana ena nona itikotiko mai Soweto. Oqo a rawa duaduaga ena sasaga, gugumatua kei na vakabauta ni tamata vakataki Baraca Mahlangu ni a dei tu ga na nona vakabauta ena vica vata na yabaki e sotava tu mai kina na dredre.

Ena noqu a sikova na iteki mai Soweto, e a qai wasea vei au na italanoa oqo e dua na itokani nei Baraca Mahlangu ka a curu ena Lotu ena gauna o ya. Ni sa mai cava na neirau veitalanoa sa qai mokoti au. Au vakila ena gauna o ya kemuni na taciq kei na ganequ niu sa ovici ena liga loloma ni iVakabula. E a laurai e matana na turaga vinaka oqo na yalomalua. Ena yalo ka sinai tu ena vinaka kei na vakavinavina sa qai kerei au meu mai vakadewataka vei Peresitidi Thomas S. Monson na nona vakavinavina levu kei ira e lewe levu sara ena kena sa kau yani vei ira na kosipeli dina. A vakayararataka kina vakavinaka na nodra bula e lewe levu sara na ivakaraitaki nei Baraca Mahlangu kei ira na nona itokani—vakabibi o au.

Kemuni na taciq kei na ganequ, au vakabauta ni o Jisu Karisito na iVakabula e ivakaraitaki cecere duadua ni yalomalua. Ena iotioti sara ga ni auwa ni Nona bula, ni sa beitaki vakailasu ka vakaroti me colata yani na Nona kauveilatai ki Kolikoca, ni sa vakalia-liai ka vakacacani mai vei ira na Nona meca, ni sa kilavaki mai vei ira era a dau volekati Koya tu e liu, ka raica na

veika mana a cakava ka lauvako yani kina kauveilatai.

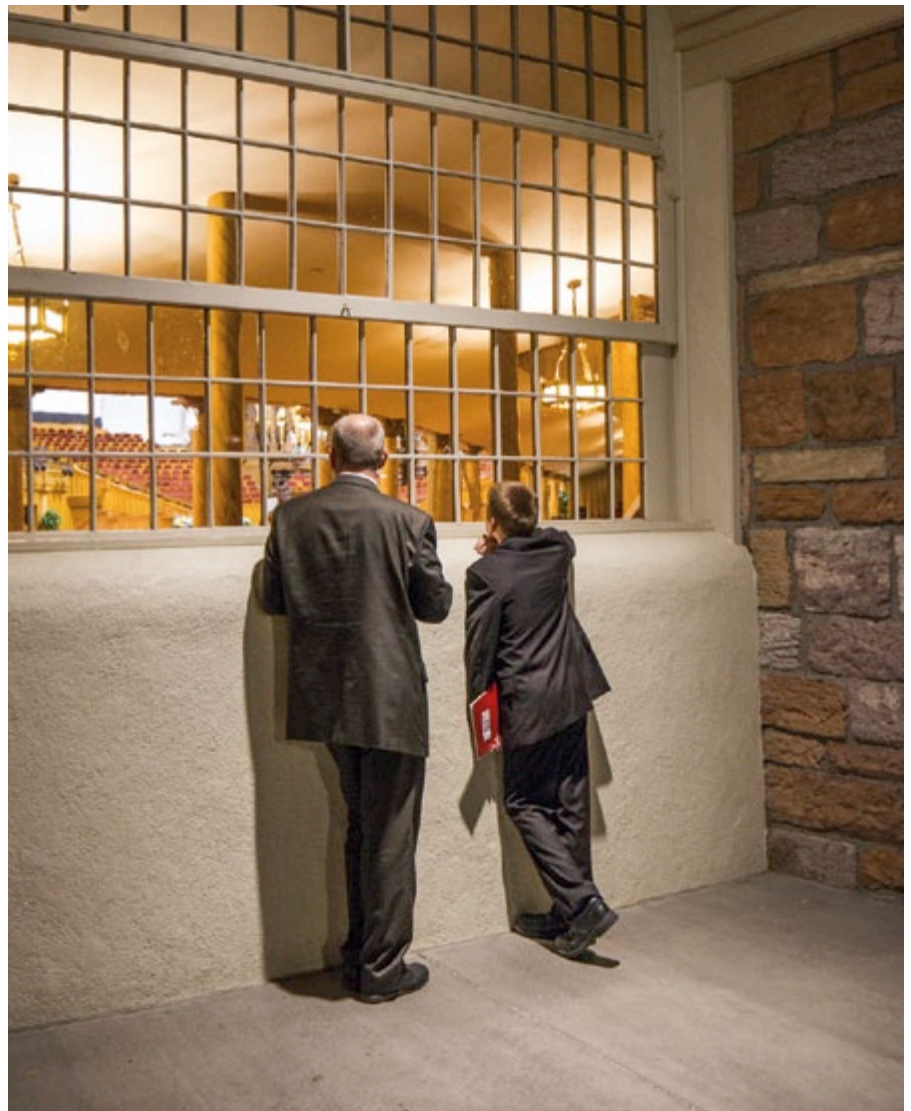
Mai na nona sa vakararawataki tu ena mosi vakayago, e qai vuki na Turaga Vua na Tamana ka vatonaka mai na vu ni yalona: “Tamaqu, ni kakua ni cudruvi ira, ni ra sa sega ni kila na ka era sa kitaka.”¹⁶ E a sotava o Karisito na mosi vakayago kei na mosi vakayalo, ka sa soli mai vei keda na madigi meda sa veisautaka na noda ivalavala vakayalo ka sasaga meda yalomalua vakataki Koya.

Au wasea na noqu ivakadinadina ni o Jisu Karisito na noda iVakabula. Au vakadinadinataka vei kemuni ni Nona loloma sa rawa kina meda veisau. Sa na rawa meda biuta tu mai na noda malumalumu. Sa na rawa meda vakamalumalumutaka na vuni ca ena noda bula, vorata na vuni ca, lewa vakavuku na noda vakatulewa, meda sa yalomalua, ka vakatorocaketaka na ivalavala ni iVakabula. Sa vakaraitaka o Koya na sala. Sa vakaraitaka na

ivakaraitaki e vinaka sara ka vakaroti keda yadudua meda veiucui kei Koya. Na Nona veisureti vei keda meda muri Koya, vakamura na Nona ivakaraitaki, ka vakataki Koya au vakadinadinataka na veika dina oqo ena yaca tabu i Jisu Karisito, emeni ■

IDUSIDUSI

1. Moronai 7:43.
2. Moronai 7:44.
3. Guide to the Scriptures, “Meek, Meekness;” scriptures.lds.org.
4. Raica na Kalatia 5:22–23.
5. Kalatia 5:25.
6. Maciu 5:48.
7. Moronai 10:32.
8. *Vunautaka Noqu Kosipeli: E Dua na iDusidusi ki na Veiqaravi Vakadaukaulotu* (2004), 115.
9. Maciu 11:29.
10. Luke 9:23.
11. Lorenzo Snow, ena Conference Report, Epe. 1898, 13.
12. *Nodra iVakavuvuli na Peresitidi ni Lotu: Lorenzo Snow* (2012), 100, 101.
13. 2 Timoci 2:24–26.
14. Henry B. Eyring, “Na Matavuvale ena Ruku ni Veiyalayalati,” *Liaona*, Me 2012, 65.
15. Vunau kei na Veiyalayalati 112:10.
16. Luke 23:34.

Mai vei Carole M. Stephens

Matai ni Daunivakasala ena Mataveiliutaki
Raraba ni Soqosoqo ni Veivukei

Eda Kila Beka na Ka sa Tu Vei Keda?

Na cakacaka vakalotu kei na veiyalayalati ni matabete oqo era sa katuba tiko ki na veivakalougatataki sa yalataka tu vei keda na Kalou, ka ra sa vakayacori rawa ena vuku ni Veisorovaki ni iVakabula.

E“Na Matavuvale: Ai Vakaro ki Vuravura Raraba,” e ratou vakaraitaka kina na Mataveiliutaki Taumada kei na Kuoramu ni iApositolo Le Tinikarua: “Oi keda yadudua sara na tamata—na tagane kei na yalewa—eda a buli me ucuya na Kalou. Oi keda yadua eda luvena yalewa, se tagane lomani vakayalo na noda itubutubu vakalomalagi, ka tu na keda dui ituvaki kei na icavacava vakalou.”¹ Ni gadrevi me rawati na keda icavacava vakalou oqo, sa gadrevi ki na luvena tagane kei na luvena yalewa yadua ni Kalou na cakacaka vakalotu kei na veiyalayalati ni matabete.

Sa gadrevi meda papitaiso. Ena gauna eda sa tabadromuci kina ki na wai ni papitaiso, eda sa veiyalayalaitaka meda taura na yaca i Karisito, ka dau nanumi Koya, ka maroroya na Nona ivunau, ka qaravi Koya ki na ivakataotioti, ka me tiko ga kei keda na Nona Yalotabu.²

Eda sa gadreva na isolisoli ni Yalotabu. Mai na cakacaka vakalotu oqo, sa rawa meda itokani tiko kei na Yalotabu. E vakavulica vei keda

o Peresitedi Wilford Woodruff: “Na tagane kei na yalewa yadua e sa bua mai curuma na lotu ni Kalou ka sa papitaisotaki ena vakabokoci ni ivavalala ca sa vakadonui vua na ivakatakila, vakadonui ki na yalo ni Kalou, me vukei ira ena nodra cakacaka, ena nodra qaravi ira na luvedra, ena vakasalataki ni luvedra kei ira sa kacivi me ra vakatulewa kina. Na Yalo Tabu e sega ni vakatarai walega vei ira na tagane se iapositolo se parofita; era taukeni talega vakayadua na tagane kei na yalewa yalodina, kei ira na gone yadua era sa qase cake me ra ciqoma na kosipeli i Karisito.”³

E gadrevi meda na ciqoma na edaumeni ni valetabu. E kaya kina o Elder M. Russell Ballard: “Ni ra tadu yani na tagane kei na yalewa ki valetabu, rau na vakaedaumeni ena kaukauwa vata ga, o ya ena kaukauwa ni matabete. . . . Na vakaedaumeni sa isolisoli ga ni kaukauwa.”⁴

Eda sa gadreva na cakacaka vakalotu ni veivauci, e veimuataki yani ki na bula tawamudu, “na isolisoli uasivi duadua ni Kalou.”⁵ Na cakacaka

vakalotu ni matabete oqo rau na ciqoma vakatautauvata walega e dua na tagane kei na dua na yalewa. E vakavulica o Elder Russell M. Nelson, “Sa vakalesui mai na dodonu ni Matabete me rawa ni vauci kina me tawamudu na matavuvale.”⁶

Eda na gadreva na madigi meda vakavouya kina na noda veiyalayalati ena veimacawa ni da laki vakayagataka na sakaramede. Era sa vakavulica na parofita kei na iapositolo edaidai ni gauna eda vakayagataka kilikili kina na sakaramede, eda sega walega ni vakavouya kina na noda veiyalayalati ni papitaiso ia “eda sa vakavouya kina na veiyalayalati kece sa vakayacori vua na Turaga.”⁷

O ira na cakacaka vakalotu kei na veiyalayalati ni matabete oqo era sa katuba tiko ki na veivakalougatataki sa yalataka tu vei keda na Kalou, ka ra sa vakayacori rawa ena vuku ni Veisorovaki ni iVakabula. Era sa vakaiyagagitaki kina na luvena tagane kei na luvena yalewa ni Kalou ena kaukauwa, o ya na kaukauwa ni Kalou,⁸ ka vakarautaka vei keda na madigi meda ciqoma kina na bula tawamudu—meda lesu rawa ki na iserau ni Kalou ka laki bula vata kei Koya kei na Nona matavuvale tawamudu.

Au a gole vata kei ira na iliuliu ni matabete wale tikoga oqo me laki sikovi e dua na vuvale ni va na marama mai Honduras. E ratou gadreva tu na marama oqo kei na nodratou matavuvale na idola kei na lewa ni matabete, na cakacaka vakalotu kei na veiyalayalati ni matabete, vata kei na kaukauwa kei na veivakalougatataki ni matabete.

Keitou a laki sikova e dua na marama lomani e vakamau ka rua tiko na luvena totoka. E gugumatua ka yalodina tiko ena mai Lotu ka sa vakavulici iratou tiko na luvena me ratou digitaka tiko na dina. E tokoni koya o watina ena itaviqaravi ni Lotu, ia e sega ni lewenilotu. E qaqaco vinaka tu na nodratou matavuvale, ia ni gadrevi me ratou marautaka na veivaqacacotaki cecere, e ratou na gadreva na ikuri ni veivakalougatataki ni matabete. E ratou na gadreva me ciqoma o tamadratou na cakacaka vakalotu ni papitaiso kei na isolisoli ni Yalo Tabu

ka me vakatikori vua na matabete. E ratou na gadreva na kaukauwa ni matabete ka lako ga mai ena edaumeni kei na veivauci.

Tarava keitou a laki sikova sara e dua na itikotiko ni rua na marama sega ni vakawati, e cecere sara nodrau vakabauta. E dua vei rau na marama sa vakavakarau tiko o luvena tagane me laki kaulotu. Na kena ikarua e qaravi tiko vakavuniwai ena kenisa. Ni gauna rau dau yalolailai ka nuiqawaqawa kina, rau na nanuma na Veisorovaki ni iVakabula ka vakasinaiti ena vakabauta kei na inuinui. Rau gadreva ruarua na ikuri ni veivakalougatataki kei na kaukauwa e lako mai ena cakacaka vakalotu ni valetabu. Keitou a vakayaloqataki rau me rau duavata kei na daukaulotu ni mataka ena nodrau itikotiko me vakavakarau ka ciqoma na cakacaka vakalotu oqori.

Na kena iotioti keitou a laki sikova na itikotiko ni dua na marama se qai mate oti toka o watina ena dua na vakacala-ka rerevaki. Se qai curuvou mai ena Lotu na marama oqo, a sega ni kila vakavinaka ni rawa vua me ciqoma ga na nona edaumeni ka vauci vei watina. Ni keitou sa vakavulica ni sa rawa vua kei na watina sa mate me rau ciqoma na veivakalougatataki oqo, a vakasinaiti sara ena inuinui. Ni sa kila ni sa rawa me vauci vata na nona matavuvale ena cakacaka vakalotu kei na veiyalayalati ni valetabu, sa vakabauta sara ka vakadeitaka ni sa rawa me vorata rawa na veivakatovolei sa tu mai liu.

Sa vakavakarau tiko na luvei yada tagane me na ciqoma na Matabete i Eroni. Na nona tabaki ena yaco me dua na veivakalougatataki cecere vua na yada kei na nona matavuvale. Sa na qai tiko e dua na lewe ni matabete ena nodrau itikotiko.

Niu sotavi ira na marama vakabauta oqo mai Honduras, au raica ni ra sasagataka tiko mera gugumatua tiko na nodra matavuvale ena kosipeli. Era vakavinavinakataki ira na lewenilotu ni tabanalevu daumaroroya na veiyalayalati era daukaroni ira tiko ka dau vukea mai na nodra gagadre vakayago ka vakayalo. Ia, o ira yadua na marama oqo e tu na veika era gadreva

ka se bera ni sotavi kece sara kina na nodra veigagadre.

Ena tolu na itikotiko yadua keitou a sikova, a taroga e dua na iliuliu ni matabete matua vei iratou yadua na marama oqo se ratou sa ciqoma beka e dua na veivakalougatataki ni matabete. E ratou a sauma yadudua mai ni sega. Ratou sa qai kerekere yadua na marama ka ciqoma na veivakalougatataki ni matabete ena siga o ya. E ratou a tagi yadudua ena nodratou vakaraitaka na vakacegu, veidusimaki, veivakayaloqataki, kei na veivakuqeti sa yaco vei iratou mai vua na Tamana Vakalomalagi mai vua e dua na lewe ni matabete bula kilikili.

E ratou a vakauqeti au na marama oqo. E ratou vakaraitaka na nodratou rokova na Kalou kei na Nona kaukauwa kei na lewa. Au sa vakavinavinaka talega vei rau na iliuliu ni matabete keitou a sikova vata na veitikotiko oqo. Ni keitou dau biuta mai na itikotiko yadua oqori, keitou dau veivakasalataki ena veika me vukei

kina na matavuvale oqo mera ciqoma kina na cakacaka vakalotu e ratou gadreva meratou gumatua yani ki na salatu ni veiyalayalati ka vaqaqacotaka kina na nodra itikotiko.

Era sa gadrevi vakalevu sara tiko nikua na tagane kei na yalewa mera susuga cake na veidokai vakai-ira ni ra sa luvenatagane ka luvena yalewa ni Kalou ka rokova na Tamada mai Lomalagi kei na Nona matabete—na Nona kaukauwa kei na lewa.

Sa tiko na Nona ituvatuva baleti keda, ni gauna eda cakacakataka kina meda vakabauta ka vakadinata na Nona ituvatuva, ena vaqaqacotaki kina na noda rokovi Koya kei na Nona kaukauwa kei na lewa ni matabete.

Ena veituberi ni veiliutaki e vura-vura raraba me baleta na *Vaqaqacotaki ni Matavuvale kei na Lotu mai na Matabete*, eda a vakavulica kina ni sa gadrevi vei ira na marama e sega na lewe ni matabete ena nodra dui itikotiko mera kakua ni galili. Era sa vakalougatataki ka vaqaqacotaki mai na cakacaka vakalotu era sa ciqoma kei na veiyalayalati era sa maroroya. E gadrevi mera kakua ni lomalomarua mera dodoliga yani ni sa gadrevi vakakina na veivuke. E vakavulica o Elder M. Russell Ballard ni sa dodonu mera kila na marama yadua ena Lotu ni tiko e dua na nona bisopi, e dua na peresitedi ni kuoramau ni italatala qase, se dua na dauveituberi vakamatavuvale, kei ira tale eso na lewe ni matabete kilikili era rawa ni vakararavi kina o koya ka rawa ni lako mai ki na nona itikotiko me vukei koya, ka vakayacora na ka e kaya o Sisita Rosemary M. Wixom me, “solia e dua na veivakalougatataki.”⁹

E vakavulica talega o Elder Ballard: “Na Tamada mai Lomalagi sa daukomasolitaka na Nona kaukauwa. Eda rawa ni taura na tagane kei na yalewa taucoko na kaukauwa oqo me veivuke ki na noda bula vakai keda. O ira taucoko era sa cakava na veiyalayalati tabu vua na Turaga ka ra sa rokova tiko na veiyalayalati oqori era sa rawa ni ciqoma na nodra ivakatakila, mera vakalougatataki mai vei ira na agilosi dauveiqaravi, [ka] tiko vata kei na Kalou.”¹⁰

Sa lomani keda dina sara na noda iVakabula, o Jisu Karisito, me solia kina na Nona bula ena vukuda. Sa vakarautaka na Nona Veisorovaki na sala meda lako tiko ena salatu ki na noda itikotiko vakalomalagi, ena cakacaka vakalotu kei na veiyalayalati ni matabete tabu.

Na cakacaka vakalotu kei na veiyalayalati ni matabete oqo a vakalesuimai ki vuravura mai vua na Parofita Josefa Simici, ka sa taura tu nikua o Peresitedi Thomas S. Monson na idola taucoko ni matabete ena vuravura oqo.

E vakavulica o Elder D. Todd Christofferson: “Ena Lotu i Jisu Karisito ni Yalododonu Edaidai sa tu kina na lewa ni matabete me vakayacora na cakacakatabu vakalotu ka rawa ni vakacurumi keda ki na ivau ni veiyalayalati kei na Tamada Vakalomalagi ena Yaca ni Luvena Tabu. . . . Ni na maroroya na Nona yalayala vei iko na Kalou ena nomu rokova na nomu veiyalayalati kei Koya.”¹³

Au sa vakadinadinataka na veika oqo ena yaca i Jisu Karisito, emeni. ■

IDUSIDUSI

1. “Na Matavuvale: Ai Vakaro ki Vuravura Raraba,” *Liaona*, Nove. 2010, 129.
2. Raica na Moronai 4:3; 6:3.
3. *Nodra iVakavuvuli na Peresitedi ni Lotu: Wilford Woodruff* (2004), 54.
4. M. Russell Ballard, “Let Us Think Straight” (Brigham Young University Education Week devotional, Aug. 20, 2013); speeches.byu.edu.
5. Vunau kei na Veiyalayalati 14:7; raica talega na Vunau kei na Veiyalayalati 131:1-4.
6. Russell M. Nelson, “Susugi ni Vakamau,” *Liaona*, Me 2006, 37; se ena *Luvequ Yalewa ena Noqu Matanitu: Na iTukutuku kei na Cakacaka ni iSoqosoqo ni Veivukei* (2011), 151.
7. Delbert L. Stapley, ena Conference Report, Oct. 1965, 14; toqai tiko ena L. Tom Perry, “Ni Da Taura Nikua na Sakaramede,” *Liaona*, Me 2006, 41; raica talega na *Teachings of Gordon B. Hinckley* (1997), 561; *The Teachings of Spencer W. Kimball*, ed. Edward L. Kimball (1982), 220.
8. Raica na Vunau kei na Veiyalayalati 109:22.
9. Raica na Russell Ballard and Rosemary M. Wixom, “Veivakalougatataki ni Matabete ena iTikotiko Yadua,” ena *Vaqaqacotaki ni Matavuvale kei na Lotu mai na Matabete* (veituberi ni veiliutaki e vuravura raraba, 2013); lds.org/broadcasts.
10. M. Russell Ballard, “Let Us Think Straight”; speeches.byu.edu.
11. Raica talega na Vunau kei na Veiyalayalati 46:9, 12.
12. Raica na Vunau kei na Veiyalayalati 84:38.
13. D. Todd Christofferson, “Na Kaukauwa ni Veiyalayalati,” *Liaona*, Me 2009, 22.

Eda sa veigadrevi vakai keda. O ira na luvena tagane ni Kalou era gadrevi ira na luvena yalewa ni Kalou, kei ira na luvena yalewa ni Kalou era sa gadrevi ira na luvena tagane ni Kalou.

E duidui na noda isolisoli ka duidui na kaukauwa. E vakamatataka na imatai ni Korinica wase 12 na nodra gadrevi na luvena tagane kei na luvena yalewa ni Kalou, oi keda vakayadua, meda vakayacora na noda itavi kei na ilesilesi yadua me vaka sa virikotori tu ena ituvatuva ni Turaga, me yaga ki na tamata kecega.¹¹

Kemuni na luvena tagane ni Kalou, ko ni sa kila tiko beka oeci oi kemuni? O ni sa kila tiko beka na ka sa tu vei kemuni? O ni sa bula kilikili tiko beka mo ni cakacakataka na matabete ka ciqoma na kaukauwa kei na veivakalougatataki ni matabete? O ni sa karoni tiko beka na nomuni itavi kei na ilesilesi mo ni vaqacacotaka kina na itikotiko vaka-tama, tubudra na gone, luvena tagane, veitacini, kei na momo? Ko ni sa rokovi ira tiko beka na marama, na itavi vakamarama, kei na matatina?

Kemuni na luvena yalewa ni Kalou, eda sa kilai keda tiko beka? Eda sa kilai tiko beka na ka sa tu vei keda? Eda sa

bula kilikili tiko beka meda ciqoma na kaukauwa kei na veivakalougatataki ni matabete? Eda sa ciqoma tiko beka na isolisoli a soli vei keda ena vakavinavina, loloma, kei na dodonu? Eda sa karoni tiko beka na noda itavi kei na ilesilesi meda vaqacacotaka na itikotiko vaka-tina, budra na gone, luvena yalewa, veitacini, kei na nei? Eda sa rokovi ira tiko beka na turaga, na itavi vakaturaga, kei na matatama?

Ni da sa luvena tagane ka luvena yalewa ni veiyalayalati, eda sa vakabauta beka na Tamada vakalomalagi kei na Nona ituvatuva tawamudu baleti keda? Eda sa vakabauti Jisu Karisito beka kei na Nona Veisorovaki? Eda sa vakabauta beka ni sa tiko na keda ituvaki kei na icavacava vakalou? Ni da sa sasagataka tiko meda rawata na keda icavacava oqo ka ciqoma na veika kece sa tu Vua na Tamada,¹² eda sa kila vakavinaka tiko beka na kena bibi meda ciqoma na veivakalougatataki ni matabete ka vakayacora, maroroya, ka vakavouya na veiyalayalati vata kei na Turaga?

Eda sa luvena tagane kei na luvena yalewa vakayalo lomani ni noda itubutubu vakalomalagi, ena dua na ituvaki vakalou kei na kena icavacava.

Mai vei Elder Edward Dube
Ena Vitusagavulu

Rai ki Liu ka Vakadinata

Ena mata ni Turaga, e sega ni baleta na veika kece eda sa cakava rawa se na vanua eda sa lakova oti ia sa baleta ga na vanua eda gadreva tiko meda lako kina.

Niu a se cauravou lailai, ka cakacaka vata voli kei tinaqu ena iteitei, a vakavulici au o koya ena dua na ivakavuvuli bibi duadua ni bula oqo. Sa balavu sara mai na mataka, ka sa katakata sara mai na siga kau vakabauta ni sa balavu toka mai na neirau kutari tiko. Au tu vakadua ka railesuva na vanua keirau sa cakava rawa ka kaya sara vei tinaqu, “Raica mada na levu ni vanua daru sa cakava rawa!” A sega ni vosa o tinaqu. Au nanuma sara ni a sega ni rogoci au, kau a tokaruataka tale vua e cake vakalailai. A sega ga ni sauma mai. Au sa mani voqacaketaka e cake sara na domoqu, ka kaya tale vua. A sa qai vuki mai kina ka kaya, “Edward, kakua ni dau rai ki muri. Rai ki liu ki na veika se vo me daru cakava.”

Kemuni na taciqu kei na ganequ lomani, na veiyalayalati eda a cakava vua na Turaga ena gauna eda a papitaiso kina, oya meda “vakadinadinata na Kalou ena veigauna kecega, ena veika kecega kei na veivanua kecega [eda] sa tiko kina” (Mosaia 18:9), sai koya meda yalodina kina ena noda bula taucoko. E vakasalataka kina o Peresitedi Dieter F. Uchtdorf, “O ira era

sa curuma na wai ni papitaiso ka ciqoma na isolisoli ni Yalo Tabu, era sa muria na sala ni bula vakatisaipeli ka ra sa vakauqeti mera dei ka taucoko ki na muri mawe ni yava ni iVakabula” (“Yalododonu ena Veidraki Kece Sara,” *Liahona*, Sepi. 2013, 5). Sa kacivi keda tiko na Turaga mai vei ira na Nona italai meda vei qaravi yani ena veikacivi eso, ka da na ciqoma ena yalodina sa taucoko. Ni sa yaco mai meda sa na vakacegui ka kacivi ki na dua tale na ilesilesi, eda sa na ciqoma ena marau, ni da sa kila tiko, ni ra sa kila tiko o ira na noda qase e liu, ni “veiqaravi vua na Turaga, e sega ni vanua o veiqaravi kina ia na ivakarau ga ni nomu veiqaravi” (J. Reuben Clark Jr., ena Conference Report, Apr. 1951, 154).

Ni gauna e vakacegui kina e dua na peresitedi ni iteki se dua na bisopi, ena marautaka sara o koya ni sa vakacegui, vata kei na gauna e kacivi kina me veiqaravi ena ka sa raica kina na Turaga, mai vei ira na Nona italai, ni sa “lewa vua” (Mosaia 3:19), ka na sega ni uabaleti ena nona cakacaka taumada sa oti, se me rai tale tiko ki muri ka nanuma ni sa oti na nona cakacaka. Ka me “kakua ni oca ena cakacaka vinaka,”

baleta ni sa kila tiko ni sa “tura tiko na yavu ni dua na cakacaka levu” ena rai sa makare sara ni cakacaka vakaoqo ena vakalougatataka na bula ni tamata ki na gauna tawamudu. Sa yaco kina me “tubu mai e na veika lalai na veika lelevu” (V&V 64:33).

Meda sa qai “gumatua ena cakacaka vinaka, koi [keda] na tamata kecega, io [meda] vakayacora ga vakai [keda] na ka [eda] kila ni dodonu” (V&V 58:27).

E vakasalataka vakaoqo o Elder Jeffrey R. Holland ena Kuoramu ni iApositolo Le Tinikarua: “Meda vuli ga mai na veika sa sivi ka kakua ni bula tiko kina. Eda railesu meda taura ga na koula ni veika sa caka oti ka sega ni kena dravusa. Ni gauna eda sa vulica rawa na veika meda kila ka kauta tu vata kei keda na noda vinaka taucoko eda sa rawata, meda sa qai rai ki liu ka nanuma tiko ni *vakabauta sa na dau dusi tiko ga ki na veisiga ni mataka*” (“The Best Is Yet to Be,” *Liahona*, Jan. 2010, 18).

Na ivakavuvuli nei tinaqu meu rai ki liu ki na veico ena iteitei, na bolebole ya a lailai ni vakatauvatani vata ki na veika era a sotava na Yalododonu taumada. E vakamacalataka vakamata kina o Elder Joseph B. Wirthlin na veika era a sotava: “Ena 1846, e sivia e 10,000 na [tamata] era biuta mai na siti levu [o Nauvoo] ka a tara toka ena bati ni Uciwai na Mississippi. Ena nodra vakabauti ira na iliuliu vakaparofita, era biuta kina na lewe ni Lotu na nodra ‘Siti Totoka’ ka mua yani ki na lekutu ni veiyalayala kei Amerika. Era sega ni kila vinaka na vanua era sa mua tiko kina, na levu ni maile ki liu, na balavu ni gauna era na taura, se cava sa tu mai liu mera na sotava. Ia era *sa kila ga* ni sa liutaki ira tiko na Turaga kei ira na Nona italai” (“Faith of Our Fathers,” *Ensign*, May 1996, 33).

Era kila na cava ena yaco ni ra rai ki liu ka ra vakadinata. Ena tini ka veimama na yabaki sa oti, eso vei ira na lewenilotu oqo era a tiko ena gauna a soli mai kina e dua na ivakatakila:

“Raica au sa kaya vakaidina vei kemudou, sa kalougata ko koya sa muria tiko na noqu vunau, ni sa bula tiko se ni sa mate; ia ko koya sa yalodina

tikoga ni sa sota kei na veika rarawa, ena levu na kena isau ena matanitu vakalomalagi.

“Ia dou sa sega ni raica rawa oqo ena matamudou vakayago na veika sa vakarautaka tu na Kalou me yaco, io kei na veivakalougatataki ena rawati ni sa oti na veika rarawa” (V&V 58:2–3).

Sa rawa talega vei keda meda rai ki liu ka vakadinata. Sa rawa meda ciqoma na veisureti ni noda Turaga, ni sa dedeka tu mai na ligana dauloloma ka sureti keda:

“Dou lako mai vei au, koi kemudou vakaaduaga sa oca, ka colata na icolacola bibi, ia kau na vakacegui kemudou.

“Vakataqara vei kemudou na noqu ivua, ka vuli vei au; niu sa yalomalua ka yalomalualumu: dou na kunea kina na vakacegu ni yalomudou.

“Ni sa rawarawa na noqu ivua, ka mamada na noqu icolacola” (Maciu 11:28–30).

Sa veisureti tiko na noda parofita lomani, o Peresitedi Thomas S. Monson; rau na nona daunivakasala; kei na Kuoramu ni iApositolo Le Tinikarua kivei keda kece sara meda sa vakaitavitaki keda ena cakacaka

ni veivakabulai. Sa gadrevi vakakina vei ira na curuvou mai, na itabagone, itabagone qase cake, o ira era sa cegu mai ena nodra cakacaka tudei, vata kei ira na daukaulotu tudei mera sa na vakaiuvia vata ena kena maqusataki na cakacaka ni veivakabulai.

E dua na gauna a tiko o Peresitedi Boyd K. Packer, Peresitedi ena Kuoramu ni iApositolo Le Tinikarua ena dua na nodra veisivisivi dre bulumakau, ka kauta mai kina e dua na vosa vakatautauvata. E kaya ena veika a raica: “E dua na qiqiyara a vakasinaiti ena buloko simede: e tini na udolu na paodi bibi [4,535 na kilokaramu]—lima na tani. . . . Na kena inaki o ya mena dreta o bulumakau ki na tolu na fute na qiqiyara oqo [91 na senitimita]. . . . Au raica sara e so na pea manu-manu kaukauwa ka levu, roka dravuloaloa . . . [na] bulumakau karakarawa levu ni gauna makawa.”

Ena nona qai vakamacalataka tiko na macala ni veisivisivi o ya, a kaya kina: “Era sa druka yaduada tikoga mai na timi yadua. . . . A sega ni rawata e dua na ka na bulumakau loaloa karakarawa! E dua na pea bulumakau lailai, kilai rawarawa, dua

e levu dua e lailai, rau a dreta rawa ki na tolu na iyatu.”

A mani vakaraitaki kina vua na macala e veivakurabuitaki oqo: “E rau levu ka kaukauwa cake na bulumakau loaloa karakarawa ka sega ni dua na timi e tautauvata kei rau. Ia oi rau na bulumakau lalai e rau cakacaka vata ka veitokoni. Rau a dreta vata na nodrau ivua. Rau a lade vata yani ki liu ena dua vata ga na gauna ka toso na usana bi oqo ena kaukauwa o ya” (“Equally Yoked Together,” na vosa kivei ira na mata ni iwasewase’ semina, Apr. 3, 1975); ena *Teaching Seminary: Preservice Readings* [2004], 30).

Ni da rai ki liu ka vakadinata, eda sa gadreva na mataqali vakaiuvia vata vakaoqo ena kena maqusataki na cakacaka ni veivakabulai ena noda sureti ira na tamata mera lako mai kivua na Karisito. Ena noda gugumatua vakai keda yadua, sa gadrevi meda muria na ivakasala nei Peresitedi Dieter F. Uchtdorf meda “tu veivolekati ka lave ena vanua ga o tu kina” (“Lave ena Vanua ga o Tu Kina,” *Liaona*, Nove. 2008, 56). Sa rawa meda tavoca na noda igu taucoko, me vaka ga na nona raica rawa o

Elder L. Tom Perry ena Kuoramu ni iApositolo Le Tinikarua: “Niu dau lakova na itikotiko kece ni Lotu au dau vakasakita taucoko na veika dodonu sa vakayacori tiko kina. Ia au se bera sara ni vakila, vei keda vakamata tamata, ni da sa vakayacora tiko na noda igu taucoko. Au vakila ni da sega ni cakacaka vata tiko, ni da se guta tikoga vakalevu na veika meda dokai kina ka rawa-ka kina, ka lailai sara meda taleitaka na inakinaki kilai levu o ya na kena tarai cake na matanitu ni Kalou” (“United in Building the Kingdom of God,” *Ensign*, May 1987, 35).

Meda sa qai duavata ena inakinaki kilai levu o ya “mera tucake tale mai na mate na tamata kecega, ka rawata na bula tawamudu” (Moses 1:39).

Na noda iVakabula, o Jisu Karisito, o koya sa raica tu na ivakatekivu ki na ivakataotioti, e kila vakavinaka tu na sala mena gole kina mai Kecise-mani ki Kolikoca ka a kaya kina o Koya, “E sega e dua na tamata, sa taura na siviya ka qai rai ki muri, me yaga ena matanitu ni Kalou” (Luke 9:62). Ena mata ni Turaga, e sega ni baleta na veika kece eda sa cakava rawa se na vanua eda sa lakova oti ia sa baleta ga na vanua eda gadreva tiko meda lako kina.

Sa vakavulica kina vei keda na Parofita o Josefa Simici na noda ivakavuvuli veidusimaki: “Na yavu ni ivakavuvuli ni noda Lotu o ya na nodra ivakadinadina na iApositolo kei na Parofita me baleti Jisu Karisito, ni a mate, bulu, ka tucake tale ena ikatolu ni siga ka lako cake ki lomalagi; kei na veika kece tale e so e salavata kei na noda Lotu era sa tokona talega” (*Nodra iVakavuvuli na Peresitedi ni Lotu: Josefa Simici* [2007], 54).

Au sa vakadinadinataka ni gauna eda muria kina na ivakaraitaki ni noda iVakabula, o Jisu Karisito, ka tokona ena laveliga na cakacaka ena noda tokona na noda parofita lomani, o Peresitedi Thomas S. Monson, eda na kunea na tiko sautu, vakacegu, kei na reki ka da na “kania na veta ni vutata ena vanua . . . ena siga mai muri” (V&V 64:34). Ena yaca i Jisu Karisito, emeni. ■

Mai vei Elder David A. Bednar

Ena Kuoramu ni iApositolo Le Tinikarua

Na Katuba ni Lomalagi

Ni na yaco mai ki na noda bula na veivakalougatataki vakayalo kei na veivakalougatataki vakayago ni da bulataka na lawa ni ikatini.

Au vinakata meu vakamacalataka e rua na leseni bibi au sa vulica me baleta na lawa ni ikatini.

Na imatai ni leseni e vakanamata ki na veivakalougatataki e yaco mai vei keda yadua kei na veimatavuvale ni da talairawarawa ena yalodina ki na ivakaro oqo. Na ikarua ni leseni e vakadreta na bibi ni ikatini ena tubu ni Lotu i Jisu Karisito ni Yalododonu Edaidai e vuravura taucoko. Au masulaka me na vakadeitaka vei keda yadudua na Yalo Tabu na dina ni ivakavuvuli au na vosa tiko kina.

Leseni Naba 1—Veivakalougatataki Bibi ia e Matailalai

E dua na marama yalodina na tinai Sisita Bednar ka dau qaravivale veivakauqeti. Mai na veisiga taumada ni nona bula vakawati, sa dau maroroya tu vakavinaka na ivolatukutuku vakailavo ni nona matavuvale. Ena veiyabaki sa dau volaitukutukutaka tu vakavinaka na ilavo ni matavuvale kei na kena vakayagataki ena ivakarau rawarawa ni kena vakaiivolataki. Na itukutuku sa dau maroroya tu ena veiyabaki e rabailevu ka matata ni da kila.

Ni se goneyalewa o Sisita Bednar, e dau vakayagataka o tinana na itukutuku era tu ena ivola oya me vakavulica kina na veivakavuvuli taumada ni

bula manini kei na vakatulewataki vakamatau ni vuvale. Ena dua na siga ni rau taumuria vata tiko na iwasewase duidui eso ni vakayagataki ilavo, a raica rawa o tinana e dua na ivakarau taleitaki. Na isau ni nodra veisiko mai na vuniwai kei na wainimate me baleta na nodratou matavuvale e tu sara e ra mai na kena e rawa ni namaki. A qai semata na veika e raica rawa oqo ki na kosipeli i Jisu Karisito ka vakamacalataka vei luvena yalewa e dua na dina qaqaco: ni da bulataka na lawa ni ikatini, eda na ciqoma na veivakalougatataki bibi ka matailalai ka sega ni vaka na veika eda namaka, e dau rawarawa talega na kena raibaleti. E sega ni sa levu cake vakasauri, se dua na ikuri ni ilavo e curumai ki na matavuvale. Ia, sa vakasobura mai na Tamada Vakalomalagi dau loloma eso na veivakalougatataki rawarawa ena veisala kilailevu eso. E dau nanuma tu o Sisita Bednar na leseni bibi oqo mai vei tinana me baleta na veivuke e dau curuma mai na katuba ni lomalagi ki vei keda, me vaka a yalataka o Malakai ena Veiyalayalati Makawa (raica na Malakai 3:10).

Ena vuqa na gauna ni da vakavulica ka vakadinadinataka na lawa ni ikatini, eda dau vakabibitaka na veivakalougatataki vakayago totolo,

lelevu, laurai levu eda dau ciqoma. Io e dau yaco dina na veivakalougatataki vakaoqori. Ia eso na veivakalougatataki duidui eda dau rawata ni da talai-rawarawa ki na ivakaro oqo era bibi sara ka matailalai. Na veivakalougatataki vakaoqori eda na vakila walega kevaka eda yadra ka vakadidike tiko vakayalo (raica na 1 Korinica 2:14).

E veivakavulici na nona vakaiba-lebaletaka o Malakai na “katuba” ni lomalagi. Na katuba ena rawa kina ki na rarama mai tautuba me curu yani ki na dua na lomanivale. Sa vakakina, na kena sovaraki yani ki na noda bula na rarama vakayalo kei na yalomatua mai na katuba ni lomalagi ni da rokova tiko na lawa ni ikatini.

Me kena ivakaraitaki, e dua na veivakalougatataki matailalai ka bibi eda dau ciqoma na isolisoli vakayalo ni vakavinavinaka ka na rawa kina me vakamalumulumutaki na noda gagadre ena noda vakavinavinakataka na veika sa tu vei keda. Na tamata dau vakavinavinaka sa dau mamau e veigauna. E dua e sega ni dau vakavinavinaka ena dravudravua ga ni sega ni mamau rawa (raica na Luke 12:15).

Eda na gadreva beka ka masuta na veivuke me da kunea na cakacaka e ganiti keda. Na mata kei na daliga ni vakabauta (raica Ica 12:19) e gadrevi, me da vakila rawa na isolisoli vakayalo ni kila vakavinaka cake na duidui

me rawa ni solia vei keda na kauka-uwa me da raica na madigi eso ni veivakacakacakataki ka ra na raibaleta eso tale na tamata—se na veivakalougatataki ni igu cecere vakatamata yadua me vakasaqara vagumatua ka vakabalavu cake e dua na cakacaka mai na kena era rawa ni ra rawata eso tale na tamata. Eda na vinakata se namaka tiko beka me soli mai e dua na cakacaka, ia na veivakalougatataki e yaco mai vei keda mai na katuba ni lomalagi sai koya me vakalevutaki cake beka na noda rawata me da cakacaka ka veisautaka na veika eda sotava tiko ka sega ni namaka me veisautaka na veika eda sotava tiko e dua tale na tamata se dua tale na ka.

Ena dodonu vinaka beka na noda gadreva ka cakacakataka me tubu cake na keda isau ni cakacaka me rawa kina vakavinaka na veika ni bula. Ena gadrevi vei keda na mata kei na daliga ni vakabauta, me da raica ni sa vakalevutaki cake vakayalo ka vakayago na noda rawata me da rawa-ka vakalevu cake mai na lailai ni ka e tu vei keda (raica na Luke 2:52), na maqosa me rawa kina na tuvatuva vakamatau ka rawarawa, kei na maqosa vinaka me da lewa vakamatau na veika sa tu rawa vei keda. Eda na vinakata ka namaka beka me levu na keda isau, ia na veivakalougatataki e yaco mai vei keda mai na katuba ni

lomalagi sai koya me vakalevutaki cake beka na noda rawata me da cakacaka ka veisautaka na veika eda sotava tiko ka sega ni namaka me mai veisautaka na veika eda sotava tiko e dua tale na tamata se dua tale na ka.

O ira na mataivalu yaloqaqa ena iVola i Momani (raica na Alama 53; 56–58) era masuta vagumatua me vaqacacotaki ira ka sereki ira na Kalou mai na ligadra na nodra meca. E lasa, ni sega ni saumi mai ni nodra masu na ikuri ni iyaragi se vakalevutaki mai na sotia. Ia e veivakadeitaki na Kalou vei ira na sotia yalodina oqo ni na sereki ira o Koya, na vakacegu ki yalodra, na vakabauta cecere kei na inuivui Vua ni ra na sereki (raica na Alama 58:11). O koya, era sa yaloqaqa kina na luvei Ilamani, ka tudei ena nodra vakabauta me ra ravuravu ka qaqa, ka ra lako yani ena nodra igu taucoko ka vorati ira na Leimani (raica na Alama 58:12–13). E sega beka ni ka era dau vinakata taumada na sotia ena buca ni ivalu na veivakadeitaki, na vakacegu, vakabauta, kei na inuivui, ia oqori sara ga na veivakalougatataki era gadreva na cauravou yaloqaqa oqo me ra toso kina ki liu ka qaqa vakayago ka vakayalo talega.

Ena so beka na gauna eda na kerea vua na Kalou me da qaqa, qai solia mai o Koya na igu vakayago kei na vakasama. Eda na kerea beka na bula sautu, ka soli mai na rabailevu ni rai kei na vosota vakadede cake, se da kerea beka na tubu ka qai vakalougatataki mai ena isolisoli ni loloma soliwale. Ena vakasobura beka mai vei keda o Koya na yalodina kei na yalodei ni da segata me da rawata na veika yaga eso. Ia ni da kerea na veivakacegui mai na veika dredre vakayago, vakasama, kei na dredre vakayalo, ena vakalevutaka cake beka o Koya na yalogu kei na vosota.

Au yalataka ni daru rokova ka muria tiko na lawa ni ikatini, ena dolavi vakaidina na katuba ni lomalagi ka sovaraki mai na veivakalougatataki vakayalo kei na veivakalougatataki vakayago ka na sega na tikina me maroroi kina (raica na Malakai 3:10). Eda na nanuma talega na nona ivakaro na Turaga:

“Ni sa duatani na noqu vakananau ka duatani na nomudou vakananau, ka sa duatani na noqu ivalavala ka duatani na nomudou ivalavala, sa kaya ko Jiova.

“Me vaka na kena cecere cake na lomalagi ki vuravura, sa cecere cake vakakina na noqu ivalavala ki na nomudou ivalavala, kei na noqu vakananau ki na nomudou vakananau” (Aisea 55:8–9).

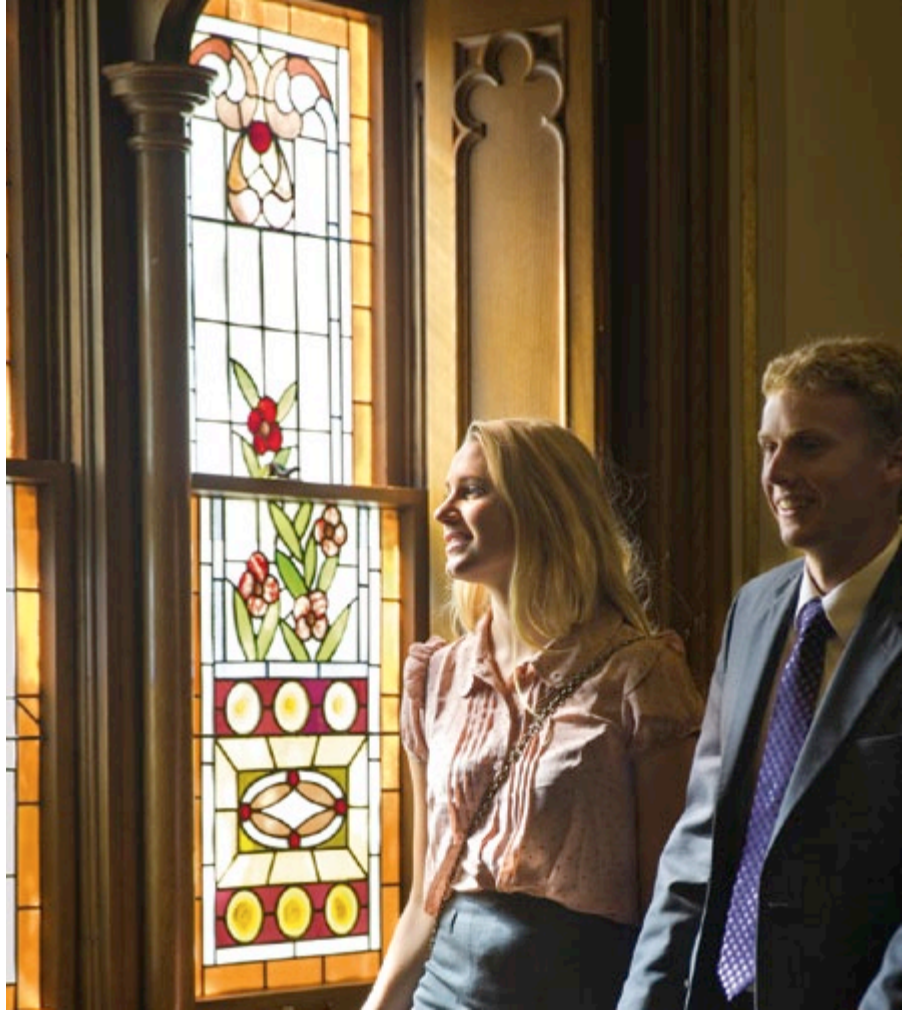
Au vakadinadinataka ni da yadra ka vakadidike tiko vakayalo, eda na vakalougatataki ena mata ka matata cake na kena rai kei na daliga ka kila vakavinaka cake na bibi kei na matailalai ni Nona sala, Nona vakananau, kei na Nona veivakalougatataki ki na noda bula.

Lesoni Naba 2—na Rawarawa ni Nona Sala na Turaga

Ni se bera niu kacivi meu veiqaravi ena Kuoramu ni Le Tinikarua, au sa wilika vakavuqa ena Vunau kei na Veiyalayalati me baleta na matabose ka lesi me raica ka veiwaseyaka na ilavotabu ni ikatini. Na Matabose e Veiwaseyaka na iKatini a tauyavutaki ena ivakatakila ka ratou lewena na Mataveiliutaki Taumada, na Kuoramu ni iApositolo Le Tinikarua, kei na Matabisopi Vakaturewa (raica na V&V 120). Niu vakavakarau tiko ena Tiseba ni 2004 ki na imatai ni noqu laki tiko ena matabose oqo, au sa vakanamata tiko ki na dua na madigi vakasakiti ni vuli.

Au se nanuma tiko na veika au a sotava ka vakila ena matabose oya. Au a taleitaka vakalevu cake ka vakarokorokotaka na nona lawa ni ilavo na Turaga me baleta na tamata yadua, me baleta na matavuvale, ka vakakina na Nona Lotu. Na parokaramu taumada vakailavo ni Lotu i Jisu Karisito ni Yalododonu Edaidai—me baleta ruarua na ilavo curumai kei na kena vakayagataki—sa vakamacalataki tu ena wase 119 kei na 120 ni Vunau kei na Veiyalayalati. E rua na iyatuvosa e kunei ena ivakatakila oqo sa tura na yavu me baleta na veika vakailavo ni Lotu.

Na wase 119 e tukuna ni leweni-lotu kece “me ra na qai solia ga ena

veiyabaki na ikatini ni ka era taukena ko ira era sa solia oti na vo ni nodra iyau; raica sa kena ivakaro tudei vei ira oqo me tawamudu, . . . sa kaya na Turaga” (tikina e 4).

Ia, me baleta na veivakadonui ni kena veiwaseyaki na ikatini, e kaya kina na Turaga, “Me lewa kina na veiwaseyaki ni iyau e dua na matabose, ia me ratou lewena na iLiuliu Levu ni noqu Lotu, na bisopi kei rau na nona ivukevuke, kei na noqu matabose e cake; ia ena dau rogoci talega kina na noqu lewa, sa kaya na Turaga” (V&V 120:1). Na “bisopi kei rau na nona ivukevuke” kei na “noqu matabose e cake” ka tukuni ena ivakatakila oqo sa kilai tu nikua me Matabisopi Vakaturewa kei na Kuoramu ni iApositolo Le Tinikarua. Na ilavo tabu oqo sa vakayagataki tiko ena dua na lotu sa tubu vakatotolo na kena toso me ra vakalougatataki kina vakayalo na tamata yadua kei na matavuvale ena kena tara ka maroroi tu na veivaletabu kei na veivale ni sokalou, tokoni tiko na cakacaka ni kaulotu, vakadewataki

ka tabaki na ivolanikalou, qaravi ni cakacaka ni volakawa, vakailavotaki na veikoronivuli kei na vuli vakalotu, kei na qaravi ni vuqa na inaki vaka-Lotu eso me vaka na nodra vakaturewa na italai tabaki ni Turaga.

Au qoroya na kena matata kei na lekaleka ni ivakatakila e rua oqo ni veidutaitaki kei na veidusidusi vakailavo verevereya kei na iwalewale ni kena cakacakataki ena vuqa na isoqosoqo kei na matanitu e vuravura. E rawa vakacava ni cicivaki tu na veika vakayago ni dua na isoqosoqo levu me vaka na Lotu i Jisu Karisito sa vakalesui mai e vuravura taucoko ena dua na idusidusi lekaleka vaka-oqo? Vei au e matata vakavinaka na kena isau: oqo na cakacaka ni Turaga, o Koya e rawa ni cakava ga na Nona cakacaka (raica na 2 Nifai 27:20), ia na iVakabula ena vakauqeti ira ka dusimaki ira na Nona italai ni ra vakayagataka na Nona idusidusi ka cakava na Nona inaki.

Ena imatai ni bese ni matabose oya, e vakauqeti au na rawarawa

ni ivakavuvuli ka dusimaki kina na neimami veivosaki kei na vakatulewa. Ena cakacaka vakailavo ni Lotu, e vakamuri ga kina e rua na ivakavuvuli taumada ka tudei. iMatai, na Lotu e bula tikoga ena veika e rawata ka sega ni levu cake na veika e vakayagataka mai na veika e ciqoma. iKarua, e dua na iwase ni veika e rawata e veiyabaki e dau vakatikitikitaki me baleta na veileqa tubukoso kei na leqa sega ni dau namaki. Ena veitabayabaki, sa dau vakavulica vei ira na lewena na Lotu na ivakavuvuli ni kena maroro eso na kakana, na waiwai, kei na ilavo me baleta na veileqa tubukoso dau yaco mai. Ia na Lotu, ni dua na isoqosoqo sa dau muria na ivakavuvuli vata oqo ka dau vakavuvulitaki vakavuqa vei ira na lewena.

Ni toso tiko na bose, au diva toka ga me rawa vei keda kece na lewe ni Lotu me da muria na rawarawa, matata, na ivakarau, loloma cecere, kei na mana ni nona sala na Turaga (raica na V&V 104:16) ena kena qaravi na veika vakayago ni Nona Lotu. Au sa vakaitavi tiko ena gauna oqo ena Matabose dau Veiwaseyaka na iKatini ena vuqa na yabaki. Sa tubu ena veiyabaki yadua na noqu vakavinavinaka kei na vakarokoroko ena nona ivakarau na Turaga, ka sa matata cake tikoga na lesone e vulici kina.

Sa dau rabailevu na yaloqu ena loloma kei na qoroqoro ena vukudra na lewenilotu yalodina ka talairawarawa ni Lotu oqo mai na veimatanitu, veimataqali, duivosavosa kei ira na

tamata. Niu veilakoyaki voli e vura-vura, au sa kila na nomuni vakanuinui kei na tatadra, na duidui ni nomuni ivakarau ni bula kei na veika o ni sotava, na veika dredre. Au sa dau tiko vata kei kemuni ena veisoqoni vakalotu ka sikova eso na nomuni veivale. E vaqacotaka na noqu vakabauta na nomuni vakabauta. Na nomuni yalodina sa vakavuna meu yalodina vakalevu cake. Kei na nomuni talairawarawa ena lomasoli ki na lawa ni ikatini sa vauqeti au meu tamata vinaka cake, tagane vakawati, tama, ka iliuliu ni Lotu. Au dau nanumi kemuni ka vakasamataki kemuni ena veigauna kece au dau vakaitavi kina ena Matabose dau Veiwaseyaka na iKatini. Vinaka vakalevu na nomuni yalovinaka kei na yalodina ena nomuni rokova tiko na nomuni veiyalayalati.

Era vakila o ira na iliuliu ni nona Lotu vakalesui mai na Turaga ni sa dua na nodra itavi levu me ra qarauna vakavinaka sara na nomuni cau vakatabui na lewe ni Lotu. Keimami kila vakavinaka tu na bibi ni nona ilavo lalai na yada.

“A sa tiko ko Jisu ena yasana sa donuya na kato ni ilavo, a sa raici ira na lewelevu ni ra sa biuta na ilavo i na kato ni ilavo: ka lewevuqa era sa vutuniyau era sa biuta vakalevu.

“A sa lako mai e dua na yada dravudravua, a sa biuta kina e rua na ilavo lalai sara, sa rauta e dua na facigi.

“A sa kacivi ira na nona tisaipeli ko koya, ka kaya vei ira, Au sa kaya vakaidina vei kemudou, na yada

dravudravua oqo sa biuta vakalevu ki na kato ni ilavo:

“Ni ra biuta kina eso ko ira kecega mai na nodra ka e vuqa; ia ko koya oqo sa dravudravua, ka sa biuta na nona ka kecega, io na nona ka kece e bula kina” (Marika 12:41–44).

Au kila mai na veika sara ga au sa raica ni sa yadrava tiko vakavinaka sara na Matabose dau Veiwaseyaka na iKatini na kena qarauni na nona ilavo lailai na yada. Au vakaraitaka kina na vakavinavinaka vei Peresitedi Thomas S. Monson kei rau nona daunivakasala ena nodratou veiliutaki vinaka ena kena qaravi na itavi tabu oqo. Kau vakadinadinataka talega na domo (raica na V&V 120:1) kei na liga ni Turaga ka tokoni ira tiko nona italai tabaki ena nodra qarava na itavi me ra matataki Koya.

Dua na Veisureti kei na Dua na iVakadinadina

Na saumi vakadodonu ni ikatini e cecere cake sara mai na dua ga na itavi; sa dua na ikalawa bibi ena iwalewale ni noda vakatabui. Vei kemuni o ni dau sauma na nomuni ikatini, au vakacautaki kemuni.

Vei kemuni o ni sega ni talairawarawa tiko ena gauna oqo ki na lawa ni ikatini, au sureti kemuni mo ni vakasamataka na nomuni ivakarau ka veivutuni. Au vakadinadinataka ena nomuni talairawarawa ki na lawa oqo ni Turaga, ena dolavi kina vei kemuni na katuba ni lomalagi. Yalovinaka kakua ni lokuyarataka na nomu siga ni veivutuni.

Au vakadinadinataka ni na yaco mai ki na noda bula na veivakalougatataki vakayalo kei na veivakalougatataki vakayago ni da bulataka na lawa ni ikatini. Au vakadinadinataka ni veivakalougatataki vaqori era ka bibi sara ia era matailalai. Au vakadinadinataka talega ni kena rawarawa na nona sala na Turaga me vaka e matata vinaka tu ena veika vakayago ni Nona Lotu e vakarautaka na ivakarau eso e rawa ni tuberi keda vakatamata yadua se vakamatavuvale. Au masuta me rawa ni da vuli ka yaga vei keda na veilesone bibi oqo, ena yaca tabu i Jisu Karisito, emeni. ■

Mai vei Peresitedi Dieter F. Uchtdorf

Karua ni Daunivakasala ena Mataveiliutaki Taumada

Mai, Tomani Keimami

Veitalia sara na nomu ituvaki, na veika makawa me baleti iko, se na qaqaco ni nomu ivakadinadina, e tiko na vanua me baleti iko ena Lotu oqo.

Atadra e dua na turaga ena dua na gauna ni a tiko ena dua na olo levu ka ra soqoni vata tu kina na veimata lotu taucoko e vuravura. A siqema okoya ni a tiko ki na matalotu yadua e levu na ka e vaka me taleitaki ka kilikili.

A sotava okoya e dua na veiwatini vinaka ka rau matataka na Lotu i Jisu Karisito ni Yalododonu Edaidai, ka taroga, “Na cava o ni vinakata mai vei ira na nomuni lewenilotu?”

“*Keimami* sega ni vinakata e dua na ka,” erau sauma. “Ia na *Turaga* e kerea me keimami vakatabuya taucoko na ka.”

Rau tomana na veiwatini me vakamacalataka baleta na veikacivi ena Lotu, veisiko kei na siko vuvale, kaulotu tudei, lotu vakamatavuvale ena veimacawa, cakacaka ni valetabu, welefea kei na veiqaravi ni veivuke raba, kei na ilesilesi ni veivakatavulici.

“Ko ni dau saumi ira na nomuni tamata ena cakacaka kece era cakava?” a taroga na turaga.

“E sega sara,” rau vakamacalataka na veiwatini. “Era solia wale na nodra gauna.”

“Vakakina,” rau kuria na veiwatini, “ena veivula ono, era dau tiko se sarava na lewe ni neimami Lotu ena mua ni macawa e 10 na auwa ni koniferedi raraba.”

“Tini na aua ni nodra vosa tiko na tamata?” a vakananuma voli na turaga oqo.

“Vakacava na nomuni qaravi lotu vakamacawa? E vakacava na kena balavu?”

“Tolu na auwa, ena vei Sigatabu!”

“Oilei,” e kaya na turaga. “Era dau cakava vakaidina na ka o sa tukuna na lewe ni nomuni lotu?”

“Oya ka so tale. Keirau se sega ni vakatakila mada na ivola ni kawa, keba ni itabagone, sokalou, vuli ivolanikalou, veituberi ni veiliutaki, itaviqaravi ni itabagone, semineri ena mataka lailai, qarauni na vale ni Lotu, ka vakakina na ivakaro ni tiko bulabula ni Turaga, na lolo ena veivula me vukeyi ira na dravudravua, kei na ikatini.”

E kaya na turaga, “Au sa qai loma-leqa oqo. Cava na vuna ena vinakata kina e dua me lewena na lotu vakaoqori?”

Rau a dredre na veiwatini ka kaya, “Keirau nanuma ga ni o na sega ni taroga.”

Cava na Vuna me Lewena kina e Dua na Lotu Vakaoqo?

Ena gauna era sa vakila tiko kina e vuqa na matalotu roboti vuravura na lutu sobu vakamatata ni iwiliwili, ni Lotu i Jisu Karisito ni Yalododonu

Edaidai—e dina ga ni ka lailai ni vakatauvatani kei ira e vuqa tale—e sa dua na matalotu tubu totolo sara tiko e vuravura. Me qai yacova mai na Sepiteba ni 2013 sa sivia na 15 na milioni na lewe ni Lotu e vuravura taucoko.

E levu tiko na vuna oqo, ia me’u vakaraitaka mada e vica ga?

Na Lotu ni iVakabula

iMatai, na Lotu oqo a vakalesuimai ena noda gauna mai vei Jisu Karisito Vakaikoya. Ko na raica eke na lewa dina ni cakacaka ena Yacana—me veipapitaisotaki me baleta na bokoci ni ivalavala ca, me vakatikora na isolisoli ni Yalo Tabu, ka me vauca e vuravura vakakina mai lomalagi.¹

O ira na lewena na Lotu oqo era lomana na iVakabula o Jisu Karisito ka ra gadreva dina mera muri Koya. Era marautaka na kila-ka ni sa vosa tale na Kalou kivua na tamata. Ni ra ciqoma na veicakacaka tabu vakamatabete ka veiyalayalati kei na Kalou, sa rawa ni ra vakila na Nona kaukauwa ena nodra bula.² Ni ra curuma na valetabu, era vakila ni ra sa tu ena Nona iserau. Ni ra wilika na ivolanikalou tabu³ ka bulataka na ivakavuvuli ni Nona parofita, era toro voleka vua na iVakabula era lomana vakalevu.

Na Vakabauta e Bula

Dua tale na vuna oya baleta na Lotu e vakarautaka na madigi eso ni caka vinaka.

Sa vakacaucautaki na vakabauta na Kalou, ia e levu na tamata era via qarava e levu cake mai na vakarorogo ki na ivunau veivakauqeti se tatadrataka na nodra itikotiko mai cake.⁴ Era vinakata mera cakacakataka na nodra vakabauta. Era vinakata mera cokia cake na liga ni nodra sote ka vakaitavitaki ira ena cakacaka levu oqo.

Ka sa vakaoya na ka e yaco ni ra mai tomani keimami—sa nodra e vuqa sara na madigi mera vakayagataka na nodra taledi, yalololoma, kei na gauna ki na cakacaka vinaka. Baleta ni sega vei keimami na vakaillesilesi vakalotu saumi ena neimami ivakakoso e vuravura taucoko, era qarava vakaiira na cakacaka vakalotu na neimami lewenilotu. Era sa kacivi ena veivakauqeti. So

na gauna keimami dau veiqaravi wale; so na gauna keimami *sa* “qaravi wale.” Keimami sega ni raica na ilesilesi me icolacola ia me mai madigi ni vakayaco veiyalayalati keimami sa cakava ena yalomarau ni qarava na Kalou kei ira na Luvena.

Veivakalougatataki Vakamareqeti

A ikatolu ni inaki ka vuna era lewena kina na Lotu na tamata oya baleta na lakovi ni salatu vakatisaipeli e kauta mai na veivakalougatataki vakamareqeti.

Keimami raica na veipapitaisotaki me itekitekivu ni neimami ilakolako vakatisaipeli. Na noda lako ena veisiga vata kei Jisu Karisito e kauta mai na vakacegu kei na inaki ena bula oqo kei na reki vakasakiti kei na bula tawamudu ena vuravura ka lako mai.

O ira era muria na salatu oqo ena yalodina era levea na dredre e vuqa, yalorarawa, kei na veivutuni ni bula.

O ira na yalomalua kei na yalodina era kunea eke na iyau levu ni kila-ka.

O ira ka rarawa se luluvu era kunea na veivakabulai eke.

O ira ka lomaocaocataka tu ena ivalavala ca era kunea na veivosoti, bula galala, kei na vakacegu.

Vei Ira era Biubiu

Na vakasaqarai ni dina e sa vakayararataka e vica vata na milioni na tamata ki Na Lotu i Jisu Karisito ni

Yalododonu Edaidai. Ia, e tiko e so ka ra sa lako tani mai na Lotu era a taleitaka ena dua na gauna.

Ena dua beka ena taroga, “Ke sa rui totoka vakaoti na kosipeli, cava na vuna e biubiu kina e dua?”

So na gauna eda nanuma ni sa baleta na nodra vakacacani beka se vucesa se itovo ca. E sega saraga ni kilai vakarawarawa na vuna. Na kena dina, sa ikoya ni sega ni dua ga na vu ni kena yaco ni veika duidui oqo.

Eso vei ira na neimami lewenilotu talei e dau vakayabaki na dredre ni nodra vakatulewataka rawa se sa dondu mera biuta na Lotu.

Ena Lotu oqo ka rokova vakalevu sara na galala ni digidigi ni tamata yadua, ka a vakalesuya mai e dua na cauravou ka a vakataroga na taro eso ka qara na kena isau, keimami rokovi ira era vakasaqara na dina ena yalodina. Ena rairai voroka na uto ikeimami ni sa vakauti ira tani na nodra ilakolako mai na Lotu keimami taleitaka kei na dina keimami sa kunea, ia keimami doka na nodra dodonu ni qarava na Kalou Kaukauwa me vaka na nodra dui lewa saraga eloma vakaiira, me vaka saraga na noda vakayacora tale tikoga vakaikeda.⁵

Vakatataro Tawasaumi

Eso e sotava tu mai na dredre ni veitaro tawasaumi me baleta na veika era sa mai yaco se tukuni ena

gauna sa oti. Keitou vakatakila raraba ka ni volekata na 200 na yabaki ni gauna ni Lotu—ka sala vata kei na dua na ituvatuva sega ni vakataotaki ni veika veivakauqeti, veidokai, ka vakalou—ka so kina na ka e tukuni ka vakayacori e rawa ni vakavuna na lomatarotaro ni tamata.

So na gauna e yaco mai na vakataro eso baleta ni se sega ni tiko taucoko vei keda na itukutuku ka da na gadreva meda wawa mada vakalailai. Ni sa qai kilai vakaoti na dina taucoko, na veika a sega ni vakaiibalebale vei keda eliu era na vakameautaki meda lomavakacegu kina.

So na gauna ena tiko na duidui ni vakasama ena ibalebale dina ni “ka dina”. E dua beka na taro ka vakavurea na vakatitiqa vei ira eso, ni oti na kena vakadikevi vinaka, ena taracake na vakabauta vei ira tale eso.

Cakacala ni Tamata Tawataucoko

Ia, me tukuni mada na ka dina, a tu na gauna era a cakacala kina na lewenilotu se iliuliu ni Lotu. A rairai tukuni beka se caka eso na ka e a sega ni veiraurau vata kei na noda yavunibula, ivakavuvuli, se ivunau.

Au vakila ni Lotu ena rawa walega ni vinaka sara kevaka e sa cicivaki mai vei ira na tamata era taucoko tu. E taucoko vakaoti na Kalou, ka sa savasava na Nona ivunau. Ia eda dau cakacaka ena Vukuna— ira na Luvena

tawadodonu—ka sa dau caka cala na tamata taucoko.

Ena tabana ni ulutaga ni iVola i Momania eda wilika kina, “Ia, kevaka e so na ka e cala kina, sa cala ga ni tamata; ia me kakua sara ni vakalewai kina na ka sa virikotora na Kalou, ia kevaka dou sa vakalewa, dou na tarogi kina ena mataveilewai i Karisito.”⁶

Oqo na ivalavala e sa dau vakatu kina ka na vakatu oya me yacova na taucoko ni siga ka na mai veiliutaki kina o Karisito Vakaikoya ena dela ni vuravura.

E ka ni rarawa ni so e sa lutu baleta na cakacala ni so na tamata. Ia se vakacava na ka oqo, na dina tawamudu ni kosipeli vakalesuimai e kunei ena Lotu i Jisu Karisito ni Yalododonu Edaidai e sega ni vakadukadukalitaki, vakalailaitaki, se vakarusai.

Me vaka e dua na iApositolo ni Turaga o Jisu Karisito ka dua e sa raica vakamatata na veimatabose kei na cakacaka eso ni Lotu oqo, au vakaraitaka vakaidina ni sega ni dua na vakatulewa ka kilai tani me baleta na Lotu oqo se o ira na lewena e sa vakayacori mada me sega kina na vakasaqaraqara vagumatua ni veivakauqeti, veituberi, kei na veivakadonui ni Tamada Tawamudu. Oqo na Lotu i Jisu Karisito. Ena sega ni vakatara na Kalou me kuitaki na Nona Lotu mai na kena kosi vakatari se sega ni rawata taucoko sara na kena iyacoyaco vakalou.

E Tiko na Vanua me baleti lko

Kivei ira na sa tawasei ira mai na Lotu, au kaya, kemuni na noqu itokani lomani, se tiko ga e dua na vanua me baleti kemuni eke.

Lako mai ka vakuria na nomuni taledi, isolisoli, kei na igu ki na neimami. Ena vakavuna meda na vinaka cake taucoko kina.

Eso ena rairai taroga, “Ia vakacava na noqu vakatitiqa?”

Sa itovo matau tu me tiko na vakatataro—na sorenikau lailai ni veivaqaqai yalodina e sa dau buroro vakawasoma ka matua yani me dua na oki levu ni kila-ka. E tiko eso na lewe ni Lotu, ena dua na gauna se tarava, era a sega ni vakananuma vakabibi se vakayalomatua na taro eso. E dua na

Siti o Guatemala, e Guatemala

inaki ni Lotu oya me bucini ka vakabulabulataki na sorenikau ni vakabauta—ena so mada ga na qele veinuku ni vakatitiqa kei na veilecayaki. Na vakabauta sa ikoya na vakanuinuitaki ni ka dina e sega ni rairai, ia e sa bera ni kilai sara.⁷

O koya gona, kemuni na taciqa kei na ganequ lomani—kemuni na noqu itokani talei—yalovinaka sara, vakatitiqataka taumada na nomu vakatitiqa eso ni bera ni o vakatitiqataka na nomu vakabauta.⁸ Me da kakua ni vakatara na vakatitiqa me vesuki keda ka tarovi keda mai na loloma vakalou, vakacegu, kei na isolisoli eso ka lako mai ena vakabauta na Turaga o Jisu Karisito.

Eso era na kaya beka, “Au na sega ni veiriti kei kemuni ena Lotu.”

Kevaka o rawa ni raica na lomai keimami, o na raica beka ni o tudonu vinaka mai na nonu nanuma. Ko na rairai kurabui ni raica ni tu na neimami gagadre, veika dredre kei na vakanuinui me vakataka ga na nomu. Na nomu ituvaki se susugi cake ena rairai duidui mai na ka o nanuma vei ira e vuqa na Yalododonu Edaidai, ia oqori ena rawa me na dua na ka ni veivakalougatataki. Kemuni na taciqa kei na ganequ, kei na itokani talei,

keimami gadreva na nomuni taledi cecere kei na vakasama. Sa dua na ivurevure ni kaukauwa ki na Lotu oqo na duidui ni tamata kei na kawa tamata e vuravura raraba.

Eso era na kaya beka, “Au sega ni nanuma ni’u na bulataka rawa na nomuni ivakatagedegede.”

Oqori na vuna levu mo lako mai kina! Na Lotu sa tuvai tu me vakalomavinakataki ira na sega ni taucoko tu, na sotava tu na dredre, kei na oca. Era lewena tu na tamata era gadreva ena vunilomadra taucoko mera muria na ivakaro, kevaka mada ga era se bera ni qaseta taucoko sara.

Eso era na kaya beka, “Au kila e dua na lewe ni nomudou Lotu e dauveivakaisini. Au na sega ni lewena e dua na lotu ka tiko kina e dua me vakataki koya.”

Ke o vakamacalataka na dauveivakaisini me dua ka sega ni bulataka vakavinaka sara na ka e vakadinadinataka, sa da qai dauveivakaisini taucoko sara. E sega ni dua vei keda e sa vaKarisito rawa me vaka eda kila ni sa dodonu meda vakakina. Ia eda gadreva vagumatua meda dau vorata na noda cakacala kei na via cakava na ivalavala ca. Mai na yaloda kei na lomada eda sa gadreva sara me da

vinaka cake mai na veivuke ni Veisovaki i Jisu Karisito.

Ke sa ikoya oqo na nomu gagadre, veitalia sara na nomu ituvaki, na veika makawa me baleti iko, se na qaqaco ni nomu ivakadinadina, e tiko na vanua me baleti iko ena Lotu oqo. Mai, tomani keimami!

Mai, Tomani Keimami!

Dina ga ni tu na noda malumalumu vakatamata, au sa lomadei ni ko na raica ena kedra maliwa na lewe ni Lotu oqo e vuqa na yalo vivinaka ka ra tu ena vuravura oqo. Na Lotu i Jisu Karisito e vaka me dau dreti ira mai na dauloloma kei na dauveikauwaitaki, na yalodina kei na daugugumatua.

Kevaka o namaka mo kunei ira na tamata era sa taucoko tu eke, o na

yalorarawa kina. Ia kevaka o vakasaqara na ivunau savasava i Karisito, na vosa ni Kalou “ka sa vakamavotaka na yalo sa mavoa,”⁹ kei na veivakayararataki ki na veivakatabui ni Yalo Tabu, ia eke o na kunei ira kina. Ena itabayabaki oqo ka sa malumalumu mai kina na vakabauta—ena itabayabaki oqo ka vuqa era sa yawa mai ena iovi kei lomalagi—eke o na kunea kina e dua na matatamata ka ra saga vagumatua mera kila ka toro volekata na nodra iVakabula ena nodra qarava na Kalou kei na wekadra, vakataki iko ga. Mai, tomani keimami!

Dou Sa Via Lako Tani Talega Koi Kemudou?

Au nanuma lesu e dua na gauna ena bula ni iVakabula ni ra a biuti

Koya e lewevuqa.¹⁰ A tarogi ira na Nona tisaipeli le tinikarua o Jisu:

“Dou sa via lako tani talega koi kemudou?”

“Sa qai kaya vua ko Saimoni Pita, Kemuni na Turaga, keitou na lako vei cei? Sa tu ga vei kemuni na vosa ni bula tawamudu.”¹¹

Eso na gauna eda na sauma kina na taro vata ga oya. Eda sa via lako tani talega o keda? Se da na, vakataki Pita, tautauri matua ki na vosa ni bula tawamudu?

Kevaka o vakasaqara tiko na dina, na ibalebale, kei na sala me veisautaka na vakabauta ki na cakacaka; kevaka o vakasaqara tiko e dua na vanua mo ciqomi kina: Mai, tomani keimami!

Kevaka o sa biuta na vakabauta o a taura matua tu ena dua na gauna: Lesu tale mai. Mai tomani keimami!

Kevaka o sa temaki mo soru: Tiko tale mada vakalailai. E tiko eke na vanua me baleti iko.

Au vakamasuti kemuni kece ka rogoca se wilika na vosa oqo: Mai, tomani keimami. Mai rogoca na kaci malumu i Karisito. Colata na nomu kauveilatai ka muri Koya.¹²

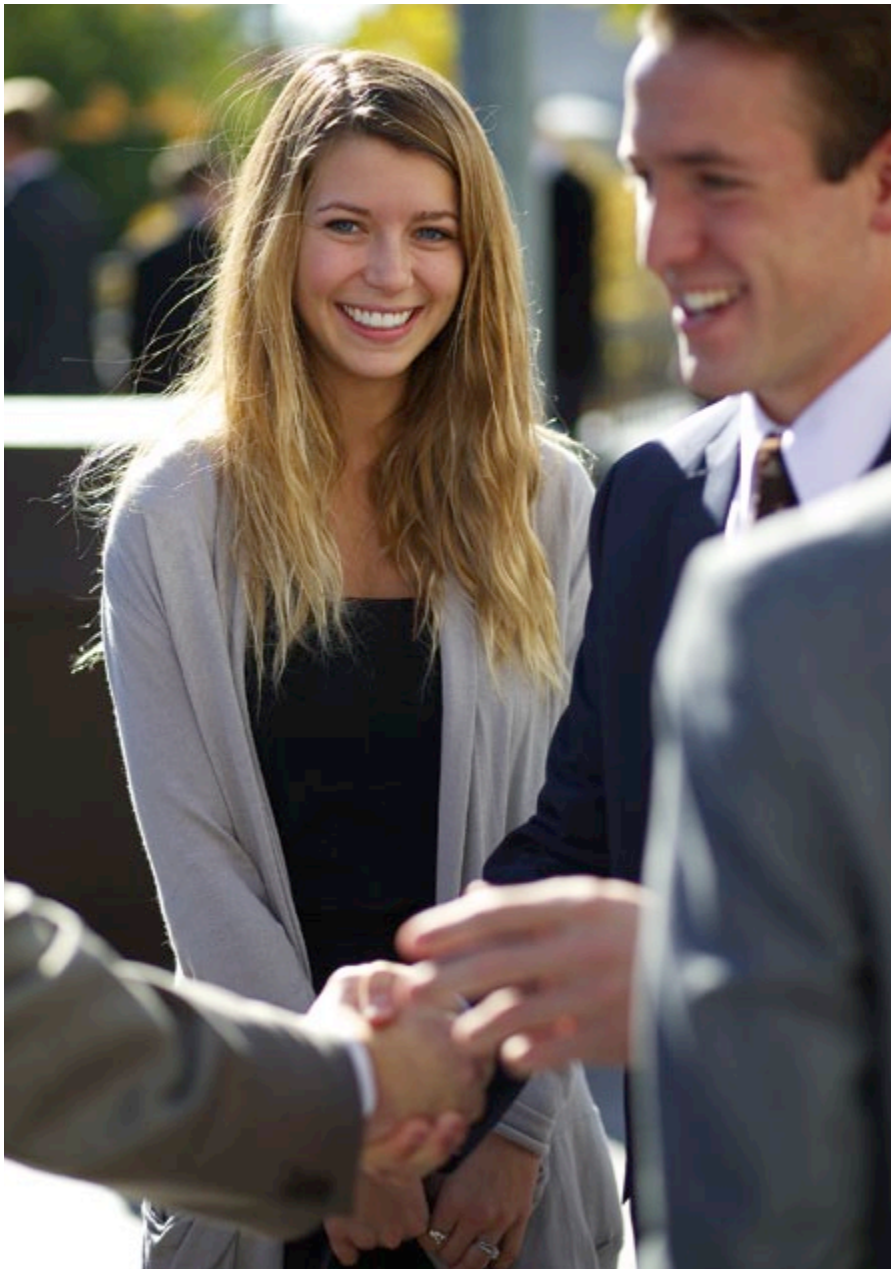
Mai, tomani keimami! Ni eke o na kunea kina na ka sa vakasakiti ka tawavoli rawa.

Au vakadinadinataka ni eke o na kunea kina na vosa eso ni bula tawamudu, na yalayala veivakalougatataki ni veivueti, kei na salatu ki na vakacegu kei na marau.

Au masulaka vagumatua ni nomu vakasaqara dina vakaiiko ena vakavurea e lomamu na gagadre mo na mai tomani keimami. Ena yaca tabu i Jisu Karisito, emeni. ■

IDUSIDUSI

1. Raica na Maciu 16:18–19; Ilamani 10:7.
2. Raica na Yunau kei na Veiyalayalati 84:20.
3. Raica na 2 Nifai 33:10.
4. Raica “Na Cakavinaka?” *Sere ni Lotu*, naba 131.
5. Raica na Yavu ni Vakabauta 1:11.
6. Tabana ni Ulutaga ni iVola i Momani; raica na Momani 8:17.
7. Raica na Iperiu 11:1; Alama 32:21.
8. Raica na F. F. Bosworth, *Christ the Healer* (1924), 23.
9. Jekope 2:8.
10. Raica na Joni 6:66.
11. Joni 6:67–68.
12. Raica na Maciu 16:24.

Vakaraitaka o Peresitedi Henry B. Eyring
Matai ni Daunivakasala ena Mataveiliutaki Taumada

Nodra Tokoni na Vakaitutu ena Lotu

Sa vakaturi me da tokoni Thomas Spencer Monson me parofita, daurairai, dauvakatakila ka Peresitedi ni Lotu i Jisu Karisito ni Yalododonu Edaidai; Henry Bennion Eyring me iMatai ni Daunivakasala ena Mataveiliutaki Taumada; kei Dieter Friedrich Uchtdorf me iKarua ni Daunivakasala ena Mataveiliutaki Taumada.

Kemuni o ni duavata ni vakaraitaka.

Kemuni o ni saqata, ke dua, me vakaraitaka.

Sa vakaturi me da tokoni Boyd Kenneth Packer me Peresitedi ni Kuoramu ni iApositolo Le Tinikarua kei ira oqo me ra lewe ni kuoramu o ya: Boyd K. Packer, L. Tom Perry, Russell M. Nelson, Dallin H. Oaks, M. Russell Ballard, Richard G. Scott, Robert D. Hales, Jeffrey R. Holland, David A. Bednar, Quentin L. Cook, D. Todd Christofferson, kei Neil L. Andersen.

Kemuni o ni duavata, yalovinaka ni vakaraitaka.

Ke dua e saqata me vakaraitaka vakakina.

Sa vakaturi me da tokoni rau na daunivakasala ena Mataveiliutaki Taumada kei ira na iApositolo Le Tinikarua me ra parofita, daurairai, ka dauvakatakila.

Kemuni kece o ni duavata, yalovinaka ni vakaraitaka.

Kena veibasai, kevaka e dua, ena ivakatakilakila vata ga.

Sa vakaturi me da vagalalataki Elder John B. Dickson, Paul E. Koelliker, kei F. Michael Watson mai na nodratou lewena tiko na iMatai ni Kuoramu ni Vitusagavulu ka lesi ratou me ratou Vakaitutu Raraba vakaemeritesi.

Sa vakaturi talega me da vagalalataki Elder Kent D. Watson mai na nona lewena tiko na iKarua ni Kuoramu ni Vitusagavulu.

Sa vakakina noda duavata ka vakaraitaka na noda vakavinavinaka vei rau o Elder César H. Hooker kei Craig T. Wright, ka rau sa vagalalataki mai na nodrau veiqaravi vaka-Vitusagavulu ni iWasewase.

O kemuni o ni gadreva mo ni duavata kei keimami ena vakaraitaki ni vakavinavinaka vei ira na Veitacini oqo ena vuku ni nodra veiqaravi uasivi, yalovinaka ni vakaraitaka.

Sa vakaturi me da tokoni ira oqo mera lewe vou ni Vitusagavulu ni iWasewase: Julio A. Angulo, Peter F. Evans, kei Gennady N. Podvodov.

Kemuni kece o ni duavata, yalovinaka ni vakaraitaka.

O ira era saqata, ke dua.

Sa vakaturi me da tokoni Randall L. Ridd me ikarua ni daunivakasala ena mataveiliutaki raraba ni Cauravou.

Kemuni o ni duavata ni vakaraitaka.

Ke dua e saqata me vakaraitaka vakakina.

Sa vakaturi me da tokoni ira na vo ni Vakaitutu Raraba, Vitusagavulu ni iWasewase, kei ira na mataveiliutaki raraba ni veimataisoqosoqo era sa lesi tu kina ena gauna oqo.

Kemuni o ni duavata, yalovinaka ni vakaraitaka.

Ke dua e saqata me vakaraitaka.

Vinaka vakalevu, kemuni na taciqo kei na ganequ, ena nomuni laveliga ni veitokoni kei na nomuni vakabauta tiko, kei na masu ena vukui keimami. ■

Mai vei Peresitedi Boyd K. Packer
Peresitedi ni Kuoramu ni iApositolo Le Tinikarua

Na iDola ki na Veitaqomaki Vakayalo

Sa rawa ni yaco na vakacegu ki na yalo yadua e gole ki na ivolanikalou ka dolava rawa na yalataki ni veitaqomaki kei na veivuetai.

E na dua na gauna lekaleka sa oti, au a vauci rau vata e dua na veiwatini gone e valetabu. Rau a bula kilikili tiko mai na veiwatini oqo me rau yacova na siga taleitaki ni rau biuta na cauravou kei na gone-yalewa oqo na nodrau dui itikotiko rau a tubu cake mai kina me rau mai tagane ka yalewa vakawati. Ena soqo tabu oqo, rau sa dodonu ka sava-sava. Ena yaco na gauna, me rau sa na tekivu susugi ira na luvudrau, e salavata tiko kei na ituvatuva tudei a tauyavutaka o Tamada mai Lomalagi. Na nodrau bula marau, kei na nodra bula marau na kawatamata e tarava, ena vakatau ki na kena bulataki na ivakatagedegede oqori a tauyavutaka na iVakabula ka sa tuvanaki tu ena Nona ivolanikalou.

Era na vakasamataka tiko na itubutubu nikua ke sa tiko beka e dua na vanua taqomaki mera susugi kina na gone. E tiko e dua na vanua taqomaki. O ya na vuvale e vakayavutaki ena kosipeli. Eda raica vakatabakidua na matavuvale ena loma ni Lotu, ka da sa vakasalataki ira na itubutubu ena veivanua kecega mera susugi ira cake na luvudra ena ivalavala dodonu.

A parofisaitaka ka vakarota o Paula na iApositolo ni “na yaco ena so na gauna ni veivakararawataki e na veisiga mai muri.

“Ni ra na daulomani ira walega na tamata, era na dauvinakata na ilavo, era na daubole, era na viavialevu, era na dauvosavakacaca, era na talaidredre kivei ira na nodra qase, era na sega ni vakavinavinaka, era na sega ni yalosavasava,

“Era na caca veiwekani, era na dauyalayala ka lasu tale, era na dauveibeitaki vakailasu, era na dausega ni rawa na yalodra, era na daucudrucudru, era na daucati ira na tamata vinaka,

“Era na dauveisoliyaki me mate, era na qaqa sodrosodro, era na yalolevu, era na lomana vakalevu na marau a ra na lomani koya na Kalou vakalailai ga;

“Sa nodra ga na lotu vakarairai, ka sega vei ira na kena dina: ia mo lako tani mai vei ira era sa vakaoqo.”¹

A parofisaitaka talega o Paula, “Ia ko ira na tamata ca kei ira na dauveitemaki era na tubu cake mera ca sara, ni ra sa ia na dauveivakacalai, ka ra sa vakacalai talega kina.”²

Na veitikina kece oqo sa ivakaro tiko, ka vakatakila tiko na ivalavala

meda drotani mai kina. Meda sa qai yadra matua tiko ka qaqarauni. Sa rawa meda railesuva na parofisai yadua oqo ka makataki ira yadua toka ena keda maliwa ka kauwai kina ena vuravura nikua:

Gauna ni veivakararawataki—yaco tiko. Eda sa bula tiko ena gauna ni veika rerevaki.

Dauvinakata na ilavo, Daubole, ka viavialevu—era sa yaco kece tiko ena keda maliwa.

Dauvosavakacaca, talaidredre kivei ira nodra qase, sega ni vakavinavinaka, sega ni yalosavasava, caca veiwekani—era sa yaco sara tikoga vakalevu.

Dauyalayala ka lasu tale, dauveibeitaki vakailasu, kei na kena ikuri—era na rawa ni kilai ni ra sa yaco tiko mai na kena ivakadinadina sa yaco wavoliti keda tu.

A vosa talega o Moronai me baleta na ca ni noda gauna oqo ka vakarota vakakina:

“Ni sa tau vei kemudou na nona cudru . . . dou na qai kila na nomudou cala. . . .

“Koi au ko Moronai, raica au sa vakaroti meu vola na veika oqo me mudi kina na ca, ia ena yaco na gauna ena sega kina na kaukauwa i Setani me rawa na yalodra na luvu ni tamata, ia era na vakauqeti mera kitaka tiko ga na veika vinaka, ka lako vua na vu ni yalododonu me ra bula kina.”³

E dodonu vakavinaka na nodrau vakamacalataka o Paula kei Moronai na noda gauna nikua ka sega ni dodonu me ra vakawaleni. E vuqa era na rawa ni veivakarerei, vakakina na veivakayalolailaitaki. Sega na leqa, niu vakasamataka na veisiga ni mataka, au ulabaleti niu vakila na veika vinaka sa tu mai liu.

Mai na ivakatakila nei Paula, me ikuri ni ibolebole kei na veivakaleqai, sa tukuna talega o koya vei keda na veika eda rawa ni cakava meda taqomaki keda kina:

“Mo tudei ena ka ko a vakatavulici kina, a ka sa vakadinadinataki vei iko, ni ko sa kila se ko cei sa vakatavulici iko;

“Ni ko sa kila nai vola tabu ni ko a gone, oqori sa vakavukui iko rawa mo bula ni ko sa vakabauti Karisito Jisu.”⁴

E tiko ga ena ivolanikalou na idola ni veitaqomaki vakayalo. Era sa umanaki tu kina na vunau kei na lawa kei na cakacaka vakalotu mera kau mai kina na luve ni Kalou yadua mera vakadinadinataka ni o Jisu Karisito na nodra iVakabula ka Dauveivueti.

Ena veiyabaki ni kena vakarautaki, e a dua na cakacaka vakaitamera me volai na ivolanikalou ena veivosa kece sara, kei na kena ivakamacala e botona kei na tikina veisemati. Eda sa saga kina me kau yani kivei ira na tamata kecega era gadreva mera vulica. Era vakavulica vei keda na sala meda lako kina kei na veika meda cakava. Sa tu kina na inuinui kei na kila-ka.

Ena vica na yabaki sa oti, a vakavulica vei au o Elder S. Dilworth Young ena Vitusagavulu e dua na lesoni me baleta na wiliki ni ivolanikalou. Era a tiko yavavala ka sotava na veika dredre na lewenilotu ni dua na iteki, ka sa gadrevi me soli e dua na ivakasala.

Au a tarogi Peresitedi Young, “Na cava beka meu tukuna?”

A kaya ga mai, “Tukuna vei ira mera wilika na ivolanikalou.”

Au a taroga, “Na ivolanikalou cava?”

A kaya mai, “E sega ni dua na kena duidui. Vakatekivu, tukuna vei ira mera raica na nodra iVola i Momani, ka wilika sara. Ena yaco totolo mai na veivakacegui kei na veivakauqeti vakayalo, ka na yaco ga mai na kena iwali.”

Mo cakava na wili ivolanikalou me tiki ni nomu ituvatuvu tudei, ena qai muria mai na veivakalougatataki. E tiko ena ivolanikalou e dua na domo ni veivakaroti, ia e tiko talega kina na veivakaukawataki cecere.

Taumada kevaka e ka vou vei iko na itautau ni vosa ni ivolanikalou, wilika tikoga. Ena qai yaco sara mo kila na totoka kei na kaukauwa era tiko ena veidraunipepa oqori.

E kaya o Paula, “Sai koya na Kalou sa vakavuna na ivola tabu kecega, a sa yaga oqo mei ivakavuvuli, me vunauca na ca, me ia kina na vakatavuvuli e na ka dodonu.”⁵

Sa rawa mo vakatovolea mada o iko na yalayala oqo.

Eda sa bula tiko ena gauna ni veivakararawataki; sega na leqa, sa rawa meda kunea na inuinui kei na

vakacegu kivei keda vakakina ki na noda matavuvale. O ira era bula voli ena rarawa, era nuiqawaqawataka tiko na luvedra me vakabulai mai na vanua sa kauti ira kina ko vuravura, mera kakua ni soro. “Kakua ni yalolailai, vakadinata ga.”⁶ Na valavala dodonu e kaukauwa cake mai na ivalavala ca.

Ira na gone era vakavulici mera kila vakavinaka na ivolanikalou ni ra se gone era na kila na salatu e dodonu mera lako kina ka na rawa mera tiko ga ena salatu oqo. O ira era sa na lakosese ena rawa ni ra saumaki mai, ni ra vukeyi, ka kunea tale na nodra sala.

E dua na gauna e ratou a vorata na Lotu na luvei Mosai ia e ratou a mani veivutuni ka yaco vei iratou e dua na veisau levu. Eda wilika ena Alama, “Na luvei Mosaia oqo . . . sa kaukauwa sara na nodratou vakabauta na ivakavuvuli dina; e ratou sa tamata yalomatua ka dauwilika vagumatua na ivola tabu, me ratou kila kina na vosa ni Kalou.”⁷

A se qai yabaki lima tiko o Peresitedi Joseph F. Smith ena gauna a vakamatei kina o tamana, o Hyrum, ena Valeniveivesu mai Carthage. Ni oti o ya, a takosova mai o Joseph kei tinana yada na bucabuca.

Ni sa yabaki 15 a kacivi me laki kaulotu ki Awai. A veilecayaki ka

galili ka kaya: “Au sa lomaleqa sara vakalevu. . . . au vakila niu sa vaka meu torosobu sara na kequ ituvaki dravudravua, sega vei au na vuku kei na kila-ka, niu cauravou ga, kau sega ni raica rawa mada ga [e dua] na mata ni tamata.”

Ena dua na bogi ni vakasamataka tiko na nona dredre o ya, a tadra sara o Joseph ni lako tiko ena dua na vanua, ka vakatotolo sara tiko ena nona igu taucoko. A kauta tiko o koya e dua na ioloolo lailai. Sa yaco sara, ki na dua na valelevu totoka sara, na icavacava ni nona ilakolako. Ni sa toso yani, sa raica sara e dua na ivakatakilakila ka volai toka kina, “Sili.” A curu totolo sara ka laki sili. A dolava sara na nona ioloolo lailai ka raica kina na isulu savasava, ka vulavula “e dua na ka,” e kaya o koya, “Au a sega ni raica ena dua na gauna balavu sara.” A dara sara ka vakatotolo yani ki na katuba ni valelevu totoka o ya.

“Au a tukituki,” a kaya, “ka dola mai na katuba, kei na tamata a tucake tu o Parofita Josefa Simici. A raici au ena mata me via veivunauci, ka kaya tau-mada mai [vaqo]: ‘Joseph, o sa bera.’ Ia au a yaloniudei ka kaya:

“‘Io, ia au savasava—au savasava tu!’”⁸

Siti o Panama e Panama

Sa qai rawa kina vei keda yadua. Kevaka o sa tuvanaki iko ena dua na ilakolako ni vakabauta kei na itaviqaravi ena Lotu, mo toka ga ena ilakolako oqori ka maroroya na nomu veiyalayalati. Toso tikoga ki liu me yacova na gauna sa na yaco vei iko na veivakalougatataki ni Turaga ka na vakaraitaki mai na Yalo Tabu me dua na kaukauwa veivakauqeti ena nomu bula.

Kevaka o sa lako tiko ena dua na ilakolako e muatani tiko mai na kena sa tuvanaki tiko ena ivolanikalou, meu vakadeitaka oqo vei iko ni sa tiko na sala ni lesu mai.

Sa vakamacalataka kina o Jisu Karisito e dua na iwalewale matata sara vei keda o ya meda veivutuni ka kunea na veivakabulai ki na noda bula. Na iwali ni vuqa na cala e rawa ni kune ena noda vakasaqara meda vosoti ena noda masu vakai keda. Ia, era tiko eso na mataqali mate vakayalo, vakabibi na kena sa baleta tiko na voroki ni lawa ni bula savasava, ka sa gadrevi ga kina na veivuke kei na veivakabulai ni dua na vuniwai vakayalo vakaivola.

Ena vica na yabaki sa oti, rau a gole mai ki na noqu valenivolavola e dua na goneyalewa kei tamana sa qase toka. A kauti tamana mai ena vica na drau na maile me mai kunea

e dua na iwali ni caka ca e vakila tiko. Ni se cauravou kina a vakayacora e dua na cala bibi, ni sa qase mai sa qai nanuma tale o koya. Sa sega ni rawa me kuretaka laivi na yalona e caka cala oqo. Sa sega ni rawa me lesu tale ka vakadodonutaka na leqa ni nona itabagone ena nona kaukauwa ga, ia sa rawa me tekivu ena vanua sa tiko kina, ni vukei, ena bokoci na yalo ni caka cala o ya ka a muri koya voli tu ena veiyabaki taucoko o ya.

Au a vakavinavinakataka na noqu a vakavulici koya ena ivakavuvuli mai na iVola i Momani, sa vaka me sa taluva mai tabana e dua na icolacola levu. Ena gauna rau sa draiva lesu tale tiko kina vakaveitamani i vale ena vuqa na maile o ya, sa biuta tu mai na qase oqo na yalo ni caka cala makawa.

Kevaka “dou na qai kila na nomudou cala”⁹ ka gadreva mo lesu ki na bula vakayalo sa taucoko, lai raici nomu bisopi. Sa tu vua na idola ka rawa ni vukei iko ena salatu ni veivutuni.

Na veivutuni e ka ni tamata yadua, sa vakakina na veivosoti. E gadreva walega na Turaga me lako tani na tamata mai na ivalavala ca, ni “Na bokoca [o Koya] na nodra ivalavala ca, ka . . . sega ni nanuma tale.”¹⁰

Ni sa taucoko na cakacaka ni veivutuni, ena yaco mo kila vakavinaka

na ibalebale ni nona yalayala o Aisea me baleta na Veisorovaki: “Dou mada mai, me tou veivosaki vata, sa kaya ko Jiova: ke sa vaka na ka kulakula na nomudou ivalavala ca, sa na vulavula me vaka na uca vulavula; ke sa damuvakula sa na vaka na vutika ni sipi.”¹¹

Me vaka ga ni sa rawa me bokoci na mawe ni joke ena vavalaloa, na veivutuni dina sa na rawa me bokoci kina na noda caka cala ena Veisorovaki i Jisu Karisito. Na yalayala oqo sa baleta na cala yadua.

Na kosipeli e vakavulici keda meda bula marau, meda dau vakabauta ka sega ni rere, meda kunea na inuinui ka valuta rawa na nuiqawaqawa, biuta na veika butobuto ka mua yani ki na rarama ni kosipeli tawayalani.

A vakarota o Paula kei ira eso tale me baleta na veivakatovolei ni noda gauna oqo kei na veisiga mai muri. Ia sa rawa ni yaco na vakacegu ki na yalo yadua e gole ki na ivolanikalou ka dolava rawa na yalataki ni veitaqomaki kei na veivueti era sa vakavulici tu kina. Keimami sa sureti kemuni taucoko mo ni gole vua na iVakabula o Jisu Karisito, ki na Nona ivakavuvuli me vaka sa tu ena Veiyalayalati Makawa, ena Veiyalayalati Vou, na iVola i Momani, na Vunau kei na Veiyalayalati, kei na Mataniciva Talei.

Au sa vakadinadinataka ni ivolanikalou sa idola ki na noda taqomaki vakayalo. Au sa vakadinadinataka talega na kaukauwa ni veivakabulai ni Veisorovaki i Jisu Karisito, ka “raica era na vakabulai e na vukuna ko ira kecega”¹² o koya me na vakabulai. Sa mai tauyavutaki tale na Lotu ni Turaga ena vuravura oqo. Au sa vakadinadinataka ni sa dina na kosipeli. Au sa Nona ivakadinadina. Ena yaca i Jisu Karisito, emeni. ■

IDUSIDUSI

1. 2 Timoci 3:1–5.
2. 2 Timoci 3:13.
3. Ica 8:24, 26.
4. 2 Timoci 3:14–15.
5. 2 Timoci 3:16.
6. Marika 5:36.
7. Alama 17:2.
8. Joseph F. Smith, *Gospel Doctrine*, 5th ed. (1939), 542.
9. Ica 8:24.
10. Jeremaia 31:34.
11. Aisea 1:18.
12. Vunau kei na Veiyalayalati 76:42.

Mai vei Elder D. Todd Christofferson
Ena Kuoramu ni iApositolo Le Tinikarua

Na Kaukauwa Vakasakiti ni Marama

Na nomu vakatulewataka e lomamu mo caka vinaka ka vinaka tikoga, ena nomu muria tiko na Yalo Tabu, ena tubu kina na nomu lewa dodonu kei na veivakayarayarataki.

Mai na veiyabaki tawananumi, era sa dau vakanuinui na veisoqosoqo ki na kaukauwa vakasakiti ni marama. Dina ni sega duadua ga ni vakayacori tiko ena isoqosoqo na veivakayarayarataki matau, ia na yavu vivinaka talega era vakarautaka sa vakadinadinataki me duatani sara na kena yaga ki na bula raraba. De dua, baleta beka ni sa rui dau taucoko, sa vakavuna kina me sega sara ni dau veiraurau na kena vakavinavinakataki. Au gadreva me'u vakaraitaka na vakavinavinaka ki na nodra veivakayarayarataki na marama vinaka, vakatakila eso na filosofi kei na ivakarau eso ka dau kidomoka na nodra qaqaco vinaka tiko vakakina na veika era dau tutaka, ka domo ni vakatakekere talega vei ira na marama mera teivaka na kaukauwa vakasakiti era a sucukaya e lomadra.

Era kauta vata mai na marama ki vuravura e dua na ivakarau ni ivalavala dodonu, e dua na isolisoli vakalou ka vakavuna mera kenadau ena tutaki ni ituvaki eso vaka na vakabauta, yaloqaqa, veikauwaitaki, kei na vakabulabulataki ni veiwekani kei na itovo vakavanua. Ni vakacaucautaki

tiko na “vakabauta dina sara” a kunea vei Timoci, a raica o Paula ni vakabauta oqo a “tu eliu vei Loi na bumu, vei Unaisi talega na tinamu.”¹

Ena vica na yabaki sa oti ni'u a tiko voli e Mexico, au a qai kila deivaki kina na ibalebale ni ka a nanuma o Paula. Au nanuma lesu vakatabakidua e dua na tina gone, e dua vei ira e vuqa na marama ena Lotu e Mexico ka ukucavutaki sara tu ga na nodra bula ena vakabauti ni Kalou ka sa vaka mera sega tale tu ni vakila. A vakaraitaka na marama oqo e dua na lewa dodonu ka vakasucumi ena yalovinaka ka vakayarayarataki ira kece na tu wavoliti koya kina vinaka. Rau a soli rau yani vakaveiwatini ki na veika cecere cake mai na so na ka ni veivakamarautaki kei na iyau, ka dau sega mada ga ni via dua tale na kena vakasama. Na nona sasaga me vakayacora na rawaka eso ni veilaveti, veicuvuri, kei na veivakatautauvatataki kei ira na luvena e sa voleka ni kaukauwa tani vakatamata. E levu sara na ka e dau lavaki vakawasoma tu vua ka sa vaka me dau madra mai, ia e koto ga e rukuna taucoko e dua na ivakaraitaki maravu, ni nona

qarava voli na cakacaka ni Kalou. Me vakataki koya na iVakabula, a vakacerereci okoya ena nona vakalougatataki ira tale eso mai na veiqaravi kei na solibula. Sa ivakaraitaki dina ni loloma okoya.

Au sa mai vakalougatataki vakavinaka ena nodra veivakayarayarataki vakasakiti na marama, vakatabakidua o tinaqu kei watiqu. E dua tale ga na marama ka'u dau vakavinavinakataka sai Anna Daines. O Anna kei na watina, o Henry, kei na luvedrau e va ratou a ivuvu talega ni Lotu e New Jersey, e Amerika. Vakatekivu ena 1930, ni a vuli vuniwai voli o Henry e Rutgers University, a cakacaka tawacegu okoya vata kei Anna ena koronivuli kei na isoqosoqo ni vanua e Metuchen, ka ratou vakaitikotiko kina, me ratou valuta na nodra vakacacani kaukauwa tu mai na Momani ka vakarautaka na itikotiko me dua na vanua vinaka cake mera susugi ira kina na luvedra o ira na itubutubu.

“O Anna, me kena ivakaraitaki, a veiqaravi vakavolodia ena YMCA e Metuchen ka na yaco na leqa ke yali. Ena loma ni dua na yabaki a digitaki o koya me peresitedi ni Mataisoqosoqo ni Tina ka qai “mani kerei me tu ena dua vei iratou na tolu na itutu ni marama ena matabose ni dairekita ni YMCA. A qaqqa okoya ni a sega ni veiletitaki, ka mai lewena na matabose saraga ka a sega ni vakadonui ira na Yalododonu mera soqoni vata ena nodra vale ena vica na yabaki sa oti!”²

A toki na noqu matavuvuale ki na yalava ni Tabanalevu e New Brunswick ni'u a se tabagone voli. A kauwaitaki au o Sisita Daines ka dau tukuna wasoma na nona nuidei ki na noqu sasaga eso kei na ka au rawa ni rawata, ka a vakauqeti au me'u kakovaki cake—icake sara mai na kena au rawata ke a sega na nona veivakayaloqataki. Dua na gauna, baleta e dua na vakasama donu ni ivakaro mai vei koya, au a levea e dua na ituvaki ka a rawa vakaidina ni a qai veivutunitaki. Dina ga ni sa sega ni qai tiko oqo o koya, na veivakayarayarataki nei Anna Daines e se rawa tikoga ni vakilai ka laurai ena bula ni nona kawa kei na vuqa tale, oka kina o au.

cake li na ka a vakayacori ena idavodavo ni gone dramidrami kei na valenikuro eso mai na ka a yaco ena veiboselawa?”³

Sa ka tabu duadua na itavi ni marama ena veibuli. Eda kila ni noda bula vakayago e tiko na kena itekitekivu vakalou⁴ ka meda na sotava ruarua na sucu vakayago kei na sucu tale vakayalo me yacovi kina na itikotiko cecere duadua ena matanitu vakasilestiteli ni Kalou.⁵ Vakaidina, era matataka na marama e dua na tikina ka bibi (so na gauna ena rivariabitaki ni vakaleqai ni nodra bula saraga vakaiira) ena vuku ni cakacaka kei na lagilagi ni Kalou “mera tucake tale mai na mate na tamata kecega ka rawata na bula tawamudu.”⁶ Ni ko tubunigone, tina, ka dauivakaraitaki ni itovo, era sa mai dauniveisusu na marama ni toevu tovure ni bula, vakatavulica voli na kawa tamata yadua ena bibi ni veiyacovi savasava—na ivalavala savasava ni bera na vakamau kei na yalodina ena loma ni vakawati. Ena sala oqo, era sa mai dua kina na veivakayararataki ni tamata vakaramataki ena bula vakaitikotiko; era sa vakatakila na vinaka ka taucoko ena bula ni turaga; era sa vakarautaka kina na veitikotiko e taucoko tu mera susugi kina na gone yalodei ka savasava.

Kemuni na ganequ, au sega ni via vakacerecerei kemuni vakalevu me vaka keimami dau cakava ena so na gauna ena vosa ni Sigatabu ni Tina ka dau vakavuna mo ni veicuvvari. E sega ni gadrevi mo ni taucoko sara tu;⁷ Au sega ni kaya ni sa vakakina (ka wili talega kina o koya e dabe tikivi iko tiko ena gauna oqo). Na ka au via tukuna tiko oya kevaka o se tiko duadua se vakawati, kevaka o sa vakasucu gone se sega, kevaka o sa qase, gone, se ena kedrau tadrúa, na nomu vakatulewa e loma e sa ka bibi sara, ka rairai keimami sa mai taura vakamamada tiko vakakina o ikemuni. Sa ra tu na veisala kei na kaukauwa ka ra tovolea tiko vakaukauwa mera vakamalumalumutaka ka kauta tani saraga na nomu veivakayararataki, ena vakacacani levu ni tamata yadua, matavuvale, kei na bula vakaitikotiko raraba. Me’u vakamacalataka mada

Na buqu o Adena Warnick Swenson a vakatavulici au me’u dau vakasamataka vakabibi na veiqaravi vakamatabete. A vakayaloqaqataki au okoya me’u cavuqaqataka na masu ni madrai kei na wai ni sakaramede, na vakayacori na ka oqori, sa rawa kina vei au meu cavuti rau ena sala vakakina ena kena vakilai deivaki. Ni dikevi voli na iwalewale a tokoni tukaqu kina, e dua na peteriaki ni iteki, a vakatorocaketaka e lomaqu okoya na vakarokorokotaki ni veika tabu. A sega ni vulica o Bu Swenson me draivataka e dua na motoka, ia a kila okoya na iwalewale mera vukei kina na cauravou ni yaco mera turaga matabete.

Na veivakayararataki vakasakiti ni marama e sega ni vakilai vakaukauwa cake ena dua tale na vanua se cakacakataki yaga vakalevu cake me vakataka na itikotiko. E sega tale ni dua na ituvaki vinaka cake ni nodra susugi na kawa tubu cake tiko mai me vakataka na ivalavala makawa ni matavuvale, ka rau qarava ena yalovata e dua na tama kei tina na vakarautaki ni, nodra vakatavulici, ka susugi na luvedrau. Na vanua e sega kina na ka oqo, era na dau saga tikoga na tamata mera rawata mai kina e dua na ka ena nodra maqosa taucoko ena dui kedra ituvaki.

Ena veika kece sara, ena sega ni vakatauvatani rawa kei na dua tale na tamata se ena ituvaki ni veikilai cava ga na veivakayararataki ni dua na tina. Ena kaukauwa ni nona ivakaraitaki kei na veivakatavulici, era vulica na luvena tagane mera vakarokorokotaka na bula vakamarama ka mera taurivaka vata na bula vakaivakarau kei na itovo cecere vakasakiti ena nodra bula. Era vulica na luvena yalewa mera vakatubura na nodra dui valavala dodonu ka tutaka na ka e dina, ena veigauna taucoko sara, se vakacava na nodra sevaki. Na loloma kei na nanamaki cecere ni dua na tina e muataki ira na luvena mera cakacaka vakamaqosa ka me kua na ulubale, mera vakabibitaka na vuli kei na veivakatorocaketaki vakatamata yadua, ka mera dau segata tikoga na nodra tiko vinaka taucoko na wavoliti ira voli. A taroga ena dua na gauna o Elder Neal A. Maxwell: “Na gauna e sa na vakatakilai vakaoti kina na itukutuku makawa dina ni kawatamata, ena vakaraitaka li na voqa ni rorogo ni dakai se na rorogo veivakauqeti ni sere malumu ni vakamoce gone? Na veivakameautaki vakaivalu levu eso era cakava na mataivalu se na dautataro ni marama ena veitikotiko kei na veivanua veivolekati? Ena kaukauwa

e tolu me ivakasala ka ivakaro.

E dua na filosofi rerevaki ka vakamalumalumutaka na veivakayararayarataki vakasakiti ni marama oya na beci ni vakawati kei na bula vakatina kei na vuli itavi ni marama me vaka e dua na cakacaka. Eso era raica na veitavi ni marama me sega ni marautaki, ka ra vakalolovirataki ira na marama vakakina ni veivakaocai sega ni cegu ni susu gone e sa dua na ivakarau ni veivakayagataki vakatawadodonu.⁸ Era vakalialia na ka ra vakatoka me “na salatu vakacacacaka ni qaravi gone” me vaka e dua na cakacaka. Oqo e sega ni vinaka se dodonu. Eda sega ni vakalailaitaka na yaga ni veika era rawata na marama kei na turaga ena dua tu ga na sasaga kilikili se salatu vakacacacaka—eda rawa ka taucoko mai na veisasaga oya—ia eda se vakila toka ga ni sega ni tiko e dua na vinaka e cecere cake me vaka na itavi vakatina kei na tama ena vakawati. E sega na cakacaka e cecere, ka sega na ivakarau ni ilavo, dodonu ni lewa, se veivaka-caucautaki raraba me sivia na iusutu ni rawa ka ni matavuvale. Se cava tale ena rairai rawata na marama, na nona veivakayararayarataki kina ivakarau vinaka e sega ni yaga vakalevu cake ena dua tale na vanua me vaka eke.

Na ivakarau ni veimoceri vakatamata e vakarerea na dodonu ni lewa vakasakiti ni marama ena vica na tikina. Na vakalutu me baleta na tiko vinaka ni tamata se bula ni veimaliwai e coka na uto ni kaukauwa tabu duadua ni marama ka vakarusa na nona dodonu ni lewa vakasakiti. Sa tautauvata na kena dina me baleta na veimoceri tawasavasava kei na vakaisulu tawakilikili ka sega ni vakalolovirataki ira walega na marama ia e vakadeitaka na lasu ni sa dau kilai dina na kena bibi e dua na marama mai na ivakarau ni nona veimoceri.

Sa dau namaki tu mera taqonaki ira na marama na mai na veiyacovi, ena gauna vata e soli kina na galala ni lasa tawadodonu vei ira na turaga. E sa laukune votu mai na ivakarau ni bula tawadodonu oqo, ka sa dau vakalewai saraga vaka ca ka sega sara ga ni vakadonui. Ena kena sega ni vakadonui oya, sa nuitaka kina e dua

vua e dua na turaga me lamata ki na ivakarau cecere duadua, ka ivakatagedede duadua, ia sa mai yaco tikoga na kena veibasai—era sa vakauqeti talega tikoga kina oqo na marama kei na goneyalewa mera na dau veimaliwai ena rua na ivakatagedede ni bula ka namaki ga vei ira na turaga. Na kena dau sasagataki vakaukauwa eliu na veitokoni kei na itavi eso mai vei ira na turaga me baleta na ivakarau tudei cecere ni marama, sa sega ni mai vakasamataki tu yani kina na ivakarau ni veimoceri ena gauna oqo, sa ra tawavakatamani na veimatavuvale, kei na tubu cake ni dravudravua. Na madigi-vakatautauvata ni veimaliwai e butakoca vakarawarawa na nodra veivakayararayarataki kina vinaka na marama ka vakamaduatata taucoko na bula vakaitikotiko.⁹ Ena veikerekere karusa oqo, sai ira na turaga era “vakagalalataki” ka ra vakaloloma sara vakalevu na marama kei na gone.

A ikatolu ni tikina me qarauni e lako mai vei ira ka, ena yaca ni duavata, ra vinakata mera bokoca laivi taucoko na duidui ena tadrui ni bula vakatagane kei na yalewa. E dau taura vakawasoma oqo na sasaga ena biliraki ni marama mera vakayagataki vakalevu cake na imoimoi vakatagane—mera yalokaukauwa cake, yaloqaqa, ka daubolebole. E sa kilai levu tu oqo ena iyaloyalo kei na veiqito ni vidio me laurai na marama ena so na ituvaki vakadomobula, mera vakamate tamata ka vakatubu veilecayaki. E dau nunu na yalo ni da raici ira na turaga ena ituvaki vakaoya ka vakatalega kina o ira na marama ena nodra tatara ka sotava tale tikoga na vakacaca eso.

A vakatavulica na peresitedi raraba eliu ni Goneyalewa o Margaret D. Nadauld: “Sa rauta mada na iwiliwili ni marama qaqa era sa tu oqo e vuravura; eda gadrevi ira na marama e ivakarau malumu. Sa rauta na marama era raravisa; eda gadrevi ira na marama dauloloma. Sa rauta na marama era sa dauviavialevu; eda gadrevi ira na marama ka ra ivakarau vinaka. Sa rauta mada na marama vakairogoro ga vutuniyau; eda gadrevi ira vakalevu cake na marama vakabauta. Sa rauti keda na kocokoco sa tiko; eda gadreva

vakalevu cake na ivalavala dodonu. Sa rauti keda na bula vakairogoro sa tiko; eda gadreva vakalevu cake na bula savasava.”¹⁰ Ni buwawa na duidui ni bula vakayalewa kei na tagane, eda vakayalia kina na kedrau duidui, na isolisoli vakailoloma ni marama kei na turaga ka rau vakavurea kina e dua na ka levu cake ka taucoko.

Na noqu kerekere kivei kemuni na marama kei na goneyalewa edaidai oya mo ni taqomaka ka teivaka na kaukauwa vakasakiti e tiko vei kemuni. Maroroya na bula dodonu kei na isolisoli eso vakamareqeti o sucukaya ka kauta vata mai kei iko ki na vuravura. Na nomu vakatulewataka e lomamu mo caka vinaka ka vinaka tikoga, ena nomu muria tiko na Yalo Tabu, ena tubu kina na nomu lewa dodonu kei na veivakayararayarataki. Kivei kemuni na goneyalewa au kaya, kakua ni vakayalia na kaukauwa vakasakiti oqori veitalia ke se bera ni tiko taucoko vei iko. Qarauna sara vakavinaka me na savasava tiko na nomu vosa, sega ni matailelevu; me na vakatakila na nomu isulu na bula rakorako, sega ni veika torosobu; kei na nomu ivukivuki me vakaraitaka na bula savasava, sega ni bula veilecayaki. O na sega ni rawa ni tabei ira tale eso ki na bula dodonu ena dua na ligamu kevaka o

vakayacora tiko na vakacaca na liga kadua.

Kemuni na ganequ, ena noda veimaliwai taucoko, sa ikoya na nomu veiwekani vata kei na Kalou, na Tamamu Vakalomalagi, ka sa ivurevure ni nomu kaukauwa vakasakiti, mo na dau vakaliuca tu ga ena nomu bula. Nanuma ni kaukauwa i Jisu a lako mai ena Nona vakanananu-vakatabakidua vakayalo ki na inaki ni Tamada. A sega ni lako tani o Koya mai na veika e vakamarautaki Tamana.¹¹ Sasagataka mo vaka e dua na tisaipeli vakaoya ni Tamada kei na Luvena, ka na sega ni yali na nomu veivakayararataki.

Ka kakua ni lomataqaya ni vakayacora na veivakayararataki oqori ena taudaku ni rere se kere veivosoti. “Mo dou vakarau tiko mo dou tukuna vua na tamata yadua [turaga, marama, kei na lalai] sa tarogi kemudou na vu ni nuinui sa tu ena lomamudou.”¹² “Mo vunautaka na vosa; gumatua ena gauna vinaka, ena gauna ca; mo tukuna na ka e ca, mo vunauci ira sa cala, mo dau vakarota tiko ena ivakavuvuli ka vosota vakalevu sara.”¹³ “Dou vakavulici ira na luvemudou mera kila na rarama kei na dina.”¹⁴ “Vakavulici [ira] mera dau masu, ka caka dodonu ena mata ni Turaga.”¹⁵

Ena vakamamasu oqo kivei ira na marama, me kakua ni dua e lecava. Mai na vakacaucautaki kei na vakayaloqaqatani ni kaukauwa vakasakiti ni

marama, au sega ni tukuna tiko ni o ni sa vakagalalataki na turaga kei na gonetagane mai na nomuni itavi ni tukata na dina kei na dodonu, ni nomuni ilesilesi ni veiqaravi, solibula, vakakina na veivunauci e vaka me lailai mai vei ira na marama se rawa ni vakatautaki kivei ira na marama. Kemuni na taciqu, meda sa tucake vata tu kei ira na marama, wasea na nodra icolacola, ka teivaka vakaikeda na noda itokani ni dodonu ni lewa vakasakiti.

Kemuni na ganequ lomani, keimami vakanuinui ki na kaukauwa vakasakiti o ni kauta mai ki na vura-vura, ki na vakawati, ki na matavuvuale, ki na Lotu. Keimami vakanuinui ki na veivakalougatataki o ni kauta sobu mai lomalagi ena nomuni masu kei na vakabauta. Keimami masulaka na nomuni taqomaki, tiko sautu, kei na marau, ka me na tokoni na nomuni veivakayararataki. Ena yaca i Jisu Karisito, emeni. ■

IDUSIDUSI

1. 2 Timoci 1:5.
2. Orson Scott Card, “Neighborliness: Daines Style,” *Ensign*, Apr. 1977, 19.
3. Neal A. Maxwell, “The Women of God,” *Ensign*, May 1978, 10–11.
4. Raica na Mosese 2:27.
5. Raica na Mosese 6:57–60.
6. Mosese 1:39.
7. “Ena dua na senijuri sa oti a raica rawa kina o John Bowlby ni na levu ni isema ni veikauwaitaki ena kedrau maliwa e dua na tina kei na gone e sa yavu bibi ni tubu cake ni vakasama ena bula ni veimaliwai. . . . Ka vakaraitaka taleda kina ni sa iusutu

ni bula ka mana dina vakaitubutubu, na ‘loloma dauveikauwaitaki’, na dauvulica na veika ni marama o Sara Ruddick” Ena ‘mata ni loloma dauvosota’ era dau bucina cake mai kina e dua na kila duatani me baleti ira na luvadra o ira na marama- Jenet Jacob Erickson, Love, Not Perfection, Root of Good Mothering,” *Deseret News*, May 12, 2013, G3).

8. E sa dina sara ni vuqa na marama ena veitabagauna kece sara era a vakararawataki ka vakataubeni ena veicolacola sega ni dodonu mai na nodra matavuvuale vakakina e valenicakacaka ia na bula ni veinanumi kei na solibula e sega ni dodonu me laki ka sara ni veivakalolomataki se veivakararawataki. A raica rawa vaqo o Elder Bruce Hafen: “Kevaka me na ‘dauveinanumi’ e kena ibalebale me biuta kina e dua na marama na ka e kilai tani kina se na nona tubu vakaikoya, e cala na nona kila me baleta na bula ni veinanumi. . . . Ia na ivakaraitaki ni bula galala nikua sa yawa sara ena yasana kadua, era sa tu vakaiira sara mai kina vei ira na nodra vuvuale, e vuqa na mataqali marama vata era tautuvata ena so na sala. E dua tale na kena ivakaraitaki momona sa ikoya ni o ira na turaga kei na marama era sa galala ni dui taura ga nodra dui mua. O ira na dauvakalelewa era tosoi ira mai na marama mai na dauvakararavi, ki na daunuitaki ira vakaiira ka ra a calata na kena maliwa maucoko eloma ni veigadrevi. O ira era tosoi ira mai na marama, mai na dauveinanumi kina nanumi ira ga vakaiira, era calata na kena maliwa maucokona ni digidigi ni veiqararavi vakaiikoya ka dau veivuke kina nona tubucake yadudua vakaikoya. Ena vuku ni veisala era sa tu oqo, na vakatataro, na veibataki ni yaga ni bula vakatina era sa vakavuna sega ni macala tu na nodra, vakawaleni sega ni o ira walega na tina ia o ira vakararaba kece saraga na marama.” (“Motherhood and the Moral Influence of Women” [remarks to the World Congress of Families II, Geneva, Plenary Session IV, Nove 1e, 1999], http://worldcongress.org/wcf2_spkrs/wcf2_hafen.htm).
9. E dua na marama ena yasana ni veivolavolai ena wall street journal a raica rawa vaqo: ‘Keda biuti ira mada vakatikitiki na Momani, dauveivakalotutaki kei ira na Jiu Dina, e vuqa sara veikeda eda sega ni kila na sala meda vakavulici ira kina na luvada tagane kei na yalewa mera kakua ni solia vakarawarawa na yagodra. . . . Qo madaga ena kedra maliwa na noqu itokani vagonayalewa, e se qaqaco tiko ga na gagadre ni sasabai. Au sega mada ni kila se dua vei ira e sega ni dau vakayavalati ni vakasamataka na nona bula makawa ni veimoceri vakaikoya. Ka sega vakadua ni dua vei ira na marama au taroga me baleta na iulutaga oqo me kaya ni diva me a se ‘vakatovotovotaka’ vakalevu cake’ (Jennifer Moses, “Why Do We Let Them Dress Like That?” *Wall Street Journal*, 19 ni Maj. 19, 2011, C3).
10. Margaret D. Nadauld, “The Joy of Womanhood,” *Liahona*, Jan. 2001, 18.
11. Raica na Joni 8:29.
12. 1 Pita 3:15.
13. 2 Timoci 4:2.
14. Vunau kei na Veiyalayalati 93:40.
15. Vunau kei na Veiyalayalati 68:28.

Mai vei Elder S. Gifford Nielsen
Ena Vitusagavulu

Maqusataki na iTuvatuva Qaqa ni Turaga!

Sa dodonu vei keda yadua meda sa tauyavutaka ka vakayacora ena gugumatua na noda dui ituvatuva qaqa ena yalomarau meda veiqaravi gumatua vata kei ira na daukaulotu tudei.

Ena vica na yabaki sa oti au a gadreva me keirau veivosaki kei na marama watina e dua vei ira na bisopi ena neimami iteki, kau sa mani qiri sara i nodratou vale. A sauma sara mai na talevoni e dua na luvena gone-tagane. Au a kaya sara, “Ni bula. E tiko beka qori o tinamu”

A sauma mai: “Io, e tiko oqo. Au na kacivi koya mai. O cei beka qo?”

Au a sauma: “Tukuna vua ni o Peresitedi Nielsen.”

A vagagalu mada vakalailai, ka oti, a voqa na domona mamarau, kau rogoca sara, “Io, Na, e via vosa vei iko o Peresitedi *Hinckley!*”

Au sega ni raitayaloyalotaka rawa na veika e veinanuyaka o tinana. A rairai dua beka na ilakolako balavu duadua vua ki na talevoni. Au sa vakasamataka sara: “Meu cakava beka vakacava?” Au a sega ni cakava, ka keirau mai veidredrevaki vinaka yani. Ia oqo niu sa mai vakasamataka tiko, a rairai rarawataka beka ni a o au me keirau veivosaki vata.

Na cava beka o na cakava ke qiriti iko dina mai na parofita ni Turaga? Io, sa yaco dina! Sa mai kacivi keda tale vakayadua ena mataka oqo o Peresitedi Thomas S. Monson ki na dua na cakacaka bibi sara. E kaya o koya, “Oqo na gauna mera lako vata mai kina na lewenilotu kei na daukaulotu, mera cakacaka vata, mera veiqaravi ena loga ni vaini ni Turaga ka kauta mai na yalo kivei Koya” (“Vakabauta ena Cakacaka ni Veivakabulai,” [veituberi kaburaki ni veiliutaki e vuravura raraba, June, 2013]; lds.org/broadcasts).

Eda sa vakarorogo tiko beka?

E vuravura taucoko, era sa vakila na iteki, tikina, kei na tabana ni kaulotu e dua na kaukauwa vou, me vaka ni sa mai yaco na ka a kaya na iVakabula vei Josefa Simici ena 1832: “Io au na kitaka kusarawa na noqu cakacaka e na kena gauna” (V&V 88:73).

Kemuni na taciqu kei na ganequ, na gauna o ya sai koya sara ga na

gauna oqo! Au sa vakila, kau kila ni ko ni sa vakila tale tikoga.

Au sa vinakata meu sa cakacakataka yani na yaloqu mamarau kei na noqu vakabauti Jisu Karisito. Niu dauqito vutupolo, au sa vakasamataka sara na ituvatuva qaqa vakaqito. E sega tale ni vakataratututaki na sotavi ni qito kevaka me sa vakavakarau tu na neitou timi ena iqitoqito e tuvai donu, ni keitou na qaqa dina kina. Ia, keirau a veivosaki ena dua na gauna sa oti kei dauniveivakatavulici rogolevu ni BYU o LaVell Edwards me baleta na neimami ituvatuva qaqa, ka kaya mai, “Au sega ni via kila na iwalewale cava ni qito mo dou cakava ia me tou tabaka ga na polo!” Me vaka niu dua vei ira na nona kotabeki, au nanuma ni na vereverea cake mai na kena o ya, ia ni mai nanuma tu ga vaka o ya sai koya beka na vuna e vakayacani kina vua e dua na vale ni sarasara.

Me vaka ga ni da sa lewena kece na timi ni Turaga, eda sa yadua tiko beka na ituvatuva qaqa? Eda sa tu vakarau beka meda qito? Kevaka, oi keda na lewenilotu, eda sa lomani ira dina na noda matavuvale, itokani, kei ira eda veikilai, eda na sega beka ni vinakata meda wasea yani na noda ivakadinadina baleta na kosipeli vakalesuimai kivei ira?

Ena semina baleti ira na peresitedi vou ni tabana ni kaulotu ena June, era a ciqoma rawa kina e dua na iwiliwili levu duadua ni 173 na peresitedi vou kei na dui watidra na iotioti ni nodra ivakasala ni bera ni ra laki tekivu veiqaravi yani. Era a vosa taucoko kina na lewe 15 ni Mataveiliutaki Taumada kei na Kuoramu ni iApositolo Le Tinikarua kivei ira na ilawalawa digitaki oqo.

A kuria o Elder L. Tom Perry ena itinitini ni vosa: “Oqo e dua na gauna cecere duadua ena itukutuku ni Lotu. Oqo e dua na ka sa mai vakatauvatani vata kei na veigauna cecere sa mai yaco ena itukutuku makawa sa sivi yani, me vakataka na iMatai ni Rai-votu, me vakataka na isolisoli ni iVola i Momani, me vakataka na Vakalesuimai ni kosipeli, me vaka ga na veika taucoko sara sa mai tarai cake kina na yavu o ya meda sa lako yani ka veivakavulici ena matanitu nei Tamada mai

Lomalagi” (“iOtioti ni Vosa” [na vosa ena semina baleti ira na peresitedi vou ni kaulotu, 26 ni June, 2013] 1, Church History Library, Salt Lake City).

Sa gadrevi sara meda vakaitavitaki keda me vaka e se bera mada vakadua ni da cakava me veiraurau kei na nodra yalo marautaka tiko na noda iliuliu kei na nodra yalo dina tiko na noda daukaulotu tudei. Na cakacaka oqo ena sega ni toso ki liu ena sala sa nakita na Turaga ke sega kina oi keda! Me vaka sa vakaraitaka tiko o Peresitedi Henry B. Eyring, “Se cava ga na noda yabaki, na veika eda rawa ni cakava, ilesilesi vaka-Lotu, se na vanua eda tiko kina, eda sa duabau ki na veikacivi ki na cakacaka me da vukei Koya ena Nona tatamusuki vakayalo” (“Eda sa Duabau,” *Liaona*, Me 2013, 62).

Meu wasea mada vei kemuni e dua na ituvatuva qaqa au a vakauqeti meu cakava ni oti noqu masumasu, kau wilika na wase 13 ni *Vunautaka Noqu Kosipeli*, ka vakananuma vakatitobu na veika eso sa yaco oti vei au? Au sureti kemuni mo ni raica na tolu na tikina bibi oqo ni ko ni vakasamataka na nomuni dui ituvatuva.

Matai, masulaka vakaidina e dua mo kauti koya vakavoleka mai vua na iVakabula kei na Nona kosipeli ena veisiga. Sa rawa mo cakava oqo ena nomu raici ira na tamata kecega vaka luvena tagane kei na luvena yalewa na Kalou ena nodra veivukei tiko vakai ira ena nodra ilakolako ki vale. Vakasamataki ira na itokani vou ko na kunea.

Karua, mo masulaki rau na daukaulotu rau veiqaravi tiko ena nomu

yasayasa kei na yacadra na dauvakatataro ena veisiga. Na sala duadua ga me vakayacori kina oqo o ya mo kidavaki rau, raica na beji ni yacadrau, cavuta na yacadrau, ka taroga o cei e rau vakavulica tiko. A cauraka ena yalomatua o Elder Russell M. Nelson, “Me yacova ni ko kila na yacana kei na matana, ena sega ni vukei iko na Turaga mo kila na yalona.”

Au a tiko ena nona a papitaisotaki e dua na sisita vinaka, ka wasea na nona ivakadinadina. Au na dau nanuma tikoga na ka a kaya, “Se bera vakadua me lewelevu vakaoqo era masulaki au kau vakila na levu ni loloma vakaoqo. Au kila ni dina na cakacaka oqo!”

Katolu, sureta e dua na itokani ki na dua na itaviqaravi ena loma ni nomu itikotiko se dua tale na vanua. Na vanua cava ga o lako kina se cava ga o vakayacora, vakasamataka vakatitobu o cei mena taleitaka na soqo o ya ka vakarorogo sara ki na domo ni Yalotabu ena Nona dusimaki iko.

A vakavulici au na iVakabula ena dua na lesoni bibi sara niu vulica tiko na kosipeli kau vakabauta, e salavata vakavinaka sara ki “na maqusataki.” Na gauna e dau vakauqeti kina na yaloqo me baleta e dua na ka, e dau laki vakaraitaki ena veika au vola ka tini ena ivakatakilakila ni kurabui ka tukuna tiko ni o ya e dua na “yalo veivakauqeti kaukauwa [se dua na] ivakatakilakila ni dua na ka cecere” (*Merriam-Webster’s Collegiate Dictionary*, 11th ed. [2003], “ivakatakilakila ni kurabui”).

E tarai na yaloqo ena ivolanikalou me baleta “na vakasokomuni,” ka tini toka ena ivakatakilakila ni pagitueti ena kena sa lasika cake mai, me vaka a vakamamasu kina o Alama: “Raica meu agilosi mada ga meu tabalaka na domoqo me vaka na davui ni Kalou, sa yavalati vuravura, meu vunauci ira kina na tamata kecega me ra veivutuni!” (Alama 29:1).

E dikevi rawa ni 65 taucoko na tikina a vakaraitaki kina na mataqali veivakauqeti kaukauwa ni kaulotu, oka kina oqo:

“Raica sa levu vakaidina na nona marautaki ira era sa veivutuni! . . .

“Ia kevaka drau sa vunau tiko e na nomudrau bula taucoko ka sa saumaki mai kina e dua na tamata, sa na vuabale sara na nomudrau marau e na matanitu i Tamaqu!

“Ia kevaka sa vuabale na nomudrau marau ni drau sa vakabula mai e dua ki na matanitu i Tamaqu, sa na uasivi sara na nomudrau marau kevaka drau sa vakabula rawa e lewe vuqa!” (V&V 18:13, 15–16).

Au sa mai vakayadrati tiko ki na veitikina cecere oqo sa mai vakayacoka sara ki na isevu ni noqu ilesilesi ni dua na lewe ni Vitusagavulu ni iWasewase. Au a via taqaya vakalailai niu a laki itokani toka kei na dua na iApositolu, o Elder Quentin L. Cook, ena dua na koniferedi ni iteki. Niu sa lako yani ki na valenivolavola nei peresitedi ni iteki ena isevu ni bose ena mua ni macawa o ya, au raica rawa sara e dua na veisa ivava varasa kabasu e toka ena vatavata ena daku ni nona teveli, ka kabi toka kina e dua na tiki ni ivolanikalou e tini toka ena dua na ivakatakilakila ni kurabui. Niu wilika, au vakila ni wanonovi au tiko niu dauvuli na Turaga ka sa sauma mai na noqu masu, ka sa kila vakavinaka tu o Koya na veika e gadrevi me vakacegui kina na noqu lomatarotaro.

Au a kerei peresitedi ni iteki sara me talanoataka mada vei au na ivava.

A kaya:

“Oqo na ivava ni dua na cauravou curuvou ki na Lotu e dravudravua sara na nona matavuvale, ia e gu ga o koya me laki kaulotu vakavinaka sara ka laki yaco dina oqo mai Guatemala. Ni

sa lesu mai o koya ena kaulotu keirau sa mai sota sara meu sa mai dolea ena vakavinavinaka na nona vakacegui kau raica sara ni sa ca tu na nona ivava. A laki solia o cauravou oqo na nona ka taucoko vua na Turaga ena nona dravudravua, ke dua beka na ka, na veitokoni wale sara ga ni matavuvale.

“A siqema sara o cauravou niu vakaraica tiko na nona ivava ka tarogi au sara, ‘Dua beka na ka e leqa Peresitedi?’

“Au a sauma, ‘Sega Elder, totoka na veika kece! E rawa beka ni noqu na ivava oqori?’”

A tomana tale o peresitedi ni iteki: “Sa dua na ka na noqu doka ka lomani koya vakalevu na daukaulotu sa lesu mai na kaulotu oqo! Au sa gadreva dina me dua na ivakananumi ni gauna o ya, kau boroya varasa kina na nona ivava. Ena dauvakavotuya tiko vei au niu curu ki na valenivolavola oqo me baleta na itavi taucoko meda na vakayacora se cava ga na keda ituvaki. Na tikina e kune ena Aisea: ‘Na kena lagilagi e na ulunivanua na yava i koya sa kauta mai na irogorogo vinaka, sa vakarogoya mai na sautu, sa kauta mai na irogorogo vinaka ni ka vinaka, ka vakarogoya mai na veivakabulai, ka sa tukuna mai ki Saioni, Sa lewa na nomu Kalou!’ (Aisea 52:7).”

Kemuni na taciqa kei na ganequ, a rairai vakasamataka beka o wati bisopi vinaka na vuna a qiriti koya mai kina na parofita. Au vakadinadinataka ni o koya vata kei keda e dodonu meda sa kakua ni vakasamataka tale tiko na—**IVAKATAKILAKILA NI KURABUI!**

Au kila ni sa dodonu vei keda yadua meda sa tauyavutaka ka vakayacora ena gugumatua na noda dui ituvatuva qaqa ena yalomarau meda veiqaravi gumatua vata kei ira na daukaulotu tudei—**IVAKATAKILAKILA NI KURABUI!**

Au sa mai kuria kina na noqu ivakadinadina ki na nona ivakadinadina na Parofita Josefa Simici: “Ia me ikuri ni ivakadinadina kece ka sa mai tukuni me baleti Koya, keirau sa tukuna oqo na kena iotioti me yacova edaidai: Raica sa bula dina tiko ko Koya!” (V&V 76:22). Ena yaca tabu i Jisu Karisito, emeni. ■

Mai vei Elder Arnulfo Valenzuela
Ena Vitusagavulu

Na Ka Lailai ka Beci

Meda sa qai dodoliga yani kivei ira na tamata ena vakabauta kei na loloma.

Kemuni na taciqa kei na ganequ lomani, ena vica toka ga na macawa sa oti au a tiko ena koronivuli ni veivakarautaki ni kaulotu mai Mexico City meu laki wasea e dua na itukutuku vei ira na daukaulotu. Keirau a nakita vakaveiwatini me keirau yaco totolo yani ni se vo tu e vica na auwa. Keirau laki vakadikeva sara tu na veiloga senikau totoka kei na veigaunisala vakasavasavataki tu vakavinaka ka keirau raica e matanavotu na kena serauni tu ena mamarau na matadra e drau na cauravou kei na goneyalewa daukaulotu, era saga vagumatua tiko mera kila vinaka e dua na vosa vou ka vulica me taleitaka cake vakalevu na nona inakinaki vaka-daukaulotu.

Ni mai malele sara na yaloqu ena ka totoka oqo, au nanuma lesu kina na vosa nei Alama ena gauna a vakaroti luvena kina o Ilamani me vola tiko na kedra itukutuku na nona kawa me tiki ni ivolatukuni sa nuitaki tiko kina ka me maroroya na veika kece oqo ni sa ka tabu me yaco na gauna me vakatakilai yani vei ira na veimatani, veima-taqali, duivosavosa, kei na kawatamata.

A qai kaya vua o Alama:

“Ia mo kakua ni beca na noqu ita-tau; raica na ka lailai ka beci, sa tubu mai kina na ka levu; ia na ka lailai talega, sa vakamaduatataki ira na vuku.

“Raica sa vakarautaka na Turaga na Kalou na veika me vakayacori kina na nona inaki; ia sa vakayacori na nona inaki ena veika lailai ka beci; era sa vakabulai kina na tamata ka vakamaduatataki ira na vuku” (Alama 37:6–7).

Na savasava kei na nodra se gone na noda daukaulotu sa vakaraitaka na sala ni Turaga, ni ko ira sa dau yalomalumumu era sa rawa ni “vukei ira na tamata mera lako mai ena vakaba-uti Jisu Karisito kei na Nona Veisorovaki, veivutuni, papitaiso, ciqomi ni isolisoli ni Yalo Tabu kei na vosota me yacova na ivakataotioti” (*Vunautaka na Noqu Kosipeli: iDusidusi ki na Veiqaravi ni Daukaulotu* [2004], 1).

Vei keda na lewe ni Lotu, eda sa rawa, mai na noda ivakarau ni veika lailai ka beci, me da “veivutunitaka . . . na nodra ivalavala ca” ka vukea mera “saumaki vua na Kalou mera bula kina” (Alama 37:8).

Ena dua na gauna au a gole vata kei na dua na peresitedi ni iteki kei bisopi me keitou laki sikova e dua na lewenilotu sa luluqa mai na lotu. Keitou a tuberi koya, ena veika rawarawa sara, me baleta tiko na veivakalougatataki ni Siga ni Vakacecegu. Keitou a vakaraitaka vua ni keitou lomani koya dina. A qai kaya mai, “Na ka ga au a gadreva me dua me lako mai me mai solia e dua na

abrazo,” se mokoti au. Au a tucake yani ka mokoti koya. Na siga e tarava a Sigatabu. A qai gole mai na turaga oqo vata kei na nona matavuvale tau-coko ki na soqoni ni sakaramede.

Ena dua na veisiko, a kaya o Martha, e dua na lewe ni neitou tabanalevu vei watiqū kei na nona itokani me rau kakua tale ni lesu yani. Sa lomana me sa kakua ni mai lotu. E dua vei ira na dauveisiko oqo a kerei Martha ke rawa ni ratou lagata vata ena iotioti ni gauna e dua na sere ni lotu, ka a vakadonuya sara o koya. Ni ratou sa lagasere, a yaco sara e dua na ka talei. Sa tekivu me vakasinaita tikoga mai vakamalua na loma ni rumu na Yalotabu. Era sa vakila vakayadua sara ga. Sa tekivu me malumu mai na yaloi Martha. Ena tonawanawa tu ni matana, sa kaya vei iratou na dauveisiko na ituvaki ni yalona. Ena gauna o ya, sa raica rawa o koya ni sa dina sara na kosipeli. A vakavinavinakataki iratou na nona

dauveisiko ka tukuna ni sa gadreva me ratou lesuvi koya tale mai. Tekivu mai na gauna o ya, sa dau ciqomi iratou ena yalo marau.

Sa tekivu me mai lotu o Martha vata kei luvena yalewa gone. E vica vata na yabaki nodrau sa mai lotu tikoga, ka sega ni yalolailai o Martha ni na tomani rau o watina. Sa qai yaco mai na siga me tara na yaloi watina na Turaga, ka tekivu me laki lotu vata kei rau, ka vakakina o luvedrau yalewa tale kadua. Sa tekivu me vakila na matavuvale oqo na reki dina e yaco mai ena veivakalougatataki ni kosipeli ena nodratou itikotiko. Sa tekivu me yalodinataka tiko mai kina o Martha na nona vei qaravi vakaperesitedi ni neimami iSoqosoqo ni Veivukei, ka vei qaravi gumatua tiko o watina ena vica na veikacivi ena loma ni iteki. A tekivu na veika kece oqo ena kena a lagati e dua na sere ni lotu, e dua na ka lailai ka beci ka tara na yaloi Martha.

O Neamani e kavetani ni nona mataivalu na tui kei Siria, e tamata vakaturaga, e tamata qaqa ena ivalu, ia e tauvi koya tu na vukavuka (raica na 2 Tui 5:1). Ni sa sega ni kunea rawa e dua na iwali mai vua na tui kei Isireli me baleta na nona vukavuka, sa mani gole yani o Neamani ki na vale nei Ilaisa, na parofita. A tala yani e dua na tamata o Ilaisa, me kaya:

“Mo ni laki sili vakavitu e na Joritani, ena qai bula tale mai na lewemu, ia ko na savasava mai.

“A sa cudru ko Neamani, ka lako tani, ka kaya, Raica, kau sa vakasama, ni na curu dina mai vei au ko koya, ka tu, ka masuta na yaca i Jiova na nona Kalou, ka yalovaka na ligana e cake e na tikina, ka vakabula na vukavuka. . . .

“A ra sa toro voleka ko ira era sa qaravi koya, ka vosa vua, ka kaya, Na tamaqu, kevaka ka vakarota vei kemuni e dua na ka levu na parofita, ko na sega li ni cakava? Ia sa dodonu

vakalevu cake, ni sa kaya ko koya vei kemuni, Mo sili, ka ko na savasava?

“Sa qai lako sobu ko koya, ka silimi koya vakavitu ena Joritani, me vaka na nona vosa na tamata ni Kalou: a sa bula tale na lewena me vaka na lewe ni gone lailai, a sa savasava mai ko koya (2 Tui 5:10–11, 13–14).

Na noda parofita, o Peresitedi Thomas S. Monson, sa sureti keda kece tiko meda sa lako yani ka laki vueti ira mai na tacida kei na ganeda. E kaya o koya: “Sa gadreva tu o vuravura na nomuni veivuke. E gadrevi na wamalai mera vakatudonutaki, tauri na ligadra, vakayaloqaqataki ni vakasama, vakauqeti na yalo, ka vakabulai na yalo ni tamata. Sa waraki kemuni tiko na veivakalougatataki ni veigauna tawamudu” (“To the Rescue,” *Liahona*, Julai 2001, 57).

Au vakadinadinataka ni vuqa vei ira era gadreva tu na noda veivuke era sa waraki keda tiko mai. Era sa waraki ira tiko na tacidra kei na ganedra yaloqaqa mera dodoliga yani ka vueti ira mai ena veika lailai ka beci. Au sa vakayagataka vakai au e vuqa na auwa ni nodra sikovi na lewe ni Lotu era luluqa tu sa vakayalomalumalumutaki oti tu na yalodra mai vua na Turaga, ka ra sa tu vakarau mera ciqoma na noda ivakadinadina kei na noda ivakairaitaki dina ni loloma. Ni da dodoliga yani ka sureti ira mai, era na lesu mai ki Lotu ka sega tale ni wawa.

Meda sa qai dodoliga yani kivei ira na tamata ena vakabauta kei na loloma. Meda nanuma tiko na yalayala ni Turaga:

“Ia kevaka drau sa vunau tiko ena nomudrau bula taucoko ka sa saumaki mai kina e dua na tamata, sa na vuabale sara na nomudrau marau e na matanitu i Tamaqu!

“Ia kevaka sa vuabale na nomudrau marau ni drau sa vakabula mai e dua ki na matanitu i Tamaqu, sa na uasivi sara na nomudrau marau kevaka drau sa vakabula rawa e lewe vuqa!” (V&V 18:15–16).

Au sa vakadinadinataka na loloma ni Turaga kivei ira taucoko na Luvena. Au kila ni sa bula tiko o Koya ka sai Koya na noda Dauveivueti. Ena yaca i Jisu Karisito, emeni. ■

Mai vei Elder Timothy J. Dyches
Ena Vitusagavulu

Ko Sa Via Bula se Segai?

Ni da sa veivutuni ka sa saumaki ki vua na Turaga, sa yaco me da taucoko ka sa kautani na noda cakacala.

Donuya e dua na gauna ni kana magiti marautaki e Jerusalem, a biuti ira na lewevuqa na iVakabula me vakasaqarai ira era gadreva vakalevu na veivuke. A kunei ira o Koya e Peceseita, na isilisili ka lima na kena vale ena yasa ni makete ni sipi ka sa kilai tani tu me dauveirawai kivei ira na vakaleqai.

E tukuna vei keda na kosipeli i Joni ni volekata na isilisili “a ra davo voli koto kina e lewevuqa na tamata vakaleqai, mataboko, lokiloki, wamalai, ka ra waraka tiko me vakayavalati na wai.

“Ni sa lako sobu mai e dua na agilose ena gauna eso ki na isilisili, ka vakayavalata na wai: ia ko koya sa sobu kina eliu ni sa vakayavalati na wai sa bula mai na mate kecega sa tauvi koya” (Joni 5:3–4).

Na veisiko ni iVakabula e sa vakaraitaki ena dua na droini totoka mai vei Carl Bloch ka vakatokai *Christ Healing the Sick at Bethesda*. E toboki Jisu o Bloch ni laveta cake toka vakamalua na iubi ni dua na ilati caka wale tu ga, me vakatakila e dua na “tamata tauvimate” (Joni 5:7) ka sa davo volekata na isilisili, ka wawa tiko. Eke na vosa *tauvimate* e vakaibalebaletaki kivua e dua e sa

malumalumu ka ivakamacala vinaka ni loloma cecere kei na loloma soliwale ni iVakabula, ka a lako galugalu mai me veiqaravi kivei ira era sega ni rawa ni vukei ira vakaiira.

Ena droini, e davo toka na tamata vakaleqai ena buturara ni yaloyalo eso, ceguoca ka walokai ena nona tauvimate voli me 38 na yabaki.

Ni laveta cake na iVakabula na tutu ni sulu ena dua na liga, e vakatataro o Koya ena kena kadua ka taroga e dua na taro veilauti: “Ko sa via bula se segai?”

E sauma lesu na turaga, “Sa sega saka e dua na noqu tamata me kauti au ki na isilisili ni sa vakayavalati na wai: ia ni’u sa lako tiko kina, sa liu sobu vei au e dua tani” (Joni 5:6–7).

Ki na bolebole tawarawa kilai ni tamata oqo, e a vakarautaka o Jisu e dua na isaunitaro bibi ka tawanamaki:

“Tu cake, taura cake na nomu imocemoce, ka lako.

“A sa bula vinaka vakasauri na tamata, ka taura cake na nona imocemoce, ka lako (Joni 5:8–9).

Ena dua tale na ivakaraitaki malumu, e tukuna vei keda o Luke ni iVakabula, ena Nona lako voli ki Jerusalem, sotava e kea e 10 na

vukavuka. Me baleta na mate e tauvi ira, era “sa tu vakayawa” (Luke 17:12). Era sa vakatikikitiki—tawasavasava ka tawagadrevi.

“I Jisu, na Turaga, ni lomani keitou mai,” era tagicaka (Luke 17:13)—ena vosa tale eso, ni vakamamasu, “E sega beka ni tiko *e dua na ka* O ni rawa ni cakava vei keitou?”

Na Vuniwai Levu duadua, sinai tu ena yalololoma, e kila tu ga ni vakabauta sa dodonu me na liutaka na cakamana ka mani tukuna vei ira, “Dou lako ka vakaraitaki kemudou vei ira na bete” (Luke 17:14).

Ni ra sa lako ena vakabauta, a yaco na cakamana. O rawa ni raitayaloyalotaka na reki vakayauyau ni kalawa yadua ni ra vakadinadinataka ena gauna donu e matadra saraga ni sa vakasavasavataki, vakabulai, ka vakalesuitale na yagodra?

“A sa dua vei ira, ni sa raica sa vakabulai, sa lesu tale, a sa vakarokorokotaka na Kalou ena domo levu,

“A sa cuva vakatoboicu ki na yavai koya [na iVakavuvuli], ka vakamolimoli vua. . . .

“A sa kaya vua ko [Jisu], Tucake, mo lako ga: sa vakabulai iko na nomu vakabauta” (Luke 17:15–16, 19).

Ena noqu cakacaka eliu vakavuniwai ka dauveisele, au dau veiqaravi vakatabakidua ena kena vakavinakataki ka vakadodonutaki na yago. O Jisu Karisito e vakabula na yago, na vakasama, kei na yalo, ia na Nona veivakabulai e tekivu ena vakabauta.

Ko nanuma li na gauna a vakasinita ni nomu vakabauta kei na reki ki na kena iveta e cake? Nanuma na gauna o a kunea kina na nomu ivakadinadina se na gauna a vakadeitaka kina vei iko na Kalou ni o sa Luvena tagane se Luvena yalewa ka sa lomani iko vakalevu o Koya—o vakila na nomu vakataucokotaki? Ke sa vaka me yali na gauna oya, sa rawa ni na kune tale.

E vakasalataki keda na iVakabula ena ivakarau meda na vakabulai kina—tu taucoko, se yaco me vinaka sara:

“Dou lako mai vei au, koi kemudou vakaaduaga sa oca ka colata na icolacola bibi, ia ka’u na vakacegui kemudou.

“Vakataqara vei kemudou na noqu ivua, ka vuli vei au; ni’u sa yalomalua ka yalomalumulumu: dou na kunea kina na vakacegu ni yalomudou.

“Ni sa rawarawa na noqu ivua ka mamada na noqu icolacola” (Maciu 11:28–30).

Na “Lako mai, mo muri au (Luke 18:22) e sureti keda me da vakanadakuva na bula makawa kei na gagadre vakavuravura ka yaco mo dua na tamata vou mai vua “sa lako tani na veika makawa [ka] sa yaco me vou na ka kecega” (2 Koronica 5:17), io ena dua na yalo vou ka yalodina. Ka sa yaco me da taucoko tale.

“Dou toro voleka mai vei au ka’u na qai toro voleka yani vei kemudou; dou vakasaqarai au vagumatua dou na qai kunei au; dou kerekere ka na soli vei kemudou; dou tukituki

ka na dolavi vei kemudou” (V&V 88:63).

Ni da toro voleka Vua, eda vakila ni bula vakayago e sa nakiti me na dredre ka ni “sa tu na veibasai ni ka kecega” (2 Nifai 2:11) e sega ni dua na cala ena yavu ni veivakabulai. Na veibasai, me kena dodonu, e sa gacagaca gadrevi ni bula vakayago ka vaqacotaka na noda nakinaki ka vakavinakataka na noda digidigi. Na veisau tawayalani ni bula e vukei keda ni tuvakataka e dua na veimaliwai tawamudu kei na Kalou—ka toqa na Kena ivakatakarakara ki na keda irairai ni da sorovaka na lomada ki Vua (raica na Alama 5:19).

“Dou cakava oqo mo dou vakananumi au kina” (Luke 22:19) sai koya na ka a kerea na iVakabula ena gauna e tauyavutaka kina na ka eda vakatoka me sakaramede. Na cakacaka vakalotu oqo ena madrai kei na wai e vakavouya na veiyalayalati tabu eda sa vakayacora vata kei na Kalou ka na sureta na mana ni Veisorovaki ki na noda bula. Eda na vakabulai ni sa biu laivi na ivakarau kei na veitovo e vakaukauwataka na yalo ka vaqacotaka na domo. Ena gauna eda biuta tani kina “na yaragi ni [noda] itovo ca” (Alama 23:7), eda sa yaco me vaka na “daunivakayacoka [vei kedai]” (V&V 58:28), sega tale ni qai mataboko ena ilawaki i Setani se didivara ena irogogoro rerevaki ni veika vakavuravura.

Ni da sa veivutuni ka sa saumaki ki vua na Turaga, sa yaco me da taucoko ka sa kautani na noda cakacala. Ia eda na rairai vakananuma, me

vakataki Inosi, “Ena rawa vakaeevei?” E sauma na Turaga: “Ena vuku ni nomu vakabauti Karisito. . . . O koya mo ia ka lako, sa vakabulai iko na nomu vakabauta” (Inosi 1:7, 8).

O Corrie ten Boom, e dua na marama Daji Lotu Vakarisito kaukauwa, a kunea na veivakabulai vakaoya dina ga ni a vesuki tu ena keba vakavesu donuya na ika 2 ni Valulevu e Vuravura. E rawai koya vakabibi na mate, ia sega ni vakataki tacina daulomani o Betsie, ka a vakaleqai ena dua vei ira na keba, o Corrie a bula rawa.

Ni cava na ivalu e dau talanoataka raraba wasoma o koya na veika a lako curuma kei na veivakabulai kei na veivosoti. Ena dua na gauna a torovi koya e dua na dauyadra ni Nazi eliu ka a tiki ni nona veivakararawataki vakavesu o Corrie e Ravensbrück, Jamani, ka vakacaucautaki koya ena nona itukutuku ni veivosoti i Karisito kei na loloma.

“‘Au vakavinavinakataka dina na nomu itukutuku, *Fraulein*,’ e kaya o koya. ‘Me vakasamataki oqori, me vaka o tukuna, e sa savata tani o Koya na noqu ivalavala ca!’

“A dulaka mai na ligana o Koya me kuretaka na noqu,” a nanuma lesu o Corrie. “Ia o au, ka sa dauvunau voli vakawasoma . . . na gagadre ni veivosoti, a vakatora na ligaqu ena yasaqu.

“Me vaka ni daubuebue e lomaqu na vakanananu ni cudru kei na veivosomitaki, au raica na kedra ca. . . . Turaga Jisu, au a masu, vosoti au ka vukei au me’u vosoti koya.

“Au a tovolea me’u matadredredre, [ka’u] saga dredre me’u laveta na ligaqu. Au sega ni rawata rawa. Au a sega ni vakila e dua na ka, sega ni dua na caudre lailai mada ga ni veivakatakatai se loloma cecere. Ka mani yaco tale me’u ceguva e dua na masu lo. Jisu, au sega ni rawa ni vosoti koya. Solia vei au na Nomuni veivosoti.

“Ni’u sa taura na ligana, a yaco e dua na ka veivakurabuitaki levu. Mai na tabaqu ka lako curuma yani na ligaqu, e dua na kaukauwa e vaka me lako tani mai vei au ki vei koya, ni mai na vunilomaqu a vure mai kina e dua na loloma me baleta na vulagi oqo ka voleka ni vakadrukai au.

“Ka’u a mani dikeva rawa ni sa sega ni mai na noda veivosoti me na levu cake mai na noda cakavinaka ka sa vakatautaki kina na veivakabulai ni vuravura, ia ena Nona. Ni dau tukuna vei keda o Koya meda lomani ira na noda meca, e solia o Koya, vata kei na ivakaro, na loloma vakaikoya.”¹

A taucoko na vakabulai nei Corrie ten Boom.

A kaya o Peresitedi Thomas S. Monson, “E tiko e dua na bula ka tokoni ira era lomaleqa se vakacolati ena vakaloloku kei na yalorarawa—sa ikoya na Turaga o Jisu Karisito.”²

Ke o vakila ni o tawasavasava, tawalomani, tawamarau, tawakilikili, se tawavakabulai, nanuma “na veika taucoko sara e cala me baleta na bula e rawa me vakadodonutaki mai na Veisorovaki i Jisu Karisito.”³ Me tiko vei iko na vakabauta kei na vosota ni gauna kei na inaki ni Turaga kivei iko. “Kakua ni yalolailai, vakadinata ga” (Marika 5:36).

Mo kila vakaidina ni se segata tikoga na iVakabula me vakavinakataki keda ka vakabula na yaloda. Sa wawa tu e katuba ko Koya ka tukituki. Me da rogoca ena noda tekivu masu tale, veivutuni, veivosoti, ka

guilecava. Meda sa lomana na Kalou ka qaravi ira na wavoliti keda tu ka tu ena veitikina tabu ena dua na bula sa vakasavasavataki. E a vakataucokotaki na tamata vakaloloma ena tobu ni wai mai Peciseita, na vukavuka ena sala ki Jerusalem, kei Corrie ten Boom “Ko sa via bula se segai?” Tucake ka lako. “Sa rauti [ira] na Nona loloma (2 Korinica 12:9), o na sega ni lako duadua.

Au sa mai kila ni bula tiko na Kalou. Au kila ni da sa Luvena taucoko ka sa lomani keda o Koya ena keda ituvaki kei cei eda na rawa ni vakataka. Au kila ni a tala mai o Koya na Luvena ki vuravura me mai veisorovaki ena vuku ni tamata taucoko kei ira era vakadonuya na Nona kosipeli ka muri Koya era na vakabulai ka taucoko—“ia ena qai yaco ena gauna sa lewa ko koya, io ena sala sa kilikili vua, me vakayacori kina na nona lewa” (V&V 88:68) ena Nona loloma cecere. Oqo na noqu ivakadinadina kivei kemuni ena yaca i Jisu Karisito, emeni. ■

IDUSIDUSI

1. Corrie ten Boom, *The Hiding Place* (1971), 215.
2. Thomas S. Monson, “Meeting Life’s Challenges,” *Ensign*, Nove. 1993, 71.
3. *Vunautaka na Noqu Kosipeli: iDusidusi ki na Veiqaravi ni Daukaulotu* (2004), 57.

Mai vei Elder Jeffrey R. Holland
Ena Kuoramu ni iApositolo Le Tinikarua

Vaka na Bilo sa Kavoro

Na cava na ivakarau vinaka duadua mo sotava kina ni donumaki iko se o ira o lomana na leqa ni vakasama kei na vakaleqai ni ituvaki ni bula?

Evola na iApositolo o Pita ni o ira na tisaipeli i Jisu Karisito me tiko vei ira “na yalololoma vakai kemudou.”¹ Ena yalo vata o ya, au gadreva meu na vosa vei ira era leqa tu nodra vakasama se vakaleqai tu na ituvaki ni nodra bula, se vakalailai ga na leqa se sa vakasivia sara ga, se dua na gauna lekaleka ga, se dau yaco tiko e veigauna ena gauna taucoko ni bula. Eda ririko ni da rogoca ni ra vakamacala na kenadau ena veika me baleta na leqa ni vakatulewa e loma kei na leqa ni vakasama, na veika e baleta na kawa ni matavuvale, na veisau vakasauri ni draki kei na ituvaki ni vakasama. Ia na veivakurabuitaki ni ka e dau yaco, ena veileqa vakaoqo, e sega ni dodonu meda madua ena kena sotavi ka qaravi, me vaka ga ni dua e tiko vua na tubu ni dra se na basika vakasauri ni ivakatakilakila ni kenisa.

Ni da sasagataka tiko na yalo vakacegu kei na kila-ka ena veika dredre oqo, e dodonu me kilai ni da bula tiko—ka da sa digitaka meda bula—ena dua na vuravura lutu ka na vakatovolei ka baci vakatovolei tale kina na noda segata na bula vakalou ena dua na inaki vakalou. Na veivakadeitaki cecere duadua ena mataqali ituvatuva vakaoqo ni a yalataki kina e dua na iVakabula, e dua na Dauveivueti, ka ni

noda vakabauti Koya, ena vueti keda cake mai na veidredre kei na veivakatotolei oqori, e dina ga ni sa bau dredre sara vei rau na Tamana a talatala mai kei na Luvena a talai mai me rau sotava na kena isau. Na noda vakavinakataka na loloma vakalou oqo ena rawa taumada kina me da sotava, da qai ciqoma, qai tinia noda vueti mai na noda rarawa mamada sobu.

Meu sa biuta mada na mate veitauvi kau vosa tiko kina ka vakanamata yani kina MDD -mate daulomaocaoca duatani se na yaca e kilai levu kina na “lomaleqa” (depression) Niu vosa tiko oqo, au sega ni tukuna tiko na veisiga ca, otioti ni lavaki ni ivakacavacava, se na veigauna luluqa eda dau sotava taucoko. O keda kece eda na dau sotava na gauna nuiqawaqawa kei na gauna ca. E tukuna na iVola i Momani ni o Amoni kei iratou na tacina eratou a sotava e dua na gauna dredre sara,² sa vakakina o keda taucoko. Ia, nikua au na vosa ena dua na ka bibi cake, e dua na tauvimate bibi sara ka na yalana na kena cakacaka vakavinaka na nona bula e dua na tamata, e dua na vanualala butobuto ena vakasama na kena titobu ena sega kina ni rawa vua e dua me tukuna ena yalodei ni na lako tani yani vakaidina kevaka e vakaukawataki koya ga o koya e tauva

ka vakasamataka ga na ka vinaka—e dina niu dau tutaka vagumatua na tu vakaukauwa ka vakasamataka ga na ka vinaka!

Sega, na buto ni vakasama kei na yalo oqo e levu cake mai na veivakayalololaitaki. Au sa raica na ka oqo ni yaco vua e dua na turaga yalododonu sara ena gauna e mai mate kina na watina ni oti e 50 na yabaki ni nodrau bula vakawati. Au sa raica vei ira na tina ni gone vou ena ka e dau vakatokai me “revurevu ni rarawa” ni oti na vakasucu gone. Au sa raica oti ni tarai ira na gonevuli gugumatua, ira na sotia luvai sulu, buinigone ka ra lomaleqataki ira na luvedra era sa qase tiko mai.

Au sa raica oti vei ira na tama ni gone ka ra vakamatavuvale vou ni ra leqataki ira na nodra matavuvale. Mataqali vata oqori au a raica ena domobula ena dua na gauna vei au. Ena dua na gauna ni neirau bula vakawati ni veisaqasaqa na taqayataki ni veika vakailavo kei na oca vakaitamera, e a lutuki au kina e dua na icolacola bibi ka sa bau bikai au sara ga vaka ca. Ena loloma soli wale ni Kalou, kei na loloma ni noqu matavuvale, au tomana ga na noqu qarava ka cakacakataka, ia ni sa oti mai oqo e vica na yabaki au dau vakasamataki ira era lako curuma tiko na leqa vata o ya ka sotava tikoga se vakararawataki sara vakatitobu vakalevu cake maivei au. Se cava ga e yaco eda sa vakaukawataki maivei ira era sa ciqoma, na ivakasala mai vua na parofita o Josefa, “vaka[sagaqara] ka valkelia] na qakilo butobuto duadua,”³ ka dro bula rawa mai kina—ka dua beka vei ira o Abraham Lincoln, Winston Churchill, kei Elder George Albert Smith e dua vei ira na turaga dauloloma sara ka bula vaKarisito ena noda itabagauna oqo, e valuta na dredre e yaco ena vica vata na yabaki ni bera ni qai kacivi me ikawalu ni Peresitedi ni Lotu i Jisu Karisito ni Yalododonu Edaidai.

Na cava na ivakarau vinaka duadua mo sotava kina ni donumaki iko se o ira o lomana na leqa ni vakasama kei na vakaleqai ni ituvaki ni bula? Me kena ilutua, me kua sara ni yali nomu vakabauta na Tamada Vakalomalagi,

ni lomani iko sara vakalevu o Koya, ko sega beka ni vakila na kena levu. Me vaka e veivakamasuti o Peresitedi Monson vei ira na marama ni iSoqosoqo ni Veivukei ena Vakarauwai sa oti: “Na loloma o ya e sega vakadua ni veisau. . . . Ena tu ga me baleti iko ni ko rarawa se marau, vakayalolailaitaki se vakanuinuitaki. Na loloma ni Kalou ena tu ga se o sa dodonu mo ciqoma [kina] se sega. Ena dau tu ga ena veigauna kece.”⁴ Kakua vakadua, ni lomalomaruataka o ya, ka kakua ni dau yalokaukauwa. Sasagataka mo muria na sala ni kena rawa ni rawati na Yalo ni Turaga kina nomu bula. Vaqara ivakasala mai vei ira e tiko vei ira na idola me baleta na nomu kalougata vakayalo. Kerea ka mareqeta na veivakalougatataki ni matabete. Laki vakayagataka na sakaramede ena veimacawa ka kukuva matua na yalayala e tiko ena Veisorovaki i Jisu Karisito. Vakabauta na caka mana. Au sa raica na nodra lako mai e lewevuqa ena gauna sa tukuna tu kina e vuqa na ivakatakilakila ni sa oti na inuinui. Na inuinui ena *sega vakadua* ni yali. Kevaka mera sega ni lako mai vakatotolo se vakataucoko mai na veika mana oqori se sega sara ga, nanuma na ivakaraitaki mosimosi ni iVakabula: kevaka ena sega ni lako siviti iko na wai wiwi, gunuva ka vakaukauwataki, ka vakararavi kina veisiga vinaka sa tu e matada.⁵

Ena noda tarova na tauvimate ena veigauna e rawa kina, wanonova na ivakaraitaki ni kena yaco maivei iko na ivakatakilakila ni tubu ni dra vakakina vei ira o rawa ni vukei ira. Me vaka ga na nomu motoka, qarauna na tubu ni katakata, na cici totolo, se na kena sa maca sobu na waiwai. Ni sa yacovi iko mai na “lomaleqa vakaitamera,” sasaga mo veisautaka nomu ivalavala. Na vakacauoca sa ikoya na meca levu vei keda—lako vakamalua, vakacegu, ka vakatawana tale. Era sa yalataka vei keda na vuniwai ni kevaka meda sega ni dau taura na gauna meda vakabulabula, eda sa tekivu taura sara tikoga na gauna meda na tauvimate kina.

Kevaka me na toso na kena sa malumalumu tikoga, vaqara na nodra ivakasala o ira era vakaivola ena

kena vuli, ivakasala saumi, kei na veika vivinaka ni yavunibula. Tukuna vakadodonu vei ira na veika sara ga me baleti iko kei na veika o sotava tiko. Masulaka ka vakasamataka sara vakayalomatua na ivakasala era solia kei na iwali ni nomu leqa e soli mai. Kevaka me tiko vei iko na vuce ni davuibuco, ena vinakata vei iko na Kalou mo vaqara na veivakalougatataki ni matabete *ka* qai vaqara na ivakasala vakavuniwai e vinaka duadua. Sa vakakina na leqa ni ituvaki ni yalo. Ena gadreva vei keda na Tamada Vakalomalagi meda vakayagataka vakamatau na veisolisoli totoka *kece* sa solia mai vei keda o Koya ena itabagauna lagilagi oqo.

Kevaka mo sa vakaleqai se dauveiqaravi vei ira, tovolea mo kakua ni ulabaleti iko nai tavi sa tu e matamu mo qarava. Kakua ni nanuma ni o rawa ni cakava kecega, ia cakava

mada ga na ka e rawa ni o cakava. Kevaka mera lalai na ka sa rawa, vakavinavinaka kina, ka vosota. A veivakaroti vakavica vata ena ivolanikalou na Turaga vua e dua, “dou tiko lo” se “tiko lo”—ka waraka.⁶ Na kena dau vosoti toka e so na ka sa tiki tu ni noda vuli ena bula oqo.

Vei kemuni na dauveiqaravi, ena nomu sasaga mo veivuke vua e dua ena nona ituvaki ni bula, kakua ni vakacacana kina na nomu bula vakaiiko. Ena veika kece oqo, mo yalomatua kina. Ni sa sega ni yaga vei iko mo cici vakatotolo.⁷ Na veika cava tale o na rawa se sega ni cakava, sa na rawa ni ko masulaka ka qai solia na loloma e “sega ni veivakaisini.”⁸ “Sa dauvosota vakadede na loloma, sa yalovinaka; . . . [sa] ubia na ka kecega, . . . sa vakanuinuitaka na ka kecega, sa vosota na ka kecega. Sa *sega* ni mudu na loloma”⁹

Meda nanuma tale tiko ga ni yaco na tauvimate se dua na ibolebole dredre, se tiko ga vei keda na galala meda vakanuinitaka ka vakavinakataka na ka e dau yaco. Eda na vinaka cake sara mai na veika e sega ni da rawata se veivakatovolei e dau yaco! Keitou veikilai vinaka sara kei na Stephanie Clark Nielson kei na nona matavuvale, rauta ni 30 na yabaki. Ena ika 16 ni Okosita 2008, a voca na nodrau waqavuka o Stephanie kei Christian na watina ka kama sara me vakavuna na nona sega ni qai kilai kina vakavinaka o Stephanie, baleta ni sa kama sara ga vakaca ka sega ni kilai rawa vakavo ga na itaukuku levu ni yavana, ni ra sa lako yani na matavuvale mera laki vakilikila na yagona. Sa sega sara ga ni dua na vakanuini ni na bula o Stephanie. Ni oti e tolu na vula na nona bula ka moce tu ga ena koma e a qai yadra mai me raici koya. Ni raici koya e qai curumi koya e dua na lomaleqa vakadomobula. Ni va tiko na luvena ka ratou se yabaki vitu lako sobu, sa qai kaya o Stephanie ni sega sara ga ni vinakata me ratou mai raici koya tale. Kaya o koya ni vinaka cake ga me kakua ni bula tiko. Tukuna vei au

o Stephanie, “Au nanuma ni rawarawa cake me ratou sa guilecavi au ka meu sa lako laivi ga mai ena nodratou bula.”

Ena vakanuini tawamudu kei na masu nei watina, ira na matavuvale, itokani, va na luvena rairai totoka, kei na ikalima e a sucu vei rau na Nielson ena 18 na vula sa oti, e a qai valuta lesu mai kina o Stephanie na dredre ni vakacaca me mai dua na tina “dau bulago” ena nona vanua, ena nona tukuna vakararaba vei ira na va na milioni ka ra dau vakamuri koya ena nona bulago ni sa nona “inaki vakalou” ena bula oqo sa ikoya me tina ka dau vakamareqeta na *veisiga yadua* ka soli vua me bula tiko kina ena vuravura totoka oqo.

Na cava ga ko ni sasagataka tiko, kemuni na taciq kei na ganequ—ka ni vakasama se ka ni yalomu se ka ni yagomu se dua ga na ka—kakua sara ni digitaka mo vakacacana na mareqeti ni bula mo yalana! Vakararavi vua na Kalou. Taura matua na Nona loloma. Kila tiko ni dua na siga ena rarama sara mai na malawa oqori ka na dro na iyaloalo ni bula vakayago. Dina ga ni da na vakila ni da sa vaka “na bilo sa kavoro” me vaka e kaya

na dau ni Same,¹⁰ e dodonu meda nanuma tiko, ni bilo oqori e tiko ena liga ni dau tuli kuro vakalou. Na vakasama sa mai kavoro ena rawa ni vakavinakataka me vaka ga na vakavinakataka ni sui kei na uto sa mai kavoro. Ni sa cakacaka tiko na Kalou ena vakavinakataka ni veika sa vakacacani, o keda na kena vo me noda itavi ga na yalololoma veivueti, kakua na veivakalewai, ka meda yalovinaka.

Au vakadinadinataka na Veivakalesuimai, ni isolisoli vatuivakadei sega ni vakamacalataka rawa ni Veisorovaki ni Turaga o Jisu Karisito! Au dua-vata kei Paula, niu vakadinadinataka ni veika sa tei sa na vuca ka yaco na siga me vakaturicaketale sa na sega ni vuca kei na veika sa tei ena malumalumu, ni sa vakaturicaketale sa vakaukauwataki.¹¹ Au vakadinadinataka na siga o ya ni o ira na daulomani ka da kila ni ra vakaleqai tu vakayago era na tucake e matada ena lagilagi ka totoka ka ra sa na vakaukauwataki e yagodra kei na yalodra. Sa na dua na gauna marautaki dina sara! Au sega ni kila se da na marautaki keda ni da sa na raica e dua na cakamana levu se da marau baleti ira ni ra sa taucoko tu e yagodra ka ra sa na “galala mai kina.”¹² Me yacova na gauna o ya ni sa na matata vei keda kece na isolisoli i Karisito, meda sa qai bula ga ena vakabauta, kukuva matua na vakanuini, ka vakaraitaka na “veilomani vakai keda.”¹³ Sa noqu masu, ena yaca i Jisu Karisito, emeni. ■

IDUSIDUSI

1. 1 Pita 3:8.
2. Raica na Alama 26:27; raica talega na Alama 56:16.
3. *Nodra iVakavuvuli na Peresitedi ni Lotu: Josefa Simici* (2007), 267.
4. Thomas S. Monson, “Eda Sega ni Lako Duadua Vola,” soqoni raraba ni iSoqosoqo ni Veivukei, 28 ni Sepi, 2013
5. Raica na Maciu 26:39.
6. Me kena ivakaraitaki, raica na, Same 4:4; Vunau kei na Veiyalayalati 101:16.
7. Raica na Mosaia 4:27.
8. Vunau kei na Veiyalayalati 121:41.
9. 1 Korinica 13:4, 7–8; vakamatatataki; raica talega na Moronai 7:45–46.
10. Same 31:12.
11. Raica na 1 Korinica 15:42–43.
12. “Free at Last,” ena John W. Work, comp., *American Negro Songs: 230 Folk Songs and Spirituals, Religious and Secular* (1998), 197.
13. 1 Pita 3:8.

Mai vei Elder M. Russell Ballard
Ena Kuoramu ni iApositolo Le Tinikarua

Laiva na Nomu Veivakabauti Vua na Turaga

Vakaitavitaki iko ena nomu cakava na veika o rawata ena kena wasei na itukutuku cecere ni kena Vakalesui mai na kosipeli i Jisu Karisito.

Keirau se qai lesu walega mai kei Sisita Ballard ena dua na ilesilesi ki na lima na matanitu mai Iurope. A ka dokai vei keirau mai kea me keirau sota kei na vuqa sara vei ira na noda daukaulotu, de rairai eso beka na luvemuni. Me tekivu mai na gauna e kacivaka kina o Peresitedi Thomas S. Monson na kena sa vakalailaitaki na yabaki me ra laki vei qaravi kina na cauravou kei na goneyalewa, sa ka dokai vei au meu sota vata kei na sivia e lewe 3,000 vei ira. E serau mai matadra na rarama i Karisito, ka ra sa nanamaki tu me ra tosoya ki liu na cakacaka—me ra kunea ka vakavulica, me ra papitaisotaka, me ra vakabulabulataka, ka me ra vaqacacotaka ka me tarai cake na matanitu ni Kalou. Ni da sota kei ira, ena totolo na nona kila e dua, ni ra na sega ni rawa ni cakava duadua na cakacaka oqo. Nikua au vinakata meu vosa vei kemuni kece sara na lewe ni Lotu, baleta ni sa gadrevi vakatotolo vei keda yadua me da

vakaitavitaki keda ena kena wasei na kosipeli.

Me vaka sa dau cavuti oti vaka-vuqa, a tukuna na Parofita o Josefa Simici “mai na veika kece sara sa tukuni oti, sa itavi cecere ka bibi duadua oya na kaburaki ni Kosipeli” (*Nodra iVakavuvuli na Peresitedi ni Lotu: Josefa Simici* [2007], 330).

Ena 1974 a kaya kina vaqo o Peresitedi Spencer W. Kimball: “E rairai na inaki cecere duadua beka ni kaulotu me soli kina ki vuravura na madigi me rogoca ka ciqoma na kosipeli. E sinai tu na ivolanikalou ena ivakaro kei na yalayala kei na veikacivi kei na icocovi ni kena vakavulici na kosipeli. Au nakita ena noqu vakayagataka na vosa *ivakaro* baleta ni vaka e dua na idusidusi ena sega ni rawa vei keda yadua se o keda taucoko me da dro tani mai kina” (“When the World Will Be Converted,” *Ensign*, Okot. 1974, 4).

Ena Julai ni yabaki vata oya, keirau a biubiu kei Sisita Ballard kei ira na luvei keirau me keirau laki vakatulewa

ena Tabana ni Kaulotu e Canada Toronto. A voqa tiko e daligaqu na vosa nei Peresitedi Kimball, vakauasivi ena nona tukuna: “Kemuni na taciqu, au vakataroga se da sa cakava tiko li na veika kece e dodonu me da cakava. Eda sa yalovakacegu tiko beka ena veika eda sa cakava tiko me baleta na veivakavulici e vuravura taucoko? Eda sa cakava tiko na cakacaka ni kaulotu me 144 na yabaki. Eda sa vakarau tiko li me da vakabalavutaka na noda ikalawa? Me da vakarabailevutaka noda rai?” (*Ensign*, Okot. 1974, 5).

A kerei keda talega o koya me da vakatotototaka noda toso, ena noda cakacaka vata me da tara cake na Lotu kei na matanitu ni Kalou.

Ena June sa oti oqo a vakavoqataka kina o Peresitedi Thomas S. Monson na itukutuku vata oqori vei keda na lewe ni Lotu. E kaya kina na Peresitedi: “Oqo na gauna me da lako vata mai kina na lewenilotu kei na daukaulotu . . . [ka] cakacaka ena were ni vaini ni Turaga me kau mai Vua na yalo. Sa vakarautaka o Koya na ivakarau vei keda me da wasea kina na kosipeli ena veisala e vuqa, ka na vukei keda o Koya ena noda cakacaka kevaka eda na cakacaka ena vakabauta me da qarava na Nona cakacaka” (“Faith in the Work of Salvation” [itukutuku a tukuni ena dua na kakaburaki, June 23, 2013]; [lds.org/broadcasts](https://www.lds.org/broadcasts)).

Kemuni na taciqu kei na ganequ, e vinaka me da dau vakananuma na nodra ivakavuvuli na parofita mai na gauna nei Josefa Simici ki na gauna oqo. Era dau veivakayaloqacataki ka kacivi keda na veiliutaki kei na lewe ni Lotu me da vakaitavi vagumatua ena kena kau mai na itukutuku ni kena Vakalesui mai na kosipeli vei ira kece na luvena na Tamada Vakalomalagi e vuravura taucoko.

Na noqu itukutuku ena yakavi nikua sai koya ni sa vakatotototaka tiko na Turaga na Nona cakacaka. Ena noda gauna ena rawa ni caka walega oqo ni da sa dolele yani na lewe ni Lotu yadua ena loloma me da wasea na dina ni kosipeli vakalesui mai i Jisu Karisito. Eda na gadreva me da cakacaka vata vakaveitokani kei ira na noda daukaulotu e 80,00 era

sa veiqaravi tiko. Na itukutuku me baleta na cakacaka cecere, vakauasivi na ilesilesi me baleti ira na iliuliu ena matabose ni iteki kei na tabanalevu, sa tuvai tu vakamatata ena mataveilawa na LDS.org ka yacana na “Hastening the Work of Salvation.”

Eda sa raica rawa mai na noda vakadidike ni vuqa cake vei ira na lewe ni Lotu bulabula era vinakata na veivakalougatataki ni kosipeli me tiki ni nodra bula o ira era dau lomana, o ira sara mada ga era se bera ni sotava. Ia eda sa kila talega ni vuqa na lewenilotu era dau lomalomarua ni cakava na cakacaka ni kaulotu ka wasea na kosipeli me baleta e rua na ka.

- Na kena imatai na rere. E vuqa na lewenilotu era sega mada ga ni dau masulaka na madigi me ra wasea na kosipeli, ena nodra leqataka de yaco mai vei ira na veivakauqeti vakalou me ra cakava e dua na ka era na sega ni rawa ni cakava.
- Na kena ikarua sai koya nodra sega ni kila vinaka se cava na cakacaka ni kaulotu.

Eda kila ni gauna e tu kina e dua me vosa ena dua na soqoni ni sakaramede ka kaya, “Nikua au na vosa tiko me baleta na cakacaka ni kaulotu,” se tucake sara mada ga o Elder Ballard ena koniferedi raraba ka tukuna na veika vata qo, eso beka vei kemuni na vakarorogo tiko ena nanuma, “O sega, kua ni baci tukuni tale; eda sa rogoca oti mada oqo.”

Eda sa kila oqo ni sega ni dua e taleitaka me kilai yalonataka tiko

nona cala. O na nanuma beka de na kerei mo cakava e dua na ka sega ni veiganiti ena kemu isema vei ira nomu itokani se wekamu. Ena veivuke ni Turaga, meu kauta tani mada na rere ena tu vei kemuni se vua e dua vei ira na noda daukaulotu tudei ena kena wasei na kosipeli vei ira na tani.

Vakatulewataka mo cakava na ka sa kerea vei keda o Jisu Karisito. Sa kaya na iVakabula:

“Dou kerekere ka na soli vei kemudou; dou vakasaqara, ka dou na kunea; dou tukituki, ka na dolavi vei kemudou:

“Ni sa rawata ko koya yadua sa kerekere; ka sa kunea ko koya sa vakasaqara ka na dolavi vua sa tukituki.

“Se ko cei mada vei kemudou, kevaka e kere madrai na luvena, ena solia vua e dua na vatu?”

“Se kere ika ena solia vua e dua na gata?”

“Ia kevaka dou sa kila . . . mo dou solia na ka vinaka vei ira na luve-mudou, sa na gu vakalevu cake, me solia na veika vinaka na Tamamudou mai lomalagi vei ira sa kerekere vua?” (Maciu 7:7–11).

Kemuni na taciqo kei na ganequ, ena vakaisomitaki na rere ena vakabauta kei na yalodei ni ra tekiduru na lewenilotu kei ira na daukaulotu tudei ena masu ka kerea na Turaga me vakalougatataki ira ena veimadigi eso ni kaulotu. Ni oti oya, me da cakacakataka na noda vakabauta ka vakaraica na madigi eso me da vakaveikilaitaka kina na kosipeli i Jisu Karisito vei ira na luvei Tamada Vakalomalagi, ena yaco dina mai na

veimadigi oqori. Na madigi oqori ena sega ni gadrevi kina me da cavuta e dua na ka eda sega ni vakadinata sara. Era na taladrodro ga mai me vaka ni ra vua ni noda loloma vei ira na tacida kei na ganeda. Raica tikoga na yasana vinaka, era na vakila o ira o veivosaki vata kaya na nomu loloma. Era na sega ni guilecava na yalo oqori e dina ni se bera beka na kena gauna me ra ciqoma kina na kosipeli. Oqori talega ena veisau ena veigauna mai muri ni sa veisau na ituvaki ni nodra bula.

Ena dredre sara me da druka ni da solia noda vinaka duadua ena noda qarava na cakacaka ni Turaga. Na veika ena yaco e vua ni nona vakayagataka e dua na nona galala ni digidigi, na wasei ni kosipeli e noda itavi.

Vakabauta na Turaga. O Koya na iVakatawa Vinaka. E kilai ira na Nona sipi, ka ra kila na domona na Nona sipi; nikua na domo ni iVakatawa Vinaka sai koya na domomu kei na domoqu. Kevaka eda sega ni vakaitavi, era na lakosiviti e vuqa e dodonu me ra rogoca na itukutuku ni Veivakalesui mai. Kena itukutukuni rawarawa ga, sa ka ga ni noda vakabauta kei na cakacaka. Era rawarawa na ivakavuvuli—masuta, yadua ka vakamatavuvale, na madigi ni kaulotu. Sa kaya na Turaga ena Vunau kei na Veiyalayalati ni vuqa na tamata era sega ni raica rawa na dina baleta ni ra “sa sega ni kila na vanua me ra vakasaqara kina” (V&V 123:12).

E sega ni gadrevi sara mo tamata dau veimaliwai se dau vakamacala, mo qasenivuli dau veirawai kina. Kevaka e tiko e yalomu na loloma kei na inuinui, sa yalataka na Turaga kevaka dou “tabalaka cake na domomu[dou]; [ka] tukuna yani na ka au sa vakatakila e lomamu[dou], . . . [dou] na sega ni vakamaduatataki e matadra na lewevuqa;

“[Ka] na soli vei kemu[dou] ena gauna ko ya . . . io ena tiki ni siga ko ya na ka mo [dou] vosataka” (V&V 100:5–6).

E vakananuma vei keda na *Vunautaka na Noqu Kosipeli* ni “se bera ni tekivu na cakacaka ni kaulotu me yacova na gauna o sa kunea kina e dua mo vakavulica. Mo ni dau veivosaki

vakalevu kei ira na tamata ena veisiga yadua. Sa itovo ni bula na kena rivarivabritaki na veivosaki kei ira na tamata, ia sa rawa mo masuta na vakabauta kei na kaukauwa mo ni doudou ka dolava na gusumuni mo ni vunautaka na kosipeli vakalesui mai” ([2004], 177). O kemuni na daukaulotu tudei, kevaka o ni vinakata mo ni veivakavulici vakalevu, mo ni dau vosa vei ira e levu na tamata e veisiga. Oqori ga na ka e dau talai ira yani kina na daukaulotu na Turaga me ra lai cakava.

E kilai keda na Turaga. E kila ni tu na noda dui bolebole. Au kila ni so vei kemuni ena bibi tu beka na nomuni icolacola, ia au masuta me kakua ni dua vei kemuni e nanuma ni colacola na noda dolele yani ena kena ivakarau sa matau tu, ka talei, me da wasea na kosipeli. Ia, e dua na ka dokai! E sega tale ni dua na ka cecere ena bula oqo mai na noda vakaitavi vagumatua ena veiqaravi vua na Turaga.

Na kena idola me da vakauqeti mai vua na Kalou, me da kerea na Nona veidusimaki ka qai lako yani ka kitaka me vaka e vakauqeti iko kina na Yalotabu. Ni ra nanuma na lewenilotu ni nodra itavi duadua ga na cakacaka ni veivakabulai, e rawa ni yaco me veivakadrukai. Ni ra raica me vaka ni nona veisureti na Turaga ena kena vakalesui mai Vua na yalo me vakavulici mai vei ira na cauravou kei na goneyalewa daukaulotu tudei, ena veivakauqeti, veivakayavalati, ka veilaveti.

Keimami sega ni kerea tiko na tamata kecega me ra cakava na ka kecega. Keimami kerei kemuni tikoga na lewenilotu kece mo ni masu, keimami kila kevaka o keda yadua na lewenilotu, gone kei na qase, me da dolele yani vua e “dua’ mada ga, mai na maliwa ni gauna oqo ki na Kirisimasi, era na vakila e milioni na nona loloma na Turaga o Jisu Karisito. Ka sa dua na iloloma vakasakiti vua na iVakabula.

Ena ono na macawa sa oti au ciqoma e dua na ivola mai vei iratou e dua na matavuvale qaqa ena cakacaka ni kaulotu vakamatavuvale, na matavuvale na Munns mai Florida. Eratou vola mai:

“I Elder Ballard, ni oti e 30 na miniti mai na kakaburaki ki vuravura raraba me baleta na vakatotototaki ni cakacaka ni veivakabulai, keitou a dabe ena neitou matabose ni kaulotu vakamatavuvale. E veivakurabuitaki ni ra sa vinakata talega na makubui keirau yalewa yabaki tinivakacaca me ra vakaitavi. Keitou marau me keitou tukuna ni tekivu mai na neitou soqoni ni matabose, keitou sa vakalevutaka na neitou tobu ni veivakavulici ena 200 na pasede.

“Era sa kauti ira mai nodra itokani na makubui keirau ki na lotu, keitou dau marautaka na soqoni ni sakaramede vata kei ira na itokani luluqa, ka so vei ira na neitou itokani vovou era sa yalataka me ra taura na leseni mai vei ira na daukaulotu. E dua vei ira na marama luluqa e sega walega ni sa lesu tale mai ki lotu ia sa kauta mai

eso na dauvakadikeva vou na lotu.

“E sega ni dua e bau vakasuka na veisureti me rogoca na leseni ni daukaulotu. Sa dua na gauna talei me da lewena na Lotu oqo” (ivola, 15 ni Okosi. 2013).

Rogoca na veivakauqeti ni Yalotabu. Dau vakatakekere vua na Turaga ena masu vakaukauwa. Vakaitavitaki iko ena nomu cakava na veika o rawata ena kena wasei na itukutuku cecere ni kena Vakalesui mai na kosipeli i Jisu Karisito.

Au cavuvosa mada mai vua e dua tale na lewenilotu daukaulotu qaqa, o Clayton Christensen: “Ena veigauna kece ni o taura na ligana e dua ka vakaveikilaitaki koya vei Jisu Karisito, o na vakila na titobu ni nona lomani iko na iVakabula kei na nona lomana na tamata e tu e ligamu na ligana” (*The Power of Everyday Missionaries: The What and How of Sharing the Gospel* [2013], 1).

Me vakalougatataki kemuni na taciqo kei na ganequ na Kalou, mo ni kunea na reki cecere e dau yaco mai ena noda sotava na veicakacaka mana ena nomuni vakabauta. Me vaka sa vakavulici vei keda ena Moronai wase 7:

“A sa kaya na Karisito: Kevaka dou sa vakabauti au, dou na kitaka na ka kecega ena vukuqu. . . .

. . . Raica na vakabauta ga sa vakayacori kina na cakacaka mana, ia sa vakabauta ga era sa rairai mai kina na agilosi ka vakavulici ira na tamata; ia, kevaka sa mudu na veika kece oqo, sa vu ga mai na nodra tawavakabauta na luve ni tamata, ia ena ca vei ira ni sa tawayaga na ka kecega” (Moronai 7:33, 37).

Mai na veika au sa sotava au rawa ni vakadinadinataka vei kemuni ni na rogoca na Turaga na nomuni masu ka na levu na nomuni madigi ena gauna kei na veiyabaki sa bera mai mo ni vakaveikilaitaka na kosipeli i Jisu Karisito vei ira na luvena talei na Tamada Vakalomalagi. Peresitedi Monson, keimami sa vakarorogo tiko. Keimami na segata me keimami kunea na dua. Sa noqu masu me da sotava kece na reki cecere e yaco mai na veiqaravi vakadaukaulotu, ena yaca tabu ni Turaga o Jisu Karisito, emeni. ■

Mai vei Elder L. Tom Perry
Ena Kuoramu ni iApositolo Le Tinikarua

Na iVunau kei na iVakavuvuli Era Tu ena Yavu ni Vakabauta

Na yavu yadua ni vakabauta e vakaikuritaka vakabibi sara na noda kila na kosipeli i Jisu Karisito.

Ena gauna a soli kina vei au na ilesilesi meu vosa ena soqoni ni matabete ni koniferedi raraba oqo, au vakasamataka sara e dua na qasenivuli vakasakiti ni Lalai. Na nona gagadre cecere me vakarautaki keimami me keimami kilikili ni ciqoma na matabete. E dau vakatovolei keimami vakalevu ena veika e gadrevi me keimami taurivola kina mai na Lalai—me keimami nanuma na yacadra na lewe ni Kuoramu ni iApositolo Le Tinikarua kei na Yavu ni Vakabauta. A yalataka talega vei keimami—kevaka keimami rawata kece me keimami cavuqaqataka na tinikatolu na Yavu ni Vakabauta, keimami na digitaka e dua na vanua ka lako vata kina ena iotioti ni neimami kalasi.

Keimami a digitaka e dua na vanua keimami dau taleitaka me keimami taubale kina ena veibaba vatuvatu ena dela ni imatai ni baniwai ena icurucuru e Logan Canyon, ena vualiku kei Utah. E tiko e dua na vanua tautauvata

ena veidelana vatuvatu oqo ka toka kina e dua na matadravu sega ni dua a cakava ka rawa ni da caka bani vakasoseti ka tavu masimelo kina. Ni keimami digia na vanua oqo, keimami a sega ni vakasamataka na neimami qasenivuli, sa qase ka sega soti ni waribariba. Kevaka keimami a vakasamataka vakavinaka, keimami a rawa ni kila ni na dredre vua na marama oqo na kaba ulunivanua. Sa vauci ena nona yalayala, ka mani vakamuri keimami ga.

Taumada keimami kabata cake na delana lailai. Ena neimami gauna oya e sega na wa ni livaliva me dredre kina na lako. A kabata rawa na delana na neimami qasenivuli ena neimami a vukei koya. Ni keimami yaco i cake keimami sirova sobu edua na tokaitua vatu ki na dua na vanua keimami vakatoka me “Daku ni Vonu.”

Ni keimami yaco yani, a taura e dua na gauna na neimami qasenivuli me cegu vinaka kina. Ni keimami

sa vakarau dabe sobu ka kana, sa vakacegu toka vakavinaka o koya me vakavulica vei keimami na iotioti ni neimami lesoni. E tukuna vei keimami na nona marautaka ni dau vakavulici keimami ena Lalai ena rua na yabaki sa oti. E vakacaucautaki keimami ena neimami sa kenadautaka na Yavu ni Vakabauta. Sa rawa me kacivaka ga mai na kena naba e dua vei ira ka keimami cavuqaqataka lesu yani vua. Oti qai kaya ni kena cavuqaqataka na Yavu ni Vakabauta e sega ni dua na kena ibalebale levu cake mai na noda kila ga e levu na vosa vakavo kevaka eda kila na ivunau kei na ivakavuvuli era tu kina. A vakayaloqaqataka keimami me keimami vulica na ivunau ni kosipeli e vakavuvulitaki ena Yavu ni Vakabauta yadua. E vakamacalataka ni wasei tu ena veiwasewase na ivunau e kunei ena Yavu ni Vakabauta.

I. Na Lewetolu Vakalou kei na Vunau Taumada i Karisito.

Eda vulica mai na imatai ni yavu ni vakabauta ni ratou lewe tolu na Lewetolu Vakalou: na Kalou na Tamada, o Jisu na Karisito, kei na Yalo Tabu.

Na ikarua ni yavu e vakavulica vei keda ni da na saumi taro ena noda dui ivalavala e vuravura.

Na ikatolu e vakaraitaka na nona veiqaravi na iVakabula me baleta na nodra vakabulai na luvena na Tamada Vakalomalagi.

Na ikava e vakavuvulitaka na bibi ni ivakavuvuli taumada kei na caka-caka vakalotu.

Na qaqa ni nona vosa na neimami qasenivuli sa ivurevure ni veivakauqeti vei au baleta na nona vakabibitaka na vulici ni kosipeli. Na ivolanikalou ena tuberi keda ki na dua na ivakatagedegede ni dina ka da na rawa ni vakatulewataka kina na kila-ka eda sa ciqoma, se dina se lasu. Na ivunau dina e lako mai vua na Kalou, na ivurevure ka yavu ni ka dina kecega. Na ivakavuvuli kei na vakasama ni ivunau dina era kunei ena kosipeli ni noda Turaga ka iVakabula. Na ivakavuvuli lasu e lako mai vei Setani, na tama ni ka lasu kecega. Na nona gagadre me vakacacana, veisautaka, ka moica na dina

sa vakatakilai mai. E vinakata o koya me lawakitaki keda me rawa ni so vei keda e butusevata na nona sala ena noda ilakolako lesu ki na noda itikotiko vakalomalagi.

E vakavulica vei keda na ivolanikalou na ivakarau me da levea kina na ivakavuvuli lasu. Me vakataka, na ivolane Paula vei Timoci eda wilika kina:

“Sai koya na Kalou sa vakavuna na ivolatabu kecega, a sa yaga oqo me ivakavuvuli, me vunauca na ca, me ia kina na vakadodonutaki, me ia kina na vakatavuvuli ena ka e dodonu:

“Me yaco kina na tamata ni Kalou me vakarau tu, ni sa vakarautaki ki na ivalavala vinaka kecega” (2 Timoci 3:16–17).

Na ivunau oqo ki na Lotu sa vaka na batiri ena dua na selevoni (cell phone). Ni o kauta tani na batiri mai na nomu selevoni, sa sega ni dua na betena. Sa vakakina ni sa sega na betena na lotu e sega ni vakavuvulitaki kina na ivunau dina. Ena sega ni rawa ni tuberi keda lesu vua na Tamada Vakalomalagi kei na noda itikotiko tawamudu.

II. Tauyavu kei na iVakarau ni Matabete

Ni da sa tekivu kila na ivunau taumada i Karisito, e vakavuvulitaki vei keda ena ikalima kei na ikaono ni yavu ni vakabauta e vakavuvulitaki kina vei keda na veika e baleta na tauyavu kei na ivakarau ni matabete. Ena nona veiliutaki na Turaga, a tauyavutaka o Josefa Simici na nona Lotu na iVakabula ena kena vakayagataki na lewa ni matabete—na kaukauwa ni Kalou. Na Lotu i Jisu Karisito ni Yalododonu Edaidai sai koya na isoqosoqo vata ga a tauyavutaka ka liutaka na Karisito ni se tiko voli e vuravura.

Sa dua na siga lagilagi vei rau o Josefa Simici kei Oliver Cowdery ena Me ni 1829 ena nodrau gole yani ki veikau me rau masulaka na ivunau ni papitaiso me baleta na vakabokoci ni ivalavala ca ka rau a wilika ena nodrau vakadewataka tiko na iVola i Momani. E vuqa na ivakavuvuli me baleta na papitaiso era vakavuvulitaki na veimatalotu ena itekivu ni 1800 vakacaca, ka rau kila o Josefa kei Oliver ni sega ni rawa ni ra dina

taucoko. Erau vinakata me rau kila na ivakarau dodonu ni veipapitaisotaki kei koya talega e tu vua na dodonu me veipapitaisotaki.

Me isau ni nodrau vakatakekere vua na Turaga, a rairai mai vei rau e dua na italai mai lomalagi, o Joni na Dauveipapitaisotaki. A tabaka yadudua na uludrau ka solia vei rau na dodonu me rau veipapitaisotaki ena malanivosa oqo: “Oi kemudrau na noqu itokani, au sa lesi kemudrau ena yaca ni Mesaia ki na itutu ni bete vaka-Eroni” (V&V 13:1).

Sa dua na siga vakasakiti ena itukutuku kei vuravura! Sa vakalesui mai ki vuravura na matabete.

Ni da ciqoma na matabete, eda sa ciqoma na dodonu me da cakacaka ena yaca ni Kalou ka veiliutaki ena sala ni dina kei na ivalavala dodonu. Na dodonu oqo sa ivurevure bibi ni qaqa dodonu kei na veivakauqeti me yaga vei ira na luve ni Kalou e vuravura ka na curubasikata yani na ilati. A gadrevi me vakalesui rawa mai na matabete ni se bera ni qai tauyavutaki na Lotu dina i Jisu Karisito. Oqo na veika

bibi eda vulica mai na ikalima kei na ikaono ni yavu ni vakabauta.

III. iVurevure Tawamudu ena ilakolako ena Bula Oqo

Na tolu na Yavu ni Vakabauta e tarava—vitu, walu, kei na ciwa—eratou tuva na ivurevure sa vakarautaki tu me dusimaki keda ena noda ilakolako ena bula oqo. Sa soli vei keda na isolisoli vakayalo me dusimaki keda ena noda muria na nona ivakavuvuli na Turaga ka me taqomaki keda mai na ca. E dua tale na idusidusi na ivolanikalou; kevaka eda tautauri matua ena vosa ni Kalou, ena vakaraitaka o Koya na sala lesu ki na bula tawamudu.

Na ikaciwa ni yavu ni vakabauta e vakavuvulitaka vei keda ni Kalou sa vakatakila mai, sa vakatakila tiko mai, ka na qai vakatakila mai ena veisiga e muri e vuqa tale na dina cecere ka bibi vei ira na Nona parofita, daurairai, ka dauvakatakila. Eda vulica me ikuri ni noda vakarorogo ki na domo malua ka lailai ni Yalotabu kei na wili ivolanikalou, ni dua tale na ivurevure ni noda tuberi o ira na noda iliuliu ena Lotu, o ira era sa digitaki, kacivi, ka vakatikori me ra vakalougatataka na noda bula mai na veilesoni era vakavuvulitaka.

IV. Lewenilotu Daukaulotu

Na ikatini, tinikadua, kei na ika tinikarua ni yavu ni vakabauta era dusimaki keda ena ivakarau me da cakava kina na cakacaka ni kaulotu ka wasea na kosipeli ena dua na vuravura ni veimatani e vuqa kei na veimataqali lawa. Eda vulica na kena vakasoqoni vata ko Isireli ena vakavakarau ki na iKarua ni Nona Lesu Mai na iVakabula. Eda sa vakaroti ni o ira na tagane kei na yalewa era na dui matataki ira ga, ka rawa ni ra ciqoma se besetaka na vosa ni Kalou me vaka na nodra dui lewa eloma. Kena iotioti, eda vulica ena noda vakatetea na kosipeli i Jisu Karisito ki na tutu e va kei vuravura ni sa dodonu me da rokova na matanitu ni veivanua eda curuma yani. Sa dina sara, eda vakabauta ni dodonu me da talairawarawa, rokova, ka tokona na lawa ni veivanua yadua.

V. iVakarau me da Segata

Na ikatinikatolu ni yavu ni vakabauta e vakarautaka na rai bibi eso ena ivakarau ni noda bula kei na itovo me da vakaitovotaki keda kina. E kaya vaqo: “Keimami vakabauta ni sa kilikili me da yalododonu, yalodina, talairawarawa, lomasoli, ivalavala savasava, ka da caka vinaka vei ira na tamata kecega; sa rawa ni tukuni ni keimami sa muria na vunau nei Paula—Keimami sa vakabauta na ka kecega, keimami sa vakanuinuitaka na ka kecega; keimami sa vosota oti na ka e vuqa, ka keimami nuitaka ni na rawa me keimami vosota na ka kecega. A ka kecega e vinaka, na ka e totoka, se rogorogo vinaka, se daudokai se vakaturaga, keimami sa gadreva na veika oqori.”

O keda kece e dodonu me da segata me da vakaitovotaki keda ena veitovo oqo ka bulataka na bula era vakavotukanataki kina. Na dina era vakavuvulitaki ena Yavu ni Vakabauta era veitokoni me vaka na nodra cakacaka veitokoni na veitikina lalai ni dua na selevoni. Me vaka na cakacaka matailalai ena kena buli ka biu vata na veitiki lalai ni selevoni, na yavu ni Vakabauta e solia vei keda na ivunau idola ni Veivakalesui mai. Na yavu yadua ni vakabauta e vakaikuritaka vakabibi sara na noda kila na kosipeli i Jisu Karisito.

A conaka ki yaloqu na noqu qasenivuli ni Lalai na yalo meu vulica na ivunau ni matanitu. E vakavuvulitaka vei au meu vakasaqara na ibalebale titobu cake ni Yavu ni Vakabauta rawarawa oqo. E yalataka vei au kevaka au taura na gauna meu vulica na veidina tabu oqo, ena veisautaka na noqu bula meu vinaka cake, kau vakadinadinataka vei kemuni ni sa vaka dina kina.

Ni oti na nona lesoni vakasakiti na noqu qasenivuli ena ulunivanua oya mai Logan Canyon, keimami qai kila ni sa balavu cake na neimami tiko voli kina mai na ituvatuva taumada. Sa karobo sobu na vanua, ka keimami vakila ni sa tiko e dua na leqa.

A bau saga dredre toka o qasenivuli me yaco mai ki na neimami vanua digitaki, ia na ilesulesu ena leqataki vakalevu. Sa qai vakavotuya tale mai na leqa oqo ni sa dua dina na digidigica na vanua keimami digitaka oqo. A dredre sara vei keimami na kaba lesu mai, ia qai dredre vakalevu cake sara vua ena nona yabaki o ya.

Ni keimami tovolea dredre toka me keimami vukei koya lesu mai ki delana, rau sa basika mai e rua na ovisa. A talai rau mai na peresitedi ni Lalai me rau vaqarai keimami, ena nona leqataka de keimami sa lakosese. Na veika duatani a yaco kei na lesoni e vakavuvulitaki sa yaco kina me guilecavi dredre ena noqu bula.

Kemuni na cauravou—au vakauqeti kemuni mo ni vakayagataka nomuni vakasama vinaka mo ni vulica ka vuli mai na Yavu ni Vakabauta kei na ivunau era vakavuvulitaki kina. Era oka ena veitukutuku bibi ka leleka duadua ena ivunau ni Lotu. Kevaka o na vakayagataka me idusidusi ni nomu vulica na kosipeli i Jisu Karisito, o na raica ni o sa vakarau tu mo na tukuna na nomu ivakadinadina me baleta na dina vakalesui mai ki vuravura. Ena rawa mo tukuna ena dua na sala rawarawa, dodonu, ka bibi na veivakabauta titobu o dau vakamareqeta ni o lewena na Lotu i Jisu Karisito ni Yalododonu Edaidai.

Au vakuria na noqu ivakadinadina ki na dina ni tinikatolu na Yavu ni Vakabauta ena yaca ni noda Turaga ka iVakabula, io ko Jisu Karisito, emeni. ■

Mai vei Bisopi Gérald Caussé

Matai ni Daunivakasala ena Matabisopi Veiliutaki

Dou sa Qai Sega ni Tiko Vulagi Kina

Ena Lotu oqo e sega kina na vulagi se kai tani. Era tiko ga kina na veitacini kei na veiganeni.

Evuqa vei keda ena dua na gauna eda a tu ena dua na ituvaki ni bula e vou vei keda, eda a vulagi ka rere. Na ituvaki oqori a yaco ki na neitou matavuvale ena lima na yabaki sa oti ni oti na nona vakadewataka vei au o Peresitedi Thomas S. Monson na veikacivi meu veiqaravi vaka-Vakaitutu Raraba ni Lotu. Na veikacivi oqori sa vakavuna me toki na neitou matavuvale mai na vanua totoka keitou a marautaka voli rauta ni ruasagavulu na yabaki. Keirau se nana tiko vakaveiwatini na ivakarau eratou ciqoma kina na luvei keirau na veisau. Na luvei keirau gonetagane yabaki 16 e kailavaka mai, “Sega sara ga ni dua na leqa. Dou lako ga; au tiko mai!”

A qai lewa e muri me sala vata kei keirau ka ciqoma vakavinaka sara na madigi vou oqo ni nona bula. Na bula ena draki vou ena vica na yabaki sa oti oqo sa yaco me dua na gauna ni vuli ka marautaki ki na neitou matavuvale, vakauasivi ena nodra dau veiciqomi kei na nodra vinaka na Yalododonu Edaidai. Ni keitou dau laki vakaitikotiko ena veimatanitu duidui eso, sa yaco me keitou vakavinavina-kataka ni nodra duavata na tamata ni

Kalou e vuravura raraba e dua na ka e dina ka rawa ni da raica.

Na noqu veikacivi sa vakavuna na noqu lako ki na vuqa na veimatanitu ka solia vei au na madigi ni galala meu vakatulewa ena vuqa na soqoni. Niu raica yani e vuqa na ivavakoso, au dau raici ira na lewenilotu mai na veimatanitu, duivosavosa, kei na itovo ni bula. E dua na vakasama vakasakiti ni noda itabagauna vakosipeli oya ni sega ni yalani ki na dua ga na vanua se dua na yatu matanitu. E roboti vuravura raraba. Sa vakarautaki tiko kina na nona lesu mai na Luve ni Kalou ena nodra “vakasoqoni vata na luvena mai na iyalayala vava kei vuravura.”¹

E dina ni sa tubu cake tikoga na rabailevu ni lewe ni Lotu, na noda isolisoli tabu e ulabaleta sara na noda duidui. Ni da lewena na Lotu, eda sa vakacurumi ki na yavusa i Isireli. Eda sa veitacini ka veiganeni, eda vakai-votavota vakatautauvata ena isolisoli vakayalo. A yalataka na Kalou vei Eparama ni “ko ira kecega sa vakabauta na ivakavuvuli oqo, era na vakatokai ena yaca[na], io era na okati me no[na] kawa, ka ra na tacake ka vakacaucautaki [koya], ni [sa] tamadra.”²

E dua na yalayala sa soli vei ira kecega era na lewena na Lotu: “O koya oqo dou sa qai sega tiko ni vulagi kina se kai tani, dou sa koro vata ga kei ira era sa lotu, ka dou sa lewe ni vale ni Kalou.”³

Na vosa *vulagi* e tauri mai na vosa vaka-Latina *extraneus*, ka kena ibalebale “tautuba” se “mai tautuba.” Vakararaba, e tukuna e dua mai “tautuba” e vuqa na vuna, baleta beka na vanua e lako mai kina, nona itovo, vakasama, se lotu. Me vaka ni da tisaipeli i Jisu Karisito ka segata me da tiko e vuravura ka kakua ni vakavuravura, ena so na gauna e dau vaka ni da duatani. O keda, eda kila vinaka cake mai vei ira tale eso, ni rawa ni tasogo eso na katuba vei ira e nanumi ni ra duatani.

Ena veigauna kece era sa dau vakaroti na tamata ni Kalou me ra dau kauwaitaki ira na tamata kecega era vulagi se kedra irairai ni ra duatani. Ena veigauna makawa na vulagi ena qaravi ena ivakarau ni veiqaravi vata era qaravi kina na yada kei na luveniyali. Me vakataki ira, na vulagi e koto ena dua na itokatoka e sega kina ni taqomaki, ka vakatau na nona bula tiko ena veitaqomaki era solia na itaukei. A soli vei ira na Isireli na ivakaro matailalai ena vuku ni ulutaga oqo: “Na kai tani sa tiko vulagi kei kemudou ena tautauvata vei kemudou kei na dua na

Siti o Panama, e Panama

Santiago, e Chile

kai nomudou, ia mo lomani koya me vaka ko sa lomani iko; ni dou a vulagi mai na vanua ko Ijipita.”⁴

Ena gauna ni nona veiqaravi e vuravura, a ivakaraitaki o Jisu ni dua a ulabaleta vakalevu sara na itavi rararawa ni veiciqomi kei na vosota. O ira era a vakuwai maivei ira na tamata, o ira era a sega ni ciqomi ka laurai ni ra tawasavasava mai vei ira na dau vakadonui ira ga, a soli vei ira na Nona yalololoma kei na vakarokoroko. Era a ciqoma e dua na iwase tautauvata ni Nona ivakavuvuli kei na veiqaravi.

Me kena ivakaraitaki, a vorata na iVakabula na ivakarau sa tauyavu tu ena Nona gauna me vosa vua na yalewa ni Samaria, ena nona kere wai. A dabe ka kana vata kei ira na vunivola kei na dau kumuna na ivakacavacava. A sega ni lomalomarua me gole yani vua na vukavuka, me tarai koya ka vakabula. Ena nona qoroya na nona vakabauta na turaganivalu ni Roma, a kaya kina vei ira na lewevuqa, “Au sa kaya vakaidina vei kemudou, au sa sega ni kunea vei ira na Isireli e dua na vakabauta levu vakaoqo.”⁵

Sa kerei keda ko Jisu me da muria na lawa ni loloma uasivi sara, oqo e dua na isolisoli raraba ka sega ni vakaituitui. E kaya:

“Ia kevaka dou lomani ira era sa lomani kemudou, a cava ena kemudou isau? Era sega li ni cakava vakaoqo ko

ira era kumuna na ivakacavacava?

“Ia kevaka dou veikidavaki dua-dua ga kei ira na wekamudou, a cava dou sa uasivi cake kina? Era sega li ni cakava vakaoqo ko ira na lewe ni veimatanitu tani?

“O koya mo dou qai vinaka sara me vaka sa vinaka sara na Tamamudou sa tiko mai lomalagi.”⁶

Ena Lotu oqo e sega kina na vulagi se kai tani. Era tiko ga kina na veitacini kei na veiganeni. Na noda kila me baleta na Tamada Vakalomalagi ena vukea me da yadrava na ivakarau ni veitacini kei na veiganeni e dodonu me tiko ena kedra maliwa na tagane kei na yalewa kecega e vuravura.

E dua na tamo ni vosa mai na ivola na *Les misérables* e vakaraitaka na ivakarau e rawa ni da raici ira kina era vakatokai me ra vulagi na matabete. Se qai sere walega mai valeniveivesu o Jean Valjean. Ni oca, tu mai ena dua na ilakolako balavu ka kolaiciba tu ena waloloi kei na karamaca, a curuma yani e dua na tauni lailai ka vaqara e dua na vanua me kunea kina na kakana kei na ivakaruru ena bogi o ya. Ni tete na itukutuku ni nona tadu yani, era sogota yadudua vua na nodra katuba na lewe ni koro. Sega na otela, sega na burenivulagi, na valeniveivesu mada ga e sega ni sureti koya yani. E sega ni ciqomi, vakasavi tani, e vakasukai. Kena itinitini, ni sa

sega tale ni vo e dua nona kaukauwa, qai mai rebo toka ena mata ni nona katuba na bisopi ni tauni.

E kila vinaka tu na tamata ni kalou oqo na itukutuku kei Valjean, ia a sureta mai na daukerekere qo ki nona vale ena malanivosa ni yaloloma oqo:

“Oqo e sega ni noqu vale; e vale nei Jisu Karisito. Na katuba oqo e sega ni taroga vua e curuma mai se kilai na yacana, ia ke dua na nona leqa. Ke o kune rarawa voli, o waloloi ka karamaca; curu mai. . . . Meu kila beka na yacamu? Ia, ni se bera ni o tukuna mai [na yacamu], e dua au sa kila tiko.’

“[O Valjean] e dolava na matana ena kurabui.

“‘E dina? O sa kila tiko na yacagu?’

“‘Io,’ e sauma na Bisopi, ‘na yacamu o, taciq.’”⁷

Ena Lotu oqo e sega ni noda na noda veitabanalevu kei na noda veikuroramu. Era nei Jisu Karisito. O ira kece era curuma mai noda veivalenisioqoni e dodonu me ra logaloga vinaka. Sa toso cake tikoga na kena bibi na nodra kidavaki yadua. Na vuravura eda bula voli kina e sotava tiko e dua na gauna ni tiko yavavala. Ni sa tu vakalevu na sala ni veilakoyaki, totolo ni veitaratara, kei na tarai vuravura raraba na bula vakailavo, sa yaco na vuravura me dua na koro vakaitamera ka ra sotasota kina na tamata, veimatanitu, veisemati, ka veimaliwai me vaka ese bera vakadua ni bau yaco.

Na veisau lelevu, e vuravura raraba oqo sa sotava vinaka tiko na nona inaki na Kalou Kaukauwa. Na nodra vakasoqoni vata na Nona digitaki mai na tutu vava kei vuravura e sega ni yaco wale tikoga ena nodra talai yani na daukaulotu ki na veimatanitu vakayawa ia ena nodra yaco talega mai na tamata mai na veivanua eso ki na noda veikorokoro kei na noda yasa ni koro. E vuqa, era sega tu ni kila ni vakauti ira mai na Turaga ki na veivanua me rawa ni ra mai rogoca kina na kosipeli ka curu mai ki na Nona matamata.

E rawa ni tamata e tarava me na saumaki mai ki na kosipeli ena nomu tabanalevu e dua e sega ni mataqali tamata o dau veimaliwai kaya se veikilai. Ena rawa ni o raica oqori mai

na kena irairai, ivosavosa, isulusulu, se roka ni yagona. E a tubu cake beka mai na dua tale na matalotu na tamata oqori, ka duatani na ivakarau ni bula e susu mai kina se ka e dau taleitaka.

Na veivakaitokanitaki e dua na itavi bibi ni matabete. Na veikuoramu ni Matabete i Eroni kei na Melikiseteki me ra cakacaka vata ena lomavata kei ira na marama ena ruku ni nona vakatulewa na bisopi me laurai ni ra sa kidavaki tiko vakavinaka na tamata yadua ena loloma kei na yalovinaka. Me ra yadrava na dauveituberi vakamatavuvale kei na dausiko vuvale me kakua ni dua e guilecavi se vakaweleweletaki.

Eda gadreva kece me da cakacaka vata me tarai cake na duavata vakayalo ena noda veitabanalevu kei na tabana. E dua na ivakaraitaki uasivi ni duavata e kune vei ira na tamata ni Kalou ni oti nona veisiko na Karisito mai Amerika. E tukuni ena kena itukutuku ni “a sega e Leimani se dua me vakaduiduitaki; ia era sa duavata ga, era sa luvei Karisito, ka ra na rawata na matanitu ni Kalou.”⁸

E na sega ni rawa na duavata ena noda vakanaadaku ira ka sega ni kawaitaki ira na lewenilotu era duatani beka mai vei keda se ra malumalumu, ka veimaliwai ga kei ira era vakataki

keda. E kena veibasai, e rawati na duavata ena noda veikidavaki ka qaravi ira era lako vou mai se tu na nodra leqa. O ira na lewenilotu era ka ni veivakalougatataki ki na Lotu ka vakarautaka vei keda na madigi me da qaravi ira na wekada ka vakasavasavata kina na yaloda.

Kemuni na taciq, sa nomuni itavi mo ni dolele yani vei koya e basika yani ena katuba ni nomuni veivalenilotu. Kidavaki ira ena vakavinavinaka ka sega ena vakanananu cala. Ni lako yani ena dua na nomuni soqoni eso na tamata o sega ni kila, kidavaki ira vakavinaka ka sureta me mai dabe e yasamu. Yalovinaka cavuta na imatai ni ikalawa me vukea nodra logaloga vinaka ka ra lomani, ka sega ni waraka me ra lako mai vei iko.

Ni oti na imatai ni nomu veikidavaki, vakasamataka eso na sala me rawa ni tomani kina nomu veiqaravi ena vukudra. Au a rogoca ena dua na gauna me baleta e dua na tabanalevu, ni oti nodrau papitaiso e rua na marama didivara, erau nanuma e rua na marama vakasakiti ena iSoqosoqo ni Veivukei me rau vulica na vosa-galu me rawa ni rau veitaratara kina vakavinaka vei rau na saumaki mai oqo. Sa dua na ivakaraitaki vakasakiti ni loloma vei ira na tacida kei na ganeda ena kosipeli!

Au vakadinadinataka ni sega ni dua e vulagi vua na Tamada Vakalomalagi. E sega ni dua na yalo ni tamata e sega ni ka talei Vua. Au vakadinadinataka vata kei Pita ni sega ni dau digitaki ira vakailoa na tamata na Kalou: ia ena veivanua kecega sa vinaka vua ko koya sa rerevaki koya, ka caka dodonu.”⁹

Au masuta ena gauna sa vakasoqona kina na Turaga na Nona sipi ena iotioti ni gauna, me na kaya vei keda yadua, “Niu a vulagi, ka ni a kauti au ki vale.”

Eda na qai kaya yani Vua, “se keimami a raici kemuni ni naica ni kemuni a vulagi, ka kauti kemuni ki vale?”

Ena qai sauma mai ko Koya, “Au sa kaya vakaidina vei kemuni, Ni kemuni a cakava vua e dua sa lailai vei ira na wekaqu oqo, ni a cakava vei au.”¹⁰

Ena yaca i Jisu Karisito, emeni. ■

IDUSIDUSI

1. 1 Nifai 22:25.
2. Eparaama 2:10; vakaikuritaki.
3. Efeso 2:19.
4. Na Vunau ni Soro 19:34.
5. Maciu 8:10; raica talega na Maciu 8:2–3; Marika 1:40–42; 2:15; Joni 4:7–9.
6. Maciu 5:46–48.
7. Victor Hugo, *Les misérables*, trans. Isabel F. Hapgood, 5 na volimu (1887), 1:73.
8. 4 Nifai 1:17.
9. Cakacaka 10:34–35.
10. Maciu 25:35, 38, 40.

Mai vei Elder Randy D. Funk
Ena Vitusagavulu

Kacivi Mai Vua Meu Vunautaka na Nona Vosa

Kevaka o sa yalomalumalumu, ka talairawarawa, ka vakarorogo ki na domo ni Yalotabu, ko na kunea na marau sa cecere sara ena nomu veiqaravi vaka-daukaulotu.

Ena gauna au a tokoni kina meu lewe ni Vakaitutu Raraba ena Epereli sa oti, au a peresitedi tiko kina ni kaulotu mai Idia. Au a raica dina na ka a tukuna vei au e dua tale na peresitedi vakacegu ni kaulotu: “Era sa veivakurabuitaki dina o ira na daukaulotu ni Lotu oqo.”¹

E dua vei ira na daukaulotu cecere oqo ka keirau veiqaravi tiko kina kei Sisita Funk o ya o Elder Pokhrel mai Nepal. Ni se qai oti toka ga e rua na yabaki na nona lewena na Lotu, a kacivi me laki kaulotu ena Tabana ni Kaulotu e India Bangalore, oqo e dua na tabana ni kaulotu vosa Vakavalagi. E dau kaya ni sega soti ni vakavakarau vakavinaka. Sa kilai vakavinaka tu o ya. A se bera mada ni raica e dua na daukaulotu me yacova ni sa yaco o koya me dua na daukaulotu baleta ni a sega ni dua na daukaulotu gone a veiqaravi mai Nepal. E sega soti ni vinaka na nona wili vosa Vakavalagi me kila vakavinaka kina na idusidusi e okati tiko ena nona ivola ni veikacivi. Ni sa

tadu yani ki na koronivuli veivakarautaki ni kaulotu, a sega ni kauta yani na tarausese vinaka, se sote vulavula, kei na neketai, a kauta tu ga yani me vaka a kaya, “lima na pea tarausese vavaku, e vica toka na siqeleti, kei na levu na ilumu ni ulu.”²

Ena gauna mada ga sa tu kina vua na isulu rakorako, a kaya o koya ni vaka me sega ni vinaka na bula ena veisiga ena imatai ni vica na macawa. A vakamacalataka na gauna o ya ni nona kaulotu: “A sega walega ni dredre na vosa Vakavalagi, ia a dredre sara mada ga na kaulotu. . . . Me qai kena ikuri kece, au sa walokai, wawale, ka vakanananu i vale. . . . E dina ni dredre na veika kece oqo, au sa sasaga ga vakaukauwa. Au malumalumu ka yalolilai. Au qai dau masu ena gauna vakaoqo me vukei au o Tamaqu Vakalomalagi. E sega ni cala, ni gauna yadua au masu kina, au dau vakacegui.”³

E dina ga ni ka vou ka veibolei sara na cakacaka ni kaulotu vei Elder

Pokhrel, a veiqaravi yani o koya ena vakabauta kei na yalodina e cecere sara, ka vakasaqara me kila vakavinaka ka muria na veika e vulica tiko mai na ivolanikalou, mai na *Vunautaka Noqu Kosipeli*, vakakina mai vei ira na nona iliuliu ni kaulotu. A yaco sara o koya me dua na qasenivuli kaukauwa ni kosipeli—ena Vaka-valagi—ka yaco me dua na iliuliu vinaka sara. Ni oti na nona kaulotu kei na vica na gauna e Nepal, a lesu ki Idia me laki tomana na nona vuli. Vakatekivu mai na Janueri sa veiqaravi sara ena itutu vaka-peresitedi ni tabana mai New Delhi. Ena vuku ga ni tubu dina a yaco vua ena kaulotu, sa tomana kina me cau ena kena tubu na Lotu e Idia.

E yaco vakacava vua e dua na cauravou se bera vakadua ni raica e dua na daukaulotu ka yaco me dua na daukaulotu na kaukauwa vakayalo vaka o ya? O na ciqoma vakacava na kaukauwa vakayalo mo daukaulotu ka dolavi vei iko na vale, itukutuku, kei na yalodra na tamata ena itikotiko ni kaulotu o na laki veiqaravi kina? E kena ivakarau, na kena isau sa tiko ga ena ivolanikalou kei na nodra vosa na parofita kei na iapositolo bula.

Ena iseve ni gauna e vunautaki kina na kosipeli mai Igiladi ena Julai 1837, a vakaraitaka mai kina na Turaga, “Ko koya dou sa digitaka mai na Le Tinikarua, mo lesia ka tala yani ena yacaqu, ia ena soli vua na kaukauwa me dolava kina na katuba ni noqu matanitu ki na veivanua kece ga dou sa talai koya kina.”⁴

Na vanua cava ga o sa talai kina, ki na tabana ni kaulotu cava ga o lesi kina, mo kila tiko ni dua na lewe ni Tinikarua a vakatura na lesilesi o ya ka sa kacivi iko na parofita ni Turaga. O sa kacivi “ena parofisai, kei na veitabaki ni liga.”⁵

Sa lavaka tale tu ga na Turaga eso na ka me baleta na kena yaco na yalalyalo oqo. A kaya, “Ia [e kena ibalebale ni na yaco na veika a yalataki *kevaka*] o ira na [vakaibalebaletaki vei ira na daukaulotu era sa talai yani] mera [1] vakamalumulumutaki ira vei au, ka [2] mera muria na noqu ivakaro, kei [3] na veivakauqeti ni noqu Yalo Tabu.”⁶

Sa matata vinaka tu na yalayala ni Turaga. Ni gadrevi me rawati na kaukauwa vakayalo me tadolavi kina na katuba ni matanitu ni Kalou ena vanua o sa lesi kina, e dodonu mo vakamalumalumutaki iko ka talairawarawa ka rawa mo rogoa ka muria na Yalotabu.

Na tolu na ivakarau oqo e ratou veisemati vakavoleka. Kevaka o sa yalomalumumu, o na gadreva mo talairawarawa. Kevaka o sa talairawarawa, o na vakila na Yalotabu. Sa rui ka yaga sara na Yalotabu, me vaka a vakavulica o Peresitedi Ezra Taft Benson, “Ni sega na Yalotabu, o na sega sara ni qaqa rawa *se vakacava tu* na levu ni nomu taledi kei na rawa ka.”⁷

Niu a se peresitedi ni iteki, au dau vakatarogi ira vakawasoma na daukaulotu era sasaga dredre tiko ena vuku ni ra se bera ni savasava vakataucoko. Era bula voli ena nodra ivakatagedegede vakayalo e ra. Se cava sara na kaukauwa ni nodra cakacaka se na vinaka sara ni nodra cakacaka, era sega ni tiko vakacegu rawa ka marautaka na veitokani ni Yalo Tabu me yacova na gauna era sa yalomalumumu kina, veivutuni vakataucoko, ka rawata na loloma veivueti kei na loloma soli wale ni iVakabula.

Sa vakasalataki ira na Nona italai na Turaga mera yalomalumumu baleta na cakacaka ni veivakataucokotaki vakayalo e tekivu ga ena yalo sa raramusumusu. Vakasamataka mada na veika vinaka e yaco mai na veika sa raramusumusu: Ena kakavuvuvuru na qele me tei kina na witi. Ena kakavuvuvuru na witi me madrai. Ena kakavuvuvuru na madrai me ivakatarakara ni sakaramede. Ni dua sa veivutuni ka kania na sakaramede ena yalo sa raramusumusu kei na yalo sa bibivoro, sa yaco o koya me taucoko.⁸ Ni da sa veivutuni ka vakataucokotaki ena Veisorovaki i Jisu Karisito, eda sa qai solibula vakalevu cake vua na iVakabula ni da sa qaravi Koya yani. “Ia dou lako mai ka cabora na yalomudou taucoko me isoro ki vua.”⁹

Kevaka o sa vakaogai bibi tu ena ivalavala ca ka gadreva mo veivutuni, mo vakayacora sara ga ena gauna o ya. Ena gauna sa vakabulai ira kina na vakararawataki na iVakabula, e

dau sureti ira o Koya mera tucake. E tukuni ena ivolanikalou ni ra dau cakava ena gauna sara ga o ya, se vakatotolo sara.¹⁰ Ni gadrevi mo vakabulai mai na nomu rarawa vakayalo, yalovinaka mo ciqoma na Nona veisureti mo tucake. Kaku tale ni wawa, drau veivosaki kei nomu bisopi, peresitedi ni tabana, se peresitedi ni kaulotu ka tekivu mo sa veivutuni ena gauna oqo.

Na kaukauwa veivakabulai ni Veisorovaki ena kauta mai na vakacegu ki na yalomu ka rawa vei iko mo vakila na Yalo Tabu. E sega ni yalani rawa na solibula ni iVakabula, ia na noda ivalavala ca, e dina ga ni levu sara ka ca vakalevu, ena rawa ni wiliki ka vakatusai, biu laivi ka vosoti. “Raica sa levu vakaidina na nona marautaki ira era sa veivutuni!”¹¹

E kaukauwa sara na yalayala oqo ena Vunau kei na Veiyalayalati: “Mo qarauna me savasava tikoga na nomu vakanananu, ia ena taucoko sara kina na nomu vakabauta e na mata ni Kalou.”¹² Ni ko bula voli ena dodonu, ko na vakila e dua na yalonuidei veivakacegui ena kemu ituvaki e mata ni Kalou ka na tiko kei iko na kaukauwa ni Yalotabu me nomu itokani.¹³

Eso era se qai lewena walega oqo na Lotu se o ira era sa lesu tale mai ki lotu era na rairai kaya, “Au sa bula kilikili kau sa gadreva meu laki veiqaravi, ia au sega mada ni kila se sa rauta na veika au sa kila rawa.” Ena Epereli a vakavulica kina o Peresitedi Thomas S. Monson, “Na kilai ni dina kei na isau ni taro levu duadua ena yaco mai vei keda ni da sa talairawarawa tiko ki na ivunau ni Kalou.”¹⁴ Sa veivakadeitaki dina meda kila tiko ni noda talairawarawa ena kauta mai na kila-ka.

Eso tale era na vakila ni vakaiyalayala ga na nodra taledi, gugumatua, se kila vakacacacaka mera cau kina. Kevaka o iko o dau vakasama vaka-oqo, mo nanuma na veika a sotava o Elder Pokhrel. Vakavakarautaki iko ena kena vinaka duadua o rawata rawa, ka mo kila tiko ni o Tamada Vakalomalagi ena vakalevutaka na nomu yalomalumumu kei na sasaga ni talairawarawa. A veivakasalataki kina vakaoqo o Elder Richard G. Scott: “Ni da sa talairawarawa ki na ivunau ni Turaga ka qaravi ira na luvena ena yalodina, na kena revurevu ga sa ikoya na kaukauwa mai vua na Kalou—na kaukauwa meda cakava na ka ena sega ni rawa meda cakava

ena noda kaukauwa ga vakai keda. Na ka eda kila, na noda taledi, na noda kaukauwa, sa na vakalevutaki baleta ni da sa ciqoma na veivakaukauwataki mai vua na Turaga.”¹⁵

Ni ko sa vakararavi vua na Turaga kei na Nona vinaka, ena vakalougatataki ira na Luvena na Tamada sa Cecere Sara mai vei iko.¹⁶ A vulica o Elder Hollings mai Nevada na ka oqo ni se qai tekivu kaulotu. Na siga a yaco yani kina i Idia, a sala vata kei au kei Sisita Funk ki Rajahmundry, na imatai ni nona yasana ni kaulotu. Ena yakavi o ya rau a laki sikova o Elder Hollings kei Elder Ganaparam e dua na lewe ni Lotu kei tinana. A gadreva o tinana me vulica na veika e baleta na Lotu baleta ni sa raica o koya ni sa vakalougatataki tiko kina o luvena yalewa. A tomani rau yani o Sisita Funk me laki vakaveiwekanitaki. Ena vuku ga ni na laki vakavulici na lesone ena Vakavalagi ka rawa ga vei tinana me vosa Vaka-Telugu, a tiko kina e kea e dua na baraca ena tabana me vakadewataka na veika e vakavulici.

Na ilesilesi nei Elder Hollings ena imatai ni nona itavi ni veivakavulici o ya me vakavulica na iMatai ni Raivotu,

ka me vakayagataka na vosa nei parofita Josefa. Ena gauna ni lesone a rai yani vei Sisita Funk ka taroga, “Meu cavuta beka na veivosa yadudua?” ka kila tu ni na vakadewataki.

A sauma o Sisita Funk, “Cavuta yadudua na vosa me na qai vakadinadinataka na Yalotabu na ka o cavuta.”

Ena gauna sa vakavulica kina na daukaulotu oqo na Matai ni Raivotu, ena nona cavuta na vosa nei Parofita, sa veisau mai na irairai nei koya na sisita lomani o ya. Sa tonawanawa na matana. Ni sa mai vakacavara o Elder Hollings na itukutuku lagilagi o ya ni qai bera ni vakadewataki na veika a cavuta, sa kerea na sisita o ya ena tuturu ni wai ni mata ena vosa vaka-nodratou, “E rawa beka meu sa papitaiso? Ena rawa tale beka ga mo drau vakavulici luvequ tagane?”

Kemuni na noqu italai itabagone lomani, ena tadola na katuba kei na yalo ni tamata ki na itukutuku ni kosipeli e veisiga—na itukutuku ena kauta mai na inuinui kei na vakacegu kei na reki kivei ira na luve ni Kalou e vuravura taucoko. Kevaka o sa yalomalumalumu ka talairawarawa, ka vakarorogo ki na domo ni Yalotabu,

ko na kunea na marau sa cecere sara ena nomu veiqaravi vakadaukaulotu.¹⁷ Sa dua na gauna talei oqo mo daukaulotu kina—e dua na gauna sa kusata tiko kina na Turaga na Nona cakacaka!

Au sa vakadinadinataka na iVakabula, o Jisu Karisito kei na Nona “ivakaro vakalou”¹⁸ o ya “mo dou qai lako ka vakalotutaki ira na lewe ni veivanua kecega.”¹⁹ Oqo na Nona Lotu. E liutaka tiko mai vei ira na parofita kei na iapositolo bula. Ena auwa e tarava, e ratou na vakavulici keda kina na Mataveiliutaki Taumada. Meda sa qai “yalomatua ka dauvakarorogo,”²⁰ me vakataki Momani, ni qai yaco mai na veikacivi, eda sa kilikili ka rawa ni vosa ena kaukauwa ni Yalotabu: “Raica koi au na tisaipeli i Jisu Karisito, na Luve ni Kalou. Sa kacivi au ko Koya meu vunautaka na nona vosa vei ira na tamata, me ra rawata kina na bula tawamudu.”²¹ Ena yaca i Jisu Karisito, emeni. ■

IDUSIDUSI

1. Veivosaki kei Dennis C. Brimhall, na peresitedi ni Tabana ni Kaulotu e Kentucky Louisville, 2005–8.
2. Ashish Pokhrel, “My Name Is Ashish Pokhrel and This Is My Story” (nona itukutuku, Sepi. 2011).
3. Pokhrel, “My Name Is Ashish Pokhrel.”
4. Vunau kei na Veiyalayalati 112:21.
5. Yavu ni Vakabauta 1:5.
6. Vunau kei na Veiyalayalati 112:22.
8. Ezra Taft Benson, ena *Vunautaka na Noqu Kosipeli: iDusidusi ki na Veiqaravi ni Kaulotu* (2004), 198.
8. Na vakasama e kau mai na vosa nei Elder Jeffrey R. Holland ena koniferedi ni iTeki o Bountiful Utah North, June 8–9, 2013.
9. Omanai 1:26.
10. Raica na Marika 5:41–42; Joni 5:8–9.
11. Vunau kei na Veiyalayalati 18:13.
12. Vunau kei na Veiyalayalati 121:45.
13. Raica na Vunau kei na Veiyalayalati 121:46.
14. Thomas S. Monson, “Talairawarawa ena Kauta mai na Kalougata,” *Liaona*, Me 2013, 89.
15. Richard G. Scott, “Me Rawa na Vakacegu mai Vale,” *Liaona*, Me 2013, 30.
16. Ena nona vakamacalataka tiko na veika era na cakava o ira na daukaulotu vovou, a kaya kina o Elder Russell M. Nelson: “Era na cakava ga na veika era sa dau cakava tiko na daukaulotu. Era na laki vunautaka na kosipeli! Era na vakalougatataki ira na Luvena na Kalou sa Cecere Sara!” (“Ciqoma na Ua,” *Liaona*, Me 2013, 45).
17. Raica na *Vunautaka Noqu Kosipeli*, v.
18. Thomas S. Monson, “Ni Gole Mada Mai,” *Liaona*, Me 2013, 66.
19. Maciu 28:19.
20. Momani 1:2.
21. 3 Nifai 5:13.

Mai vei Peresitedi Dieter F. Uchtdorf

Karua ni Daunivakasala ena Mataveiliutaki Taumada

O Sa na Rawata Ena Gauna Oqo!

Ia kevaka ga meda gadreva tiko meda tucake tale ka tomana na ilakolako, . . . sa rawa meda vulica na veika eso mai na noda druka ka yaco meda vinaka cake ka bula marau.

Niu se cauravou lailai, sa vaka me tautauvata tu ga na bale sobu kei na tucake tale. Ni toso tiko na yabaki, au raica ka sega ni vakadeitaka rawa ni sa veisau na lawa ni fisiki—ka sega ni bau yaga vei au.

E dua na gauna lekaleka sa oti au a si-ki vata tiko kei makubuqu tagane yabaki 12. Keirau a marautaka vata tiko na neirau gauna oqo ka vakasauri noqu a coqa e dua na suvasuva kau a vukataki ka botolaki au yani ki na dua na baba titobu.

Au sa saga na iwalewale kece meu tucake rawa kina, ia a sega ni rawa—au sa lutu, kau sa sega ni rawa ni tucake.

E totoka vinaka tu na yagoqu, ia au a lomailai kina. Au a raica me toka vinaka na noqu isala kei na noqu matailoilo, niu vinakata vakalevu cake ga mera kakua ni kilai au o ira era si-ki tale tikoga. Au rawa ni raitayaloyalo-taka niu sa dabe toka e kea ka sega ni cakava rawa e dua na ka ni ra sa tasiri na dau vakasisisi ka kailavaka mai, “Bula, Baraca Uchtdorf!”

Au sa tekivu vakasamataka na cava mena caka meu vueti kina. O ya na gauna sa yaco mai kina e yasaqu o

makubuqu tagane. Au a kaya vua na veika a yaco, ia e vaka me sega ni kauwai ki na noqu vakamacalataka na vuna au sega ni tucake rawa kina. A raici au mai vakadodonu, dodoka mai na ligana, ka taura na ligaqu, ka kaya vakamalua mai, “Opa, o sa na rawata ena gauna oqo!”

E vakasauri ga, au sa tucake.

Au se kurabuitaka tikoga na ka oqo. Na ka a dredre ena dua na gauna lekaleka sa oti sa mai rawa, baleta ni dua na cauravou yabaki 12 a dodoka mai na ligana ka kaya vei au, “O sa na rawata ena gauna oqo!” Vei au, o ya e dua na veivakaukawataki ni yalonui-dei, marau, kei na kaukauwa.

Kemuni na taciqu, ena so beka na gauna ni noda bula sa vaka me sega ni rawa meda tucake tale ka toso yani ena noda kaukauwa ga. Au sa vulica e dua na ka ena baba uca cevata ena siga o ya. Ena gauna mada ga eda nanuma kina ni sa sega ni rawa meda tucake tale—e tiko na inuinui. Ka so na gauna ena noda bula eda na gadreva kina me dua e raici keda vakadodonu, taura na ligada, ka kaya, “O sa na rawata ena gauna oqo!”

Na Vakanananu Cala ni Yaloqaqa

Eda nanuma beka ni o ira na marama era na dau yalolilai ka sega ni rawata e dua na ka ni vakatauvatani kei ira na tagane—ka ra dau vakaleqai vakalevu cake ena yalo vakaoqo ni vakatauvatani kei keda. Au sega mada ni kila na kena dina. O ira na tagane era dau cala, nuiqawaqawa, ka ra sotava na leqa. Eda na dau vakaleca-lecavi keda ni sega ni rawai keda na veika vakaoqo, ia e yaco tiko. Eda dau vakaogai ena veika veivakaleqai kei na malumalumu eso ka da sa tekivu meda nanuma ni da sa sega ni rawata tale. Eda na rairai nanuma me vaka ni da sa bale tikoga vakawasoma, sa na keda icavacava na bale sobu. Me vaka a vakaraitaka e dua na dauvolaivola, “Eda na mua yani, ka coqa yani na uwa, ni veivakataotaki ni veika sa sivi.”¹

Au a raica eso na tagane era a gugumatua ka dauloloma era sa luluqa mai na cakacaka veibolei oqo ni kena tarai cake na matanitu ni Kalou baleta ni ra a sega ni rawata ena vica na gauna. Oqo o ira na tagane nuitaki era a rawa ni iliuliu ni matabete qaqa ka italai ni Kalou. Ia ena vuku ga ni ra a sikalutu ka yalolilai kina, era sa vaka-suka kina mai na nodra yalodina ki na matabete ka goleva yani na sasaga tale eso ka sega ni yaga.

Sa yaco kina, mera tomana sara, e dua na bula luluqa era rawa ni mua kina, ka sega ni tucake mera gugumatua yani ni ra sa sucu ulumatua. Me vaka e mai lelevaka o daunivucu, sai ira oqo era sa mai okati kei ira na tamata vakadrukai era sa “mate ni [se tu ga]vata kei ira e [vuqa] na ivakatagi mera meketa”²

E sega ni dua e vinakata me druka. Ka vakabibi noda sega ni vinakata mera raica eso—o ira eda lomana—na noda vakadrukai. Eda gadreva taucoko meda dokai ka qoro. Eda gadreva meda tamata qaqa. Ia eda na sega ni qaqa rawa na tamata kevaka eda sega ni cakacakataka ka bula vakaivakarau se kakua ni caka cala.

Kemuni na taciqu, e sega ni keda icavacava na levu ni gauna eda lutu kina ia na levu ga ni gauna meda tucake kina, taviraka laivi na noda duka, ka kalawa yani ki liu.

Rarawa Sa Vaka na Loma ni Kalou

Eda sa kila tu ni bula oqo sa gauna ni vakatovolei. Me vaka ga ni lomani keda tiko na Tamada Vakalomalagi ena dua na loloma sa uasivi sara, ena vakaraitaka o Koya na kena isau. Sa solia oti tu vei keda na mape meda na rawa ni muataki keda yani ki na veivanua tawa-kilai kei na veivakato-volei sega ni namaki eda dau sotava yadudua. Na nodra vosa na parofita sa tiki tiko ni mape oqo.

Ni da sa lakosese—ni da lutu se lakotani mai na salatu nei Tamada Vakalomalagi—era na kaya vei keda na nodra vosa na parofita na sala meda tucake rawa kina ka mua tale ki na ilakolako donu.

Mai na ivakavuvuli taucoko era vakavulica na parofita ena veisenitiuri sa oti, e dua na kena sa dau vakamata-tataki tiko vakawasoma ena veigauna o ya na itukutuku nuitaki ka veivakuqeti ni sa rawa ki na kawa tamata me veivutuni, veisautaka na nona ilakolako, ka lesu tale ki na salatu donu ni bula vakatisaipeli.

E sega ni kena ibalebale oqo meda sa vakawelewetaka sara na noda malumalumu, caka cala, se ivalavala ca. Ia e tiko e dua na duidui bibi me baleta na rarawataka na ivalavala ca e veimuataki ki na veivutuni kei na rarawa e veimuataki ki na nuiqawaqawa.

E vakavulica o Paula na iApositolu ni “*rarawa sa vaka na loma ni Kalou* sa vakayacora na veivutuni ki na bula . . . ia na *rarawa vakavuravura* sa vakayacora na mate.”³ *Na rarawa sa*

vaka na loma ni Kalou e vakauqeta na veisau kei na inuinui ena kaukauwa ni Veisorovaki i Jisu Karisito. *Na rarawa vakavuravura* ena dreti keda sobu, bokoca na inuinui, ka vakauqeti keda meda soli keda yani meda temaki tikoga.

Na rarawa sa vaka na loma ni Kalou e veimuataki ki na saumaki mai⁴ kei na veisau ni yalo.⁵ E vakavurea meda cata sara na ivalavala ca ka taleitaka na valavala dodonu.⁶ E vakauqeti keda meda tucake ka lako voli ena rarama ni loloma i Karisito. Na veivutuni dina sai koya na veisau, e sega ni rarawa vakayago se rarawa ni vakasama. Sa dina sara, na veivutuni ena lolosi ni yalo kei na rarawataka dina na talaidredre sa dau mosi sara ga ka ra sa ikalawa bibi ki na cakacaka tabu ni veivutuni. Ia ena gauna e veimuataki kina na noda kila ni da sa cala meda lomani keda ga kina se tarovi keda meda kakua ni tucake tale, ena yaco me veivakataotaki ka sega ni vakayaloqaqataka meda veivutuni kina.

Kemuni na taciq, e tiko e dua na sala e vinaka cake. Meda sa tucake tale ka yaco meda sa tamata ni Kalou. Sa tiko e dua na noda qaqa, o ya na noda iVakabula, a lako curuma na buca ni iyalo ni mate ena vukuda. A soli Koya me isau ni noda ivalavala ca. E sega ni dua tale e cecere cake na nona loloma me vaka na kena oqo—mai vei Jisu Karisito, na Lami sa sega ni ca, sa lomana ga me soli Koya yani ena icabocabo ni isoro ka sauma na ivoli ni noda ivalavala ca ka “sauma kece mada na ilavo.”⁷ Sa vakataqara

Vua na noda rarawa. Sa vakataqara Vua na noda lomaocaoca, kei na noda ivalavala ca ki Tabana. Kemuni na itokani lomani, ni da sa digitaka meda sa lako Vua ka da sa taura na Yacana, ka lako ena salatu ni bula vakatisaipeli, ia ena kaukauwa ni Veisorovaki sa sega ni yalataki walega vei keda na bula marau kei na “kune vakacegu ena bula oqo” ia sa vaka talega kina na “bula tawamudu sa bera mai.”⁸

Ni da sa caka cala, ni da sa ivalavala ca ka lutu, meda vakasamataka sara na ibalebale ni veivutuni dina. Sa kena ibalebale me vagolei na yalo kei na lomada vua na Kalou ka biuta vakadua na ivalavala ca. Na veivutuni dina mai loma e kauta vata mai na veivakadeitaki vakayalo ni da sa na “rawata ena gauna oqo.”

O Cei O Iko?

E dua na iwalewale nei vu-ni-ca me tarovi keda meda toro cake o ya me vakaseva na noda vakasama meda sega ni kilai keda kei na veika eda sa gadreva vakaidina.

Eda gadreva me tiko na noda gauna vata kei ira na luveda, ia eda gadreva talega meda vakaitavi ena veika eda dau taleitaka meda cakava. Eda gadreva meda vakalutu yago, ia eda gadreva talega meda marautaka na kakana eda dau taleitaka dina. Eda gadreva meda bula vaKarisito, ia eda gadreva talega meda cudruvi koya e takosova vakasauri na noda motoka e gaunisala.

Sa inaki nei Setani me temaki keda meda vakaisosomitaka na mataniciva talei ni bula marau kei na veika mareqeti sa yalataki tu kei na dua na kava palasitika ka lasutaki ni na kauta mai na bula marau kei na reki.

E dua tale na iwalewale nei vu-ni-ca e dau vakayagataka me vakayalo-lailaitaki keda meda kakua ni tucake tale o ya meda raica na vunau ni sa vakasaurarataki tiko vei keda. Au vakabauta ni sa ivakarau ni tamata me drotani mai na veika eso eda a sega ni vakasamataka taumada oi keda.

Kevaka eda raica ni da kania na veika bulabula kei na vakaukauwa yago me sa dua na ka e namaka vei keda o noda vuniwai, eda na rawa ni

vakaleqai. Kevaka meda raica ni sa keda ituvaki dina o ya ka da sa gadreva ga vakai keda, sa na levu cake na madigi meda tikoga ena ituvatuva oqo ka rawata sara.

Kevaka meda raica na veituberi ena vuvale me sa nona inakinaki ga o peresitedi ni iteki, eda na rawa ni vakawalena na yaga ni kena vakayacori. Kevaka meda raica ni sa noda inakinaki ga—meda sa gadreva sara meda vakayacora, eda sa na rawa ni bula Vakarisito kina ka qaravi ira kina na tamata—eda na sega walega ni vakayacora na noda cakacaka ia eda na vakayacora talega ena sala ena valalougatataki kina na matavuvale eda sikova vakakina na noda matavuvale.

Dau vakawasoma, na noda vukei cake mai vei ira na noda itokani se matavuvale. Ia, kevaka meda tu ka vakararai ka gadreva na yaloda meda veivuke, eda na raica na madigi ni veivukei ena vakarautaka na Turaga e matada mera vukei kina o ira mera tucake ka karoni yani kina kedra icavacava dina. E kaya na ivolanikalou, “Ia, na ka kecega dou sa cakava, kitaka mai na vu ni yalomudou me vaka vua na Turaga, me kakua ni vaka vei ira walega na tamata”⁹

Sa dua na ivurevure cecere ni kaukauwa vakayalo meda bulataka na bula sa dodonu ka savasava ka rai matua tiko ki na vanua eda gadreva ena veigauna tawamudu. E dina ga ni da rawa ni raica na itinitini ni ilakolako vakalou oqo ena matada walega sa vakabauta, ena vukei keda meda lako tikoga ena kena salatu.

Ni da sa rai matua tiko ki na noda rawa-ka se druka ena veisiga, ena rawa me da lakosese kina, veilecayaki, ka lutu sara. Nida raica matua tiko na inakinaki cecere ena vukei keda meda luve ni tagane ka tuakana, tama dauloloma cake, ka tagane vakawati yalololoma vinaka cake.

O ira mada ga era tuvanaka na yalodra ki na inakinaki tawamudu vakalou era rawa ni lutu ena so na gauna, ia era na sega ni vakadrukai. Era na vakararavi ka vakanuinui kina yalayala ni Turaga. Era na tucake tale baleta ni tiko na nodra inuinui rarama ki na dua na Kalou sa savasava sara kei na nodra

rai veivakuqeti baleta e dua na veisiga ni mataka lagilagi. Era kila ni sa rawa mera rawata ena gauna oqo.

O Sa Na Rawata Ena Gauna Oqo

Na tamata yadua, gone kei na qase, sa sotava oti na gauna eso ni lutu. Sa noda ivakarau na tamata meda lutu. Ia kevaka ga meda gadreva tiko meda tucake tale ka tomana na ilakolako ki na inakinaki vakayalo sa solia vei keda na Kalou, sa rawa meda vulica na veika eso mai na noda druka ka yaco meda tamata vinaka cake ka bula marau me kena isau.

Kemuni na taciq, kemuni na noqu itokani, ena tiko na gauna ko ni na *nanuma* kina ko sa na sega tale ni tomana na ilakolako. Vakararavi vua na iVakabula kei na Nona dauloloma. Ena vuku ga ni vakabauta na Turaga o Jisu Karisito, kei na kaukauwa kei na vakanuinui kina kosipeli vakalesui mai, ko sa na *rawa* ni lako vakadodonu ka tomana tikoga.

Kemuni na taciq, keimami lomani kemuni. Keimami dau masulaki kemuni. Au diva mo ni rogoca na nona daumasulaki kemuni o Peresitedi Monson. O ni tama ni gone cauravou beka, o ni dua beka na lewe qase ni matabete, se dua na dikoni tabaki vou, keimami sa dau nanumi kemuni tikoga. Sa dau nanumi kemuni tikoga na Turaga!

Keimami kila ni so na gauna ena dredre na nomuni ilakolako. Ia sa noqu yalayala oqo vei kemuni ena yaca ni Turaga: tucake ka muria na mawe ni yavai noda Dauveivueti ka iVakabula, ka na yaco na siga o na railesu kina ka vakasinaiti ena vakavinavina tawamudu ni ko a digitaka mo vakararavi ki na Veisorovaki kei na kena kaukauwa a laveti iko cake ka vakaukauwataki iko.

Kemuni na noqu itokani kei na taciq lomani, se cava sara na levu ni gauna o a sikalutu se lutu kina, tucake! E ka lagilagi dina na kemuni icavacava! Tucake ka lako yani ena rarama ni kosipeli vakalesuimai i Jisu Karisito! O ni sa kaukauwa cake sara mai na kena o ni kila rawa. Ko ni sa tamata rawa-ka sara mai na kena o ni vakasamataka rawa. O sa na rawata ena gauna oqo!” Au sa vakadinadinataka oqo ena yaca tabu ni noda iVakavuvuli ka Dauveivueti, o Jisu Karisito, emeni. ■

IDUSIDUSI

1. F. Scott Fitzgerald, *The Great Gatsby* (1925), 180.
2. “The Voiceless,” ena *The Complete Poetical Works of Oliver Wendell Holmes* (1908), 99.
3. 2 Korinica 7:10; vakamatatataki.
4. Raica na Cakacaka 3:19.
5. Raica na Isikeli 36:26; 2 Korinica 5:17; Mosaia 3:19.
6. Raica na Mosaia 5:2.
7. Maciu 5:26.
8. Vunau kei na Veiyalayalati 59:23.
9. Kolosa 3:23.

Mai vei Peresitedi Henry B. Eyring

Matai ni Daunivakasala ena Mataveiliutaki Taumada

Vauca na Nodra Mavoa

Sa noqu masu ni da na vakavakarau meda na vakayacora yani na veiqaravi cava ga ni matabete ena tuvanaka vei keda na Turaga ena noda ilakolako ena bula oqo.

Eda sa vakalougatataki taucoko ena itavi me baleti ira na tamata. Ni da lewena na matabete ni Kalou sa noda itavi kina vua na Kalou na nodra bula tawamudu o ira na Luvena. Oqori na ka dina, oqori na ka totoka, ka so na gauna e dau ulabaleti keda na ka oqo.

Era tiko na peresitedi ni kuoramu ni italatala qase era vakarorogo tiko ena bogi nikua era kila na ibalebale ni ka au tukuna tiko. Oqo na ka a yaco vua e dua vei kemuni. Sa rairai yaco ki na vuqa vei kemuni—ena vica toka na gauna. E rairai duidui na ka a yaco, ia e tautauvata ga na kedra ituvaki.

A kerea na nomu veivuke e dua na italatala qase o sega ni kilai koya vakavinaka. Sa raica o koya ni sa dodonu me tokitaki watina kei luvena tagane lailai mai na vale e ratou vakaitotiko kina ki na dua tale na vale toka voleka.

Rau sa kerea oti vakaveiwatini vua e dua na nodrau itokani e dua na lori me rau usana kina ena siga o ya na nodrau iyaya ni vale kei na veika rau taukena. A solia na itokani na lori me rau vakayagataka. Sa tekivu vakavodoka o tama ni gone vou oqo na

nodratou iyaya taucoko ki na lori, ia ena vica walega na miniti, a tamoi na dakuna. A osooso sara o nona itokani me mai veivuke. Sa nuiqawaqawa sara o tama ni gone vou oqo. Sa vakasamataki iko sara mai, ni o nona peresitedi ni kuoramu ni italatala qase.

Ni qai mai kere veivuke, sa tekivu me yakavi. Sa siga tiko ni dua na soqoni ni Lotu ena yakavi. O sa yalataka oti tu mo na vukei watimu ena cakacaka ni vale ena siga o ya. E ratou sa kerea oti tu na gone mo cakava vei iratou e dua na ka, ia se bera tiko ni o cakava.

O sa kila talega ni o iratou na lewe ni nomu kuoramu, vakabibi o iratou sa dau gugumatua tiko, o iratou o dau kaciva mera veivuke, e kena irairai ni ratou ogaoga talega vakataki iko ena gauna o ya.

Sa kila tu na Turaga ni na yaco vei iko na veisiga vakaoqo ena gauna a kacivi iko kina ki na itutu oqo, sa solia kina o Koya vei iko e dua na italanoa me vakayaloqataki iko. Oqo e dua na vosa vakatautauvata vei ira na lewe ni matabete vakacacakakataki vakalevu. Eda vakatoka ena so na gauna me italanoa ni kai Samaria vinaka.

Ia sa italanoa dina ni dua na lewe ni matabete cecere ena iotioti ni gauna osooso, ka dredre oqo.

E veisotari vinaka na italanoa oqo me baleti koya na matabete italai osooso sara. Mo nanuma tiko ni o iko na kai Samaria ka sega ni o koya na bete se Livai a lako sivita na tamata a davo mavoa koto.

O na rairai sega beka ni vakasamataki na italanoa oqo ni ko sotava na veiibolebole vakaoqo. Ia sa noqu masu ni ko na vakasamataki ni ra yaco mai na gauna vakaoqori, ni ra na yaco dina ga mai.

E sega ni tukuna vei keda na ivolanikalou na vuna a lako tiko kina na kai Samaria e gaunisala mai Jerusalemi ki Jeriko. A sega ni taubale duadua tiko o koya, ni rairai sa kila tu o koya na nodra waraki ira tu na tamata dau lako welewelei tu e kea na daubutako. A gole tiko vakacacakaka o koya, ka sa nona ilesilesi, sa vakacolati tu ena ogaoga vakakina na waiwai kei na waini.

E kaya na Turaga ni gauna sa raica kina na tagane sa mavoa tu, na kai Samaria oqo, a tu vakadua baleta ni “sa lomana sara.”

E sega walega ni nona yalololoma a vakavuna nona veiqaravi. Mo ni nanuma tiko na veika matailalai a yaco:

“A sa lako mai [o koya], ka vauca na tikina sa mavoa, ka livia kina na waiwai kei na waini, ka vakavodoka ki na nona manumanu, ka kauta ki na bure ni vulagi, ka qaravi koya kina.

“Ia ena mataka ni sa lako tani, sa taura e rua na pene, ka solia vua na itaukei ni bure, ka kaya vua, Mo vakaraici koya; ia na ka tale ko na kuria, au na sauma vei iko niu sa lako tale mai.”¹

O iko kei ira na lewe ni matabete ko ni sa kacivi mo ni veiliutaki, sa rawa mo ni ciqoma e tolu na veivakadeitaki taumada oqo. iMatai, ena solia na Turaga vei kemuni, kevaka ko ni na kerea, na yalo ni loloma sa dau lomani ira kina na vakaleqai o Koya. iKarua, sa na vakarautaki ira eso, me vakataka na itaukei ni bure, me duavata kei iko ena nomu veiqaravi. Kei na ikatolu, na Turaga, me vakataki koya na kai Samaria vinaka, ena saumi ira vakalevu cake o ira kece era

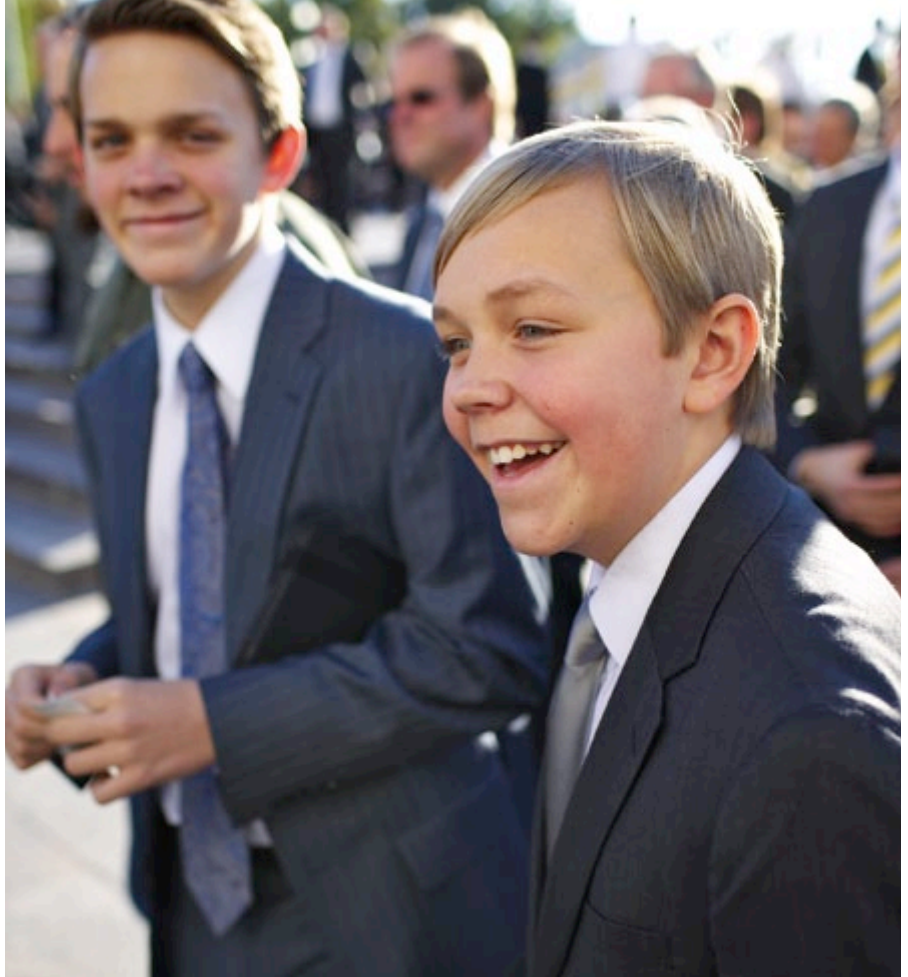
a duavata mai ki na nodra vukei na vakaleqai.

Oi kemuni na peresitedi ni kuoramu ko ni sa rairai vakayacora beka vakavica na veivakadeitaki oqori. Ko ni sa kerei ira tiko na matabete ni Turaga mera veivuke, ena yalonuidei era na vakaio mai ena yalololoma. O a sega ni rere mo kerei ira era sa dau vakaio taumada tiko baleta ni o kila tu ni ra sa dau yalololoma vakarawarawa. O ni a kerei ira, ni ko kila ni ra sa vakila oti na loloma ni Turaga ni ra digitaka mera veivuke. O sa kerei ira era vakaogai tu vakalevu, ka kila ni cecere cake na nodra solibula, ena cecere cake na kedra isau era na ciqoma mai vua na Turaga. O ira era sa veivuke oti ena veigauna e liu era sa vakila na sovaraki mai ni ivakavinavinaka ni iVakabula.

O na rairai vakauqeti beka mo kakua ni kerea e dua me mai veivuke ena kena vakavodoki ka vakasoburi na usana ni lori o ya. Ni ko sa iliuliu ko sa na kilai ira vinaka na nomu lewe ni kuoramu kei na nodra dui matavuvale. Na Turaga e kilai ira tiko vakavinaka.

E kila tu o Koya na marama vakawati sa voleka ni vakaleqai na nona vakasama baleta ni sega ni rawa vei watina me taura e dua na gauna me cakava na veika e gadreva me qaravi kina na veika e vakaleqai tiko kina. E kila tu o Koya na gone eso era na vakalougatataki ni ra raici tamadra ni ra baci gole tale mera vukei ira na tamata se kevaka era gadreva tu na gone na yalololoma era vinakata mai vei ira na tamadra me mai vakayagataka e dua na gauna vata kei iratou ena siga o ya. Ia e kila talega o Koya o cei e gadreva tu me sureti me mai veiqaravi ia ena sega ni vakakina se yalona dina.

O na sega ni kilai ira vakavinaka taucoko sara na lewe ni nomu kuoramu, ia na Kalou duadua ga. Mo qai, me vaka ko sa dau vakayacora tu mai vakawasoma, masu mo kila o cei mo na kerea me laki vukei ira na tamata. Sa kila tu na Turaga o cei ena vakalougatataki ni sa kerei me veivuke vakakina na matavuvale ena vakalougatataki ni sega ni kerei. Oqori na ivakatakila o na namaka me na yaco mai vei iko ni ko veiliutaki tiko ena matabete.

Au a raica ni yaco oqo niu a se cauravou. Au a imatai ni ivukevuke ena kuoramu ni bete. Ena dua na siga a gole yani vei au i vale o bisopi. A kaya ni vinakata meu tomani koya me keirau laki sikova e dua na vada e gadreva vakabibi me vukei. E kaya o koya ni gadrevi au.

Niu waraki koya tiko e vale me mai kauti au, au sa lomaleqa. Au kila ni rau tamata qaqa ka vuku sara oi rau na nona daunivakasala. E dua e turaganilewa rogo levu. Na kena ikarua e tiko na nona kabani levu ka sa na vakarau dua na Vakaitutu Raraba. O bisopi vakai koya ena rawa me dua na Vakaitutu Raraba ena dua na siga. Na cava na vuna e kaya kina o bisopi vua e dua na bete vou, “Au gadreva na nomu veivuke?”

Ia, au sa qai kila oqo na ka a rawa ni kaya vei au: “E gadreva na Turaga me vakalougatataki iko.” Ena loma ni vale nei koya na yada, au raici koya, ena kurabui ni kaya vua na marama ni na sega ni vukei koya na Lotu me yacova ni sa vakalewena na fomu ni tuvailavo sa solia oti vua. Ena ilakolako

lesu i vale, ni raica na levu ni noqu kurabui, a dredre ka kaya mai, “Hal, ena gauna sa lewa vinaka kina na nona vakayagataki ilavo, sa qai rawa ni vukei ira na tamata.”

Ena dua tale na gauna a kauti au o bisopi ki na dua nodrau vale e dua na itubutubu daugunu ka rau tala mai e rua na goneyalewa lalai ririko me rau mai sotavi keirau ena katuba. Ni oti na nona sikovi rau na goneyalewa lalai oqo, keirau sa mua lesu ka kaya mai vei au, “Eda na sega ni veisautaka rawa na ca ena nodra bula ena gauna oqo, ia sa rawa mera vakila ni lomani ira tiko na Turaga.”

Ena dua tale na yakavi a kauti au ki na nona vale e dua na turaga sa vakayabaki na nona sega tu ni mai lotu. A kaya vua o bisopi ni lomani koya vakalevu ka sa gadrevi koya tiko na tabanalevu. E vaka me sega ni yavalati kina na turaga oqo. Ia na gauna o ya, kei na veigauna taucoko e dau kauti au kina o bisopi, sa dau vakauqeti vakalevu na yaloqu.

E sega ni rawa meu kila a masu beka o bisopi me kila o cei na bete

ena vakalougatataki ni sala vata kei koya ena veisiko oqori. E vuqa na gauna a rawa vua me kauta eso tale na bete. Ia sa kila vinaka tu na Turaga ni dua na siga au na yaco meu bisopi ka sureti ira era sa batabata voli mera lesu mai ki na katakata vinaka ni kosipeli. Sa kila tu na Turaga ni na dua na siga au na vakacolati ena itavi ni matabete me baleta e drau ka udolu na luvena na Tamada Vakalomalagi era gadreva vakalevu dina na veivuke vakayago.

Oi kemuni na cauravou ko ni sega ni kila rawa na cakacaka cava ni veiqaravi ni matabete sa vakarautaki iko tiko kina na Turaga mo laki vakayacora. Ia na ibolebole levu cake ki na lewe ni matabete yadua o ya me solia na veivuke vakayalo. Sa tu vei keda taucoko na ilesilesi oqori. E rawa oqo ni ko lewena na kuoramu. E rawa oqo ni ko lewe ni matavuvale. Kevaka e valuti mai vei Setani na nona vakabauta e dua ena nomu kuoramu se matavuvale, ko na vakila na yalololoma. Me vakataka ga na veiqaravi kei na loloma soli wale nei koya na kai Samaria, ko na qaravi ira talega ena waiwai ni veivakabulai ki na nodra mavoa ena gauna ni nodra kere veivuke.

Ena nomu veiqaravi vakadaukaulotu tudei, ko na gole yani ki na udolu na tamata era gadreva tu

na veivuke vakayalo cecere. E vuqa, me yacova ni ko sa vakavulici ira, era na sega ni kila ni ra mavoa tu vakayalo, sega ni vauci, ena kauta mai na yalorarawa tawamudu. O na gole ni sa talai iko na Turaga mo laki vueti ira mai. Na Turaga duadua ga ena rawa ni vauca na nodra mavoa vakayalo ni ra ciqoma na cakacaka vakalotu e veimuataki yani ki na bula tawamudu.

Ni ko lewe ni kuoramu, dauveituberi ni vuvale, ka dua na daukaulotu, ena sega ni rawa mo vukei ira na tamata me vakavinakataki na nodra vakacacani vakayalo vakavo ga ke sa kaukauwa vinaka tu na nomu vakabauta. Sa kena ibalebale ni sega ni rauta na wilika na ivolanikalou ka masulaki ira tiko. Na veimasulaki e vakayacori kei na ilova vakatotolo na ivolanikalou e sega ni vakavakarau taucoko. Na veivakadeitaki ni veika o na gadreva sai koya na ivakasala mai na 84 ni wase ni Vunau kei na Veiyalayalati: “Dou kakua ni lomaocaocataka na ka mo dou kaya; ia mo dou vulica ka nanuma matua tiko na noqu ivakavuvuli; raica ena qai vakavotui mai e na kena gauna na ka me tukuni me ganiti ira na tamata yadua.”²

Na yalayala oqo ena rawa ga ni tauri kevaka eda “nanuma matua” na vosa ni bula ka vakayacora tikoga. Na nanumi matua ni ivolanikalou o ya e

kena ibalebale vei au na yalo ni dua na ka e baleta na vosa oqori. Me kena ivakaraitaki, niu dau gole yani meu laki vukea e dua sa lomalomaruataka tiko na nona vakabauta na veikacivi vakalou nei Parofita Josefa Simici, e lesu mai vei au na yalo oqori.

E sega walega ni vosa e tadu mai na iVola i Momani. Sai koya na yalo veivakadeitaki ni dina e dau yaco mai ena gauna au dau wilika e vica na tikina mai na iVola i Momani. Au na sega ni yalataka ni na rawa me yaco vei ira na tamata yadua era vakaleqai tiko ena vakatitiqataka na Parofita o Josefa Simici se na iVola i Momani. Ia au kila ni o Josefa Simici na Parofita ni Veivakalesuimai. Au kila ni sa vosa ni Kalou na iVola i Momani baleta niu sa vakamareqeta sara.

Au kila mai na veika au sotava ni sa rawa me vakadeitaka na Yalotabu vei iko na ka dina baleta ni a yaco vei au. O iko kei au me daru vakadeitaki vakaoqo ni bera ni biuti kedaru yani na Turaga vua e dua sa dauveilakoyaki e daru lomana sa vakamavoataki tu mai vei ira na meca ni ka dina.

E tiko tale e dua na vakavakarau me da cakava. Sa itovo tu ni tamata me sogolati koya mai na nodra rarawa eso tale. Oqori e dua na vuna e lomasoni vakalevu kina na iVakabula me tukuna na Nona Veisorovaki kei na

Nona taura Vua na nodra mosi kei na rarawa na luvena taucoko na Tamada Vakalomalagi me kila kina o Koya na sala me vukei ira kina.

O ira mada ga na lewe ni matabete yalodina nei Tamada Vakalomalagi era sega sara ni yacova vakarawarawa na ivakatagedegede ni yalololoma vaka o ya. Sa noda ivakarau meda dau sega ni vosoti ira tiko na tamata era sega ni raica na dina sa matata sara tu vei keda. Me da qarauna me kakua ni nanumi ni noda yalototolo oqori e veivakacacani se veicacati.

Ni da vakavakarau meda vukea na Turaga ni da sa Nona italai matabete, e tiko e dua na ivolanikalou me na vukei keda. E tiko kina e dua na isolisoli eda na gadreva ena noda ilakolako, ena vanua cava ga e talai keda kina na Turaga. A tiko vua na kai Samaria viana na isolisoli o ya. Eda na gadreva dina, ka sa tukuna vei keda na Turaga na sala meda na kunea kina:

“Ia koi kemudou na wekaqu lomani, kevaka sa sega vei kemudou na loloma, dou sa ka walega, raica sa sega ni mudu na loloma. Ia, mo dou kabita na loloma, ni sa uasivi sara, ka ni na mudu mai na ka kecega—

“Ia sa vu mai vei Karisito na loloma sa uasivi sara, ka sa ia tikoga ka sega ni mudu; ia sa kalougata ko koya sa kunei vua na loloma oqo e na siga mai muri.

“Oi kemudou na wekaqu lomani, mo dou masuta na Tamada e na yalomudou taucoko me vakasinaiti kemudou ena loloma oqo, io na loloma sa solia vei ira era sa muria na Luvena ko Jisu Karisito e na yalodina, mo dou yaco kina mo dou luvu ni Kalou; ia ni sa rairai mai ko Koya, eda na tautauvata kaya, ni da na raica na matana dina; ia meda rawata na inuinui oqo ka vakasavasavataki me vaka sa sava-sava ko Koya.”³

Sa noqu masu ni da na vakavakarau meda na vakayacora yani na veiqaravi cava ga ni matabete ena tuvanaka vei keda na Turaga ena noda ilakolako ena bula oqo. Ena yaca tabu i Jisu Karisito, emeni. ■

IDUSIDUSI

1. Luke 10:33–35.
2. Vunau kei na Veiyalayalati 84:85.
3. Moronai 7:46–48.

Mai vei Peresitedi Thomas S. Monson

Vakatawa ni Sipi Dina

Na veituberi vakamatavuvale ena sauma e levu sara na masumasu, ka na solia vei keda na madigi meda raica na veisau ena rawa ni yaco ena bula ni tamata.

Ena bogi nikua ena loma ni Vale ni Koniferedi e Salt Lake City kei na veivanua yawa kei na veivanua voleka era soqoni vata kina na lewe ni matabete ni Kalou. Me vaka e a kaya o Pita na iApositolo, vakaidina o ni sa “dua na matabete vakaturaga”—ka “dua na itabatamata digitaki.”¹ Au vakavinavinaka ni soli vei au meu vosa vei kemuni.

Niu a tubucake tiko keitou dau gade vakamatavuvale ena vulaikatakata kina Provo Canyon, rauta ni 45 na maile (72 km) kina ceva ka vaka kina tokalau kei Salt Lake City, ka keitou na laki tu ena kena valenikeba ni matavuvale me vica vata na macawa. Keitou na tagane keitou dau vinakata ga me keitou laki siwa e uciwai se laki sisili ena tobu ni sili ka tovolea me keitou biliga na motoka me vakatotolo vakalailai. Ena gauna o ya a draivataka tu kina o tamaqu e dua na motoka, Oldsmobile ni 1928. Kevaka me sivia na 35 na maile dua na aua na nona vakau motoka (56 km) ena dau kaya yani o tinaqu, “Tosoya sobu! Tosoya sobu!” au qai dau kaya yani, “butuka sobu na siviti, Ta! Butuka sobu!”

Dau draiva o Ta ena 35 na maile dua na aua me yaco sara kina Provo Canyon se ni keitou yacova yani edua na tutu ni sala ka na vakalatia tu na sala

e dua na qele ni sipi levu. Keitou dau vakasarava na nodra sa lako siviti keitou e drau na sipi ka sega tu na kedra ivakatawa, ia e vica na koli era kodro toka yani e yadra ena nodra sa toso tu vakamalua. Mai muri sara keitou raica na vodo ose toka mai kina na ivakatawa ni sipi—ni sega tu na kena varaele ia e tiko ga na dali e domona. E vaka ga e dabe ka sosovu toka ena idabedabe e dela ni ose, ni kila vinaka tu na ose na vanua me na muria ka ra sa cakava ga na cakacaka na koli.

Vakatauvatana o ya kei na ka au a raica mai Munich, Jamani, ena vica vata na yabaki sa oti. Mataka ni Sigatabu, ka keitou sa lako tiko kina dua na koniferedi ni daukaulotu. Niu rai yani ki katubaleka ni motoka nei peresitedi ni kaulotu, au raica e dua na ivakatawa ni sipi kei na nona ititoko e ligana ni *liutaki* ira tiko na sipi. Era muri koya ena vanua ga e lako kina. Kevaka me gole kina imawi era na muri koya kina yasana imawi. Kevaka me muri kina imatau era na muri koya kina yasana e muria yani. Au vakatauvatana na ivakatawa dina ni sipi ka liutaki ira na nona sipi kei na ivakatawa ka vodo vakawelewele tu mai muri e dakudra na nona sipi.

Kaya o Jisu, “Oi au na ivakatawa vinaka, kau kilai ira na noqu sipi.”² E

vakaraitaka o Koya vei keda na ivakaraitaki ni ivakatawa dina ni sipi.

Kemuni na veitacini, ni da matabete ni Kalou sa noda na itavi vakaivakatawa. Na vuku va-Kalou sa vakarautaka tu na idusidusi me da ivakatawa kina vei ira na veimatavuvale ena Lotu na vanua e rawa ni da veiqaravi kina, veivakavulici kina, ka rawa ni da vakadinadina kina vei ira. E vakatokai oqori na veituberi kina matavuvale, ka sa ikoya oqo na ka au via vosa kina vei keda nikua.

Na bisopi ni veitabanalevu yadua ena Lotu ena raica na nodra lesi na matabete me ra dauveituberi ka sikovi ira na matavuvale ena veivula. Era na veisasa. Na vanua e rawa kina, na cauravou e bete se ivakavuvuli ena Matabete i Eroni ena salavata yani

kei na dua e tiko vua na matabete i Melikiseteki. Ni ra sa curu yani kina veivale era lesi kina, me na vakaitavi na matabete i Eroni ena veivakavulici. Na veivakaitavitaki vakaoqori sa vakavulici tiko kina na cauravou kina laki kaulotu kei na veiqaravi ni matabete ena nona bula taucoko.

Na parokaramu ni veituberi vakamatavuvale e yaco ena kena ciqomi e dua na ivakatakila ena gauna oqo, ena nodra lesi o ira e tiko vei ira na matabete “mera veivakavulici, veituberi, veivunauaci, veivakayaloqataki, veipapitaisotaki . . . ka sikova na vale ni lewenilotu yadua, ka vakauqeti ira mera dau masu, masu vuni ka qarava na itavi kece vakamatavuvale, . . .dau vakaraici ira na lewenilotu, mera kakua ni ivalavala ca mera kakua ni veicudruvi, mera kakua ni lasu, veikaseti vuni se vosa vakacacataki ira na tani.”³

A veivakadreti o Peresitedi David O. McKay ka kaya: “Na veituberi vakamatavuvale, sa ikoya e dua na itavi bibi ka veivakalougatataki meda veivakauqeti ka veivakavulici kina, veivakasalataki ka veivakamama-utaki vei ira na luvena na Tamada. . . . [Sa] dua na itavi vakalou, sa veikacivi vakalou. Sa noda itavi na Dauveituberi Vakamatavuvale meda kauta yani na . . . yalotabu kina veimatavuvale kei na yalo vakayadua. Ni da lomana na cakacaka ka kitaka na noda vinaka duadua ena kauta mai na vakacegu tawa vakaiyalayala, marau, kei na yalovinaka vua e dua na dauveivakavulici [yalodina] ka [gugumatua] ni luvedra na Kalou.”⁴

Eda wilika mai vei Alama ena i Vola i Momani “sa lesi ira kece na nodra bete kei na nodra ivakavuvuli, ia sa lesi ira walega na tamata yalododonu.

“Era sa qaravi ira kina na nodra tamata ka vakavulica vei ira na veika vinaka kecega.”⁵

Ena noda vakayacora tiko na noda itavi ni veituberi vakamatavuvale, eda vuku kevaka meda vulica ka kila na veiblebole era sotava tiko na veimatavuvale yadua me rawa kina ni na mana na noda veisiko ka solia na veivuke dina ena gadrevi.

Ena mana vakalevu sara e dua na veituberi vakamatavuvale kevaka me a

caka vakailiu e dua na kena vakatutu ni na vakayacori tiko yani na veisiko. Me ivakaraitaki na ka oqo, meu wasea mada vei kemuni e dua na ka au a sotava ena vica na yabaki sa oti. Ena gauna o ya ratou a lewe tiko ni Missionary Executive Committee o Spencer W. Kimball, Gordon B. Hinckley, kei Thomas S. Monson. Ena dua na yakavi a vakayacori e dua na vakayacori ena nodrau vale o Baraca kei Sisita Hinckley ka ratou a tiko kina na lewe ni komiti kei iratou na dui watidratou. Keitou se qai kana oti sara toka ga sa rogo mai na tukituki e katuba. E dolava na katuba o Peresitedi Hinckley ka raica e dua vei rau na nona dausiko vuvale ni tucake tu mai tuba. E kaya ga mai o dausiko vuvale, “Au kila niu sega ni cakava e dua na veibuku niu na lako tiko mai, kau sega ni lako vata mai kei noqu itokani, ia au vakila ni dodonu meu lako mai nikua. Au sega ni kila ni ko na vakavulagi tiko.”

A sureti koya mai na nona dausiko vuvale o Peresitedi Hinckley me mai dabe ka vakavulica e tolu na iApositolo kei iratou na dui watidratou baleta na noda itavi vaka lewenilotu. A vakayacora na dausiko vuvale na nona vinaka duadua ka vakavinavinakataki koya o Peresitedi Hinckley ena nona yaco mai, ka mai vakusakusa yani me sa lako.

Au tukuna tale mada e dua na veituberi vakamatavuvale ka sega ni caka vakadodonu na kena qaravi. O Peresitedi Marion G. Romney, na imatai ni daunivakasala ena Mataveiliutaki Taumada ena vica na yabaki sa oti, e dau talanoataki nona dausiko vuvale ka a lako yani kina nodratou vale na Romney ena dua na yakavi bogi bata-bata sara ena vula ililiwa. A taura tu ga na nona isala ka vaka e sautaninini ni tukuni vua me dabe ka wasea na nona itukutuku. Ni tucake tu ga sa kaya sara, “Sobo, meu kaya ga vei iko baraca Romney, sa batabata sara ga e tuba kau biuta me yavala tu ga na idini ni noqu motoka me kakua kina ni na mate. Au lako ga mai meu tukuna vua na bisopi niu sa veisiko oti.”⁶

Ni oti nona talanoataka o Peresitedi Ezra Taft Benson na veika a sotava o Peresitedi Romney ena dua na nodra soqoni na matabete, a qai kaya, “eda

Vakaitutu Raraba ni Lotu i Jisu Karisito ni Yalododonu Edaidai

NA MATAVEILIUTAKI TAUMADA

Henry B. Eyring
Matrai ni Daunivakasala

Thomas S. Monson
Peresitredi

Dieter F. Uchtdorf
Karua ni Daunivakasala

NA KUORAMU NI IAPOSITOLO LE TINIKARUA

Boyd K. Packer

L. Tom Perry

Russell M. Nelson

Dallin H. Oaks

M. Russell Ballard

Richard G. Scott

Robert D. Hales

Jeffrey R. Holland

David A. Bednar

Quentin L. Cook

D. Todd Christofferson

Neil L. Andersen

NA MATAVEILIUTAKI NI VITUSAGAVULU

Ronald A. Rasband

L. Whitney Clayton

Donald L. Hallstrom

Tod R. Callister

Richard J. Maynes

Craig C. Christensen

Ulisses Soares

NA IMATAI NI KUORAMU NI VITUSAGAVULU

(veitaravi vakamatanivola)

Marcos A. Adjakinis

Jose L. Alonso

Carlos H. Amado

Ion S. Ardern

Mervyn B. Arnold

David S. Baxter

Shyne M. Bowen

Craig A. Cardon

Yoon Hwan Choi

Don R. Clarke

Carl B. Cook

Lawrence E. Conbridge

Claudio R. M. Costa

LeGrand R. Curtis Jr.

Benjamin De Hoyos

Edward Dube

Kevin R. Durcan

Larry J. Echo Hawk

Stanley G. Ellis

David L. Evans

Enrique R. Fabbello

Eduardo Gavarret

Robert C. Gny

Carlos A. Gobby

Christoffel Golden

Gerrit W. Gong

Walter F. Gonzalez

C. Scott Grow

James J. Hamula

Daniel L. Johnson

Paul V. Johnson

Patrick Keenan

Erich W. Kopischke

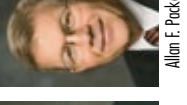
Marcus B. Nash

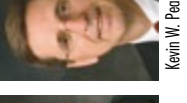
S. Gifford Nielsen

Brent H. Nielson

Allan F. Packer

Kevin W. Pearson

Anthony D. Perkins

Paul B. Pieper

Rafael E. Pino

Bruce D. Poner

Dale G. Renlund

Michael T. Ringwood

Lynn G. Robbins

Joseph W. Sitrati

Steven E. Snow

Michael John U. Teh

Jose A. Teixeira

Juan A. Uceda

Wilford W. Andersen

Koichi Aoyagi

Randall K. Bennett

J. Devin Cornish

Timothy J. Dyches

Bradley D. Foster

O. Vincent Haleck

Kevin S. Hamilton

Larry R. Lawrence

James B. Martino

Jaro Mazzagardi

Adrian Ochoa

Kent F. Richards

Gregory A. Schwitzer

Terence M. Vinson

Larry Y. Wilson

NA IKARUA NI KUORAMU NI VITUSAGAVULU

(veitaravi vakamatanivola)

Gerald Causee
Matari ni Daunivakasala

Gary E. Stevenson
Bisopi Vakatalewa
Kaua ni Daunivakasala

Dean M. Davies
Kaua ni Daunivakasala

NA NATABISOPI VAKATALEWA

Gerald Causee
Matari ni Daunivakasala

Gary E. Stevenson
Bisopi Vakatalewa
Kaua ni Daunivakasala

Dean M. Davies
Kaua ni Daunivakasala

Na itukutuku ni koniferedi raraba, me vaka e a kaya o Peresitedi Thomas S. Monson, ena "takosova na veivanua ki na veitamata kecega." Tabaki toka vakaiwiri ni kaloko mai na imawi ecake o ira na lewenilotu kei na daukaulotu e Roma, Itali; Cavite, Filipaini; Lima, Peru; Colleyville, Texas; Foz do Iguaçu, Brazil; Lodon, Igiladi; Arraiján, Panama; kei Lyon, Varanise.

rawa ni vinaka sara mai na kena o ya, kemuni na taciq—vinaka cake sara!”⁷ Au duavata kina.

E sega ni caka vakadua ena veivula na veituberi vakamatavuvale me vakaiwiliwili. Sa noda itavi meda veivakavulici, meda veivakauqeti meda veivakatataki cake, ka, kevaka meda veisiko vei ira era sa mai luluqa tu, meda kauti ira mai kina itaviqaravi vakakina na nodra na mai laveti cake ni ra luve ni Kalou.

Me veivuke kina noda sasaga, au wasea na ivakasala momona oqo ka na yaga sara vei ira na dausiko vuvale. E lako mai vei Abraham Lincoln, ka kaya, “Kevaka mo na via rawata mai e dua na tamata me nomu ito, tovolea mo vakadeitaka vua ni o iko o nona i tokani nuitaki.”⁸ A tataunaka o Peresitedi Ezra Taft Benson ka kaya: “Me ulu ni nomu sasaga na nomu saga mo nodratou itokani dina yadudua ka vakamatavuvale. . . . Na itokani ena dau veisiko ena veivula. Na itokani ena vinakata dina me veivuke ka sega ni via kila na kena isau. Na itokani e na dau kauwai. Na itokani ena [dau] loloma. Na itokani ena dau vakarorogo. Sa vakakina ni itokani ena dodoliga yani.”⁹

Na veituberi vakamatavuvale ena sauma e levu sara na masumasu, ka na solia vei keda na madigi meda raica na veisau ena rawa ni yaco ena bula ni tamata.

Dua na ivakaraitaki ni veika oqo o Dick Hammer, ka a lako mai ki Utah vata kei na Civilian Conservation Corps ena gauna ni leqa vakailavo. A sota ka vawatitaka e dua na goneyalewa Yalododonu Edaidai. E a dolava na Dick’s Café mai St. George, Utah, ka yaco me vanua ni isotasota kilai levu.

A lesi o Willard Milne e dua na noqu itokani, me nodratou dausiko vuvale na Hammer. Me vaka niu kilai Dick Hammer vinaka tu, niu a tabaka na menu ni nona valenikana, au dau tarogi noqu itokani o Baraca Milne niu dau laki veisiko ki St. George, “sa bau vakacava toka o nodatou itokani o Dick Hammer?”

Na kena isau e dau vaka tu ga mai oqo, “Sa toso tiko. Ia, sa vakamalua sara tu ga.”

Ni rau dau laki sikova o Willard Milne kei nona itokani na matavuvale nei Dick Hammer ena veivula, erau dau laki wasea e dua na itukutuku ni kosipeli ka wasea na nodrau ivakadinadina kei iratou na matavuvale nei Dick.

Sa tasoro sara na veiyabaki ka dua na siga sa qiri mai vei au o Willard me tukuna mai na itukutuku taleitaki. “Baraca Monson,” e kaya mai, “Sa qai veisau rawa o Dick Hammer ka sa na papitaiso tiko. Sa yabaki 90 o koya, ka keirau sa dau veitokani tu ena gauna taucoko ni neirau bula. Na nona digidigi sa vakalogaloga vinakataki au sara ga. Sa vica vata mai qo na yabaki na noqu dau sikovi iratou tu vakamatavuvale.” E vaka me a kaka na domoi Willard ni sa vakadewataka tiko mai na itukutuku.

A qai papitaiso dina o Baraca Hammer ka laki curu sara kina valetabu totoka mai St. George ka ciqoma mai kina na nona edaumeni kei na nona sa vakalougatataki ni sa vauci.

Au a tarogi Willard, “Ko a bau yalo-lailai li ena gauna o dausikovi koya tu mai kina vakabalavu?”

Qai kaya mai o koya, “Sega, sa yaga vinaka sara ga. Ena noqu raica na marau sa yaco vei iratou na matavuvale na Hammer. Sa vakavinavinaka na yaloqu ena veivakalougatataki e kauta mai na kosipeli kina nodratou bula kei na veika lalai au sa bau veivukei kina. Au sa marau sara ga.”

Kemuni na taciq, sa na noda madigi ena vica na yabaki mai oqo meda na sikovi ira yani e levu sara na matabete—o ira era sega tu ni lotu wasoma kei ira era daulako mai ena

veigauna. Kevaka meda sa na dinata na noda itavi eda na sotava e levu sara na madigi eda na vakalougatataka kina e levu sara na bula. Na noda na sikovi ira era sa yawaka mai na Lotu sa na rawa ni wili vaka na ki me na dolava na katuba ni nodra sa na lesu tale mai.

Ni tiko na vakasama oqo vei keda, meda sa na dodoliga yani vei ira eda sa lesi meda vueti ira lesu mai kina nona teveli na Turaga mera mai kania na Nona vosa ka marautaka na veitokani ni Yalona ka qai “sega ni tiko vulagi kina, se kai tani, dou sa koro vata ga kei ira sa lotu ka dou sa lewe ni vale ni Kalou.”¹⁰

Kevaka me so vei kemuni sa mai gogo na nona qarava na nona itavi ni veituberi vakamatavuvuale, meu sa na kaya eke ni sa na sega tale ni dua na gauna me tautavata kei na gauna oqo meda sa vakavoutaka tale na noda yalodina kina itavi oqo ka lako yani ka vakataucokotaka na itavi ni veituberi vakamatavuvuale. Vakadeitaka sara ga oqo na ka mo na cakava mo dodoliga yani ka laki raici ira ka sa lesi tu vei kemuni mo ni sikova. Ena so na gauna ena gadrevi beka meda veivakayadrati me qai rawa na toso vata yani kei ira na noda itokani ni veituberi vakamatavuvuale, ia kevaka mo na tomana tikoga ko na qai tauca na vuana.

Kemuni na taciq, na veituberi vakamatavuvuale me sa toso tu ga. Na cakacaka oqo ena sega ni oti me yacova ni sa kaya mai na Turaga ka iVakavuvuli, “Sa rauta” E tiko na bula me na vakararamataki. Na uto me na tarai. Na yalo me vakabulai. Sa noda itavi bibi meda veivakararamataki meda na tarai ira, ka vakabulai ira mai na yalo vakamareqeti ka ra lesi tu mai vei keda meda maroroya. Meda sa yalodina kina ka solia kina na yalomarau.

Niu sa na mai cava, meu lesu kina dua na ivakaraitaki me vakamacalataka na mataqali dauveisiko e dodonu meda veiucui. E tiko e dua na iVakavuvuli ka na ubi ira kece na kena vo. E vakatavuvulitaka na bula kei na mate, na itavi kei na vanua meda na yacova. E a bula me veiqravi ka sega ni qaravi, sega ni ciqoma ia me solia, sega ni maroroya na Nona bula, ia me cabora me baleti ira na tani. E vakamacalataka e dua na mataqali loloma ka uasivi cake sara mai na dodomo, na dravudravua ka vutuniyau cake mai na iyau. E dau tukuni tu ni iVakavuvuli dau veivakavulici ena dodonu ni lewa ka sega ni vakataki ira na vunivola.¹¹ Na nona lawa e sega ni ceuti tu ena vatu ia ena yalodra na tamata.

Au vosa tiko baleta na iVakavuvuli Levu, o Jisu Karisito, na Luve ni Kalou, na iVakabula ka Dauniveivueti vei ira na tamata kecega. A tukuna na ivolatabu me baleti Koya, Sa “lako voli ka daucaka vinaka.”¹² ni o Koya sa noda idusidusi dodonu ka ivakaraitaki, ka da sa na rawata kina me noda ivukevuke vakalou ena noda veituberi vakamatavuvuale o Koya. Era na kalougata na bula. Era na vakacegui na yalo. Era na vakabulai na yalo ni tamata kecega. Eda sa na qai wili vaka ivakatawa dina ni sipi. Sa na qai o koya dina oqo, sa noqu masu ena yacai Koya na iVakatawa cecere oya, o Jisu Karisito, emeni. ■

IDUSIDUSI

- 1 Pita 2:9.
2. Joni 10:14.
3. Vunau kei na Veiyalayalati 20:42, 47, 53–54.
4. David O. McKay, ena *Priesthood Home Teaching Handbook*, rev. ed. (1967), ii, iii.
5. Mosaia 23:17–18.
6. Cavuti ena Marion G. Romney, nona vosa ena dua na vuli ni veituberi vakamatavuvuale, 9 ni Okosi., 1963.
7. Ezra Taft Benson, “To the Home Teachers of the Church,” *Ensign*, Me 1987, 50.
8. Abraham Lincoln, in David Decamp Thompson, *Abraham Lincoln, the First American* (1895), 226.
9. Ezra Taft Benson, *Ensign*, Me 1987, 50.
10. Efeso 2:19.
11. Raica na Maciu 7:28–29.
12. Cakacaka 10:38.

Mai vei Peresitedi Henry B. Eyring

Matai ni Daunivakasala ena Mataveiliutaki Taumada

Kivei Ira na Makubuqu

Sa tiko e dua na iusutu ni ivakaro ena vukei keda meda sotava rawa na ibolebole ka mua yani ki na uto ni dua na matavuvale bula marau.

Rau sa na vakamau tiko ena yabaki oqo oi rau na imatai ni rua ni makubuqu. Ena vica tale na yabaki mai oqo era na lewe 10 tale e vuqa vei ira na tacidrau era na yacova yani e dua na gauna ni nodra bula mera sa na muria lako na vuravura totoka oqo ni vakatubu matavuvale.

Na dina marautaki oqo e vakavuna meu vakasamataka sara vakatitobu ni ra sa mai kere ivakasala tiko vei au. Era vakataroga taumada vakaoqo, “Na digidigi cava meu cakava mena muataki au ki na bula marau?” Ia ena dua tale na yasana, “Na digidigi cava era na rawa ni kauti au yani ki na *bula* rarawa?”

Na Tamada Vakalomalagi sa buli keda yadua meda sa ka talei sara. E sega ni rau tautauvata na kedrau ituvaki e le rua vei keda. E rau sega ni tautauvata e rua na matavuvale. Sa qai sega ni veivakurabuitaki ni dau dredre ni soli na ivakasala ni kena digitaki na bula marau. Ia sa mai tuvanaka toka na Tamada Vakalomalagi sa dauloloma e dua ga na sala me baleti ira taucoko na Luvena. Se cava sara na keda ituvaki yadua se na veika cava eda na sotava, sa dua tu ga na ituvatuva ni bula marau. Na ituvatuva sai koya meda muria na ivakaro ni Kalou.

Kivei keda taucoko, oka kina o ira na makubuqu eda vakasamataka tiko na vakamau, sa tiko e dua na iusutu ni ivakaro ena vukei keda meda sotava rawa na ibolebole ka mua yani ki na uto ni dua na matavuvale bula marau. E yaco oqo ki na bula vakamau taucoko se cava sara na ituvaki e sotavi. Sa tukuni tiko vakawasoma na ka oqo ena ivolanikalou kei na nodra ivakavuvuli na parofita edaidai. Oqo na tikina ena iVolatabu e vakasala kina na Turaga kivei ira taucoko era vinakata mera bula vata tawamudu ena marau ni loloma:

“A sa dua vei ira, e dua na vu-ni-vunau, sa tarogi koya, ni sa vakatovelea, ka kaya,

“Vakavuvuli, a cava na ivakaro levu e na ivunau?”

“Sa kaya vua ko Jisu, Mo lomani Jiova na nomu Kalou ena lomamu taucoko, kei na yalomu taucoko, kei na nomu nanuma kecega.

“Ai matai ni vunau oqo, ka levu.

“A sa tautauvata na kena ikarua, Mo lomana na kai nomu me vaka ko sa lomani iko.

“Sa vu ni vunau taucoko kei ira na parofita na vunau e rua oqo.”¹

Mai na itukutuku rawarawa oqori e sega ni dredre me tukuni na iulutua

ni veika kece au sa vulica me baleta na digidigi cava me mua ki na bula marau ena matavuvale. Au na tekivu ena taro, “Na digidigi cava sa muataki au yani meu lomana na Turaga ena lomaqu kei na yaloqu taucoko kei na noqu nanuma kecega?” Au sa qai digitaka meu biuti au ena vanua au vakila kina na reki ni veivosoti ena Veisorovaki ni Turaga.

Ena vica na yabaki sa oti au a papitaisotaka e dua na cauravou mai Albuquerque, e New Mexico, keirau a tubera vata kei noqu itokani daukaulotu. Au a tabadromuci cauravou oqo e wai ka laveti koya cake mai. E voleka toka ni tautauvata na keirau balavu baleta ni a vosa donuya na daligaqu. Ena suasua ni wai ni tobu kei na tuturu ni wai ni matana e voqa marau mai na domona, ka kaya, “Au sa savasava, au sa savasava.”

Au sa raica talega na waini mata mamarau vakaoqo mai vua e dua a cavuta na vosa ni dua na iApositolo ni Kalou. A kaya vua, ni oti e dua na veivakatarogi matata ena veilomani, “Au sa vosoti iko ena yaca ni Turaga. Ena vosoti iko o Koya ena Nona gauna ga kei na Nona sala.” A vakayacora dina o Koya.

Au sa raica na vuna e rawa ni kaya kina vaqo na Turaga ni sa dau vosoti na ivalavala ca, sa sega tale ni nanuma tiko o Koya. Mai na kaukauwa ni Veisorovaki, o ira na tamata au kila vakavinaka kau dau lomana era sa tamata vou, ka sa vakasavasavataki laivi na ca ni ivalavala ca. Sa vakasinaiti tu na lomaqu ena lomana na iVakabula kei na Tamada dauloloma ka a talai Koya mai.

Na veivakalougatataki cecere o ya sa yaco mai ena nodra vakayaloqaqatiki na tamata au dau karoni ira mera gole vua na iVakabula mera vakacegui mai na rarawa, ni o Koya ga e solia na vakacegu oqo. Oqo na vuna au sa vakamasuti ira kina au lomana mera ciqoma ka cakacakataka na veikacivi yadua e soli vei ira ena Lotu. Na digidigi o ya sa dua vei ira na idola cecere tiko ki na bula marau vakamatavuvale.

Na nuiqawaqawa ena ituvaki taucoko ni bula ena rawa me temaki keda meda cata se vakawalena na

veikacivi meda qarava na iVakabula. Oqo e rawa ni biuti keda vakai keda ki na butobuto rerevaki vakayalo, kivei ira na watida, kei na noda mata-vuvale. Eso vei ira na veikacivi oqori era rairai sega beka ni bibi, ia na *noqu* bula, kei na noqu matavuvale, a veisau me vinaka cake ena noqu ciqoma e dua na veikacivi meu veivakavulici ena dua na kuoramu ni dikoni. Au vakila vei ira na dikoni oqo ni ra lomana na iVakabula ka sa lomani ira o Koya.

Au a raica ni yaco oqo ena nona bula e dua na peresitedi ni iteki vakacegu ka peresitedi ni kaulotu ena nona a kacivi koya me vakasalataka e dua na kuoramu ni ivakavuvuli. Au kila e dua tale a bisopi taumada ka laki yaco me dua na Vitusagavulu ni iWasewase a vakayagataki koya na Turaga me vukea e dua na cauravou ena dua na kuoramu ni ivakavuvuli a mavoa ena dua na vakacala-ka. Na cakamana mai na veiqaravi o ya a tara e vuqa na yalo ni tamata, vakakina o au, ka vakalevutaka kina na nodra lomana na iVakabula.

Ni da qaravi ira na tamata, eda na dau masuta na veitokani ni Yalo Tabu. Na rawa-ka ena noda qarava na Turaga sa dau vakayaco mana eda sega ni rawata ena noda kaukauwa ga. Na itubutubu e sotava tiko na veisaqasaqa kaukauwa ni dua na luvena e kila ni dina oqo, vakakina o dauveisiko ni a lako yani vua e dua na marama me vakacegui ni sa tukuna vua o watina ni sa biuti koya. E rau vakavinavinaka na italai ni rau a masu ena mataka o ya vua na Turaga me tala mai na Yalo Tabu me nodrau itokani.

Na veitokani duadua ga ni Yalo Tabu eda sa vakanuinui kina meda sa colata vakatautauvata na noda bula vakawati e sega kina na veicacati. Au sa raica na kena bibi sara na veitokani o ya me tikoga na bula marau ena dua na vakamau. Na cakamana ni kena yaco na duavata sa gadrevi kina na veivuke mai lomalagi, ka na taura toka na gauna. Sa noda inakinaki o ya meda bula tawamudu vata kei na Tamada Vakalomalagi kei na noda iVakabula.

O tamaqu vata kei tinaqu e rau duidui sara toka. A daulagasere o tinaqu ka dauliga maqosa. O tamaqu e dau taleitaka na kemisitiri. E dua na gauna ena soqo ni mataivakatagi, a kurabui o tinaqu ni sa tucake o tamaqu me sa lesu ni se bera mada ga ni caka na vakasausau. A tarogi koya o tinaqu se sa gole evei. A sauma mai ena yalo vinaka e taucoko: “Sa oti qori, se vavei?” A kauti koya ga e kea vata kei tinaqu na veivakauqeti vinaka ni Yalo Tabu ena imatai ni gauna ka kauti koya tale mai ena soqo o ya ena veigauna e tarava.

A vakaitikotiko o tinaqu mai New Jersey me 16 na yabaki ka me rawa ni qarava kina o tamaqu na matavuvale ena nona vakadidike kei na vakavulici ni kemisitiri. Vei tinaqu o ya e dua na solibula me tawasei tu mai vei tinana yada kei tacina sega tu ni vakawati, ka qaravi tinana voli ena vale makawa ni iteitei. Rau a mate ruarua ena gauna e tu vakayawa kina o Tinaqu mai New Jersey. Oqori na gauna au qai raici tinaqu kina vakadua me tagi.

Ni oti e vica na yabaki a soli vei tamaqu e dua na cakacaka mai Utah. A tarogi tinaqu tale ena yalo e vinaka taucoko, “Mildred, na cava o nanuma meu cakava?”

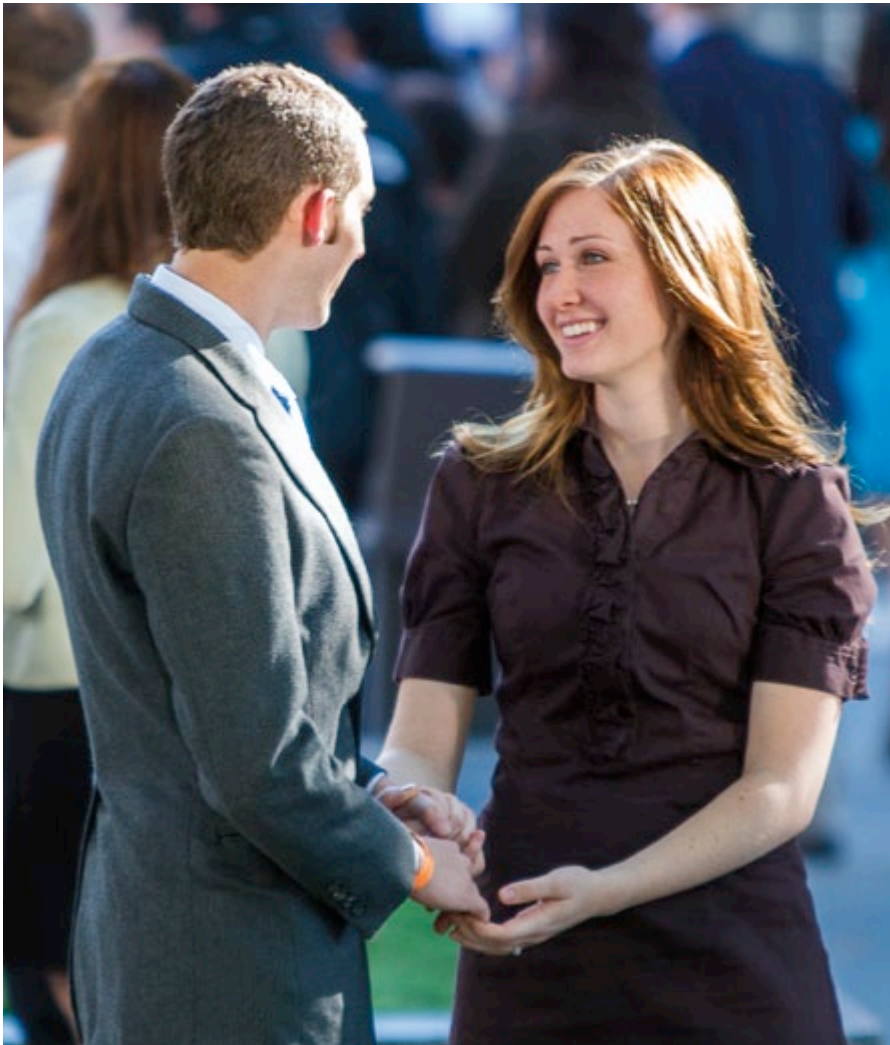
A kaya o tinaqu, “Henry, cakava ga na ka o kila ni vinaka duadua.”

A sega ni taura na cakacaka o ya o tamaqu. Ena mataka e tarava a vola o tinaqu e dua na ivola vei tamaqu kau diva me se tikoga vei au. Au nanuma sara ni a kaya o tinaqu vua, “Kakua ni dolava eke. Qai laki dolava ena nomu valenivolavola.” A tekivu ena vosa kaukauwa. Sa vakayabaki na nona yalataka makawa tu mai vei tinaqu ni kevaka ena rawa, me na kauti tinaqu vakavoleka yani ki na nona matavuvale. A kurabuitaka o tamaqu na nona vosa rarawa vaka o ya. Sa sega ni nanuma o tamaqu na gagadre nei tinaqu. Sa qai vakau itukutuku vakatotolo o tamaqu me sa na taura na cakacaka o ya.

A kaya o tamaqu, “Mildred, na cava o sega ni tukuna kina vei au?”

A kaya o tinaqu, “O iko ga mo nanuma tiko.”

Sa dau tukuna tikoga o tamaqu ni nona ga na digidigi me toki ki Utah,

sega ni solibula me baleta na nona cakacaka tudei. Rau a ciqoma kina na cakamana ni duabau. Ena rairai a vinaka cake kevaka me a vakavotui tamaqu na Yalo Tabu me baleta na yalayala a vakayacora ena vica na yabaki yani e liu. Ia a vakatara na Yalo Tabu me vakamalumulumutaka na yalona me yaco na digidigi nei tinaqu me nei tamaqu talega.

Sa ka uasivi sara na Nona rai na Tamada Vakalomalagi, e kilai keda yadua, ka kila na noda veisiga ni mataka. Sa kila tu o Koya na veika eda na bula curuma yani. A tala mai na Luvena me mai vakararawataki me kila kina o Koya na sala me vukei keda kina ena gauna ni noda vakatovolei.

Eda kila ni ra tiko na luvena vakayalo na Tamada Vakalomalagi ena vuravura oqo ka so na gauna era dau digitaka na ivalavala ca kei na bula rarawa levu. Oqo na vuna a tala mai o Koya na Luvena Ulumatua me mai noda Dauveivuetai, na itavi levu dua-dua vakacacacaka ni loloma mai na veika buli taucoko. Oqo na vuna eda na namaka tiko kina ni na vinakati ga na veivuke ni Kalou kei na gauna me vakasavasavataki keda kina ki na bula tawamudu, ka bula vata kei Tamada.

Eda na vakatovolei ena bula ni matavuvale. Oqo e dua vei ira na inaki ni Kalou ni kena soli vei keda na isolisoli ni bula vakayago—me vaqacacotaki keda ena noda bula curuma yani na veivakatovolei oqo. Ena yaco dina oqo ena bula ni matavuvale, na vanua eda na kunea kina na reki cecere kei na levu ni rarawa kei na bolebole ka so na gauna eda na sega ni vosota rawa ena noda kaukauwa ga.

E kaya vakaoqo o Peresitedi George Q. Cannon na sala sa vakarautaki iko kina kei au na Kalou kei na luveda me baleta na veivakatovolei eda na sotava: “E sega ni dua vei keda e vakuwai mai na loloma duadua ga ni Kalou. E sega ni dua vei keda a sega mada ni bau vukea se karona o Koya. E sega ni dua vei keda a sega ni gadreva o Koya me vakabula, ka sega ni tuvanaka na sala o Koya me veivakabulai kina. E sega ni dua vei keda a sega mada ni solia kina vei ira na Nona agilosi na ilesilesi me baleti

keda. Eda na rairai nanuma beka ni da tawa kilai ka tawayaga, ia na dina sa ikoya tikoga o ya ni da sa luve ni Kalou, ni sa solia dina o Koya vei ira na Nona agilosi—o ira na tamata sega ni laurai rawa era kaukauwa ka qaqa—na ilesilesi baleti keda, ka ra sa dau wanonovi keda ka da sa tiko ena nodra veimaroroi.”²

E ka dina sara na veika e vakavulica o Peresitedi Cannon. O na gadreva na veivakadeitaki o ya, me vaka au a gadreva ka vakararavi kina.

Au a masu ena vakabauta me dua au lomana me vakasaqara ka vakila na kaukauwa ni Veisorovaki. Au a masu ena vakabauta ni ra na lako yani na agilosi tamata mera vukei ira, ka ra sa tadu mai.

Sa vakarautaka na Kalou na sala me vakabulai ira kina na Luvena yadua. E vuqa vei ira oqo, era na laki bula vata kei na dua na tacina se ganena se dua na buna se tukana e lomani ira se cava ga era na cakava.

Ena vica na yabaki sa oti e dua na noqu itokani a talanoataki buna tiko. A bula vakataucoko sara o buna, ka yalodina sara vua na Turaga kei na Nona Lotu. Ia e dua vei iratou na makubuna tagane a digitaka me daubasu lawa. Sa qai mani bala ki

valeniveivesu. E nanuma lesu o noqu itokani oqo, na gauna sa draiva tiko kina o buna e gaunisala levu me laki sikova na makubuna tagane e valeniveivesu, ka tuturu na wai ni matana ni sa masu ena lomabibi, “Au dau saga meu bulataka na bula e dodonu. Na cava, na cava, meu vakaleqai kina vakaoqo mai na dua makubuqu sa vaka me vakarusa tiko na nona bula?”

A qai yaco mai na kena isau ki na nona vakasama ena vosa oqo: “Au a soli koya vei iko baleta niu kila ni ko na rawa ni na lomani koya se cava ga na ka ena cakava.”

E tiko e dua na lesoni totoka me baleti keda kece sara. Ena sega ni rawarawa na nodra sala na itubutubu kei na bubu kei na tutu dauloloma kei ira taucoko na italai ni Kalou ena loma ni vuravura butobuto oqo. Eda na sega ni rawa ni vakasaurarataki ira na luve ni Kalou mera digitaka na salatu ki na bula marau. E sega ni rawa me cakava oqo na Kalou ena vuku ni bula galala sa solia vei keda.

Na Tamada Vakalomalagi kei na Luvena Lomani rau lomani ira kece sara na Luve ni Kalou se cava ga na digidigi era cakava se kedra icavacava. Sa mai sauma na iVakabula na ivoli ni

ivalavala ca kecega, se cava sara na kena butobuto. E dina ga ni dodonu me tiko na lewa dodonu, sa soli kina na loloma veivuetai ia ena sega ni katu laivi na lewa dodonu.

A vakamacalataka o Alama na inuini oqori vei luvena o Korianitoni ena vosa oqo: “Raica e na qai yaga walega na sala ni veivakabulai sa navuci tu, kevaka sa veivutuni na tamata e na bula vakatovolei oqo, ia kevaka era sa sega ni veivutuni, era na sega ni lomani ka sega ni yaga vei ira na sala ni veivakabulai sa navuci tu. Raica ena vakayacori ga na lewa dodonu; kevaka e sega, sa sega ni Kalou ko koya na Kalou.”³

Sa noqu itukutuku oqo vei ira na makubuqu, vakakina vei keda kece eda sa saga tiko meda bulataka na matavuvale tawamudu, ni sa vakadeitaki tu na bula reki vei ira na yalodina. Ni se bera ko vuravura, a dau cakacaka na Tamada mai Lomalagi dauloloma kei na Luvena Lomani vata kei ira Rau sa kila vinaka tu ni ra na laki lako vakatani. Ena lomani ira tikoga na Kalou me tawamudu.

Sa tiko kina vei kemuni na isoli soli mo kila ni ra sa vulica taumada mai na yavu ni veivakabulai mai na veivakavulici era a ciqoma mai na vuravura ni yalo. O ira kei kemuni o ni a yalodina kina mo ni gole rawa mai ki na vuravura oqo ka vuqa tale a sega ni rawa vei ira.

Ena veivuke ni Yalo Tabu, eda na nanuma kece sara na dina taucoko. Eda na sega ni rawa ni vakasaurarataka oqo vei ira na tamata, ia sa rawa meda vakatara mera raica ena noda bula. Sa rawa meda qai vakayaloqataki mai na veivakadeitaki ni da a vakila oi keda kece na reki ni duavata vaka-lewe ni matavuvale nei Tamada Vakalomalagi. Ena veivuke ni Kalou eda sa rawa ni vakila taucoko tale na inuini kei na reki o ya. Sa noqu masu ni sa na vakakina vei keda kece sara ena yaca ni Turaga o Jisu Karisito, emeni. ■

IDUSIDUSI

1. Maciu 22:35–40.

2. George Q. Cannon, “Our Pre-existence and Present Probation,” *Contributor*, Oct. 1890, 476.

3. Alama 42:13.

Mai vei Elder Dallin H. Oaks

Ena Kuoramu ni iApositolo Le Tinikarua

Me Kakua Vei Iko na Kalou Tani

Eda sa vakaliuca tiko beka na veikalou tale eso mai vua na Kalou eda tukuna tiko ni da na qarava?

Era sa ka bibi sara ena vakabauta Vakarisito kei na vakabauta Vakajiu na iVakaro e Tini. A solia na Kalou vei ira na luvei Isireli mai vua na parofita o Mosese, na imatai ni rua vei ira na ivakaro oqo e dusimaka na noda sokalou kei na veika me vakabibitaki. Ena kena imatai, sa vakarota kina na Turaga, “Me kakua vei iko na kalou tani” (Lako Yani 20:3). Ena vica na senijiuri i muri, ni tarogi ko Jisu, “A cava na ivakaro levu ena ivunau?” a sauma o Koya, “Mo lomani Jiova na nomu Kalou ena lomamu taucoko, kei na yalomu taucoko, kei na nomu nanuma kecega” (Maciu 22:36–37).

Na ikarua ena iVakaro e Tini e vakamacalataka na idusidusi me kua tale ni dua na kalou ka dusia na veika e dodonu me liu duadua ena noda bula vaka luve ni Kalou. “Mo kakua ni cakava vei iko e dua na matakau ceuceu, se dua na ivakatakarakara ni ka” mai lomalagi se vuravura (Lako Yani 20:4). Qai vakuria na ivakaro, “Mo kakua ni cuva vei ira, se qaravi ira” (Lako Yani 20:5). E sega walega ni vakatabuya na matakau, e tukuni eke na veika me vakabibitaki ena veigauna kece. E vakamacalataka o Jiova, “Niu sa Kalou vuvu, koi au ko Jiova na nomu Kalou,

... kau sa vakatakila na loloma ... vei ira era sa lomani au, ka muria na noqu ivunau” (Lako Yani 20:5–6). E veivakatakilai na ibalebale ni vuvu. Na kena ibalebale na vunivosa vaka-Iperiu “e koto kina na yalobibi ka titobu” (Lako Yani 20:5, ivakamacala e ra b). Eda vakacudruya na Kalou ni da “cuva vei ira” se “qarava” eso tale na kalou—ni da vakaliuca eso tale na ka.¹

I.

Na cava “eso tale na ka vakaliuci” se ka eda “cuva [tiko] vei ira” se dau “qaravi” tiko me liu vua na Kalou na tamata—o ira sara mada ga na tamata lotu—ena noda veisiga oqo? Vakasamataka na veika eso oqo, sa takalevu tu ena noda vuravura:

- iValavala vakavanua kei na matavuvale
- Dodonu vakapolitiki
- Torocake vakacacacaka
- iYau
- Sasaga ni tiko bulabula
- Kaukauwa, irogorogo, kei na qoroi

Kevaka e sega ni dua na ivakaraitaki oqo e tu vei keda, e rawa ni da vakatura eso ka tu vei keda. E bibi

cake na ivakavuvuli mai na ivakaitaki ena tamata yadua. E sega ni ivakavuvuli eke se dua tale beka na ka eda vakaliuca tiko. Na taro e tarogi ena kena ikarua sai koya “Na cava na ka *bibi duadua* eda vakaliuca?” Eda sa vakaliuca tiko beka na veikalou tale eso mai vua na Kalou eda tukuna tiko ni da na qarava? Eda sa guilecava beka na iVakabula ka vakavulica ni kevaka eda lomani Koya, eda na talairawarawa ki na Nona ivakaro? (raica na Joni 14:15). Ke vakakina, sa vakato-boicutaki na veika eda vakaliuca mai na wele vakayalo kei na lomada sega ni vakaivakarautaki sa takalevu tu ena noda gauna oqo.

II.

Veiki keda na Yalododonu Edaidai, na ivakaro ni Kalou era yavutaki ka sega ni tawasei tani rawa mai na ituvatuva ni Kalou me baleti ira na Luvena—na ituvatuva cecere ni veivakabulai. Na ituvatuva oqo, ka dau vakatokai ena so na gauna me “ituvatuva cecere ni marau” (Alama 42:8), e vakamacalataka na vanua eda vu mai kina kei na noda icavacava ni da luvena na Kalou—eda lako mai vei, na cava eda mai cakava eke, kei na vanua eda lako tiko kina. Na ituvatuva ni veivakabulai e vakamacalataka na inaki ni veibuli kei na ivakarau ni bula oqo, oka kina na ivakaro ni Kalou, na kena gadrevi e dua na iVakabula, kei na itavi bibi ni matavuvale eke kei na matavuvale tawamudu. Kevaka, o keda na Yalododonu Edaidai, sa soli vei keda na kila oqo, ka qai sega ni tuva na veika eda vakaliuca me vaka na ituvatuva oqo, eda sa rawa ni qarava tiko eso na kalou tani.

Na kena kilai na ituvatuva ni Kalou me baleti ira na Luvena sa soli kina vei ira na Yalododonu Edaidai e dua na ivakarau ni rai duatani ni vakamau kei na matavuvale. Sa donu vinaka ni kilai tu ni noda lotu e kena itakele na matavuvale. Na noda vakabauta vakalotu e tekivu mai na itubutubu vakalomalagi, ka noda sasaga cecere duadua me da rawata na vakalagilagi tawamudu, ka da kila ni na rawa duadua ena isema vakamatavuvale. Eda kila ni gadrevi me rawati kina na ituvatuva ni Kalou

na nodrau vakamau e dua na tagane kei na dua na yalewa. Na vakamau duadua ga oqo ena vakarautaka na vanua me cadra kina na tamata ka vakarautaka na lewe ni matavuvale ki na bula tawamudu. Eda raica na vakamau kei na nodra sucu mai ka susugi cake na gone me tiki ni nona ituvatuva na Kalou ka dua na itavi tabu vei ira e soli vei ira na madigi me ra vakaitavi kina me ra vakayacora vakakina. Eda vakabauta ni ulumatua ni noda iyau e vuravura ka vakakina mai lomalagi o ira na luveda kei na noda kawa.

III.

Ena vuku ni veika eda kila me baleta na itavi tawamudu ni matavuvale, eda lolositaka kina na kena sa lutu sobu sara vakatotolo na iwiliwili ni sucu kei na vakamau ena vuqa na veivanua ena Ra ni vuravura ka ra vakabauta Vakarisito kei na Jiu. Era tukuna na veika oqo na ivurevure nuitaki eso:

- O Amerika ena gauna oqo e tu duadua e ra ena kena itukutuku ni iwiliwili ni sucu,² kei na vuqa na veimatanitu Cokovata vaka-Iurope kei na veimatanitu lelevu tale eso, sa tu na iwiliwili ni sucu ena ruku ni ivakatagedegede e gadrevi me taqomaki toka kina na iwiliwili ni nodra lewenivanua.³ Oqo e rawa ni vakaleqa na bula ni itovo vakavanua kei na matanitu.
- Mai Amerika, na pasede ni cauravou kei na goneyalewa ena maliwa ni yabaki 18 ki na 29 era vakamau e lutu mai na 59 na pasede ena 1960 ki na 20 na pasede ena 2010.⁴ Na yabaki e levu duadua era qai vakamau kina ena imatai ni gauna e tu duadua e cake ena kena itukutuku: 26 vei ira na yalewa ka voleka ni 29 vei ira na tagane.⁵
- Ena vuqa na veimatanitu kei na itovo (1) na ivakarau tudei ni matavuvale ni dua na veiwatini o tina kei tama kei ira na gone sa yaco tiko me digidigi ka sega ni kena lawa, (2) na kena sagai na cakacaka ka sega na vakamau kei na vakaluvani sa nodra digidigi e levu sara na goneyalewa, kei na

(3) nodra itavi bibi na tama sa seyavu tiko yani.

Ena loma ni ivalavala ka da loma-leqataka tiko oqo, eda sa kila tiko ni nona ituvatuva na Kalou e baleti keda kece na Luvena ka ni lomani ira kece na Luvena ena veivanua kecega na Kalou.⁶ Na imatai ni iwase ena iVola i Momani e tukuna na “nomuni kaukauwa kei na nomuni loloma kei na nomuni yalovinaka, sa yacovi ira na lewe i vuravura kecega” (1 Nifai 1:14). E dua na iwase e muri e tukuni kina “sa solia wale vei ira na tamata kecega [na nona veivakabulai]” ka sa “solia vei ira na tamata kecega, ka sega e dua sa vakatabui vua” (2 Nifai 26:27–28). O koya sa vakavulica keda kina na ivolanikalou me da dau yalololoma ka dau veilomani (vinaka) vei ira na tamata kecega (raica na 1 Cesalonaika 3:12; 1 Joni 3:17; V&V 121:45).

IV.

Eda rokova talega na nodra vakabauta vakalotu na tamata kecega, vei ira sara tale mada ga sa tubu cake tikoga na kedra iwiliwili ka ra sega ni vakabauta na Kalou. Eda kila mai na kaukauwa ni digidigi e solia na Kalou, e vuqa ena veisaqasaqa kei

na noda vakabauta ena nodra, ia eda nuitaka tiko ni na tautauvata kei keda na nodra rokova na noda vakabauta vakalotu o ira na tani ka ra ciqoma ni noda vakabauta ena vakavuna me duatani na noda digidigi kei na itovo mai vei ira. Me kena ivakaraitaki, eda vakabauta, ni dua na tiki yaga ni Nona ituvatuva ni veivakabulai, sa tauyavutaka kina na Kalou e dua na ivakatagedegede tawamudu, ni veiyacovi e dodonu duadua ga vei rau na tagane kei na yalewa erau sa vakamau.

Na kaukauwa me vakavuna na bula vakayago oqo sai koya na kaukauwa vakacerecerei duadua sa solia na Kalou vei ira na Luvena. Na kena vakayagataki a tukuni ena imatai ni ivakaro ni Kalou vei Atama kei Ivi (raica na iVakatekivu 1:28), ia a soli eso tale na ivakaro bibi me vakatabui kina na kena vakayagataki vakailowa (raica na Lako Yani 20:14; 1 Cesalonaika 4:3). Na noda vakabibitaka na lawa ni bula savasava e vakamacalataka na noda kila na inaki ni noda kaukauwa ni vakatubu kawa ena kena rawati na ituvatuva ni Kalou. Ena taudaku ni ivau ni vakamau vei rau e dua na tagane kei na dua na yalewa, na ivakavakayagataki kece tale ni kaukauwa ni vakatubu kawa era sa ivavalava ca ka veisaqasaqa ki na ituvatuva ni Kalou me baleta nodra bula vakacerecerei na Luvena.

Na noda vakabibitaka na lawa ni bula savasava e vakamacalataka na noda yalataki keda ki na ivakarau ni vakamau ka a tekivu mai vei rau o Atama kei Ivi ka sa tomani tiko mai ena veitabagauna me ivakarau ni Kalou me baleta na kedra isema ni vakatubu kawa na Luvena tagane kei na yalewa kei na nodra susugi na Luvena. E kalougata, ni vuqa na tamata era lewena na vakabauta tale eso se isoqosoqo era duavata kei keda ena ivakarau kei na bibi ni vakamau, eso ena yavu vakaivunau ni lotu kei na so tale ena veika era nanuma ni vinaka ki na noda bula.

Na noda kila na ituvatuva ni Kalou me baleti ira na Luvena⁷ e vakamacalataka na noda rarawataka na kena sa levu cake tikoga na gone era sucu ena taudaku ni vakamau—ena gauna oqo e 41 na pasede ni gone kece era sucu mai Amerika⁸—kei na kedra iwiliwili na veiwatini era sa tiko vata ka se bera tu ni vakamau sa tubu vakalevu sara ena veimama ni senijuri sa oti. Ena limasagavulu na yabaki sa oti, e dua na pasede lailai sara ni imatai ni vakawati a tekivu ena tiko vakatevoro. Ena gauna oqo, na tiko vakatevoro sa sivia e 60 na pasede ni vakawati.⁹ Sa ciqomi sara tiko vakalevu oqo, vakauasivi vei ira na yabaki ni tinivakacaca. Na itukutuku ni vakadidike

ena dua na gauna walega oqo e kunei kina ni 50 na pasede vei ira na yabaki tinivakacaca era kaya ni vakaluveni ena taudaku ni vakamau e “ivakarau ni bula kilikili.”¹⁰

V.

Sa levu cake tiko ga na ile vakapolitiki kei na tamata era vinakata me vakalawataki ka veisau na lawatu ni itovo tudei ka veisaqasaqa kei na lawa va-Kalou me baleta na bula savasava ni veiyacovi kei na ivakarau tawamudu kei na inaki ni vakamau kei na vakaluveni. Na ile oqori sa vakatarai rawa kina na vakawati vakamataqali vata ena veiyasana kei na veimatanitu. Eso tale na ile sa veisautaka na tikinyago ka dau vakaduiduitaka na tagane kei na yalewa ka yaga vakalevu ena kena rawati na nona ituvatuva cecere ni marau na Kalou.

Na noda kila na ituvatuva ni Kalou kei na Nona ivunau sa solia vei keda e dua na rai tawamudu ka sega ni vakatara vei keda me da vakalasa na mataqali itovo vakaoqori se me da vakadonuya na lawa e vakatarai kina. Ia, eda sega ni vakataki ira na veisoqosoqo ka rawa ni ra veisautaka na nodra lawatu kei na nodra ivunau sara mada ga, na noda lawatu era yavutaki mai na dina sa vakarota oti na Kalou ni na sega ni veisautaki rawa.

Na ikatinikarua ni noda yavu ni vakabauta e tukuna na noda vakabauta ni da na vakarorogo vei ira na iliuli vakamatanitu ka “rokova ka muria na lawa.” Ia na lawa ni tamata ena sega ni rawa ni vakasavasavataka na veika sa tukuna na Kalou ni tawasavasava. Noda yalodina ki na veika e bibi duadua vei keda—me da lomana ka qarava na Kalou—e gadrevi kina vei keda me da raica mai na Nona lawa na ivakatagedegede ni noda itovo. Me kena ivakaraitaki, eda sa vauci ena ivakaro vakalou me da kakua ni ia na veibutakoci se veidauci kevaka sara mada ga e sega ni cala vakalawa na ivalavala oqori ena matanitu se vanua eda tiko kina. Sa vakakina, na lawa e vakadonuya na ka e vakatokai me “vakawati vakamataqali vata” e sega ni veisautaka na lawa ni Kalou ni vakawati se na Nona ivakaro kei na noda ivakatagedegede. Eda sa vauci kina ena dua na veiyalayalati, me da lomana na Kalou ka muria na Nona ivakaro ka kakua ni cuva se qarava e dua na kalou tani se vakaliuca e dua tale na ka—na kena sara mada ga era sa matau tu ena noda gauna kei na vanua.

Ena gagadre vaqo, eda na sega beka ni ciqomi kina vei ira eso, ka da na beitaki beka ena dau vakaduiduile, ka da vakacacani, se eda na vakasosataki beka mai na noda galala ni sokalou. Ke vakakina, au vakabauta ni dodonu me da nanuma na ka e bibi duadua vei keda—me da qarava na Kalou—ka, me vakataki ira na ivuvu era liu vei keda, me da drete ga na noda dui qiqidreti ki liu ena kena yalo vata era a vakayacora.

E dua na ivakavuvuli nei Peresitedi Thomas S. Monson, ena yaga ki na ituvaki oqo. Ena koniferedi vata oqo ena 27 na yabaki sa oti, a tukuna kina ena yaloqaqa: “Me da qaqa ka vorata na veivakasaurarataki, na yaloqaqa ni tutaka na dina. Yaloqaqa ga ka sega ni caka cala, ena kauta mai na marau ni veivakadonui ni Kalou. Na yaloqaqa sa yaco me ka bula ka dodonu me taleitaki ni vakatokai me sa solibula, ia sa okati talega me ivakarau ni bula savasava. Na tamata rerere sai koya e rerevaka me vakayacora na veika e nanuma ni dodonu baleta era na sega

ni tokoni koya se era na dredrevaki koya na tamata. Mo nanuma tiko ni tamata yadua era daurere, ia vei ira na bolea yani na nodra rere ena dodonu era sa na yaco me ra qaqa.”¹¹

Sa noqu masu ni da na sega ni laiva na veika dredre ni bula oqo me vakavuna noda guilecava na ivakaro kei na veika sa solia mai vei keda na noda Dauveibuli ka noda iVakabula. Me da kakua ni domona na veika ni vuravura oqo me ra dokai keda kina na tamata (raica na V&V 121:35) ka da guilecava kina na noda icavacava tawamudu. O keda eda kila na ituvatuva ni Kalou me baleti ira na Luvena—o keda eda sa veiyalayalati me da vakaitavi kina—e matata vinaka na noda itavi. Me da kakua ni guilecava na noda gagadre bibi duadua, me da rawata na bula tawamudu.¹² Me da kakua sara ni vakatanitaka na ka bibi duadua vei keda—me kakua tale ni dua na kalou tani ka kakua ni vakaliuca e dua tale na ka, na Kalou ga na Tamada kei na Luvena, na noda iVakabula, o Jisu Karisito.

Me vukei keda na Kalou me da kila na ka bibi duadua oqo ka ciqomi mai vei ira na tani ena noda segata me da vakasaqara ena sala ni yalomatua kei na loloma, sa noqu masu ena yacai Jisu Karisito, emeni. ■

IDUSIDUSI

1. Raica, me ivakaraitaki, Vunau kei na Veiyalayalati 124:84.
2. Raica na Joyce A. Martin and others, “Births: Final Data for 2011,” *National Vital Statistics Reports*, vol. 62, no. 1 (June 28, 2013), 4; Gloria Goodale, “Behind a Looming Baby Bust,” *Christian Science Monitor Weekly*, Feb. 4, 2013, 21, 23.
3. Raica na Population Reference Bureau, “2012 World Population Data Sheet” www.prb.org/Publications/Datasheets/2012/world-population-data-sheet/data-sheet.aspx.
4. Raica na D’Vera Cohn and others, “Barely Half of U.S. Adults Are Married—a Record Low,” Pew Research Center, Social and Demographic Trends, Dec. 14, 2011, available at www.pewsocialtrends.org/2011/12/14/barely-half-of-u-s-adults-are-married-a-record-low; “Rash Retreat from Marriage,” *Christian Science Monitor*, Janu. 2 kei na 9, 2012, 34.
5. U.S. Census Bureau, “Estimated Median Age at First Marriage, by Sex: 1890 to Present,” tu ena www.census.gov/population/socdemo/hh-fam/ms2.xls.
6. Raica na Dallin H. Oaks, “Na Tamata Taucoko ena Veivanua Kecega,” *Liaona*, Me 2006, 77–80.
7. Raica na Dallin H. Oaks, “The Great Plan of Happiness,” *Ensign*, Nove. 1993, 72–75.
8. Raica na Martin, “Births: Final Data for 2011,” 4.
9. Raica na *State of Our Unions: Marriage in America*, 2012 (2012), 76.
10. Raica na *The State of Our Unions*, 101, 102.
11. Thomas S. Monson, “Courage Counts,” *Ensign*, Nove. 1986, 41.
12. Raica Dallin H. Oaks, “Gagadre,” *Liaona*, Me 2011, 42–45.

Mai vei Bonnie L. Oscarson
Peresitidi Raraba ni Goneyalewa

Mo Dou Saumaki Mai

Na saumaki dina ena yaco ni o cakacakataka na ivunau o kila ni dina ka rokova na ivakaro, ena veisiga, ena veivula.

Kemuni na taciqū kei na ganequ, sa dua na ka dokai me da mai tu yani ena itutunivunau oqo ka ra sa mai tucake oti kina e vuqa na tamata qaqa ni noqu bula. Au vina-kata meu wasea vei kemuni eso na nanuma ni yaloqu ka vagolea vakadodonu vei ira na itabagone.

E dua na tamata qaqa cecere mai na Veiyalayalati Makawa na parofita-sotia ko Josua. A vagoleya o koya na veisureti oqo vei ira na Isireli, ka liutaki ira tiko: “Mo ni digitaki koya edaidai kemuni na qarava; . . . ia koi au kei ira na noqu lewe ni vale, keitou na qaravi Jiova.”¹ Na nona itukutuku o Josua e vakaraitaka na saumaki dina ki na kosipeli. Me baleti Josua kei keda kece sara, na saumaki ki na ivakavuvuli ni kosipeli e yaco mai ena kena bulataki ena dodonu na ivakavuvuli ni kosipeli kei na dinata na noda veiyalayalati kei na Turaga.

Au vinakata meu wasea e dua na italanoa ni saumaki mai ena itukutuku ni noqu matavuvale me baleta e dua tale na noqu tamata qaqa. Na yacana o Agnes Hoggan, ka rau a curu ki na Lotu kei na watina mai Sikoteladi ena 1861. Ni ratou sotava na veivakacacani mai nodratou vanua, eratou a biuvanua ki Amerika kei ira na luvedrau. Ena vica vata na yabaki i muri, a yaco me yada o Agnes ka walu na gone me

susuga ka a cakacaka vakaukauwa me vakani ira ka vakasulumi ira. A kalougata na luvena goneyalewa yabaki 12, o Isabelle, ni a kunea rawa e dua na cakacaka vakadauveiqaravi ena dua na matavuvale sega ni YDE.

A laki vakaitikotiko o Isabelle ena nodratou vale vakaitamera ka dau veivuke ena veimei vei ira na luvedratou lalai. Me isau ni nona veiqaravi, e dau soli tiko e dua na ilavo lailai vei tinana e veimacawa. Segā ni dede sa ciqomi o Isabelle me dua na lewe ni matavuvale ka tekivu me vakaiivotavota talega ena galala eso, me vaka na vuli danisi, vakaisulu totoka, ka dau lako ki na vanua ni vakatasuasua. A yaco tiko na ituvatuva oqori me va na yabaki, me yacova ni ratou sa lesi na matavuvale e cakacaka tiko kina o Isabelle ki na dua tale na yasana. Eratou sa taleitaki Isabelle sara vakalevu ka ratou mani lako vei tinana, o Agnes, ka kerea na nona veivakadonui me ratou sa vakubeci koya vakalawa. Eratou yalataka ni ratou na vakarautaka vua na vuli vinaka, raica me vakawati vakavinaka, ka vakaiivotavota talega vata kei iratou na luvedrau dina ena nodratou iyau. Ena tomani tikoga na isau kei Agnes.

A dredre sara na nona vakatulewa na yada ka tina buladredre oqo, ia a sega ni wawa tale. Rogoca na veika a tukuna na makubuna, a qai volai

ena vuqa na yabaki e muri: “Kevaka a sega ni vakavuna na [nona] vakasega na nona loloma, a tiko e dua na nona iulubale vinaka cake—ni a lako sara mai Sikoteladi ka lako curuma na veika dredre kei na veivakatovolei ena vuku ni Kosipeli, ka sega ni nona inaki, kevaka mada ga e rawa ena rai vakatamata, me laiva me vakayalia e dua na luvena na veika e lakova sara mai vakayawa me mai rawata.”² Eratou vakayagataka na matavuvale na ile kece sara eratou rawata, o Isabelle sara mada ga vakataki koya e tagica me vakadonui me lako, ia e dei toka ga o Agnes. E rawa beka ni da raitayaloyalotaka, ni sa nanuma o Isabelle yabaki 16 ni sa vakaleqai vakadua nona bula.

O Isabelle Hoggan e buqu vakarua, kau sa vakavinavinaka vakalevu sara ena vuku ni ivakadinadina kei na yalodina ka caudre vinaka tu e yaloi tinana, ka sega kina ni vakatara vua me volitaka na nona lewe ni Lotu na luvena ena veika talei vakavuvurava. Nikua, e drau vakadrau na nona kawa era sa mai tauca na vua ni nona vakabauta titobu ka tudei kei na nona saumaki ki na kosipeli o Agnes ena nodra sa marautaka tu na nodra lewena na Lotu.

Kemuni na itokani gone, eda bula ena gauna dredre, na vakatulewa o ni dau cakava ena veisiga, se veiauwa sara mada ga, e tawamudu na vuana. Na vakatulewa o vakayacora ena nomu bula e veisiga ena macala kina na veika ena yacovi iko mai muri. Kevaka se bera ni tiko na nomu ivakadinadina tudei kei na veivakadeitaki ni Lotu i Jisu Karisito ni Yalododonu Edaidai sai koya na matanitu ni Kalou e vuravura, oqo na gauna me da cakava na veika e gadrevi me rawati na mataqali yalodina vakaoqori. Ni loku-yarataki na kena sasagataki me rawati na mataqali yalodina vaqori e rawa ni rerevaki sara ki yaloda.

Na saumaki dina e levu cake sara mai na kena kilai walega na ivakavuvuli ni kosipeli ka levu cake na kena ibalebale mai na dua ga ni noda ivakadinadina ni veivakavuvuli oqori. E rawa ni tiko e dua na noda ivakadinadina ni kosipeli ka sega ni da bulataka

tiko. Na saumaki dina e kena ibalebale ni da cakacakataka tiko na veika eda vakabauta ka vakatara me vakavuna “na cakacaka yaco. . . ki na yaloi ke-imami.”³ Ena ivolalailai na *Tudei ena Vakabauta*, eda vulica ni “saumaki mai e dua na ivalavala, ka sega ni dua ga na ka e yaco tu. Ena yaco mo saumaki mai me vua ni . . . nomu sasaga dodonu mo muria na iVakabula.”⁴ E taura na gauna, sasaga kei na cakacaka. E kaukauwa na nona vakadinata na buqu vakatolu ni bibi cake na kosipeli vei ira na luvena mai na veika kecega e rawa ni solia ko vuravura ena iyau kei na tiko vinaka baleta ni a solibula, vosota, ka bulataka na kosipeli o koya. Na nona saumaki mai a yaco ena nona bulataka na ivakavuvuli ni kosipeli ka solibula kina.

Sa yaga me da curuma na iwalewale vata oqo ke da vinakata me da rawata na mataqali yalodina vaqori. E vakavuvulitaka na iVakabula, “Kevaka e dua na tamata sa via cakava na lomai koya, ena kila se sa ka mai vua na Kalou na ivakavuvuli seu vosa vakaiuga.”⁵ Ena so na gauna eda dau tovolea me da cakava vakasukasuka. Me kena ivakaraitaki, eda na cakava beka vaqo: Au na marautaka meu bulataka na lawa ni ikatini, ia meu kila rawa mada ni dina. Eda dau masulaka beka me da rawata e dua na ivakadinadina ni lawa ni ikatini ka nuitaka me vakalougata-taki keda na Turaga ena ivakadinadina oya ni se bera ni da vakalewena e dua na tikidua ni soli ikatini. E sega ni dau vaqori. Na Turaga e namaka me da cakacakataka noda vakabauta. Me da sauma tiko vakadodonu e veigauna na noda ikatini me da qai rawata e dua na ivakadinadina ni ikatini. Na ivakarau vata oqo ena yaco ena ivakavuvuli kece sara ni kosipeli, se lawa ni bula savasava, na ivakavuvuli ni bula rakorako, na Vosa ni Vuku, se na lawa ni lolo.

Au vinakata meu wasea e dua na ivakaraitaki ni ivakarau ena vukei keda kina noda bulataka e dua na ivakavuvuli me da saumaki ki na ivakavuvuli oya. Au se goneyalewa voli ena 1960 vakacaca kau goneyalewa YDE duadua ena neitou koronivuli torocake. Oqo e donumaka na gauna

ni vuaviri ka dau yaco vakalevu na vakuwai ni veivalavala savasava eso ni bula, na vakasama ni vakayagataki waigaga, kei na “cakava ga na ka o via cakava.” E levu vei ira na noqu ilawalawa era tamata vinaka ia e rawarawa sara na nodra coriti ena viko ni ivakarau vou ni bula oqo, oya na ivalavala ni bula dukadukali makawa ga. Era vakavulica vei au na noqu itubutubu kei na noqu qasenivuli ena lotu na kena bibi meu rokova na yagoqu, vakasavasavataka noqu vakasama, ka bibi duadua, vulica meu vakabauta na ivakaro ni Turaga. Au sa vakatulewa me na levei na veigauna au kila ni na yaco kina na gunu ka vagalalataki au mai na tavako kei na waigaga. Ena vuqa na gauna e kena ibalebale meu kakua ni wili ena veisoqo ni marau, dau tu yadua sara noqu veigadivi. Sa takalevu cake tikoga vei ira na itabagone na vakayagataki ni waigaga, ka sega soti ni se kilai levu ena gauna ko ya na kena rerevaki me vaka ena gauna oqo. E levu vei ira na noqu ilala era qai sotava na vakacaca tudei ena nodra bula mai na waigaga dau vukica na ivakarau ni vakasama ka ra vakabobulataki sara vakaca. Au

vakavinavinaka ni a vakavulici vei au meu bulataka na Vosa ni Vuku mai neitou vale, kau rawata e dua na ivakadinadina titobu ni ivakavuvuli oya ni kosipeli ena noqu cakacakataka na noqu vakabauta ka bulataka. Na lomavinaka a yaco mai vei au ena noqu bulataka e dua na ivakavuvuli dina ni kosipeli sai koya na Yalo ni Yalo Tabu ka vakadeitaka tiko ni dina na ivakavuvuli. Oqori na gauna sa tekivu me yaco kina na saumaki dina.

E vakavuvulitaka na parofita o Moronai, ena iVola i Momani, “Au na vakamacalataka mada na ibalebale ni vakabauta me kila ko vuravura: na vakabauta sai koya na vakanuinuitaki ni veika sa sega ni rairai; ia mo dou kakua ni vakatitiqataka ni dou sa sega ni raica, ka ni na vakatovolei taumada na nomudou vakabauta.”⁶ Ena noda vuravura ka namaki kina na veivakalomavinakataki ena gauna vata ga, eda dau koko wasoma ena noda namaka na kena isau ka sega mada ni cakacakataka. Au vakabauta ni tukuna tiko vei keda o Moronai meda na cakava mada i liu na cakacaka ka cakacakataka noda vakabauta ena noda bulataka na kosipeli,

eda na qai ciqoma na ivakadinadina ni dina. Na saumaki dina ena yaco ni o cakacakataka na ivunau o kila ni dina ka rokova na ivakaro, ena veisiga, ena veivula.

Oqo e dua na gauna lagilagi ni da itabagone ena Lotu. O kemuni na kena isevu mo ni vakaitavi ena lewenivuli ni itabagone *Ia Mo Lako Mai, Mo Muri Au*, ka dua na kena inaki bibi mo ni saumaki ki na kosipeli i Jisu Karisito. Ena vinaka kevaka eda nanuma tiko ni veitalia na levu ni nodra vakauqeti na nomuni itubutubu se iliuliu ni itabagone, “Sa nomu itavi na nomu saumaki mai o iko vakataki iko. Ena sega ni rawa ni saumaki mai ena vukumu e dua tale na tamata, ka na sega talega ni dua me vakasaurarataki me saumaki mai.”⁷ Na saumaki mai ena yaco ni da sa gumatuataka na masu, vulica noda ivolanikalou, lako i lotu, ka kilikili kaya na vakaitavi ena cakacaka vakalotu ni valetabu. Ena yaco na saumaki mai ni da cakacakataka na veivakavuvuli dodonu eda vulica mai vale kei na valenivuli. Ena

yaco mai na saumaki ni da bulataka na bula e savasava ka dodonu ka marautaka na veitokani ni Yalo Tabu. Ena yaco mai na saumaki ni da sa kila vakavinaka na Veisorovaki i Jisu Karisito, kila dina ni o Koya na noda iVakabula ka Dauveivueti, ka vakatarana Veisorovaki me vakayaco-ka ki na noda bula.

Na nomu saumaki mai o iko ena vukea na nomu vakarau mo cakava na veiyalayalati ni valetabu, kaulotu, ka tauyavutaka na nomu vuvale ni mataka. Ni o sa saumaki mai, o na gadreva mo wasea vei ira na tani na veika o sa vulica, ka na tubucake na nomu yalodei kei na nomu rawata mo vakadinadinataka vei ira na tani ena yalodina kei na qaqa. Na gagadre oqo mo wasea na kosipeli vei ira na tani kei na yalodina mo ivakadinadina ena yalodoudou era vua dina ni saumaki mai. E vakavulici Pita na iVakabula, “Ni ko sa saumaki tale, mo vakataudeitaki ira na wekamu.”⁸

Nanumi Josua, na parofita-sotia? A sega ni saumaki walega mai o koya,

ia a cakacaka tikoga ki na ivakataoti-oti ni nona bula me kauti ira mai na luvei Isireli vua na Kalou. Eda wilika ena Veiyalayalati Makawa, “A ra sa qaravi Jiova ko ira na Isireli ena gauna kecega i Josua.”⁹ Na tamata sa bula saumaki vakaidina sara ena rawata na kaukauwa ni Veisorovaki ka ciqoma na veivakabulai ki na yalona vakai koya, ka dodoliga yani me veivakauqeti vakaukauwa sara kivei ira taucoko sara era kilai koya.

Na bulataki ni kosipeli kei na tu ena veivanua tabu e sega soti ni dau rawarawa se logavinaka, ia au vakadinadinataka ni sa ka yaga sara! E vakasalataki Emma Smith na Turaga me “kakua ni domona na iyau vakavuravura, ia mo vakasaqara na iyau e uasivi sara.”¹⁰ Au kilakasamataka ni da se sega ni tekivu vakasamataka rawa se vakaevei beka na vakasakiti ni “iyau e uasivi sara!”

Au vakadinadinataka ni tiko e dua na Tamada Vakalomalagi dauloloma ka nona gagadre cecere duadua me vukei keda ka vakalougatataki keda ena noda sasaga me da bulataka na kosipeli ka saumaki mai. Sa tukuna tu vakamatata o Koya ni Nona vakanamata levu duadua kei na Nona cakacaka na noda “tucake tale mai na mate. . . [kei na] bula tawamudu.”¹¹ E gadreva me kauti keda yani ki vale kei na Nona iserau. Au vakadinadinataka ena noda cakacakataka na ivunau ni kosipeli ka bulataka e veisiga, ena yaco me da saumaki mai ka na yaco me da sala ni kena rawati e vuqa sara na veika vinaka ena noda matavuvale kei na vuravura. Me da vakalougatataki kece ena noda sasaga e veisiga me da yacova na takete oya sa noqu masu ena yaca i Jisu Karisito, emeni. ■

IDUSIDUSI

1. Josua 24:15.
2. Fuschia Stringham, “Sketch of the Life of Isabelle Hunter Hoggan Stringham” (itukutuku ni bula sega ni tabaki, 1934), 4.
3. Mosaia 5:2.
4. *Tudei ena Vakabauta: E Dua na iDusidusi Vakosipeli* (2004), 113.
5. Joni 7:17.
6. Ica 12:6.
7. *Tudei ena Vakabauta*, 115.
8. Luke 22:32.
9. Josua 24:31.
10. Vunau kei na Veiyalayalati 25:10.
11. Mosese 1:39.

Mai vei Elder Richard J. Maynes
Ena Mataveiliutaki ni Vitusagavulu

Na iGu ni Vosota

Na noda rawata me da vosota ki na ivakataotioti ena buladodonu ena veiganiti vinaka sara ga ki na qaqaco ni noda ivakadinadina kei na titobu ni noda saumaki mai.

Ni da yadra mai ena veimataka, sa tu tale e matada e dua na siga vou ka sinai ena veibolebole ni bula. Na veibolebole oqori e vuqa na kena veimataqali: na bolebole vakayago, na dredre vakailavo, na drakidrakita ni isema vakaveiwekani, na vakatovolei ni yaloda, kei na dredre eso ni nona vakabauta e dua.

E vuqa na bolebole eda dau sota kaya ena noda bula e rawa ni wali ka vakamalumalumutaki; ia, eso tale ena dredre me da ciqoma ka dredre me da lakosivita ka na tikoga me yacova ni da sa takali yani ki na bula ka tarava. Ni da vosota rawa tiko ena dua na gauna na bolebole eda rawa ni walia ka da vosota tikoga na bolebole eda sega ni rawa ni walia, sa ka bibi me da nanuma ni igu vakayalo eda sa tara cake tiko ena vukea me da vosota rawa ena qaqaco na bolebole kece eda sotava ena noda bula.

Kemuni na taciqo kei na ganequ, e tiko e dua na Tamada Vakalomalagi dau loloma, o koya a tuva na noda mai bula e vuravura me rawa kina vei keda yadua me da vulica na leseni eda gadreva me da rawata kina na bula tawamudu ena Nona iserau.

E dua na iwase ni nona bula na Parofita o Josefa Simici e vakaraitaka na ivakavuvuli oqo. Eratou a kaivesu

tiko ena valeniveivesu mai Liberty e Missouri, me vica vata na vula na Parofita kei na vica tale na nona itokani. Ni ratou vakararawataki tiko ena valeniveivesu, a vakatakekere na parofita o Josefa vua na Turaga ena masu yalomalumalumu me ra sereki na Yalododonu mai na veika rarawa era sotava tiko ena gauna ko ya. A sauma na Turaga ena nona vakavulica na Parofita o Josefa, kei keda kece, ni bolebole eda sotava, kevaka eda vosota ena qaqaco, ena yaco me da vinaka kina mai muri. Oqo na Nona sauma na Turaga na kerekere nei Josefa:

“Ia na luvequ, me vakacegu na yalomu; raica sa lekaleka walega na gauna ni nomu rarawa kei na vutugu;

“Ia kevaka ko sa vosota, ena laveti iko cake na Kalou.”¹

Sa vakarautaka na Tamada Vakalomalagi na noda ilakolako ena bula oqo me vakatovolei kina na noda itovo ni bula. Eda tadolavi tu ki na veika vinaka vakakina na veika ca ka soli vei keda na galala me digitaka vakataki keda na sala cava me da lakova. Me vaka e vakavuvulitaka o Samuela na parofita makawa ni iVola i Momani, “Dou sa galala tu mo dou digia na ka mo dou kitaka; raica sa solia vei kemudou na vuku na Kalou ka sereki kemudou mo dou galala.”²

Sa kila tale tiko ga na Tamada Vakalomalagi ena vuku ni bula vakayago oqo ni da sega ni dau digidigi donu se caka dodonu ena veigauna. Baleta ni da sega ni vinaka sara ka baleta ni da dau cala, eda gadreva na veivuke me da lesu tale ki na Nona iserau. Sa vakarautaki na veivuke e ganita mai na ivakavuvuli, ivakaraitaki, kei na isoro ni veivakaduavatataki i Jisu Karisito. Na nona isoro ni veivakaduavatataki na iVakabula sa rawa kina na noda vakabulai ena siga ni mataka kei na vakacerecerei mai na ivakavuvuli ni veivutuni. Kevaka eda veivutuni vakaidina sara ena lomadina, e rawa ni vukea me da savasava, veisautaka na noda ivakarau, ka vosota ena qaqaco na noda bolebole.

Na vosota e dua na ivakavuvuli bibi e kunei ena ivunau i Jisu Karisito. E bibi baleta na vinaka ni noda veisiga ni mataka tawamudu ena veisotari ga kei na noda rawata me da vosota tiko ena buladodonu.

Ena 2 Nifai 31 e vakavulica kina vei keda na parofita o Nifai ni da sa ciqoma oti na veicakacaka vakalotu vata ga ni veivakabulai ni papitaiso a ciqoma o Jisu Karisito ka qai ciqoma na isolisoli ni Yalo Tabu, sa dodonu vei keda me da “toso ki liu ka tudei vei Karisito ena nomudou vakanui-nui taucoko sara, mo dou lomana na Kalou kei na tamata kecega. Ia kevaka dou sa toso ki liu ka tugana ki lomamudou na vosa i Karisito ka vosota me yacova na ivakataotioti, [ka] raica, sa kaya vakaoqo na Tamada: [Meda] na rawata na bula tawamudu.”³

O koya, me rawa ni da ciqoma na veivakalougatataki cecere duadua vei ira kecega na veivakalougatataki ni Tamada Vakalomalagi, sai koya na bula tawamudu, sa dodonu me da vakacavara taucoko na kena cakacaka vakalotu e ganita ka qai tomama nomu rokova tiko na kena veiyalayalati. Ena dua tale ne kena itukutukuni me da vosota ena qaqaco.

Na noda rawata me da vosota ki na ivakataotioti ena buladodonu ena veiganiti vinaka sara ga ki na qaqaco ni noda ivakadinadina kei na titobu ni noda saumaki mai. Ni sa kaukauwa na noda ivakadinadina ka da sa saumaki

yaco kina me da tisaipeli i Jisu Karisito, sai koya talega oqori na ivakarau eda na tara kina e dua na ivakadinadina tudei.

Ni da sotava na veika dredre ena bula ka noda gagadre me da vakatomuria na ivalavala nei Jisu Karisito, ena yaga me da vakarau tu vakayalo. Na vakarau tu vakayalo e kena ibalebale ni da sa tubu ena kaukauwa se na igu vakayalo—eda na tu vinaka tu vakayalo. Eda na tu vinaka tu vakayalo ka ni da na dau digitaka tikoga na dodonu. Eda na sega ni yavalati rawa ena noda gagadre kei na noda rawata me da bulataka na kosipeli. Me vaka a tukuna e dua na dauserekali tawakilai, “Sa dodonu mo yaco mo vatu ka sega ni kauta tani rawa na uciwai.”

Baleta ni da sotava na bolebole e veisiga yadua, sa bibi kina me da cakacakataka na noda igu vakayalo e veisiga. Ena gauna eda tara cake kina na igu vakayalo, na ivalavala lasu ni vuravura, ka vakakina na noda bolebole ni veisiga yadua, ena lailai sara na kena revurevu ca ena noda igu ni vosota ena buladodonu.

Na ivakaraitaki cecere eso ni igu vakayalo e basika mai na noda ivolanikawa. Ena maliwa ni italanoa e vuqa mai vei ira na tubuda, eda na rawa ni kunea kina na ivakaraitaki ka dusia na ivakarau vinaka ni vosota.

E dua na italanoa mai na noqu ivolanikawa e vakaraitaka na ivakavuvuli oqo. Na tukaqu vakarua o Joseph Watson Maynes a sucu ena 1856 mai Hull, Yorkshire e Igiladi. Eratou a curu ki na Lotu mai Igiladi

dina mai ki na kosipeli i Jisu Karisito, ena vakauqeti na noda digidigi mai na Yalo Tabu, era na vakaiyaqa vei Karisito, ka ra na tokona na noda gadreva me da vosota ena buladodonu. Kevaka e malumalumu na noda ivakadinadina ka sega ni taucoko na noda saumaki mai, ena rawarawa cake na noda rawai mai na ivalavala lasu ni vuravura ka digidigi cala kina.

Au vinakata meu wasea e dua na ka e vakaraitaka na sasaga e gadrevi me da vosota vakayago ka qai vakatauvatana kei na sasaga e gadrevi me da vosota vakayalo. Niu lesu mai ena noqu kaulotu, au donumaka na madigi meu qito basiketepolo vua e dua na dauveituberi ka dauvolavola kilai levu ka dokai mai California. Sa dau qaruna sara na dauveituberi oqo me tu vinaka na yagodra na dauqito ni bera ni tekivu na gauna ni qito basiketepolo. E dua na ka me dau caka taumada ni bera ni laki tara e dua na polo ena rara ni vakatovotovo me cicivi mada e dua na sala e veidelana ena yasa ni koronivuli ena loma ni dua na gauna vakarautaki ka dredre. Au nanuma na imatai ni noqu tovolea na cici oqo niu se qai lesu ga mai na buturara ni kaulotu: Au nanuma ga niu sa na mate.

E taura e vica vata na macawa ni tereni vakaukauwa me qai rawati na gauna sa virikotora toka na dauveituberi. Sa dua na ka talei sega walega na noda rawa ni ciciva na vanua oya ia noda rawa ni vakatotolo yani ena iotioti ni dodo ki na laini.

Me rawa na qito basiketepolo vakavinaka, ena gadrevi me tu vakavinaka na yagomu. Na tu vinaka ni yagoda e dua na kena isau, na kena isau na yalodina, na toso tikoga, kei na bula vakaiivakarau.

Na ivakadinadina, me vaka na yagomu, e gadreva me tu vakavinaka kevaka o vinakata me tudei. Me da vakavinakataka tu beka vakacava na ivakadinadina? Ena sega ni rawa ni vakavinakataka ki na basiketepolo na yagoda ena noda sara basiketepolo toka ga ena retioyaloyalo. Sa vakakina, ni da na sega ni vakavinakataka rawa na noda ivakadinadina ena noda sarava walega na koniferedi raraba ena retioyaloyalo. Eda na gadreva me da vulica ka kila na ivakavuvuli taumada ni kosipeli i Jisu Karisito, ka da qai cakava ena noda vinaka duadua me da bulataka. Oqori na sala eda na

Joseph Watson Maynes (imatau) kei na nona itokani, o Gilpin S. Woolley.

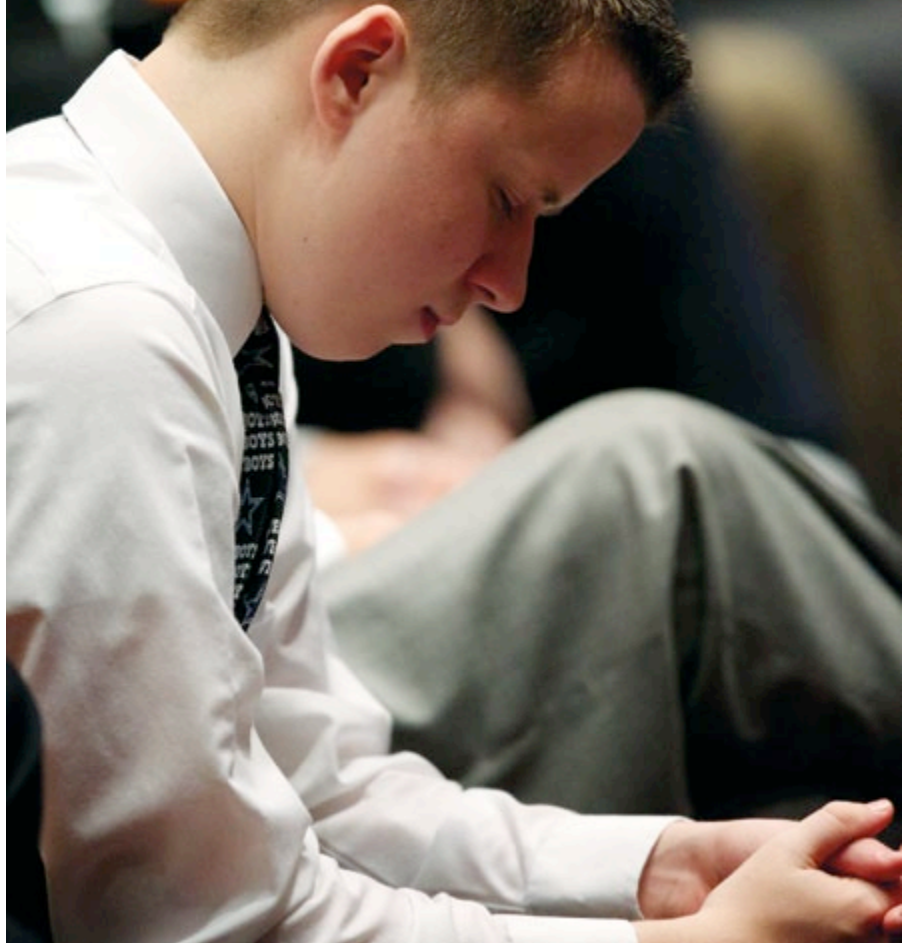

na nona matavuvale ka qai gole yani ki Salt Lake City. A vakamautaki Emily Keep ena 1883, ka rau yaco me nodra itubutubu e walu na gone. A kacivi o Joseph me kaulotu tudei ena June ni 1910, ni sa yabaki 53. Ena nodratou veitokoni na watina kei na walu na luvena, a lesu tale ki na nona vanua dina mai Igiladi me laki kaulotu kina.

Ni oti nona veiqaravi tiko ena yalodina me rauta e rua na yabaki, a vodo basikeli tiko vata kei nona itokani ki na Wilivola ni Sigatabu mai Gloucester e Igiladi, ena gauna a kacabote kina nona taya. A sobu me raica na vakacaca sa yaco. Ena gauna e raica kina ni levu toka na leqa ka na taura na gauna me vakavinakataki, a tukuna vua na nona itokani me liu yani ka tekivuna na wilivola ni Sigatabu ka na yaco yani ena dua na gauna totolo. Ni oti ga na nona tukuna oqori, a cibati koya e ra. A mate ena gauna vata ga ena mate ni uto.

A sega tale ni raici iratou na watina kei na walu na luvena o Joseph Watson Maynes ena bula oqo. A qai kau lesu na yagona ki Salt Lake City ka vakayacori na nona lotu ni veibulu ena Waterloo Assembly Hall makawa. E dua na malanivosa a cavuti ena lotu ni veibulu mai vei Elder Anthony W. Ivins ena Kuoramu ni iApositolo Le Tinikarua e vakavulica vei keda e dua na lesoni bibi me baleta na bula, mate kei na vosota: “Oqo na ka e solia vei keda na kosipeli—e sega ni veivagalalataki mai na mate, ia na qaqa mai kina ena noda nuitaka e dua na tucaketale lagilagi. . . . E vakakina vei [Joseph Maynes]. . . . Sa dua na ka taleitaki, ka kauta mai na vakacegu kei na reki me da kila ni ra a bula dodonu na tamata ena nodra bula, ena vakabauta, tudei ena vakabauta.”⁴

Na italanoa vakamatavuvale oqo e vakauqeti au meu tovolea ena noqu igu taucoko meu muria na nona ivakaraitaki ni vosota na tukaqu vakarua. Au vakauqeti talega vakakina ena nona vakabauta na watina, o Emily, ka a colata e dua na icolacola bibi ena nona bula ni sa mate o Joseph. E kaukauwa na nona ivakadinadina ka taucoko nona saumaki mai e tudei tiko ena dina ena nona vo ni bula ka qaravi iratou duadua na walu na luvena.

E kaya na iApositolo o Paula, “Me da biuta laivi tu na ka bibi kei na ivalavala ca eda sa tao rawarawa kina, ka me da ciciva tikoga na cere sa tu e matada.”⁵ Na cici sa tu e matada ena vuravura oqo e cici ni vosota, ka sinai ena itatao. Na itatao ena cici oqo sai koya na bolebole eda yadrava cake ena veimataka. Eda mai tu oqo e vuravura me da ciciva na cere, ka vakayacora noda galala ni digidigi, ka digidigi mai na vinaka kei na ca. Me rawa ni da vakacavara ena qaqa na cici ka lesu tale vei Tamada Vakalomalagi, eda na gadreva me da sauma na kena isau ena yalodina, toso tikoga, kei na bula vakaivakarau. Eda gadreva me da tu vinaka vakayalo. Eda gadreva me da tara cake na igu vakayalo. Eda gadreva na ivakadinadina kaukauwa ka na basika kina na saumaki dina, ka na kune kina e lomada na vakacegu kei na qaqaco e gadrevi me da vosota kina na bolebole cava ga eda sotava.

Se bolebole cava ga o yadrava cake ena veimataka, nanuma tiko—ena kaukauwa vakayalo o sa tara cake, salavata kei na veivuke ni Turaga, ena mua ni cici ena rawa mo marautaka

na yalodei a vakaraitaka na iApositolo o Paula ena nona kaya:

“Niu sa vakarau tu meu liviraki, ka sa voleka na siga ni noqu toki yani.

“Au sa vala oti ena ivalu vinaka, au sa ciciva oti na cere, au sa taura matua na vakabauta:

“E muri sa maroroi me noqu na isala vakaturaga ni ivalavala dodonu, o koya ena solia mai vei au na Turaga, o koya na turaganilewa dodonu ena siga ko ya.”⁶

Au wasea vei kemuni na noqu ivakadinadina kei na noqu vakadinata ni dua dina na Tamada Vakalomalagi dau loloma kei na Nona ituvatuvu cecere tawamudu ni marau, ka sa kauti keda mai ki vuravura ena gauna oqo. Me vakauqeti keda kece sara na Yalo ni Turaga ka me da tara cake e lomada na igu ni vosota. Ena yaca i Jisu Karisito, emeni. ■

IDUSIDUSI

1. Vunau kei na Veiyalayalati 121:7–8.
2. Ilamani 14:30.
3. 2 Nifai 31:20.
4. Anthony W. Ivins, vosa ena lotu ni veibulu vei Richard Watson Maynes (nodratou ivolatukutuku na matavuvale na Maynes).
5. Iperiu 12:1.
6. 2 Timoci 4:6–8.

Mai vei Elder Richard G. Scott
Ena Kuoramu ni iApositolo Le Tinikarua

Qaqaco Yadudua kei na Veisorovaki i Jisu Karisito

Ena Veisorovaki i Jisu Karisito, o keda kece eda na vakasavasavataki ka sa na kau laivi na icolacola ni talaidredre.

Wale tikoga oqo au a kalou-gata ni sotava e dua na ilawalawa itabagone mai na vanua o Idaho. Tarogi au kina e dua na goneyalewa matavinaka sara se cava na ka bibi duadua mera sa tekivu cakava sara tikoga ena gauna oqo. Au a vakatura vua mera tovolea mera raica na kaukauwa ni Veisorovaki i Jisu Karisito ena nodra bula. Nikua, au na via vosa ga ena dua vei ira na ivurevure ni kaukauwa ni Veisorovaki i Jisu Karisito.

Eda wilika na veika baleti Amoni kei iratou na tacina mai na iVola iMamani ena nodra laki vakavulica na kospeli vei ira e dua na mata tamata era sa “kila, yalokaukauwa, ka itovo vakarerevaki.”¹ E levu na tamata era qai veisau ka digitaka mera sa biuta na nodra itovo ca. Ena taucoko ni nodra sa veisau, era buluta sara ga na nodra iyaragi ka yalayala vua na Turaga ni ra na sega ni qai vakayagataka tale.²

E muri e so na tacidra ka ra a sega ni veisau era sa qai mai via vakamatei

ira tiko. O ira era sa veisau era sa nanuma mera sa na mate ga ka kakua ni taura cake tale na nodra iyaragi. Na nodra ivakaraitaki oqori sa vukei ira sara ga e levu tale mera saumaki ka biuta laivi na nodra iyaragi ni talaidredre.³

Ena veituberi nei Amoni e a maroroi ira vaka ise ni valu ena kedra maliwa na Nifai ka ra sa mai vakatokai tu mera tamata i Amoni na Turaga.⁴ Era a maroroi ira tu mai me vica vata na yabaki o ira na Nifai, ia sa vaka mera malumu mai ka ra sa vinakata sara vakalevu na veivakaukauwataki.⁵

Era sa yacova mai na Amoni e dua na gauna dredre ena nodra bula vakayalo. Era sa dina tu ki na nodra veiyalayalati mera kakua tale ni qai taura na iyaragi ni ivalu. Ia, era kila vinaka tu ni itavi ni tama na taqomaki ni matavuvale.⁶ Na gagadre o ya sa iulubale vinaka ni nodra voroka na yalayala.⁷

Na nodra iliuliu ni matabete vuku o ya o Ilamani e a kila vinaka tu ni na

sega vakadua ni ciqomi na voroki ni yalayala ni Turaga. Sa qai solia okoya e dua tale na vakatutu veivakauqeti vei ira. A vakananuma vei ira ni o ira na luvedra era se bera vakadua ni bau cakacala ena ka vata ga oya, ka sa sega kina ni dodonu mera cakava na veiyalayalati vata ga oya.⁸ Dina ga ni ra a tamata gone sara na luvedra tagane, ia era tamata kaukauwa ka vakabibi ni ra dau bula dodonu ka sava-sava. Ka ra a vakacokotaki ena nodra vakabauta na tinadra.⁹ Ena veiliutaki ni nodra parofita iliuliu, era taura na nodra itutu na tamadra ka lako yani ka veitaqomaki vei ira na nodra matavuvale kei na itikitiko.¹⁰

Na veika e yaco wavokita na vaka-tulewa sa vakaraitaka na kena rawa ni veivakaukauwataki na Veisorovaki i Jisu Karisito ena nodra bula na luve ni Kalou. Vakasamataka mada na nodra vakananumu na tamadra. Na cava soti era vakila ni sa mai vakataotaka na nodra dodonu mera taqomaki ira na watidra kei ira na luvedra ena veika cacawale era a dau cakava tu mai liu? Ni ra kila na dredre ni veika era sa na sotava oqo na luvedra, era na rairai quasi wainimata vuni beka. Sa nodra itavi na tama, ka sega ni o ira na gone, me ra taqomaka na nodra matavuvale!¹¹ Sa na bau vaka sara ga o ya na nodra rarawa.

Na cava e leqataka kina na nodra matabete iliuliu vakauqeti na nodra na laki kelua tale mai na nodra iyaragi, “de . . . ra na qai sega ni rawata na bula tawamudu?”¹² Sa vakaraitaka na Turaga, “Raica ko koya sa veivutunitaka na nona ivalavala ca ena vosoti, ia koi au na Turaga au na sega ni nanuma tale.”¹³ O ira na tama vakabauta oqo era sa veivutunitaka makawa sara na nodra cala ka ra sa vakasavasavataki ena Veisorovaki i Jisu Karisito, ia na cava ga era vakasalataki kina mera kakua ni taqomaki ira na nodra matavuvale?

E dua na ka dina ni da na vakasavasavataki ena Veisorovaki i Jisu Karisito. E da na savasava ka savavuka kina. Ia, ena so na gauna ena vakaleqai keda na revurevu ni noda digidigi. E dua na ka bibi me na taucoko na veivutuni, sa ikoya meda na colata na

revurevu ni ivalavala ca eda sa cakava oti. Na nodra ivalavala ca ena veigauna sa oti na Amonaiti sa biuti ira sara ga ena dua na vanua dredre ka na rawa kina vei Setani me valuti ira ka rawai ira ena veigauna ga e vinakata.

O Setani ena tovolea me vakayagataka na noda vakasamataka nai ivalavala ca eda sa cakava oti me vakalesui keda vua. Meda sa na yadrava sara ga na tikina oqo meda na valuti koya rawa kina. O ya na ka e yaco vei ira na tama yalodina ni Amonaiti. Mai na vica vata na yabaki ni nodra a bula sautu tu, sa dodonu mera na taqomaki ira tikoga vakayalo mai na veivakayarayara-rataki ni vuni ca kei na vakanananu ni ivalavala ca era sa vakayacora oti.

Ena maliwa ni veivaluvaluti, e dau vakarota o Turaganivalu Moronai na nodra taqomaki na veikoro malumalumu. “a sa lewa o Koya me keli na bai kau ki na tai ni ikeli ki na koro ka qai bili yani ki na qele . . . me wavokita na

koro . . . e dua na bai kau kei na qele ka sa kaukauwa sara.”¹⁴ Kila vinaka tu o Turaganivalu Moronai na bibi ni kena vakaukauwataki na vanua malumalumu me vakavuna na kaukauwa.¹⁵

Era tautauvata sara ga kei ira na tamadra na Amoni. Era na gadreva na veitaqomaki e balavu ka rabailevu ena nodra bula ni vakabauta kei na veika cacawale era sa vakayacora oti mai liu. O ira na luvedra tagane era sa vakalouugataki ena ivalavala dodonu. Era sega ni rawai vakarawarawa rawa tiko kina ena veitemaki vata ga. Era taqomaka matua na nodra matavuvale ka sega ni vakawaletaka na nodra bula vakayalo.

Na itukutuku marautaki ga vua e dua e gadreva me quata laivi na revurevu ni digidigi cala mai liu sa ikoya na Turaga ni sa duidui na nona raica na malumalumu mai na talaidredre. Ni Turaga ena togotitaka na talaidredre,¹⁶ ka dau yalololoma vua e malumalumu.¹⁷

Sega ni vakabekataki ni ra a vakavulici na tamadra na Amoni ena ivakavuvuli lasu mai vei ira na nodra qase, ia o ira kece na luvena na Tamada Vakalomalagi era lako vata mai kei na Rarama i Karisito ki vuravura. Veitalia ga na ivalavala ca era sa cakava, na kena revurevu ga sa ikoya na nodra vakaweleweletaka na nodra bula vakayalo ka na tovolea o Setani me vakayagataka.

Era a vakavulici ena kosipeli ena loloma, era veivutuni, qai ena Veisorovaki i Jisu Karisito era a vaqacotaki vakayalo me ra vorata na veitemaki nei Setani. E dina ni ra sega ni vakila na veitemaki mera na lesu tale kina ki na nodra cala mai liu, ena nodra sa muria na nodra iliuliu ka parofita, era sa sega ni solia kina vei Setani na madigi, me “[lawakitaka] na yalodra, ka [me liutaki] ira sobu yani vakamatau ki eli.”¹⁸ E sega walega ni vakasavasavataki ira mai na nodra ivalavala ca na Veisorovaki ni iVakabula, ia sa baleta talega na nodra talairawarawa vua ki na ivakasala ni nodra iliuliu ni matabete, sa rawa kina vua na iVakabula me taqomaki ira ena nodra malumalumu ka vaqacotaki ira. Na nodra vakanamata vakabalavu kina mera guilecava na nodra ivalavala ca e vakatorocaketaka na nodra taqomaka na nodra matavuvale mai na veika e ra dau vakayacora ena rara ni valu. Na nodra vakatutu e sega ni vakuwai ira mai na nodra vakalouugataki. E vaqacotaki ira ka vakalouugataki ira ka vakalouugataki na nodra kawa mai muri.

Na itinitini ni italanoa e vakararamataka ni nona loloma soli wale na Turaga ena rawa ni “vaqacotaka na malumalumu na kaukauwa.”¹⁹ O ira na tama vakabauta oqo era soli ira na luvedra tagane vei Ilamani me maroroira. Dina ni ra a valu na luvedra ena ivalu vakarerevaki sara ka so vei ira era vuetaki, ia e sega ni dua vei ira e mate.²⁰ Era a vakavure kaukauwa na ilawalawa oqori kivei ira na mataivalu ni Nifai. Era vakabauta ka vakaukauwataki vakayalo ena nodra sa lesu mai ki vale. Era kalougata na nodra matavuvale, taqomaki, ka vaqacotaki.²¹ Nikua, era lewe levu sara na vulica tiko

- Bibi duadua, mo qaravi ira na lewe ni nomu matavuvale vakai-iko. Cakava me tiko sara e cake na vakatorocaketaki ni bula vakayalo nei watimu kei ira na luvemu. Kauwai dina ena ka o kila ni rawa ni o cakava mo vukei ira yadudua kina. Tu vakarau mo solia na nomu gauna kei na nomu yalodina.

E tiko vei ira yadua na vakatutu oqo e dua vata ga na inaki: Vakasina-ita na nomu bula ena nomu veiqaravi vei ira na tani. Ni ko sa vakayalia na nomu bula ena nomu qaravi ira tiko na luvema na Tamada Vakalomalgi,²³ sa na malumalu na nona rawa ni rawai iko o Setani.

Baleta ni lomani iko na Tamada Vakalomalgi, sa na vaqacotaka na Veisorovaki i Jisu Karisito na kaukauwa o ya. Sega li ni dua na ka totoka o ya? E lewe levu vei kemuni o ni sa vakila na bibi ni icolacola ni digidgi cala, ka o ni sa vakila yadudua na kaukauwa ni veilaveti ni Turaga ena nona veivosoti, loloma, kei na kaukauwa. Au sa vakila oti, kau vakadinadinataka ni sa vakarautaki tale tu ga kivei kemuni vakayadua, ena yaca i Jisu Karisito, emeni. ■

IDUSIDUSI

1. Alama 17:14; raica talega na Alama 17-27.
2. Raica na Alama 23:4-7; 24:5-19.
3. Raica na Alama 24:20-27.
4. Raica na Alama 27.
5. Raica na Alama 53:8-9; 56:10-17.
6. Raica "Na Matavuvale: Ai Vakaro ki Vuravura Raraba," *Liaona*, Nove. 2010, 129.
7. Raica na Alama 53:10-13.
8. Raica na Alama 53:14-16.
9. Raica na Alama 56:48.
10. Raica na Alama 53:17-22; 56:3-10, 30-57.
11. Raica na *Liaona*, Nove. 2010, 129.
12. Alama 53:15.
13. Vunau kei na Veiyalayalati 58:42.
14. Alama 53:4.
15. Raica na Ica 12:27.
16. Raica na 1 Samuela 12:15; Aisea 1:20; 1 Nifai 2:23; Mosaia 15:26; Alama 9:24; Vunau kei na Veiyalayalati 76:25; Mosese 4:3.
17. Raica na Vosa Vakaibalebale 28:13; 1 Korinica 2:3; 15:43; 2 Korinica 13:4; Jemesa 3:17; 2 Nifai 3:13; Jekope 4:7; Alama 34:17; 3 Nifai 22:8; Ica 12:26-28; Vunau kei na Veiyalayalati 24:11; 35:17; 38:14; 62:1.
18. 2 Nifai 28:21.
19. Ica 12:27.
20. Raica na Alama 57:25; 58:39.
21. Raica na Alama 58:40.
22. Vunau kei na Veiyalayalati 1:31.
23. Raica na Maciu 16:25; Vunau kei na Veiyalayalati 88:125.

na iVola i Momani era sa vakararama-taki ena nodra ivakaraitaki na ilawalawa gonetaganu buladodonu oqo.

O keda yadua sa yaco oti ena noda bula na gauna eda digidigi cala kina. Eda na gadreva kece sara na veivueti kaukauwa ni Veisorovaki i Jisu Karisito. O keda kece meda na veivutunitaka na noda talaidredre. "Raica koi au na Turaga, au sa sega sara ni vakadonuya na ivalavala ca."²²

Ena sega ni rawa, baleta ni kila o Koya na veika ena gadrevi me da na qai laki vakataki Koya.

E levu vei keda sa vakatara na malumalumu mera yaco ena noda bula. Ena Veisorovaki i Jisu Karisito, sa na rawa kina vei keda meda vakataki ira na Amoni ena taraicake ni noda bai ni bula vakayalo meda taqomaki kina mai na veitemaki nei Setani ena nona saga me rawai keda ena veika eda a dau cakava tu mai liu. Na veitaqomaki e wavokita tu na nodra bula na Amoni e vakalougatataki ira ka vaqacotaki ira, na nodra matavuvale, nodra vanua, kei na nodra kawa. Ena rawa talega ni vaka o ya vei keda.

Ia, meda na tara vakacava na bai tawamudu oqo? Na imatai na noda veivutuni me ka dina ka me taucoko. Ena Veisorovaki i Jisu Karisito, o keda kece eda na vakasavasavataki ka sa na

kau laivi na icolacola ni talaidredre. Nanuma, ni veivutuni e sega ni totogi. Sa ikoya ga na sala ni vakanuinui ki na dua na bula lagilagi mai muri.

Na Tamada Vakalomalgi sa vakarautaka na iyaragi me vukei keda ni tara na bai meda taqomaki kina ena noda rawa ni rawai kei na noda yalodina. Vakasamataka na veivakatutu oqo:

- Cakava na veiyalayalati ka ciqoma na nomu cakacaka vakalotu. Qai vakayacora vakamatau ka vakadua tu ga yani na nomu laki qarava ki na valetabu na veika baleti ira na nomu qase.
- Wasea na kosipeli vei ira era sega ni lewenilotu kei ira era sa mai luluqa tu se o ira na itokani. Na wasei ni veika dina oqo ena rawa ni vakavouia na nomu bula.
- Qarava vakadodonu na nomu itavi ena Lotu, vakabibi na nomu itavi ni veisiko kei na siko vuvale. Kakua ni dua na dauveisiko vakavula ni 15 ga na miniti. Dodoliga yani ka veivueti mai vei ira na lewe ni matavuvale. Sasagataka mo kilai ira. Saga mo dua na nodra itokani. Ena nomu ivakaraitaki ni loloma, vakadinadinataka ni ko kauwaitaki ira dina.

Mai vei Peresitedi Thomas S. Monson

“Au na Segā ni Weletaki Iko, se Biuti Iko”

Na Tamada Vakalomalagi . . . sa kila talega ni da na vuli ka tubu cake ka qaqaco sara ni da sotava ka qaqā mai na veivakatovolei eda na lako curuma.

Ena noqu ivolaniveisiga, au na vola kina ena bogi edai, “Oqo e sa dua na soqoni veivakauqeti duadua mai na koniferedi raraba tale eso au a tiko kina. Na ituvaki ni ka kece e sa cecere ka vakayalo dina saraga.”

Kemuni na taciqu kei na ganequ, ena noda a mai sota ena ono na vula sa oti ena noda koniferedi raraba, a davo toka mai valenibula, o Frances na watiqū talei, ena nona a lutu sara vaka-ca ena vica na siga yani e liu. Ena Me, ena nona a mai vakayaloqā-qataki koya me vorata rawa na nona mavoa, a takali yani ki na veigauna tawamudu. E rui bibi sara na nona sa takali. Keirau a vakamau ena Valetabu e Salt Lake City ena ika 7 ni Okotova, 1948. Ni mataka e dodonu me sa ika 65 ni ivakananumi ni neirau vakamau. Sa noqu bula o koya, e noqu itokani nuitaki, ka noqu itau voleka sara. Niu kaya niu vakananumi koya vakalevu e sega madaga ni se tekivu tukuni rawa kina na titobu ni ka au vakila.

Na koniferedi oqo sa mai vakataki-lakilataka tiko na ika 50 ni yabaki mai na gauna au a kacivi kina ki na Kuoramu ni iApositolo Le Tinikarua mai vei Peresitedi David O. McKay. Ena loma ni yabaki kece oqo au a sega ni vakila e dua na ka ia na taucoko saraga ni veitokoni ni noqu itokani kamica. E sega ni wili rawa na nona solibula meu qarava rawa kina na noqu veikacivi. Se bera vakadua niu rogoca me kudrūvaka e dua na ka me vaka ni dau gadrevi meu tu tani mai vua kei iratou na gone me vica na siga ena so na gauna me vica na macawa. Sa yalo vakaagilosi dina o koya.

Au gadreva meu vakaraitaka na noqu vakavinavinaka, vakakina na neitou matavuvale, ena vuku ni loloma levu cecere a vakayacori vei keitou vakatekivu mai na gauna a takali yani kina o Frances. E drau na kadi kei na ivola e vakau mai na veiyasai vuravura era vakamacalataka na nodra taleitaki koya kei na vakaraitaki ni lolosi ki na neitou matavuvale. Keitou

a ciqoma e vuqa na senikau totoka vakarautaki. Keitou sa vakavinavinaka ki na cau vakaitamera e vakanamata ki na yacana ena iLavo Raraba ni Kaulotu ena Lotu. Ena vukuda sa mai biuti keda tu o koya, au sa mai vakavinavinakataka vakalevu sara na nomuni lomasoli kei na vakavinavinaka ena yalodina.

Na veivakacegui bibi taumada a yaco vei au ena gauna vakaciriloloma oqo ni veitawasei sai koya na noqu ivakadinadina baleta na kosipeli i Jisu Karisito kei na noqu kila ni sa bula tikoga o noqu Frances daulomani. Au kila ni lekaleka wale sara na neirau veitawasei. Keirau a vauci ena vale ni Kalou mai vua e dua ka tu vua na lewa me vauca e vuravura ka vakakina mai lomalagi talega. Au kila ni keirau na laki duavata tale ena dua na siga ka na sega tale vakadua me keirau veitawasei. Oqo na kila sa mai tokoni au cake tiko.

Kemuni na taciqu kei na ganequ, sa rawa ni da kaya ni sega ni dua na tamata e bula tiko me na galala mai na rarawa kei na lolosi, ka sega talega ni bau dua na gauna ena itukutuku ni bula ni tamata me sega ni dua e sotava na kena ivotavota taucoko ni dredre kei na tagi.

Ena gauna sa dau tavuki tani kina na ilakolako ni bula oqo, eda sa dau temaki meda taroga “Na cava na vuna e yaco kina vei au?” Eso na gauna e vaka me sa sega na rarama ena mua ka dua ni tanala, sa sega na rarama ni matanisiga me seavu kina na buto ni bogi. Eda sa vakila na veisolegi ni tataradra sega ni yaco kei na nuiqawaqawa ni inuinui tawamacala. Eda na cavuta vata na vakamamasu vakaivolatabu, “Sa sega beka na ibotani mai Kiliati?”¹ Eda vakila ni da sa biu, kavoro na yalo, ka tu taudua. Eda sa qai dau raicalesu na noda veigauna rarawa ena noda vakacacani keda vakai keda. Eda sa nuiqawaqawataka na iwali ni noda leqa oqo, ka da guilecava meda vakayacora na yavunibula dodonu vakalomalagi o ya na vosota.

Na dredre e dau yaco kivei keda e tuvanaki keda ki na veivakatovolei dina meda rawata na vosota. Sa qai vinakati me da sauma oi keda yadua

e dua na taro bibi sara: Meu sa soro, se meu na vakacavara sara? Eso era na soro ni ra sa sega ni rawata mera valuta yani na nodra bolel tiko. Na noda vakacavara ena oka kina na vosota ki na ivakataotioti saraga ni bula oqo.

Ni da vakasamataka vakatitobu na veika era rawa ni uabaleti keda taucoko, eda sa rawa ni kaya vata kei Jope ena gauna makawa, “A sa sucu ga na tamata me rarawa.”² O Jope e dua na tamata sa “yalododonu ka daucauka dodonu” ka sa “rerevaka na Kalou, ka sega ni torova na ca.”³ Sa savasava na nona ivalavala, ka levu sara na nona iyau, ka sa na sotava o Jope e dua na veivakatovolei ka na rawa ni vakarusa na tamata cava ga. A kau laivi na nona iyau, vakalialiai mai vei ira na nona itokani, lolosi ena nona rarawa, ka vakararawataki ni sa takali o iratou na nona matavuvale, sa tukuni vua me “vosavakacacataka na Kalou, ka mo mate.”⁴ A vorata rawa na veitemaki oqo okoya ka kaya mai na vu ni yalona e loma qaqa:

“Oqo talega raica, sa tiko mai lomalagi na noqu ivakadinadina.”⁵

“Niu sa kila sa bula tiko na noqu iVakabula.”⁶

A maroroya ga o Jope na nona vakabauta. Eda na cakava beka vakakina ni da sotava na bolebole vakaoqori ke sa noda?

Ena gauna eda dau vakila kina ni da sa vakayalolailaitaki ena veika

dredre ni bula oqo, meda nanuma tiko ni so talega era sa lakova na sala oqo, era a vosota, ka valuta rawa talega.

Na itukutuku ni Lotu ena ka oqo, na itabagauna ni taucoko ni gauna, sa vakasinaiti tu ena veika era sotava o ira era vakaleqai ia era tudei tikoga ka yaloqaqa tiko. Na vuna? Era sa vakatikora na kosipeli i Jisu Karisito me sa usutu ni nodra bula. Oqo na ka ena muataki keda meda bula curuma yani na veika eda na sotava. Eda na sotava tikoga na veibolebole dredre, ia sa na rawa ni da vorata, coqa mamaca yani, ka yaco meda qaqa mai kina.

Mai na imocemoce ni mosi, mai na ilokoloko suasua ena wai ni mata, eda sa laveti cake yani ki lomalagi ena veivakadeitaki vakalou kei na yalayala oqo: “Au na sega ni weletaki iko, se biuti iko.”⁷ Sa iyau levu duadua na veivakacegui vakaoqo.

Niu dau gole yani vakayawa ki na veiyasai vuravura meu vakayacora na noqu itavi ni veikacivi, au sa kila kina e vuqa na ka—e sega ni lailai duadua kina na dauyaco ni rarawa kei na lolosi e vuravura taucoko. Au sega ni rawa ni wilika na levu ni mosi ni yalo kei na rarawa au raica e mataqu niu sikovi ira yani era sotava tiko na rarawa, tauvimate, veisere ena vakawati, dredre ni bula vakatani tiko e dua na gonetaganese goneyalewa, se sotava na revurevu ni ivalavala ca. E levu sara tu na kedra veimataqali e rawa ni cavuti,

ni sa sinai sara tu na veika ni leqa e rawa ni ravuti keda. E dredre meda raica e dua vakatabakidua, ia niu dau vakasamataka na veibolebole, au nanumi Baraca Brems kina, e dua vei ira na noqu qasenivuli ni Matawilivola ni Sigatabu. E yalodina o koya ena Lotu, e dua dina na tamata yalovinaka. E walu na luvedrau kei Sadie na watina, ka vuqa vei ira era yabaki vata kei ira eso na gone ena noda matavuvale.

Ni keirau sa vakamau oti kei Frances ka toki tani mai na tabanalevu, keirau dau sotavi Baraca kei Sisita Brems kei ira na nodrau matavuvale ena soqo ni vakamau kei na mate, ka vakakina ena soqo vakayabaki ni tabanalevu.

Ena 1968, a mai takali kina na wati Baraca Brems, o Sadie. Rau mai mate talega e rua vei ira na walu na luvena ena vica na yabaki e tarava.

Ena dua na siga volekata ni 13 na yabaki sa oti, a qiriti au mai na maku-bui Baraca Brems ulumatua yalewa. A tukuna mai ni sa mai yabaki 105 tiko o tukana. A kaya mai, “Sa vakaitikotiko o koya ena dua na vale ni veiqaravi lailai ia e dau sotavi ira tiko na nona matavuvale taucoko ena vei-Sigatabu yadua, ka dau soli lesoni ni kosipeli tiko kina.” A tomana tale, “Ena Sigatabu sa oti, a kaya o Tukaqu vei keitou, ‘Kemudou na noqu daulomani, au sa na mate tiko ena macawa oqo. Kerekere mo dou qiriti Tommy Monson. Ena kila o koya na cava me cakava.’”

Au a laki sikovi Baraca Brems sara ena yakavi e tarava. Sa dede na noqu sega tu ni raici koya. Au a sega ni vosa rawa vua, ni sa vara tu na daligana. Kau sa sega ni vola rawa e dua na ka me wilika, baleta ni sa mataboko tu. A tukuni vei au ni ratou dau vosa na matavuvale vua ena nodratou taura na qaqalo ni ligana imatau ka vola ena qeteqete ni ligana imawi na yacai koya sa mai veisiko. Kei na itukutuku cava ga ena vakayacori tiko vakaoqo. Au a vakatotomuria sara ena noqu taura na qaqalo ni ligana ka vola na T-O-M-M-Y M-O-N-S-O-N, na yaca e dau kilai au kina o koya. A marau na yaloi Baraca Brems, ka taura na ligaqu ka vakataqara e uluna. Au kila sara ni gadreva me vakalougatataki

vaka-matabete. Na draiva a kauti au ki na vale ni veiqaravi a duavata kei au ena neirau tabaka na ului Baraca Brems ka solia vua na veivakalougata-taki e gadrevi. Ni oti o ya, e tuturu mai na wainimatana sa boko tu o ya. A qumia na ligai keirau ena vakavina-vinaka. E dina ga ni a sega ni rogoca na vosa ni veivakalougata-taki keirau a solia vua, a kaukauwa sara na veivakauqeti ni Yalotabu, kau vakabauta ni sa vakauqeti o koya me kila ni keirau sa solia vua na veivakalougata-taki a gadreva. Sa sega tu ni rai rawa na turaga talei oqo. Sa sega tu ni rogo rawa. Sa mai toka ga vakadua ena siga kei na bogi ena dua na rumu lailai ena dua na vale ni veiqaravi. Ia ena mata mamarau kei na ka a cavuta a tara na yaloqu. “Vinaka vakalevu,” a kaya mai. “Sa rui caka vinaka vakaoti vei au na Tamaqu Vakalomalagi.”

Ena loma ni dua na macawa, me vaka ga a kaya taumada o Baraca Brems, a mai takali kina o koya. E sega vakadua ni vakaleqai ena veika e sega tu vua; ia, sa dau vakavinavinaka titobu sara ena vuqa na veivakalougata-taki e yaco vua.

Na Tamada Vakalomalagi, sa dau solia vei keda e vuqa na veika meda marau kina, sa kila talega ni da na vuli ka tubu cake ka qaqaco sara ni da sotava ka qaqaco mai na veivakatovolei eda na lako curuma. Eda kila ni tiko eso na gauna eda na sotava na rarawa ni kavoro ni yalo, ka da na lolosi, kei na gauna ena vakatovolei kina na noda iyacoyaco. Ia, na veika dredre oqo ena vakatara meda veisau meda vinaka cake, meda tara cake tale na noda bula ena sala sa vakavulici keda kina na Tamada Vakalomalagi, ka yaco meda duatani sara mai na keda ituvaki e liu—ka vinaka cake sara mai na kena taumada, kila vakavinaka cake na veika, vosota vakalevu na ka sa oti, ena ivakadinadina e kaukauwa sara mai na kena e liu.

Oqo me sa noda inaki—meda gugumatua voli ka dauvosota, io, meda sa savasava sara vakayalo ena noda lako curuma yani na rarama ni matanisiga kei na bula rarawa. Kevaka me a sega beka ni vorati na veika veibolei ka wali na leqa eso, eda na rairai

toka beka ga vakadua, ka na lailai se sega sara ga ni da na tubu cake ki na noda inakinaki ni bula tawamudu. O daunivucu e nanuma vakakina talega ena malanivosa oqo:

Na kau vinaka e sega ni tubu rawarawa,

Na cava kaukauwa, na vunikau qaqaco.

Na cere ni lomalagi, na kena balavu, Na levu ni cagi, na levu ni kena kaukauwa.

Ena siga kei na batabata, ena uca kei na uca cevata,

Ena kau kei na tamata, era tubu na kau vinaka.⁸

E kila duadua ga na iVakavuvuli na titobu ni noda vakatovolei, noda lolosi, kei na noda rarawa. Sai Koya duadua ga sa solia vei keda na vakacegu tawamudu ena veigauna dredre. O Koya duadua ga sa tara na yaloda e vakararawataki ena Nona vosa veivakacegui:

“Dou lako mai vei au, koi kemudou vakaaduaga sa oca, ka colata na icolacola bibi, ia kau na vakacegui kemudou.

“Vakataqara vei kemudou na noqu ivua, ka vuli vei au; niu sa yalomalua ka yalomalumu: dou na kunea kina na vakacegu ni yalomudou.

“Ni sa rawarawa na noqu ivua, ka mamada na noqu icolacola.”⁹

Ke se gauna vinaka duadua se gauna ca sara, sa tiko vata kei keda o Koya. Sa vakadeitaka o Koya ni na sega ni veisau na ka sa yalataka.

Kemuni na taciqu kei na ganequ, meda sa qai dinata voli na Tamada Vakalomalagi ena ivakarau ka na sega ni yavalati ena veisau ni gauna se dredre eda na lako curuma. E sega ni gadrevi meda sotava tiko na veika dredre meda qai nanumi Koya kina, ka sega ni dodonu meda vakayalomalumu-taki ni bera ni da qai vakabauta ka nuitaki Koya.

Meda sa qai saga tikoga meda voleka yani vua na Tamada Vakalomalagi. Ni gadrevi meda cakava oqo, e dodonu meda masu Vua ka vakarorogo Vua ena veisiga kece. Eda sa gadrevi Koya sara ena veiauwa, ena auwa ni rarama ni matanisiga se uca. Me sa qai noda vosa ni veivakayadrati na Nona yalayala: “Au na sega ni weletaki iko, se biuti iko.”¹⁰

Ena qaqaco kece ni yaloqu, au vakadinadinataka ni bula tiko na Kalou ka lomani keda o Koya, ni sa bula tiko na Luvena Lomani sa Duabau ka a mate ena vukuda, ni kosipeli i Jisu Karisito sa ikoya na rarama kaukauwa sa curuma na butobuto ni noda bula. Me sa yaco vakakina, sa noqu masu oqo ena yaca tabu i Jisu Karisito, emeni. ■

IDUSIDUSI

1. Jeremaia 8:22.
2. Jope 5:7.
3. Jope 1:1.
4. Jope 2:9.
5. Jope 16:19.
6. Jope 19:25.
7. Josua 1:5.
8. Douglas Malloch, “Good Timber,” ena Sterling W. Sill, *Making the Most of Yourself* (1971), 23.
9. Maciu 11:28–30.
10. Josua 1:5.

Mai vei Elder Quentin L. Cook
Ena Kuoramu ni iApositolo Le Tinikarua

A Lele i Jeremaia: Qarauna na Tiko Vakavesu

Eda sa bolei meda drotani mai na tiko vakavesu ena kedra ituvaki cava ga, ka vukea na Turaga me vakasokomuna mai na Nona digitaki, ka solibula baleti ira na kawatamata era sa tubu cake tiko mai.

Ni se qai tekivu na neirau bula vakawati, keirau sa nakinaki sara kei watiqo o Mary ke rawa me keirau digitaka na itaviqaravi keirau rawa ni tiko ruarua kina. Keirau a gadreva talega me keirau dau vakayagataki ilavo vakavuku. E dau taleitaka toka o Mary na sere kei na ivakatagi ka vaka me leqataka o koya niu na rawa ni malele vakatabakidua ki na sara qito, ka sa kaya kina me veisasa na soqo kece e saumi ki na rua na soqo ni rogo sere kei na ivakatagi, opera, se itaviqaravi veivakamarautaki ki na dua na sara qito saumi.

Ni se qai tekivu au a sega ni taleitaka na kena oka tiko kina na sara opera, ia ni toso tiko na gauna au sa veisautaka na noqu rai. Sa talei sara vei au na opera nei Giuseppe Verdi.¹ Ena macawa oqo ena vakanaumi kina na ika 200 ni yabaki ni nona sucu.

Ni se cauravou o Verdi a tarai na yalona mai vua na parofita o Jeremaia, ia ena 1842, ni sa yabaki 28, a kilai vakalevu sara ena nona opera *Nabucco*, oqo na yaca ivakaleka vaka-Itali ni Nepukanesa, na Tui kei Papiloni. E umani tu ena opera oqo na ivakavuvuli e kau mai na ivola i Jeremaia, Lele i Jeremaia, kei na Same ena Veiyalayalati Makawa. E oka tiko ena opera oqo na kena ravuti o Jerusalem kei na nodra vesu ka laki tiko vakavesu na Jiu. A veivakauqeti na Same 137 vei Verdi ena nona ivakaraitaki veimositi ka veivakauqeti “Chorus of Hebrew Slaves.” E veitarai dina na ulutaga ni same oqo ena noda ivolanikalou: “Ena nodra tiko vakavesu, era tagi na Jiu ena uciwai mai Papiloni—Ena vuku ni nodra rarawa, era sega kina ni lagata rawa na sere kei Saioni.”

E noqu inaki meu raicalesu kina e vuqa na ituvaki ni tiko vakavesu ka

bula lewai. Au na vakatauvatana e vica na ituvaki ena noda gauna oqo vata kei na veisiga nei Jeremaia ni bera na kena vakarusai o Jerusalem. Niu mai vosa veivakaroti tiko, au vakavinavinaka ni vuqa na lewe ni Lotu era sa vakadodonutaki ira tani tiko mai na ivakarau a vakacudruya na Turaga ena gauna i Jeremaia.

Na parofisai kei na lele nei Jeremaia sa ka bibi kivei ira na Yalododonu Edaidai. O Jeremaia kei Jerusalem sa vakatakarakarataki tiko kina na itekitekivu ni iVola i Momani. A bula voli mai o Jeremaia ena gauna nei Liai na parofita.² E veivakurabuitaki na itukutuku ni Turaga vei Jeremaia me baleta na nona sa lesi oti tu: “Niu a bera ni buli iko ena kete kau sa kilai iko; ia ni ko a bera ni sucu mai kau sa vakatabui iko mo nodra parofita na veimatanitu.”³

Vei Liai e duidui na nona kacivi, ile-silesi, kei na itavi mai vua na Turaga. A sega ni kacivi o koya ni se gone ia ni sa uabula mai. A tekivu o koya me domo ni veivakaroti, ia ni oti na nona yalodina tiko me kaburaka na itukutuku vata ga i Jeremaia, a vakaroti o Liai mai vua na Turaga me kauta na nona matavuvale ka me gole yani ki na lekutu.⁴ Ni sa cakava oqo, a sega walega ni vakalougatataka kina o Liai na nona matavuvale ia o ira talega na tamata kece sara.

Ena veiyabaki ni se bera ni vakarusai o Jerusalem,⁵ a veivakayavalati na itukutuku a vakaraitaka na Turaga vei Jeremaia. Ni a kaya:

“Ko ira na noqu tamata era sa vakaisosomitaki koya sa nodra iukuuku e na ka sa sega ni yaga. . . .

. . . Era sa biuti au na mata-niwai bula, ka ra sa taya . . . me nodra . . . nai keli ni wai ka ca, ka sa lu tikotikoga.”⁶

Au kaya eke na veika dredre ena yaco vei ira na lewe i Jerusalem, e lelevaka kina na Turaga, “[Sa oti na nodra] vula imatua, sa oti na vula ika-takata, [era] sa sega ni vakabulai.”⁷

Sa inakinaki ni Kalou vei ira na tagane kei na yalewa mera bula galala ka digitaka na vinaka se ca. Ni yaco na digidigi cala me liutaka vakatabakidua e dua na mataqali tamata se vanua,

ena yaco kina na kena revurevu ca sara ena bula oqo kei na bula sa bera mai. Sa na rawa ni yaco vei ira na tamata mera tiko bobula se biuti ira mera tiko vakavesu ena veika e veivakamavoataki, veivakatotogani ka vakakina ki na ivakavuvuli e veivakamavoataki, ka veivakatotogani e dau lako tani mai na bula dodonu.

Na gole tani mai na qarava na Kalou dina sa bula tiko ka laki qarava na kalou lasu eso me vakataka na iyau kei na rogo ka vakayacora na ivakarau eso e tawa savasava ka sega ni kilikili e dau yaco kina na tiko vakavesu kei na kena ituvaki kece era na rawai kina. Oqo era oka kina na tiko vesuki vakayalo, vakayago, kei na kila ka so na gauna e dau kauta mai na rusa. Rau a vakavulica talega o Jeremaia kei Liai ni o ira era sa ivalavala dodonu e dodonu mera vukea na Turaga me tauyavutaka na Nona Lotu kei na matanitu ka vakasokomuni ira mai na Isireli.⁸

Na itukutuku oqo sa tukuni tikoga ka sa vaqacacotaki tiko yani ena vuqa na senitiuri ena veitabagauna taucoko. Era sa uto tiko ni kosipeli Vakalesuimai i Jisu Karisito ena gauna oqo, na iotioti ni tabagauna.

Na nodra kau vakavesu na Jiu kei na nodra veisebayaki na yavusa o Isireli, oka kina na tini na yavusa, era sa itukutuku vakaivunau bibi ena kena Vakalesuimai na kosipeli. O ira na tini na yavusa i Isireli era a cokovata me Matanitu Vualiku kei Isireli ka ra a kau yani vakavesu ki Asiria ena 721 B K. Era a gole yani ki na veimatanitu ena vualiku.⁹ E kaya na ika tini ni noda yavu ni vakabauta, “Keimami vakabauta ni ra na vakasoqoni vata tale na Isireli kei na nodra vakalesui mai na Yavusa e Tini.”¹⁰ Keimami vakabauta talega me vaka ni sa tiki tiko ni veiayalayalati ni Turaga vei Eparama, era na sega walega ni vakalougatataki o ira na kawa i Eparama ia sa vakakina vei ira na tamata kecega e vuravura era na vakalougatataki. Me vaka a kaya o Elder Russell M. Nelson, ni vakasoqoni oqo “e sega ni baleta na vanua sa digitaki; sa baleta ga na yalodina ni tamata yadua. Sa rawa mera ‘vakauqeti na tamata mera kila na Turaga’ [3 Nifai 20:13] ka sega ni gadrevi mera biuta na nodra vanua.”¹¹

E matata vinaka tu na noda vunau: “Sa vakasevi ka vakararawataki ira na tinikarua na yavusa i Isireli na Turaga ena vuku ni nodra ivalavala ca kei na

veisaqasaqa. Ia, a [vakayagataka] talega na Turaga na veivakasevi oqo ni nona tamata digitaki ena kedra maliwa na veimatanitu e vuravura me vakalougatataki ira kina na veimatanitu o ya.”¹²

Eda sa mai vulica na lesoni bibi mai na veigauna rarawa oqo. E dodonu meda vakayacora na veika taucoko ena noda kaukauwa meda lakotani mai na ivalavala ca kei na veisaqasaqa e veimuataki yani ki na tiko vakavesu.¹³ Eda sa kila talega ni bula dodonu sa ilalavaki tiko ni noda vukea na Turaga ena nodra vakasokomuni mai na Nona digitaki kei na nodra vakasoqoni dina mai na Isireli.

E levu tu na ituvaki ni tiko vakavesu, bula lewai, veivakatotogani, kei na tiko bobula. Era rawa ni veivakabobulataki vakayago ia e rawa talega ni kena yali se vakacacani na galala ni digidigi vakayalo ka na rawa ni vakaleqa na noda toro cake. E matata na ka e kaya o Jeremaia ni ivalavala tawa kilikili kei na veisaqasaqa rau a vakavuna vakalevu na kena vakarusai o Jerusalem kei na tiko vakavesu mai Pabiloni.¹⁴

Eso tale na ituvaki ni tiko vakavesu era sa veivakarusai talega ki na yalo ni tamata. Na galala ni digidigi vakayalo ena rawa ni vakacacani ena vuqa na sala.¹⁵ Au na vakamacalataka e va na kena mataqali e butobuto sara ena keda maliwa nikua.

iMatai, na veivakatotogani ka dau vakacacana na digidigi, saqata na vakabauta vakayalo, ka vakarusa na tiko bulabula e dau vakavuna na tiko vakavesu. Na veivakacacani ni wai gaga kei na alakaolo, iyalovalo vakasisila, veimau ilavo, bula lewai ena ilavo, kei na veivakacacani tale eso era solegi kina na tiko vakavesu oqo kei na tamata sa yaco me dua na veivakaleqai vakaitamera ka sa vaka me sega ni kilai rawa.

iKarua, eso na veivakatotogani se veitemaki rawarawa, era na sega beka ni ka ca sara, ena rawa ni vakayagataka vakalevu na noda gauna talei ka a rawa ni da vakayagataka ena cakacaka e dodonu. Oqo era oka kina na vakayagataka vakasivia ni veika vakaitukutuku, vidio kei na qito livaliva, qito, soqo ni marau, kei na vuqa tale.¹⁶

Na noda vakayagataka donu na

gauna baleta na matavuvale sa dua na bolebole bibi eda sotava tiko na veimataqali tamata. E dua na gauna au a lewe duadua tikoga ni Lotu ena neitou kabani ni lawa, a vakamacalataka kina vei au e dua na loya yalewa na nona sa vaka tiko e dua na dauviri polo me vukataka tiko e tolu na polo e maliwa lala ena dua ga na gauna. E dua na polo na nona cakacaka vakalawa, dua na nona bula vakawati, kei na dua tale o iratou na luvena. Sa voleka sara me sa sega na nona gauna vakai koya. A nuiqawaqawa vakalevu ni dua vei iratou na polo oqo sa dau tau tu ga e ra. Au a vakatura me keimami sota vakailawalawa ka veivosakitaka na veika me vakaliuci. Keimami a raica kina ni imatai ni inaki ni neimami cakacaka o ya me tokoni kina na neimami matavuvale. Keimami sa duavata kina ni rawa-ilavo vakalevu e sega sara ni bibi me vakataka na neimami matavuvale, ia keimami kila talega kina ni sa ka yaga sara na neimami qaravi ira vakavinaka sara na neimami vulagi vakabisinisi. Sa toso sara na veivosaki ki na neimami cakacaka e valenivolavola e sega na kena yaga ka sega ni veidonui ki na gauna baleta na neimami matavuvale. Keimami dau vakasaurarataki beka me vakayagataki na gauna e valenivolavola e sega ni yaga.¹⁷ Keimami sa duavata me sa neimami inakinaki na duavata vakamatavuvale vakaitokani ni tagane kei na yalewa. Meda sa qai ivakaraitaki vinaka tiko ena kena taqomaki na gauna baleta na noda matavuvale.

iKatolu, na bula lewai sa kilai levu tu ena noda gauna oqo, me vaka sa vakayacori tu mai ena itukutuku ni veigauna, sai koya na lawa ni tamata se vakabauta vakapolitiki e sega ni lako vata kei na kosipeli i Jisu Karisito. Ni sosomitaki na dina ni kosipeli ena ivakavuvuli ni tamata ena rawa me muataki keda tani mai na kena kilai vakarawarawa na itukutuku ni iVakabula. Ena gauna a sikovi Aceni kina o Paula na iApositolo, a tovolea me vakavulica kina na Veisorovaki i Jisu Karisito. Eda na wilika na sasaga oqo ena Cakacaka, “Ni sa sega na ka tani era sa daukitaka ko ira kecega na kai Aceni, kei ira na vulagi era sa tiko kina, me ra

veivutunitaka ga se rogoca e dua na ka vou.”¹⁸ Ena gauna era sa rogoca kina na tamata ni rawarawa tu ga na ituvaki vakalotu ni itukutuku nei Paula, ni sega ni ka vou, era a bese ni rogoca.

Oqo e tautauvata sara tikoga ki na noda gauna oqo, ena kena sega ni via rogoci se vakatanitaki na dina ni kosipeli me rawa ni taleitaki vakarawarawa cake se tudei vata kei na ituvaki ni draki ni bula kei na vuku ni tamata. Kevaka eda sega ni qarauni keda, eda rawa ni koko ki na ituvaki ni draki oqori ka biuti keda ena dua na vanua ka tiko vakavesu ena vuku ni tamata. Sa vuqa sara tu na domo era sa tukuna tiko na sala mera bula kina na marama.¹⁹ Era sa dauveisaqasaqa vakai ira. E dua na ka me da lomaleqataka o ya na ivakavuvuli e vakacacana se vakatorosobutaka na nodra dokai o ira na marama era sa digitaka mera solia nodra bula ki na vei qaravi vakatina, qasenivuli, dauniveisusu, se itokani vei ira na gone.

Ena vica na vula sa oti rau a sikovi keirau mai o rau na makubui keirau yalewa ena nodrau dui gauna—dua ena dua na macawa. Au a tiko e vale kau dolava sara yani na katuba. A tiko ena dua tale na rumu, o watiqo o Mary. Ena gauna ruarua oqo, ni oti na veimokomoko, rau a kaya e voleka ni dua vata ga na ka. Rau a rai wavoki ka rau kaya, “Au taleitaka meu mai tiko ena vale nei Bubu. Evei o Bubu?” Au a sega ni tukuna vei rau, ia au sa vakasamataka

toka, “E sega beka ni vale talega nei Tutu oqo?” Ia au qai vakasamataka niu a se gone, keitou a gole vakamatavuvale ki na vale nei Bubu. E voqa mai vei au na qaqani sere taleitaki: “Kosova na uciwai ki na veikau me keitou gole ki na vale nei Bubu.”

Ia oqo, meu tukuna dina mada niu sa taleitaka dina na nodra vuli-ka kei na rawa-ka tale eso sa tu vei ira na marama. Au doka na dina ni cakacaka bibi kei na oga ni vale mera cakava na marama sa vakalailaitaki sobu e veisolegi tu kina o vuravura ena vuku ga ni veiveisau vou kei na nodra sa cau tiko vakalevu na marama ena veituvaki taucoko ni sasaga. Ia kevaka meda vakatara na noda ivakarau ni bula me vakalailaitaka sobu na nodra veimaliwai totoka na gone kei ira na tinadra kei na budra kei ira eso tale era susugi ira, ena yaco meda na veivutunitaka.

iKava, na veivakasaurarataki e vakacacana na ivakavuvuli vakalotu tudei ena rawa ni yaco kina na tiko vakavesu. E dua vei ira na kena ituvaki veivakacudruu o ya o ira na ivalavala dodonu era sa soli tukutuku tiko vua na Kalou ena vuku ni nodra cakacaka era vakasaurarataki ki na itaviqaravi eso e dau vakacacana na nodra lewa e loma—kena ivakaraitaki, era sa vakasaurarataki na dauveiqaravi vakavuniwai mera digitaka mera vukea na vakalutu e saqata na nodra lewa e loma se sake mai na nodra cakacaka.

Ni vakatauvatani e lewe lailai sara na Lotu kevaka mada ga ke semati yani vata kei ira era sa vakasama vakaoqo. Ena dau dredre toka me veisautaki rawa na ituvaki raraba vakatamata, ia e dodonu meda cakacakataka me vakatocaketaki kina na ituvaki ni bula vakayalo e wawoliti keda tu. Sa dodonu ki na Yalododonu kece sara ena veimatanitu mera lewenivanua vinaka, vakaitavitaki ira ena cakacaka raraba vakatamata, vulica na veika oqo, ka veidigidigi.

Me vakamatatataki taumada, ia, e dodonu ga meda dausolibula tiko vakadodonu me taqomaki kina na noda matavuvale kei ira na kawatamata era tubu cake tiko mai.²⁰ E lewelevu vei ira oqo era se bera ni tiko vakavesu ena veivakatotogani se ivakavuvuli lasu. E dodonu meda vukei ira mera taqomaki mai na vuravura oqo sa vaka tiko me vakataki Jerusalemi rau a sotava o Liai kei Jeremaia. Me kena ikuri, e dodonu meda vakarautaki ira mera vakayacora ka maroroya na veiyalayalati tabu ka mera italai taumada mera vukea na Turaga me tauyavutaka na Nona Lotu ka vakasokomuni ira mai na Isireli kei ira na digitaki ni Turaga mai na veivanua kecega.²¹ Me vaka e tukuni tu vakamatata ena Vunau kei na Veiyalayalati, “Ia era na soqoni vata yani na tamata yalododonu kecega mai na veimatanitu ka lako ki Saioni, io era na sere lako ena reki ka tawamudu.”²²

Eda sa bolei meda drotani mai na tiko vakavesu ena kedra ituvaki cava ga, ka vukea na Turaga me vakasokomuna mai na Nona digitaki, ka solibula baleti ira na kawatamata era sa tubu cake tiko mai. Meda sa nanuma deivaki tiko ni da sega ni vakabulai keda rawa vakaikeda. Eda sa sereki ena loloma, loloma soliwale, kei na solibula veisorovaki ni iVakabula. Ena gauna e ratou sa dro kina na matavuvale nei Liai, a liutaki iratou na rarama ni Turaga. Kevaka eda sa dina tiko ki na Nona rarama, muria na Nona ivakaro, vakararavi ki na Nona lewa donu, eda na drotani rawa mai na tiko vakavesu vakayalo, vakayago, kei na vuku vakatamata ka vakakina na lelevaki tiko ni noda lakovoli tu ena noda dui lekutu, ni sai Koya ga sa cecere me veivakabulai.

Meda sa qai drotani mai na mataqali nuiqawaqawa kei na rarawa era sotava o ira era sa tiko vakavesu kina ka sega tale ni rawa mera lagata na sere kei Saioni. Ena yaca i Jisu Karisito, emeni. ■

IDUSIDUSI

1. E vuqa na opera nei Verdi, me vakataka na *Aida*, *La traviata*, kei na *Il trovatore*, era okati talega mera opera taleitaki vakalevu ka dau vakaraitaki e vuravura taucoko ena gauna oqo.
2. Raica na 1 Nifai 5:13; 7:14.
3. Jeremaia 1:5.
4. Raica na 1 Nifai 2:2–3.
5. Na kena vakarusai na valetabu nei Solomon, na kena rusa o Jerusalemi, kei na nodra kau vakavesu na yavusa o Juta a yaco ena 586 B.K.
6. Jeremaia 2:11, 13.
7. Jeremaia 8:20. A vola taumada o Jeremaia ni a tagicaka tiko na Turaga me ia na veivutuni, “Sa kudrukudru na yaloqu e lomaqu” (Jeremaia 4:19) ka veivakamasuti, “Kunea rawa e dua na tamata . . . sa ia na lewa dodonu, se goleva na ka dina; kau na qai sega ni cudruva” (Jeremaia 5:1).
8. Raica na Jeremaia 31; 1 Nephi 10:14.
9. Raica na 2 Tui 17:6; Vunau kei na Veiyalayalati 110:11.
10. Yavu ni Vakabula 1:10; raica talega na 2 Nifai 10:22.
11. Na vosa nei Russell M. Nelson, “The Book of Mormon and the Gathering of Israel” (ena dua na semina ni peresitadi vou ni kaulotu, ena June 26, 2013).
12. Guide to the Scriptures, “Israel,” scriptures.lds.org.
13. Ena Nona vosa tiko vei keda ena gauna oqo na Turaga, e kaya kina, “Raica sa sinai ko vuravura ena ivalavala ca, a sa ubia na butobuto ka vutugu raica era sa bobula ki na ivalavala ca . . . era sa sega ni lako mai vei au” (Vunau kei na Veiyalayalati 84:49–50).
14. Sa rawa talega vei ira era sega ni cala, mera tiko vakavesu.
15. E sega ni veisau na ivakavuvuli vakaiuvunau, ia na salatu ki na tiko vakavesu, bula lewai, kei na veivakarusai sa toso cake sara ena kena veimataqali vovou.
16. A volai sara toka vakadodonu ka veivakadredrei na ka oqo ena waqa ni *New York*

Times Magazine ena yabaki sa oti (8 ni Epereli, 2012) ka tukuna tiko na ituvaki veivakatotogani ni qito vidio. E vakatoka oqo, “Na Veivakatotogani Levu, Vakaoti Gauna, Vakacacani ni Veiwekani, Vesumona Kaukauwa kei na Veiwewani ni Qito Vidio.” Ka qai tabaki toka ena manivola lalai: “(E sega ni kena ibalebale oqo ni da sega talega ni taleitaka.)” Oqo, ena kena vakasama rawarawa, sa vakamatatataka na kena gadrevi na yalomatuataki tiko ni noda vakayagataka na tekinolaji vovou ena noda gauna oqo.

17. Na vakanananu tudei ni tamata ena vuqa na ituvaki ni vanua vakacakacaka o ya “Meda cakacaka vakaukauwa, ka qito vakaukauwa.” Me vaka ga ni ka bibi na veimaliwai vakacakacaka, ka yaco na “cakacaka kei na qito” me vakaruguta na gauna vata vakamatavuvale, sa vakadrukai keda vakaidina.
18. Cakacaka 17:21; vakamatatataki.
19. Raici Keli Goff, “Female Ivy League Graduates Have a Duty to Stay in the Workforce,” *Guardian*, Apr. 21, 2013, www.theguardian.com/commentisfree/2013/apr/21/female-ivy-league-graduates-stay-home-moms; Sheryl Sandberg, *Lean In: Women, Work, and the Will to Lead* (2013); Anne-Marie Slaughter, “Why Women Still Can’t Have It All,” *The Atlantic*, June 13, 2012, www.theatlantic.com/magazine/print/2012/07/why-women-still-cant-have-it-all/309020; Lois M. Collins, “Can Women ‘Have It All’ When It Comes to Work and Family Life?” *Deseret News*, June 28, 2012, A3; Judith Warner, “The Midcareer Timeout (Is Over),” *New York Times Magazine*, Aug. 11, 2013, 24–29, 38; Scott Schieman, Markus Schafer, and Mitchell McIvor, “When Leaning In Doesn’t Pay Off,” *New York Times*, Aug. 11, 2013, 12.
20. Sa vakayaloqaqataki ira na matabisopi na Lotu mera vukei ira na matavuvale me levu na nodra gauna vata kei ira na cauravou, goneyalewa, kei ira na itabagone qase cake. Era sa vakayaloqaqataki tiko na matabisopi mera wasea yani e vuqa na ilesilesi ena gauna ni matabose ni tabanalevu kivei ira na kuoramu ni Matabete i Melikiseteki, ki na veimataisoqosoqo, vakakina vei ira na lewenilotu era vakataledi vakacakacaka mera vukei ira eso ena kena gauna donu.
21. Raica na Vunau kei na Veiyalayalati 29:7.
22. Vunau kei na Veiyalayalati 45:71.

Mai vei Elder Neil L. Andersen
Ena Kuoramu ni iApositolo Le Tinikarua

Kaukauwa e tiko ena Matabete

E dua na tamata e rawa ni drete na ilatilati me curu mai na rarama katakata ni matanisiga kina rumu, ia na tamata e sega ni lewa na matanisiga, na rarama, se na katakata ena kauta mai.

Na Veivakalougatataki ni Matabete e Baleta na Tamata Kece

Ni ra dau lagata na gonelalai ena soqoni ni sakaramede na sere ni Lalai “Love Is Spoken Here,” era matadredredre kecega na rogoca. Dua na marama yaloqaga ka susuga cake tiko e lima na gone e vakarogoca vinaka toka na ikarua ni qaqana: “Mine is a home where [every] hour is blessed by the strength of priesthood [power].”¹ ena yalorarawa e qai nanuma, “eratou a sega ni bau kila na luvequ na mataqali itikotiko vaka o ya.”²

Na noqu i tukutuku vua na marama vakabauta oqo, kei keda kece sara ni rawa ni da bula ena veiaua, ka “vakalougatataki ena kaukauwa ni matabete” se cava ga eda sotava tiko.

Ena so na gauna eda sa dau vakabibitaka ga na kaukauwa ni matabete vei ira na tagane ena Lotu. Na matabete sa ikoya na kaukauwa kei na veivakadonui ni Kalou ka a solia me baleta na vakabulai kei na vakalougatataki ni tamata kece sara—tagane, yalewa, kei na gonelalai.

E dua na tamata e rawa ni drete na ilatilati me curu mai na rarama katakata ni matanisiga kina rumu, ia na tamata e sega ni lewa na matanisiga, na rarama, se na katakata ena kauta mai. Na veivakalougatataki ni matabete e kaukauwa cake sara mai vei koya e na kerei me veiqaravi kina.

Me ciqomi na veivakalougatataki, na kaukauwa, kei na yalayala ni matabete ena bula oqo kei na bula sa bera mai sa ikoya e dua na madigi kei na itavi ena bula oqo. Ni da sa buladodonu, na cakacaka vakalotu ni matabete sa na vakalougatataka na noda bula ena vuravura oqo, ka na vakarautaki keda yani kina yalayala sa soli tu me noda ena bula sa tu mai liu. Sa kaya na Turaga, “Ena ilesilesi oqo . . . sa vakatakilai mai kina na kaukauwa ni Kalou.”³

Sa dau tu ga na veivakalougatataki uasivi mai vua na Kalou me baleti ira na buladodonu ka ra sa papitaiso, ciqoma na Yalo Tabu, ka laki vakayagataka wasoma na sakaramede. Ena kauta mai na valetabu na ikuri ni rarama, kei na kaukauwa, kei na yalayala ni bula tawamudu.⁴

Na veicakacaka vakalotu kece ena sureti keda meda tara cake na noda vakabauti Jisu Karisito ka ia na veiyalayalati kei na Kalou ka maroroya. Ni da sa maroroya na veiyalayalati tabu oqo eda na ciqoma na kaukauwa ni matabete kei na kena veivakalougatataki.

E sega beka li ni da sa raica tiko ena noda bula vakai keda na kaukauwa ni matabete, vakakina vei ira na lewenilotu ka ra talairawarawa ena nodra veiyalayalati ena Lotu? Eda raica ena nodra bula na lewenilotu vou ni ra sa kalawa mai na wai ni veipapita-isotaki ni ra sa vakila na veivosoti kei na veivakasavasavataki. Eda raica na nodra vakila na veivakauqeti ni Yalotabu na luveda ena itabagone. Eda raica ni cakacaka vakalotu ni valetabu sa vaka na bikeni ena nodra bula ka sa ivurevure ni rarama vei ira na tagane kei na yalewa buladodonu ena veiyasai vuravura.

Ena vula sa oti oqo au raica e dua na veiwatini gone ni rau rawata na kaukauwa mai na veivauci ni valetabu ni a sucu na luvedrau tagane ulumatua ka qai mate ni oti ga e dua na macawa mai na gauna e sucu kina. Mai na cakacaka vakalotu ni matabete erau ciqoma kina na veiwatini gone oqo na veimaroroi, veivakaukauwataki, veitaqomaki, vakacegu kei na veiyalayalati tawamudu.⁵

Na Cava Eda Kila me Baleta na Matabete

E so ena taroga beka, “Kevaka mena rawa ni tiko na kaukauwa kei na veivakalougatataki ni matabete vei keda kece, na cava na vuna era qarava tikoga kina na cakacaka vakalotu ni matabete na tagane?”

Ni tarogi Nifai e dua na agilosu, “Ko sa kila li na levu ni Nona loloma na Kalou?” E a sauma yani vakadodonu o Nifai, “Au sa kila ni sa lomani ira na luvena; Ia, au sega ga ni kila na ibalebale ni veika kece au sa raica.”⁶

Ni da veivosakitaka na matabete, e tiko e levu sara na ka eda sa kila tu.

Eda Mataqali Vata Kece

Eda sa kila ni Kalou e lomani ira kece na luvena ka sega ni dau digitaki

ira vakailoa na tamata. “Sa sega ni tarova e dua me lako mai vua, . . . tagane [se] yalewa; . . . era sa tautauvata kecega ena mata ni Kalou.”⁷

Ni da sa kila ni loloma ni Kalou sa “vakatautauvata” vei ira na luvena tagane kei na yalewa, eda sa kila talega ni sega ni bulia na tagane kei na yalewa me rau tautauvata sara ga. Eda kila ni duidui ni tagane kei na yalewa e tiki bibi ni noda bula vakayago kei na bula vakayalo kei na kena inaki. E tiko na itavi tabu e a soli vua na tagane kei na yalewa.⁸

Mai na iVakatekivu

Eda kila ni mai na ivakatekivu sa tauyavutaka na Turaga na kena na qaravi na nona matabete. “E a soli taumada na matabete vei Atama.”⁹ Noa, Eparaama kei Mosese, era a veiqaravi kece ena cakacaka vakalotu ni matabete. O Jisu Karisito a, ka bete levu cecere duadua tiko. E a kacivi ira na iApositolo. “Dou sa sega ni digitaki au,” E a kaya, “Ia, Au sa digitaki kemudou ka vakatabui kemudou.”¹⁰ Ena noda gauna oqo, era sa talai mai vua na Kalou na italai mai lagi. O Joni na Dauveipapitaisotaki, Pita, Jemesa, kei Joni era a vakalesuya mai ki vuravura na matabete mai vua na Parofita o Josefa Simici.¹¹ Oqo na sala sa vakatikora kina na nona matabete na Tamada Vakalomalagi.¹²

Vuqa na iSolisoli Mai Vua na Kalou

Eda kila ni kaukauwa ni matabete ena sega walega ni cakacaka vakataki koya ena vakabauta, na Yalo Tabu kei na isolisoli vakayalo. Na ivolanikalou e vakabibitaka, “Dou kakua ni cakitaka na isolisoli ni Kalou raica sa vuqa na isolisoli. . . . sa duidui talega na kena cakacaka; ia sa duabau ga na Kalou o koya sa cakava na [ka] kecega.”¹³

Bula Kilikili

Eda kila ni buladodonu ena gadrevi me tiko vua e dua me rawa ni na qai rawati na cakacaka vakalotu ni matabete. O Sister Linda K. Burton, na peresitedi raraba ni iSoqosoqo ni Veivukei e a kaya, “Na kena dina ga na buladodonu . . . me na qai rawati kina na kaukauwa ni matabete kina noda bula.”¹⁴

Me kena ivakaraitaki, vakasamataka mada na ivesu ni iyaloalo vakasisila, ni sa roboti vuravura tu qo. Na nona itagede ni buladodonu na Turaga e sega ni vakatara na iyaloalo vakasisila vei ira era veiliutaki tiko ena cakacaka vakalotu ni matabete. E a kaya na iVakabula:

“Dou veivutunitaka na nomudou . . . itovo vakasisila.”¹⁵

“A cina ni yago na mata. . . . Kevaka e ca na matamu, ena butobuto na yagomu taucoko.”¹⁶

“[O] koya yadua ena raica na yalewa ka dodomo kina sa dauyalewa oti kaya e lomana.”¹⁷

Ni da laki qarava na sakaramede, masulaki ira na tauvimate, se da vakaitavi ena qaravi ni dua na cakacaka vakalotu ni matabete, ka da sega tu ni buladodonu, ena vaka na ka e a kaya o Elder David A. Bednar, eda sa cavuta wale tikoga na yaca ni Kalou.¹⁸ Ni dua e sa sega ni bula dodonu, sa dodonu me vagalala mai na qaravi ni cakacaka vakalotu ni matabete ka masulaka me laki raici bisopi me itekivu ni nona veivutuni ka lesu tale me laki talairawarawa ki na ivakaro.

Yalomalumulumu

E dua tale na ka eda kila ni na levu na veivakalougatataki ni matabete ena veimatavuvale erau duavata kina na tina kei na tama buladodonu ena nodra tuberi na luvedrau. Ia eda kila talega ni Kalou ena vakalougatataka tale tikoga vaka oya na veimatavuvale ena kedra vei ituvaki tani tale eso.¹⁹

E dua na tina e colata tiko na itavi ni qaravi ni bula vakayalo kei na bula vakayago ni nona matavuvale, e vakamacalataka ni nona dau kacivi nodratou dauveituberi vakamatavuvale me mai masulaka e dua na luvena ena gadrevi kina na nona yalomalumulumu. Ia, e qai tukuna ni na vakatalega kina vei nona daveituberi vakamatavuvale ena nona vakavakarau me masulaka na luvena.²⁰

Na iDola ni Matabete

Eda kila ni idola ni matabete, ka tiko vei iratou na lewe ni Mataveiliutaki Taumada kei na Kuoramu ni iApositolo Le Tinikarua, sa liutaka na qaravi ni cakacaka ni turaga e vuravura. Sa soli vaka kina na idola ni matabete me baleta na liutaki ni iteki vei ira na kena peresitedi kei na bisopi ena iwase ni vanua era veiqaravi kina. Ka ra kacivi ira na tagane kei na yalewa ena ivakatakila ka ra tokoni ka vakatikori ni sa vakadonui mera sa lesi, mera veivakavulici ka veiliutaki.²¹

Ni da sa kila tu e levu sara na ka me baleta na matabete, na noda raica vakayago na veika oqo ena sega ni solia taucoko kina na ka eda kila baleta na

veika e cakava na Kalou. Ia, na Nona veivakananumi e malumu, “Ni sa duatani na noqu vakanananu ka duatani na nomudou vakanananu, ka sa duatani na noqu ivalavala ka duatani na nomudou ivalavala,”²² sa vakadeitaki keda ni na yaco mai na gauna eda na kunea kina na tawamudu kei na kena “vakatakilai vakavinaka sara vei keda na veika kece oqo”²³ eda sa na qai kila vakavinaka cake na Nona loloma.

Eda dau veiqaravi kece ena lomasoli. Ena so na gauna eda dau didivaka na noda veikacivi ka diva me levu cake na ka e gadrevi me da qarava. Ena so tale na gauna eda vakavinavinaka ni sa kena gauna me da vakacegui. Eda sega ni lewa na veikacivi eda ciqoma.²⁴ Au vulica na lesoni oqo niu se qai vakamau walega. Ni keirau se veiwatini gone, o au kei Kathy na watiq keirau dau bula tu mai Florida. Ena dua na Sigatabu e a vakaraitaka vei au e dua na daunivakasala ena mataveiliutaki ni iteki ni ratou sa namaka tiko me sa kacivi o Kathy me qasenivuli ni semineri ena mataka lailai.

“Me keitou na cakava vakacava?” au taroga yani. “tiko na luvei keirau lalai, tekivu na semineri ena 5 na kaloko

ena mataka, kau peresitedi tiko ni Cauravou.”

E matadredredre na daunivakasala ka kaya, “Ena sega soti ni dua na ka Baraca Andersen. Keitou na kacivi koya ka keitou na qai vakacegui iko.”

O ya sara ga na ka eratou qai cakava.

Nodra Cau na Marama

Ni da taroga ena yalodina ka vakarorogo vei ira na yalewa e ka bibi ena noda bula, ena bula ni vakawati, kei na tarai cake ni matanitu ni Kalou.

Ena ruasagavulu na yabaki sa oti ena koniferedi raraba, e a talanoataka kina o Elder M. Russell Ballard e dua na veiwasei e rau a cakava kei na peresitedi raraba ni iSoqosoqo ni Veivukei. E dua na taro e a tarogi baleta na nodra

Vany Parrella

vaqacacotaki vakayalo na itabagone ka ra vakarau tiko mera laki kaulotu. Qai kaya ena matadredredre o Sisita Elaine Jack, “Elder Ballard, dodonu mo kila ni o ira na [yalewa] ena Lotu ena tiko vei ira e so na vakasama vivinaka sara . . . ia kevaka mera na taroga. Me kilai tiko, . . . ni o *keimami* na tinadra!”²⁵

O Peresitedi Thomas S. Monson e tu na nona itukutuku ni dau vakataroga ka cakava na veika era dau vakasamataka na yalewa. Na yalewa ka sa tuberi koya vakalevu duadua, o Sis. Frances Monson. Eda sa nanumi koya sara ga. Vakakina, ena Lotulevu ga se qai oti oqo, a vakananumi keimami kina o Peresitedi Monson na Vakaitutu Raraba ena veika e a sa vulica ni bisopi voli mai vei ira na 84 na yada ena nona tabanalevu. Era a tara sara ga na nona veiqaravi kei na vo ni nona bula taucoko.

Sega ni kurabuitaki ni bera na nona vakatulewataka ena yalo masumasu o Peresitedi Monson na veisautaki ni yabaki ni bula ni veiqaravi vakadaukaulotu sa dua sara na ka na kena veivosakitaki taumada kei ira na mataveiliutaki ni iSoqosoqo ni Veivukei, Goneyalewa, kei na Lalai.

Kemuni na bisopi, ni ko ni sa na muria na ivakaraitaki nei Peresitedi Monson, ko ni na vakila na veituberi ni ligana na Turaga ena nona sa na vakalougatataka vakalevu na nomu veiqaravi tabu.

Keitou a dau bula tu mai Brazil ena vica vata na yabaki. Ni keitou yaco yani au a sotavi Adelson Parrella, e dua na Vitasagavulu ka veiqaravi voli ena gauna o ya, kei tacina o Adilson, ka a tiko ena mataveiliutaki ni neitou iteki. E muri au qai sotava na tacidrau o Adalton, ka a peresitedi tu ni iteki mai Florianopolis kei na dua tale na tacidratou o Adelmo, ka veiqaravi tu vaka bisopi. Au a vakadrukai sara ga ena vakabauta e tiko vei iratou na veitacini qoka, kau mani taroga na veika baleti rau na nodratou itubutubu.

Eratou a papitaiso na matavuvale mai Santos, Brazil, ena 42 na yabaki sa oti, e a kaya o Adilson Parrella, “Taumada a taleitaka o Tamadratou me curuma na Lotu. Ia, [vakalailai ga] sa mai luluqa ka tukuna vei tinadratou

me ratou sa kua ni lako i lotu.”

Tukuna o Adilson ni dau culacula o tinadratou baleti ira na nodratou neiba me rawa ilavo kina me ratou vodo basi kina na luvena me rawa ni ratou laki lotu. O ratou na lewe va na gonetagane eratou dau taubaletaka e dua na maile kina dua tale na tauni, ratou laki vodo basi me rauta ni 45 na miniti ka laki taubale tale me rauta e 20 na miniti qai yaco i valenilotu.

Dina ni sega ni rawa ni ratou lako vata i lotu kei iratou na luvena o Sisita Parrella, e dau wili ivolanikalou vata kei ira na luvena tagane kei na luvena yalewa, vakavulici ira ena kospeli ka dau masu vata kei ira. E vakasinaiti na nodratou loma ni vale ena veivakalougatataki ni kaukauwa ni matabete. Eratou tubu cake na gonetagane, eratou laki kaulotu, eratou lako i vuli, ka vakamau ena valetabu. Sa vakasinaiti tu na nodratou loma ni vale ena veivakalougatataki ni matabete.

Ena veiyabaki e muri ni sa mai dawai o, Vany Parrella e curu kina valetabu me baleta na nona edaumenia e muri sara e qai laki kaulotu vakatolu mai Brazil. Ena gauna oqo ni sa yabaki 84, sa vakalougatataka sara na nona kawa na nona vakabauta.

iVakadinadina kei na Yalayala

Na kaukauwa ni matabete tabu ni Kalou ena kunei ena Lotu i Jisu Karisito ni Yalodododnu Edaidai. Au vakadinadinataka ni ko sa vakaitavi ena buladodonu ena qaravi ni

cakacaka vakalotu ni matabete, ena vakaukauwataki iko, vakacegui iko ka na vakabulai iko na Turaga. Na cava ga o sotava tiko, na nomu matavuvale ena “vakalougatataki ena kaukauwa ni matabete” kei ira era voleka vei iko era na gadreva talega na veivakalougatataki oqo me nodra.

Ni da tagane kei na yalewa, luvena tagane se yalewa na Kalou meda na toso vata yani ki liu. Oqo na noda madigi, na noda itavi, ka noda kalougata. Oqo na noda itinitini—meda vakarautaka na matanitu ni Kalou me baleta na nona lesu mai na iVakabula. Ena yaca i Jisu Karisito, emeni. ■

IDUSIDISI

1. “Love Is Spoken Here,” *Children’s Songbook*, 190–91.
2. Imeli vakaitaukei Okos. 5, 2013.
3. Vunau kei na Veiyalayalati 84:20.
4. Raica na Vunau kei na Veiyalayalati 138:37, 51.
5. Raica na Vunau kei na Veiyalayalati 84:35; 109:22.
6. 1 Nifai 11:16, 17.
7. 2 Nifai 26:33.
8. Raica na “Na Matavuvale: Ai Vakaro ki Vuravura Raraba,” *Liaona*, Nove. 2010, 129.
9. *Nodra iVakavuvuli na Peresitedi ni Lotu: Josefa Simici* (2007), 116; raica talega na Vunau kei na Veiyalayalati 84:16; 107:40–53; 128:18, 21; Russell M. Nelson, “Lessons from Eve,” *Ensign*, Nove. 1987, 86–89.
10. Joni 15:16.
11. Raica na Josefa Simici—Ai Tukutuku 1:72; raica talega na Vunau kei na Veiyalayalati 13; 27.
12. Raica na M. Russell Ballard, “Let Us Think Straight,” BYU Campus Education Week devotional, Okosi. 20, 2013. speeches.byu.edu Elder Ballard stated: “Why are men ordained to priesthood offices and not women? President Gordon B. Hinckley

explained that it was the Lord, not man, ‘who designated that men in His Church should hold the priesthood,’ and that it was also the Lord who endowed women with ‘capabilities to round out this great and marvelous organization, which is the Church and kingdom of God’ (“Women of the Church,” *Ensign*, Nove. 1996, 70). When all is said and done, the Lord has not revealed why He has organized His Church as He has.”

13. Moronai 10:8.
14. Linda K. Burton, “Priesthood: A Sacred Trust to Be Used for the Benefit of Men, Women, and Children” (Brigham Young University Women’s Conference address, May 3, 2013), <http://ce.byu.edu/cw/womensconference/pdf/archive/2013/lindaBurtonTalk.pdf>.
15. 3 Nephi 30:2.
16. Maciu 6:22–23.
17. Maciu 5:28; Raica talega na Alama 39:9. A kaya o Peresitedi Thomas S. Monson said: “Sa ka rerevaki ka dau veivakatogani sara na iyaloalo vakasisila ena rawa ni lewai keda, ka na kauti keda yani ki na veika vakarerevaki cake kei na ivalavala ca ni veiyacovi. Se cava ga ena taura, mo dro tani mai na iyaloalo vakasisila” (“Na Vakavakarau ena Kauta mai na Veivakalougatataki,” *Liaona*, Me 2010, 65).
“Ka sa rerevaki sara—na iwiliwili ni ripote ni tamata era sa vakayagataka tiko na Initaneti me ra ivurevure ni veika ca, me vaka na saravi ni iyaloalo vakasisila, me kena ka sa yaco sara tiko vakalevu. Kemuni na taciq kei na ganequ, na kena caka tiko na ka vakaoqo ena vakarusa na yalo. Mo tudei mo savasava. Kakua ni vakamatautaki iko na sarava ka vakayagataka na mataqali ka ni veivakamarautaki vakaoqo—se e vei ga na vanua ena tiko kina! Au vakaraitaka yani na ivakasala oqo vei kemuni kece sara ena veivanua cava ga o ni tu kina” (“Me Yacova Ni Da Qai Sota Tale,” *Liaona*, Me 2009, 113).
“Lako tani mai na ivalavala vakasisila kecega. Ena kauta laivi vei iko na yalotabu ka na vakaleqa na nomu lewa e loma. E tukuni veikeda ena Vunau kei na Veiyalayalati, ‘Sa sega ni mai vua na Kalou, ia sa mai vua na tevoro’ [Vunau kei na Veiyalayalati 50:23]” (“Tudei ena Vakabauta,” *Liaona*, Me 2006, 18–19).
18. Raica na David A. Bednar, *Act in Doctrine* (2012), 53.
19. Raica na Dallin H. Oaks, “Priesthood Authority in the Family and the Church,” *Liaona*, Nove. 2005, 24–27.
20. Personal email, Aug. 5, 2013; raica na Jemesa 5:14.
21. Raica na Iperiu 5:4.
22. Aisea 55:8.
23. Jekope 4:13.
24. Raica na Vunau kei na Veiyalayalati 81:4–5. E kaya o Peresitedi Gordon B. Hinckley: “Na nomu itavi sa tautauvata na kena bibi ena nomu vanua ni veiqaravi kei na noqu itavi ena noqu vanua ni veiqaravi. E sega ni dua na veikacivi ena lotu oqo e lailai se lailai na kena yaga” (“This Is the Work of the Master,” *Ensign*, Me 1995, 71).
25. M. Russell Ballard, “Strength in Counsel,” *Ensign*, Nove. 1993, 76.

Mai vei David M. McConkie

Matai ni Daunivakasala ena Mataveiliutaki
Raraba ni Matawilivola ni Sigatabu

Veivakatavulici ena Kaukauwa kei na Dodonu ni Lewa ni Kalou

*Sa vakarautaka na Turaga na sala vei ira kece na
Yalododonu Edaidai bula kilikili mera veivakatavulici
ena ivakarau ni Turaga.*

Esega ni vakamacalataki rawa na levu ni neitou vakavinavinaka vei kemuni na qasenivuli ena loma ni Lotu taucoko. Keitou lomani kemuni ka nuidei vakalevu vei kemuni. O kemuni eso vei ira na cakacaka mana cecere ni kosipeli vakalesui mai.

Sa tiko vakaidina e dua na ka vuni mo yaco kina mo dua na qasenivuli ni kosipeli mana, mo veivakatavulici ena kaukauwa kei na dodonu ni lewa ni Kalou. Au vakayagataka na vosa *ka vuni* baleta na veivakavuvuli ena vakataua kina na mana ni dua na qasenivuli, ena rawa ni kilai deivaki duadua ga oqori mai vei ira era taukena e dua na ivakadinadina ni ka a yaco ena dua na mataka ni siga totoka, makare, ena itekivu ni vulaitubutubu ni 1820.

Ena saumi ni masu yalomalua ni dua na gonetagane yabaki 14, a tadolavi kina na lomalagi. Rau a basika mai ka vosa vua na Parofita o Josefa Simici,

na Kalou na Tamada Tawamudu kei na Luvena, o Jisu Karisito. Na waraki balavu ni gauna ena caka tale me vinaka kina na ka kecega e sa tekivu, ka sa tauyavutaki vakatawamudu na ivakavuvuli ni ivakatakila ena noda itabagauna. Na itukutuku i Josefa, kei na

Roma, e Itali

neitou itukutuku ki vuravura, e rawa ni vakalekalekataki ena rua na vosa: “A vosa na Kalou.” A vosa o Koya ena gauna makawa, a vosa o Koya vei Josefa, ka na vosa o Koya kivei iko. Oqo na ka o duatani kina o iko mai vei ira taucoko na qasenivuli e vuravura. Oqo na vuna o na sega ni rawa ni lutu kina.

Ko sa mai kacivi ena yalo ni parofitaisai kei na vakatakila ka sa mai vakatikori ena dodonu ni lewa ni matabete. Na cava na kena ibalebale oqo?

iMatai, e kena ibalebale ni o sa cakava tiko na cakacaka ni Turaga. Ko sa Nona mata, ka o sa vakadonui ka vakabauti mo matataki Koya ka cakacaka ena Vukuna. Me vaka na Nona mata, sa tiko vei iko na dodonu ki na Nona veivuke. Mo na tarogi iko mada, “Na cava ena tukuna na iVakabula kevaka a vakatavulica tiko na noqu kalasi edaidai, ka na tukuna vakacava o Koya?” Mo qai cakava vakakina o iko.

Na itavi oqo ena rairai vakavu ririko kivei ira eso se ra lomarere saraga. Na salatu e sega ni dredre. Sa vakarautaka na Turaga na sala vei ira kece na Yalododonu Edaidai bula kilikili mera veivakatavulici ena ivakarau ni Turaga.

iKarua, o sa kacivi mo vunautaka na kosipeli i Jisu Karisito. Mo kakua sara ni vakavuvulitaka na nomu vakasama ga se filosofi, ka waki vata kei na ivolanikalou. Na kosipeli e sa “kaukauwa ni Kalou ki na veivakabulai,”¹ ia na kosipeli duadua ga eda sa vakabulai kina.

iKatolu, o sa vakaroti mo vunautaka na kosipeli me vaka era kunei ena ivolayavu ni Lotu, mo vakavulica na nodra vosa na iapositolo kei na parofita ena gauna oqo, ka vakavulica na veika e vakatavulica vei iko na Yalo Tabu.

Ia meda na tekivu evei?

Na noda imatai ka itavi levu oya meda bula me rawa ni tiko vata kei keda na Yalo Tabu me noda dauveituberi ka itokani. Ena gauna a saga kina o Hyrum Smith me rawa ni vakaitavi ena cakacaka ni gauna oqo, a tukuna na Turaga, “Raica mo gumatua sara ni muria na noqu vunau ena yalomu taucoko, ena nomu kaukauwa taucoko kei na lomamu taucoko.”² Oqo na kena itekitekivu. Na ivakasala, e vakarautaka na Turaga kivei Hyrum, e sa ivakasala vataga e vakarautaka

Arraiján, e Panama

o Koya kivei ira na Yalododonu ena yabaki kecega.

Ni ratou vosa tiko kivei ira na qasenivuli edaidai, eratou tukuna na Mataveiliutaki Taumada: “Na tikina bibi duadua ni nomu vei qaravi sai koya na nomu vakavakarau vakayalo vakaiiko ena veisiga, oka kina na masu, vuli ivolanikalou, kei na talairawarawa ki na veivakaro. Keitou vakayaloqaqataki iko mo na vakadeitaki iko ki na bulataki ni kosipeli ena inaki levu cake mai na kena eliu sara.”³

E matalia toka ni ratou sega ni tukuna na Mataveiliutaki Taumada ni tikina bibi duadua ni nomu vei qaravi sa ikoya mo vakarautaka vakavinaka na nomu lesoni se mera mataitaka na iwalewale eso ni mataqali veivakatavulici. Sa dina sara, sa dodonu mo na vakarautaka vagumatua na lesoni yadua ka saga ni vulica na iwalewale o rawa ni veivakatavulici kina me rawa ni vukei ira na nomu gonevuli mera cakakataka na nodra digidigi ka vakatara

na kosipeli me curuma na lomadra, ia na imatai ni tikina bibi duadua ni nomu vei qaravi oya na nomu vakavakarautaki vakayalo. Ni o vakamura na ivakasala oqo, eratou sa yalataka na Mataveiliutaki Taumada: “Na Yalo Tabu ena vukei iko ni kila na ka mo cakava. Ena tubu na nomu ivakadinadina, ena vakatitobutaki na nomu saumaki, ka o na vakaukauwataki mo sotava na veibolebole ni bula.”⁴

Na veivakalougatataki levu cava tale ena gadreva e dua na qasenivuli?

Tarava, sa vakarota na Turaga ni bera ni da vunautaka na Nona vosa, meda vulica taumada meda kila.⁵ Mo yaco mo turaga ka marama yalomatua ena nomu vakasaqaqara voli vagumatua ena ivolanikalou kei na nomu vakamareqeta voli e lomamu. Ni qai yaco mo na kerea na veivuke ni Turaga, ena vakalougatataki iko o Koya ena Nona Yalotabu kei na Nona vosa. Ena tiko vei iko na kaukauwa ni Kalou mera rawai kina na tamata.

E tukuna vei keda o Paula ni kosipeli e lako mai ki na tamata ena rua na sala, ena vosa kei na kaukauwa.⁶ Na vosa ni kosipeli era sa volai ena ivolanikalou, ka da na rawa ni ciqoma na vosa ena kena vakasaqarai vagumatua. Na kaukauwa ni kosipeli e lako mai ki na nodra bula o ira era sa bula mera na veitokani kei na Yalo Tabu ka muria na veivakauqeti era ciqoma. Eso era wanonova matua walega na vulici ni vosa, ka ra yaco me kenadau ena soli itukutuku. Eso tale era vakasavuligataka na nodra vakavakarau ka vakanuinui ni na vukei ira na Turaga ena dua na ivakarau mera lako curuma na iwasewase ni kalasi. E sega ni rawa ni o namaka na Yalotabu me vukei iko mo nanuma na veivolanikalou kei na veivakavuvuli o a sega ni vulica se vakasamataka. Me yaco me vakatavulici vinaka sara na kosipeli, sa dodonu me na tiko ruarua vei iko na vosa kei na kaukauwa ni kosipeli ena nomu bula.

A kila deivaki o Alama na veivakavuvuli oqo ena nona rekitaki iratou na luvei Mosaia kei na iwalewale eratou a veivakatavulici kina ena kaukauwa kei na lewa ni Kalou. Eda wilika:

“Eratou sa tamata yalomatua ka dau wilika vagumatua na ivola tabu, me ratou kila kina na vosa ni Kalou.

“Ia e sega ni o koya walega oqori; eratou sa gumatua sara ena masu-masu, kei na lolo; ka sa tu vei iratou . . . na yalo ni veika ena yaco.”⁷

Tarava mo vulica mo dau vakarorogo. A vakavulica o Elder Jeffery R. Holland na ivakavuvuli oqo vei ira na daukaulotu. Au na tautauri mai ena veimalanivosa nei Elder Holland ia au vakaisosomitaka tiko na vosa *daukaulotu* kei na *dauwakadidike* ki na vosa *qasenivuli* kei na *gonevuli* ena kena veitaravi: “Tarava yani ena itavi vaka [qasenivuli] mera vakarorogo ki vua na Yalotabu, sa ikoya na itavi e tiko vei ira mera vakarorogo vua na [gonevuli]. . . . Kevaka eda na vakarorogo ena daliga vakayalo, . . . *era na tukuna vei keda na [noda gonevuli]* na veilesoni cava era na gadreva mera rogoca!”

A tomana o Elder Holland: “Na ka e yaco tiko oya ni [o ira na qasenivuli]

era se vakabibitaka tikoga na kena talaucaki vakamatau, vakawasoma na lewe ni leseni ka sega ena wanonovi ni [gonevuli] vakayadua.”⁸

Ni o sa vakarautaki iko oti kei na nomu leseni ki na kena vinaka tau-dua o rawata, sa dodonu mo na vakalaiva. Ni yaco mai na veivakauqeti malua ni Yalo Tabu, sa dodonu me na tiko vei iko na yaloqaqa mo biuta vakatikitiki na nomu ituvatuva kei na nomu ivola eso ka lako ki na vanua ena kauti iko kina na veivakauqeti oqori. Ni da cakava oqo, na leseni o talaucaka tiko e sa sega ni qai nomu leseni, ia e sa yaco me nona leseni na iVakabula.

Ni o soli iko ki na bulataki ni kosipeli ena inaki levu cake mai na kena eliu ka vakasaqara na ivolanikalou eso, ka tugani ira sara ki na lomamu, na Yalo Tabu vata ga, ka vakatakila na veivosa oqo kivei ira na iapositolo kei na parofita ena gauna makawa, ena vakadinadinataka vei iko na kedra dina. Me isaluwaki, na Yalo Tabu ena vakatakila vou kivei iko. Ni yaco oqo, na vosa o na wilika sa na sega tale ni qai vosa walega nei Nifai se Paula se Alama, ia era

sa yaco me nomu vosa. Ia, ni o qai veivakatavulici, na Yalo Tabu sa na rawa ni kauta mai na ka kecega ki na nomu vakanananu. Vakaidina, “ena soli vei iko ena gauna ko ya, io, ena tiki ni siga ko ya, na ka mo na vosa-taka.”⁹ Ni yaco oqo, o na raici iko ni tukuna voli e dua na ka o a sega ni tuvakataka mo tukuna. Ia, kevaka o na qai vakatudaliga kina, o na vulica eso na ka mai na veika o tukuna ni o veivakavulici. A kaya o Peresitedi Marion G. Romney, “Au dau kila tu ga na gauna au vosa tiko kina ena veivakauqeti ni Yalo Tabu baleta au dau vulica tu ga eso na ka mai na veika au a tukuna.”¹⁰ Nanuma tiko, na qasenivuli e gonevuli talega.

Me kena itinitini, mo na tu ka ivakadinadina vakataki iko ni veika o vakatavulica ka sega walega ni dua na voqa ni veivosa ena dua na ivolavakaurau se na nodra vakasama eso tale. Ni o kanamagiti ena vosa i Karisito ka segata mo bulataka na kosipeli ena inaki levu cake mai na kena eliu, na yalo Tabu ena vakadinadinataka vei iko ni ra dina na veika o vakavuvulitaka tiko. Oqori na yalo ni ivakatakila, ka na kauta yani na nomu itukutuku na yalo vata oqori ki yalodra o ira era gadreva ka ra sa tu vakarau me ra ciqoma.

Me da tinia tale ena vanua eda te-kivu kina—ena loma ni Veikau Tabu. Ena vuku ni veika a yaco ena mataka totoka ni vulaitubutubu oya ena gauna sega soti ni dede oya, sa rawa mo veivakavulici ena kaukauwa kei na lewa ni Kalou. Ena veika oqo au wasea kina na noqu ivakadinadina bibi ena yaca i Jisu Karisito, emeni. ■

IDUSIDUSI

1. Roma 1:16.
2. Vunau kei na Veiyalayalati 11:20.
3. First Presidency, ena *Teaching the Gospel in the Savior's Way: A Guide to Come, Follow Me: Learning Resources for Youth* (2012), 2.
4. First Presidency, ena *Teaching the Gospel in the Savior's Way*, 2.
5. Raica na Vunau kei na Veiyalayalati 11:21.
6. Raica na 1 Cesalonaika 1:5.
7. Alama 17:2–3.
8. Jeffrey R. Holland, “The Divine Commission” (vosa ena dua na semina nodra na peresitedi vou ni kaulotu, June 26, 2009); vakabibitaki na kena taumada.
9. Vunau kei na Veiyalayalati 100:6.
10. Marion G. Romney, ena Boyd K. Packer, *Teach Ye Diligently* (1975), 304.

Mai vei Elder Kevin S. Hamilton
Ena Vitusagavulu

Tautauri Matua Tikoga

Au nuitaka ni da na tautauri matua tikoga ki na ititoko kaukamea ka muataki ki na iserau ni Tamada Vakalomalagi.

Sa rawa ni nanuma o tamaqu na siga saraga, na tiki ni aua saraga ka yaco kina na nona matavuvale—tama, tina, kei na va na gone—me ratou biuta na Lotu, ka levu e sega ni lesu tale mai ena bula oqo. A yabaki 13 o koya, e dikoni, ka ra dau tiko na veimatavuvale ena gauna oya ena Matawilivola ni Sigatabu ena mataka kei na soqoni ni sakaramede ena yakavi. Ena dua na mataka totoka ni vulaitubutubu, ni lesu mai vale ni oti mai na sokalou ena mataka ni Sigatabu ka vakayagataka vata na kakana vakamatauvuale ena sigalevu, a vuki o tinana vei tamana ka taroga yani, “Io, daulomani, o nanuma beka me datou na lako ki na soqoni ni sakaramede ena yakavi nikua se me daru kauta na matavuvale ena vodo lori ena loma ni vanua?”

Na vakasama me vakatautaki na digidigi ki na sakaramede a sega taumada ni yacovi tamaqu, ia a dabe cake o koya vata kei iratou na luvana lalai e tolu ka vakatudaliga sara vakamalua. Na vodo lori ena Sigatabu oya ena loma ni vanua sa dua dina na itaviqaravi vakamatavuvale e rekitaki, ia na vakatulewa lailai oya a yaco me dua na itekitekivu ni dua na igolegole vou ka vakavuna sara me a muataka tani na nona matavuvale mai na Lotu vata na kena veimaroroi, veitaqomaki,

kei na veivakalougatataki ki na dua na salatu duatani.

Me lesoni kivei ira ena noda gauna de ra temaki mera digitaka e dua na sala duatani, na parofita o Liai ena iVola i Momani a wasea e dua na raivotu vata kei na nona matavuvale ni a “raica e udolu vakaudolu na tamata era sa sasaga tiko mai mera kunea na sala sa basika ki na vunikau a tu yani kina [o koya].

“A ra sa . . . tekivu muria na sala sa basika ki na vunikau.

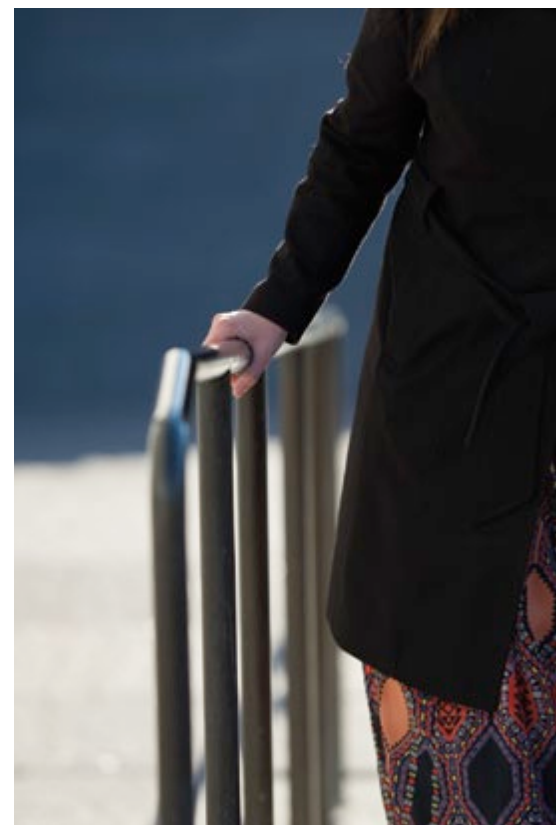
“A sa . . . tubu e dua na butobuto loaloa; . . . era sa butu seva kina ko ira era sa tekivu muria mai na sala, era sa lako sese ka yali yani.”¹

A qai raica o Liai na ikarua ni ilawalawa ka ra “sasaga tiko mai, ka ra taura na mua ni ititoko kaukamea; era sa sasaga mai ena butobuto loaloa ka tautauri matua tikoga ena ititoko kaukamea me yacova ni ra sa mai kania na vuanikau.” E ka ni rarawa, “ni ra sa kania oti na vuanikau era sa qai veiraiyaki ka vaka mera madua” baleta o ira ka ra tiko ena “dua na vale vakaitamera” sa “dusi ira mai ka vakalialiai ira era sa kania na vuanikau.” O ira na tamata oqo era qai “muria na sala tani ka ra sa lako sese kina.”² Era sa sega ni rawa, se sega ni duavata, ni vosota me yacova na ivakataotioti.

A tiko talega na ikatolu ni ilawalawa era a sega walega ni rawata me ra yacova na vunikau ni bula; era a sega talega ni lutu tani yani. Vei ira oqo, e tukuna na ivolanikalou ni ra sa lako yani “ka tautauri matua tikoga ena ititoko kaukamea me yacova ni ra sa yaco yani ka kania na vuanikau.”³ Na ititoko kaukamea e matataka ki na ilawalawa tamata oqo na veimaroroi kei na veitaqomaki duadua ga e rawa ni ra kunea, ka ra tautauri matua tikoga; era cata ni sorova, veitalia ke ka rawarawa me vaka na vodo lori ena yakavi ni Sigatabu ena loma ni vanua.

Me baleta na ilawalawa tamata oqo, e vakatavulica o Elder David A. Bednar: “Na malanivosa bibi ena wase oqo na ‘tautauri matua tikoga’ ki na ititoko kaukamea. . . . De dua era a *wilika ka vulica ka vakasaqara* vagumatua na ikatolu ni ilawalawa tamata oqo na vosa i Karisito. . . . Oqo na ilawalawa me daru segata me lewena.”⁴

Sa da cakava o keda eda lewena na Lotu ni Kalou nikua na veiyalayalati ni muri Jisu Karisito ka talairawarawa ki na ivakaro ni Kalou. Eda veiyalayalati ena papitaiso meda duri

vaka-ivakadinadina ni iVakabula,⁵ ka vukei ira sa malumalumu ka vakaleqai,⁶ ka muria na ivakaro ni Kalou, ka veivutuni ke gadrevi, me vaka a vakatavulica na iApositolo o Paula, “Ni sa ivalavala ca ko ira kecega na tamata, ka ra [sega] ni yacova na ka e vakarokorokotaki kina na Kalou.”⁷

E noda na madigi ena veimacawa ni tiko ena soqoni ni sakaramede ka rawa ni vakavouia kina na veiyalayalati oqo ena vakayagataki ni madrai kei na wai ni cakacaka tabu vakalotu ni sakaramede. Na cakacaka rawarawa oqo e vakatara meda soli keda tale ni muri Jisu Karisito ka veivutuni ni da dau sega ni yacova. Na isau ni yalayala ni Kalou kivei keda oya ni na tuberi keda ka taqomaki keda na Nona Yalo Tabu.

Mai na *Vunautaka na Noqu Kosipeli*, era vakatavulica na noda daukaulotu ni ivakatakila kei na ivakadinadina e lako mai ni da tiko ena noda soqoni ni Lotu ena Sigatabu: “Ni da tiko ena veiqaravi ni Lotu ka sokalou vata, eda veivakaukawataki. Eda sa vakavouia ena noda veimaliwai kei ira na itokani kei na matavuvale. E vaqacotaki na noda vakabauta ni da vulica na ivolanikalou ka vulica e levu tale na ka me baleta na kosipeli vakalesuimai.”⁸

E na taroga beka e dua na cava na

vuna me tolu kina na iwasewase ni soqoni ena Sigatabu ka cava na vuna era gadrevi yadua kina? Me da raica mada vakalekaleka na tolu na soqoni oqo:

- Na soqoni ni sakaramede e vakarautaka na madigi ni vakaitavi ena cakacaka tabu vakalotu ni sakaramede. Eda vakavouia na noda veiyalayalati, ciqoma e dua na ikuri ni ivakarau ni Yalotabu, ka rawata eso tale na veivakalougatataki ni vakatavulici ka vakavukui mai vua na Yalo Tabu.
- Na Matawilivola ni Sigatabu e vakatarai keda me da “veivakavulici vakai kemudou ena ivakavuvuli ni matanitu,”⁹ me rawa ni da “veikilai yalo ka marau vata.”¹⁰ Na kaukauwa levu kei na lomavakacegu e lako mai ni da kila deivaki na ivunau ni kosipeli vakalesuimai.
- Na soqoni ni matabete sa gauna ni turaga kei na cauravou mera “vulica na [nodra] itavi”¹¹ ka qai “vakaroti vakavinaka sara,”¹² kei na soqoni ni iSoqosoqo ni Veivukei e vakarautaka e dua na madigi vei ira na marama ena Lotu mera “vakalevutaka nodra vakabauta . . . , vaqacotaki na [nodra] matavuvale kei na vuvale, ka vukei ira era gadreva tu na veivuke.”¹³

Vakakina, na noda goneyalewa kei na gonelalai e tiko ga na nodra dui soqoni kei na kalasi ka ra vakatavulici kina ena kosipeli ni ra vakavakarau ki na veitavi bibi ka na lako mai vei ira. Ena veisoqoni matalia yadua ka semati oqo, eda vulica na ivunau, vakila na Yalotabu, ka veiqaravi vakaikeda. Me vaka ni na tu eso na dredre ka vu ena veiyawaki, isau ni veilakoyaki, se ituvaki ni bula, sa dodonu meda saga me da tiko ena noda soqoni taucoko ni Sigatabu. Au yalataka ni na yaco mai na veivakalougatataki ni reki cecere ena noda sokalou ena ituvatuva ni tolu na auwa e vei-Sigatabu.

Sa vakadeitaka na noqu matavuvale me keitou na dau tiko ena soqoni taucoko ena Sigatabu. Keitou raica ni oqo e vaqacotaki na neitou vakabauta ka vakatitobutaka na neitou kila deivaki na kosipeli. Keitou sa vulica ni keitou taleitaka na neitou vakatulewa ni tiko ena neitou veisoqoni ni Lotu, vakauasivi ni keitou lesu ki na neitou itikotiko ka tomana na rokovi ni Siga ni Vakacegegu. Keitou dau tiko talega ena neitou soqoni taucoko ena Sigatabu ni keitou lako vakagade se veitosoyaki voli. A volavola wale tikoga mai oqo e dua na luvei keirau yalewa me tukuna ni a tiko e valenilotu o koya ena dua na siti a lako voli

kina ka qai kuria, “Io, Ta, au a tiko ena soqoni tolutolu ena Sigatabu.” Keitou kila ni a vakalougatataki o koya ena vakatulewa yalododonu oqo.

E tu vei keda yadua e vuqa na digidigi meda cakava ena ivakarau ni noda rokova na siga ni Vakacegegu. Ena dau tiko ga eso na itaviqaravi “vinaka” e rawa ka dodonu me vakamadakui me baleta na digidigi vinaka cake ni tiko ena soqoni ni Lotu. Oqo vakaidina e dua na sala ni vunica me “vakaisini [keda], ka tuberi [keda vakamalua] tani.”¹⁴ E vakayagataka o koya na veitaviqaravi “vinaka” me isosomi ni veitaviqaravi “vinaka cake” se mani “vinaka sara”.¹⁵

Na tauri matua tikoga ni ititoko sa kena ibalebale ena veigauna kece e rawa kina meda na tiko ena soqoni taucoko ena Sigatabu: soqoni ni sakaramede, Matawilivola ni Sigatabu, kei na soqoni ni matabete kei na iSoqosoqo ni Veivukei. O ira na luveda kei na itabagone era tiko ena nodra dui isoqosoqo ni Lalai, Cauravou, kei na Goneyalewa. E sega ni dodonu meda na digidigi se soqoni cava meda na tiko kina. Eda tautauri matua ga ki na vosa ni Kalou mai na noda sokalou ka tiko voli ena noda soqoni ni Siga ni Vakacegegu.

Na tauri matua tikoga ni ititoko sa kena ibalebale meda saga ni muria na ivakaro taucoko ni Kalou, me vakayacori na masumasu e veisiga vakaiko ka vakamatavuvale, kei na vulici ni ivolanikalou ena veisiga.

Na tautauri matua tikoga e sa tiki ni ivunau i Karisito ka vakatavulici ena iVola i Momani. Eda cakacakataka na noda vakabauti Jisu Karisito, veivutunitaka na noda ivalavala ca, veisautaka na yaloda, ka qai muri Koya sobu ki na wai ni veipapitaisotaki ka ciqoma na isolisoli veivakadeitaki ni Yalo Tabu, ka sa veiqaravi vakadauveituberi ka dauveivakacegui. Ia, me vaka a vakatavulica o Nifai, meda “toso ki liu, ka tugana ki lomada na vosa i Karisito” me yacova sara na icavacava ni noda bula.¹⁶

Kemuni na taciqo kei na ganequ, eda sa tamata ni veiyalayalati. Eda cakava ka muria vakarawarawa na veiyalayalati, kei na veivakalougatataki

yalataki oya ni da na ciqoma “na ka kecega [sa] tu vei Tamaqu.”¹⁷ Ni da tautauri matua tikoga ki na ititoko ena muri ni noda veiyalayalati, eda na vakaqacotaki ni vorata na veitemaki kei na veika vakadomobula ni vuravura. Sa na rawa ni da sokota na bula oqo vata kei na kena bolebole taucoko ka da yacova vakaidina na vunikau vata kei na vuana “sa talei duadua vei ira na vuanikau kecega.”¹⁸

A kalougata o tamaqu ni vakawatitaka e dua na marama vinaka ka a vakayaloqagataki koya me lesu tale mai ki na valenilotu ni nona itabagone ka tekivu tale ni tosocake voli ena salatu. Na nodrau bula yalodina e sa vakalougatataka taucoko na luvedrau, na itabatamata ka tarava ni makubudrau, ia oqo sa mai makubudrau vakarua.

A vakayaco veisau vakilai ki na bula ni matavuvale nei tubuqu na vakatulewa rawarawa vaka tu oya me ratou tiko se sega ni tiko ena dua na soqoni ni sokalou ena siga ni Vakacegegu, na noda vakatulewa ni veisiga ena vakatautaka na noda bula ena veisala vakilai. E dua na vakatulewa ka nanumi ni lailai me vaka na nona tiko se sega e dua ena soqoni ni sakaramede ena rawa ni vakayayau sara,

ka tawamudu, na kena vakavatukana.

Au nuitaka ni da na digitaka meda gugumatua ka rawata na veivakalougatataki kei na veitaqomaki levu ka lako mai ena vakasokumuni vata kei na muri ni veiyalayalati. Au nuitaka ni da na tautauri matua tikoga ki na ititoko kaukamea ka muataki ki na iserau ni Tamada Vakalomalagi sa noqu masu ena yaca tabu i Jisu Karisito, emeni. ■

IDUSIDUSI

1. 1 Nifai 8:21–23.
2. 1 Nifai 8:24–28.
3. 1 Nifai 8:30; vakamatatataki.
4. David A. Bednar, “A Reservoir of Living Water” (Church Educational System fireside address, Fepe. 4, 2007), 8–9; speeches.byu.edu.
5. Raica na Mosaia 18:9.
6. Raica na Vunau kei na Veiyalayalati 81:5.
7. Roma 3:23.
8. *Vunautaka na Noqu Kosipeli: iDusidusi ki na Veiqaravi ni Daukaulotu* (2004), 81.
9. Vunau kei na Veiyalayalati 88:77.
10. Vunau kei na Veiyalayalati 50:22.
11. Vunau kei na Veiyalayalati 107:99.
12. Vunau kei na Veiyalayalati 88:78.
13. *iVoladusidusi 2: Veiliutaki ena Lotu* (2010), 9.1.1.
14. 2 Nifai 28:21.
15. Raici Dallin H. Oaks, “Vinaka, Vinaka Cake, Vinaka Sara,” *Liaona*, Nove. 2007, 104–8.
16. 2 Nifai 31:20.
17. Vunau kei na Veiyalayalati 84:38.
18. 1 Nifai 15:36.

Mai vei Elder Adrián Ochoa
Ena Vitusagavulu

Rai Cake

Nikua na gauna me da rai cake kina vua na iVurevure ni dina ka vakadeitaka ni sa kaukauwa tiko noda ivakadinadina

Niu yabaki walu, keitou a talai kei na rua na tavalequ ki na dua na tauni voleka me keitou laki volia mai na kakana ni 15 na siga mai qo. Niu railesu, au kurabuitaka na nodratou veivakabauti na buqu noqu nei kei noqu momo vei keitou. E serau ka karakarawa vinaka tu na lomalagi ena mataka oya ni keitou bi-ubiu yani ena neitou kareti lailai tolu na kena ose.

Ena lomadonu ni bucabuca, a yaco mai e dua na vakasama vakasakiti me keitou sobu ka veimapolu. Keitou mani vakayacora vakakina—me dua na gauna balavu. Keitou a wele sara ena neitou qito keitou sega kina ni raica na “ivakatakilakila ni gauna” e ului keitou sa tekivu me robota mai na lomalagi na o loaloa. Ni keitou qai vakila mai na veika sa yaco tiko, sa sega mada ga na gauna me keitou vodafone kina neitou ose. A robai keitou vakaukauwa na uca bi, ka roba na matai keitou na cagi kaukauwa, keitou sa sega ni vakasamataka rawa e dua na ka me keitou cakava me keitou luvata ga na idabedabe ni ose ka vakaruru ena icoco ni idabedabe.

Keitou mai tomana neitou ilakolako ni sa sega na ose, suasua, kei na batabata, keitou tovolea me keitou toso ena kena totolo duadua keitou

rawata. Ni keitou voleka yani ki na vanua keitou gole tiko kina, keitou raica ni sa waluvu tu na sala rabai-levu me curu yani ki tauni ka vaka e dua na uciwai sa vakadodonu tu mai vei keitou. Na ka walega me keitou sa na cakava me keitou biuta laivi na neitou ivakaruru ka kabata na bai ni bulumakau e viri wavokita tu na tauni. Sa bogilevu toka keitou qai laki vaqara vakaruru tiko ena imatai ga ni vale keitou donumaka ena oca kei na momosi ka suasua ni keitou curuma yani na tauni. Eratou vakamamacatiki keitou, vakani keitou ena bini, ka vakadavori keitou ena dua ga na neitou rumu vakataki keitou. Segga ni dede keitou sa raica ni buturara qele tu na rumu oqo ka tautauvata vinaka, mani votu tale mai e dua na vakasama vakasakiti. Keitou droinitaka e dua na iwirini ena buturara ka tomana neitou veimapolu me yacova ni keitou qai moce ga ena buturara.

Ni keitou gone keitou a nanumi keitou ga. Keitou sega ni bau nanumi ira na neitou daulomani era vakasaraqarai keitou tiko mai vale—ke me a vakakina, keitou na sega ni vakabera-berataka na neitou ilakolako ena dua na ka sega na betena. Ia, kevaka me keitou a yalomatua, keitou na raica cake na lomalagi, raica ni sa tekivu

me uku na o loaloa, vakatotolotaka na neitou ilakolako me kua ni toboki keitou na cava. Ena gauna oqo ni sa levu cake vakalailai na veika au kila, au dau vakananuma tiko vei au: “Meu kakua ni dau guilecava meu rai cake.”

Na veika au a sotava vata kei rau na tavalequ sa vakavulici au meu dau qarauna na ivakatakilakila ni gauna. Eda bula donumaka na veisiga ca a vakamacalataka o Paula: “Ni ra na daulomani ira walega na tamata, . . . talaidredre kivei ira nodra qase, era na sega ni vakavinavinaka, era na sega ni yalosavasava, . . . era na dau veibeitaki vakailasu, era na sega ni daurawa na yalodra, . . . a ra na lomana vakalevu na marau a ra na lomani koya na Kalou vakalailai” (2 Timoci 3:2–4).

Ni vosa tiko me baleta na gauna oqo, e kaya kina o Elder Dallin H. Oaks: “Eda gadreva me da vakayacora ruarua na vakavakarau vakayago kei na vakavakarau vakayalo. . . . Ia na vakavakarau beka ena rawarawa na kena vakaweleweletaki sai koya e sega ni laurai levu ka dredre vakalevu cake—na kena e vakayalo” (“Vakavakarau ki na iKarua ni Lesu Mai,” *Liaona*, Me 2004, 9). Ena dua tale na kena itukutukuni, kakua ni guilecava mo dau rai cake.

Ni gadrevi vakatotolo na vakavakarau vakayalo ena veigauna ca vaka-oqo, Au gadreva meu cavuta e dua na ivakasala ni qaqarauni me baleta e dua na ivakatakilakila kaukauwa ni gauna. Na noqu bula vakacacacaka e biuti au ena mata ni tekinolaji, kau kila kina na kena yaga, vakauasivi ena veitaratara. Sa dua na ka na levu ni itukutuku vakatamata sa koto sara ga ena noda iqaqalo. Ia e sinai tu ena Initaneti na veika dukadukali ka veicavilaki. Sa vakavinakataka cake noda galala ni digidigi na tekinolaji, ia sa rawa ni vakacacautaki kina vakailasu na tamata sega vua na kilaka, baleta walega ni levu era raica tiko na nona buloqu (blog). Oqo na vuna, sa dodonu kina, vakalevu cake mai na veiguna sa oti yani, me da daunanuma na ivakavuvuli tawamudu oqo: “Dou na kilai ira ena vuadra” (Maciu 7:20).

Vakauasivi, au vakasalataki kemuni mo ni kakua ni sarava na iyaloalo

vakasisila se gole nomu vakasama vei ira na daubeitaka vakailasu na Karisito kei na Parofita o Josefa Simici. Na ivalavala ruarua oqori e tautauvata na kena revurevu: na yali ni Yalo Tabu kei na Kena kaukauwa veitaqomaki ka veitokoni. Ena dau muria ga mai na ca kei na rarawa.

Kemuni na taciqū kei na ganequ kevaka o ni donumaka ena dua na gauna e dua na ka ena vakavuna nomu lomatarotaro ena vuku ni nomu ivakadinadina ni koispeli, au vakatakekere mo ni rai cake. Raica na ivurevure ni yalomatua kei na dina kecega. Vakabulabulataka na nomu vakabauta kei na ivakadinadina ena vosa ni Kalou. Era tu eso e vuravura era segata me ra vakasewasewana na nomu vakabauta ena nodra wakia vata na lasu kei na dina vakatikina. Oqo na vuna sa rui bibi kina mo kilikili kaya tikoga na Yalo. Na veitokani ni Yalo Tabu e sega ni dua walega na ka taleitaki—sa yaga vakabibi sara ki na nomu vakabulai tiko vakayalo. Kevaka dou na sega ni kumuna cake na vosa i Karisito ka vakarorogo vakamalua ki na veivakauqeti ni Yalo. O na veretaki (raica na Josefa Simici—Maciu 1:37). Me da cakava na veika oqo.

O Jisu Karisito, o koya sa uasivi sara, kei Josefa Simici, ka tukuna ni sega o koya, erau a vakamatei ruarua mai vei ira na dauveibeitaki vakailasu ka ra a sega ni ciqoma na nodrau ivakadinadina. Eda na kila beka vakacava ni dina na nodrau ivakadinadina—ni o Jisu Karisito na Luve ni Kalou ka parofita dina o Josefa Simici?

“Dou na kilai ira ena vuadra.” E rawa beka ni vuataka mai na vua vinaka e dua na vunika ca? Au sa kila vakataki au ni sa vosota na noqu ivalavala ca na noqu Dauveisereki ka sereki au mai na noqu ivua, ka biuti au kina ena dua na ituvaki ni marau au sega ni kila ni tu. Kau sa kila vakataki au ni parofita o Josefa Simici baleta niu sa bulataka na veiyalayala rawarawa ena iVola i Momani: “Dou kerea vua na Kalou na Tamada Tawamudu ena yaca i Karisito” (Moronai 10:4). Ena kena itukutukuni rawarawa, rai cake.

Eso beka era na kaya me dua na ivakadinadina e rairai me rawa kina

Brasilia, e Brazil

ni qai vakabauti na Tucaketale nei Karisito se na dina ni Nona kosipeli vakalesui mai. Au na cavuta vei ira na vosa nei Alama vei Korio, o koya a tovolea tiko me cavilaki ira eso me ra kakua ni vakabauta: “Sa rauti iko na ivakatakilakila kece sa tu; a cava ko sa kaya kina meu vakatakila vei iko e dua na ivakatakilakila, ni ko sa kila na nodra ivakavuvuli na nomu qase, kei ira na parofita yalosavasava? Ko sa kila na ivolatabu” (Alama 30:44).

O iko kei au na ivakadinadina bula ni nona kaukauwa ni veisereki na iVakabula. O kedaru na ivakadinadina bula ni nona veiqaravi na Parofita o Josefa Simici kei na nodra yalodina na Yalododonu taumada ka ra dei tu ena nodra ivakadinadina. Na Lotu i Jisu Karisito sa roboti vuravura kece yani ka tubu tiko me vaka e se bera vakadua ni bau yaco—ka ciqomi, me vaka ena gauna i Karisito, mai vei ira na tamata yalomalumumu ka ra sega ni gadreva me ra raica ka tara me ra qai vakabauta.

E sega ni dua e kila na gauna ena lako tale mai kina na Turaga. Ia sa donumaki keda tu oqo na veigauna ca. Nikua na gauna me da rai cake kina vua na iVurevure ni dina ka vakadeitaka ni sa kaukauwa tiko noda ivakadinadina.

Meu lesuva tale noqu italanoa, keitou yadra cake kei rau na tavalequ ena dua na mataka serau ka ramase ka totoka tu na lomalagi. A tukituki e katuba e dua na turaga ka vakasaqarai iratou tiko mai e tolu na gonetagane

lakosese. A vakavodoki keitou ena ose, ka lesu yani ki vale ena bucabuca vata ga. Au na sega ni guilecava rawa na veika keitou a raica ena ilesulesu ki vale—e dua na ilala tamata era a vakasaqarai keitou tiko ena bogi taucoko, e tao tu ena soso na nodra katavila kei na lori. Era kunea eke e dua na idabedabe ni ose ka dua na ose mai kea, ni ra raici keitou ni keitou sa lesu tiko yani ki vale, au rawa ni vakila na nodra vakacegu kei na loloma. Ena icurucuru yani ki tauni, era cici mai na tavale me ra mai kidavaki keitou, eratou liu duadua tu mai na buqu na momo kei na nei dauloloma. Eratou mokoti keitou ka tagi, ena reki ni ratou sa kune na luvedratou lakosese. Sa dua na ivakananumi levu vei au oqo ni kauwaitaki keda tiko na Tamada Vakalomalagi dauloloma. Sa waraki keda tiko ena yalonanamaki o Koya me da lesu yani ki vale.

Era wavoliti keda na ivakatakilakila ni cava. Me da rai cake ka vakarautaki keda. Eda na taqomaki ena dua na ivakadinadina qaqaco vinaka. Me da vakamareqeta ka vaqacotaka e veisiga na noda ivakadinadina.

Au kila ni rawa ni da bula vata vakamatavuvale me tawamudu, ni waraki keda tiko, na Luvena, na Tamada Vakalomalagi dauloloma, ka dodoka tu mai na Ligana. Au kila ni bula tiko o Jisu Karisito, na noda Dauveivuetai. Me vakataki Pita, e sega ni vakatakila vei au na lewe kei na sui, ia na Tamaqu ga sa tiko mai lomalagi (raica na Maciu 16:15–19). Ena yaca i Jisu Karisito, emeni. ■

Mai vei Elder Terence M. Vinson
Ena Vitusagavulu

Toro Voleka Vua na Kalou

Na iVakabula e vinakati keda meda lomani Koya dina sara, me yacova sara ni sa duavata saraga kei na Nona lewa na noda.

Na makubui keirau tagane, yabaki ono o Oli ka dau kacivi au ena yaloloma, “Poppy”, e a lako me laki kauta mai e dua na iyaya mai na motoka. A tucake tu ga o tamana e lomanivale ka sega ni kila o Oli, ni sa dolava na motoka ena kena idola vakalivaliva ena nona sa voleka yani kina, ka sogota talega vakakina. Cici mai vale o Oli ena matadredredre!

Era tarogi koya kece na lewe ni matavuvuale. “O a dolava ka lokataka tale vakacava na motoka?” A dredre ga mai o koya.

Na tinana, ka luvei keirau yalewa, e kaya, “E rairai vaka na ka e dau cakava o Poppy—o rairai dau cakamana beka vakaikoya!”

Ni yaco tale ni oti toka ga e vica na miniti, sa qai vaka oqo na nona isau ni taro me baleta na veika tale eso sa mai rawata yani, “Veivakadrukai dina! Au kila baleta ni lomani au o Poppy ka dua o koya na noqu itokani vinaka duadua, ka dau maroroi au!”

Au sa kalougata niu sa kila na veika ni caka mana ka sa yaco ena nodra bula na Yalododonu vakabauta mai Aferika, Papua Niu Kini, Ositerelia, Niu Siladi, kei na veianuyanu ena

wasa Pasifika. Au duavata kei Oli—Au nanuma ni o ira na tamata vakabauta oqori era vakila kece na veika baleti Tamada Vakalomalagi kei na iVakabula, vaka ga na nona dau vakila o Oli na veika baleti au. Era lomana na Kalou me vaka e dua na nodra itokani voleka, ka sa dau maroroi ira o Koya.

O ira na lewe ni Lotu e dodonu me nodra, ka lewe levu era sa ciqoma, na ivakadinadina vakayalo, ka ra sa ia, na veiyalayalati bibi mera muria na Turaga. Dina ga ni so era toro yani Vua, ka so e sega. Vakacava o kemuni ko ni tiko beka ena yasana cava?

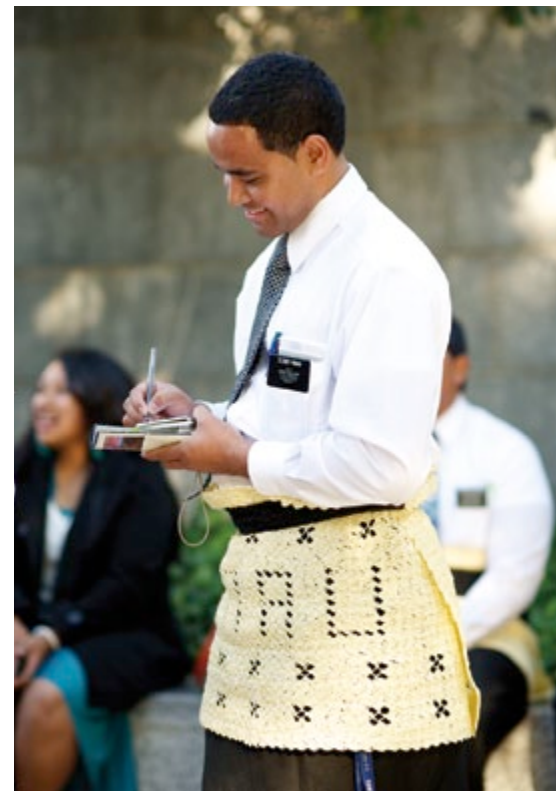
Me toka donu ena loma ni noda bula na Kalou—me noda idusidusi taudonu. E vaka beka kina? Se, ena so ga na gauna sa dau yawa saraga mai na noda vakasama kei na yaloda? (raica na Mosaia 5:13). Nanuma ni sega walega ni nanuma ni lomada e bibi ia na “gagadre” Ena vakaraitaka vakacava na ka eda cakava na ka eda dau vakananuma?

Ni yabaki 16 na luvei keirau o Ben, e vosa ena koniferedi ni iteki ka taroga kina na taro, “Ena vakacava na ituvaki ni nomu bula ni dua e yalataka

vei iko e dua na ka me cakava ena veimacawa ka qai sega ni vakayacora vakakina?” E tomana ka kaya, “eda vakabibitaka ki na yalayala eda cakava ni da sa vakayagataka na sakaramede ka yalataka ni da na dau nanumi Koya ka talairawarawa kina Nona ivunau?”

Ena vakarautaka na Turaga na sala meda nanuma kina na Nona kauka-uwa dau veimaroroi. E dua vei ira na sala ka sa vakarautaka me baleti keda kece—sotavi ni veika rarawa (raica na Alama 32:6). Niu dau vakananuma lesu na veika rarawa au a sa sotava oti mai, sa matata vei au niu sa tamata vinaka cake, ka sa kila ka ena yalololoma. Sa kauti au vakavoleka sara vua na Tamada Vakalomalagi kei na Luvena, ena veika au sa sotava ka sa ceuti tu e yaloqu.

Na Nona veituberi na Turaga kei na ivakasala sa bau veiganiti sara ga. E a vukea na taci Jereti, ena kena wali e rua na bolebole e a sotava ni a tukuna vua me vakauta na cagi bulabula kina loma ni waqa ka sa taya oti tu (raica na Ica 2:20). Ia, sa dusia tu, ni Turaga ena sega walega ni laivi koya vakalekaleka ena kena qarai na iwali ni leqa kei na ka me caka me wali rawa kina me rawa na rarama, ia, sa vakamata-tataka sara tu ga ni o Koya na Turaga ena vakatara na vei dredre e yaco me na vulici rawa kina na kena wali na leqa. O Koya, ena, dau vakaliwava

na cagi, ena vakatauca na uca kei na dobuti (raica na Ica 2:23–24).

Na cava e cakava kina o Koya na ka o ya? Na cava e dau vakasalataki keda kina meda kauti keda laivi mai na itutu ni leqa, ni rawa Vua me tarova ga na leqa? O Peresitedi Wilford Woodruff e talanoataka ni a vakauqeti vakayalo me tosoya na kareti ka Ratou moce tu kina o koya, na watina kei na luvena tagane ka oti ga vakalailai, sa liwa mai e dua na covulaca ka cavouraka e dua na vunika ka taubisalaka ena vanua e a kele tu kina na nodratou kareti (raica na *Nodra iVakavuvuli na Peresitedi ni Lotu: Wilford Woodruff* [2004], 51).

Ena rua na ka oqo, e a sega ni rawa me veisau na draki me vakada-roi kina na ka rerevaki ena yaco. Ia, oqo na ka me nanumi—me kakua ni walia na leqa o Koya, e vinakata na Turaga me da vakatorocaketaka na noda vakabauta me rawa kina ni da na dau vakararavi Vua ena noda walia na noda leqa ka vakabauti Koya. Eda sa na qai vakila vinaka sara na nona loloma, ena kena kaukauwa, kena matata vinaka, ka yaco vakaya-dua sara ga vei keda. Eda sa na qai semati vata kina, ka na yaco me da na veiuai kei Koya. Na Nona inaki vei keda meda na veiuai kei Koya, ni o koya sara ga o ya na Nona lagi-lagi kei na Nona cakacaka (raica na Mosese 1:39).

E dua na gonetaganane e a vakasavasavata tiko na nodratou daku ni lomanibai me rawa ni na vakatatalo kina kei na nona motoka. E a dabe toka kina e dua na vatu vakaitamera ka sa vakadrederetaka tiko na sasaga ni lomana. E a drete ka biliga ena nona kaukauwa taucoko, ia e dreve na nona inaki ni sega sara ga ni bau yavala na vatu.

E a saravi koya toka mai o tamana ena dua na gauna, ka sa qai lako mai ka kaya, “ena dodonu mo vakayagataka taucoko na nomu kaukauwa mo tosoya laivi kina na vatu vakaitamera vakaoqo.”

Kaya mai vua na gonetaganane, “Au sa vakayagataka kece sara ga na noqu kaukauwa!”

Vakadodonutaki koya o Tamana, ka kaya: Seg a se bera ni cakava

Colleyville, e Texas

vakakina. O se bera ni kerea na noqu veivuke!”

Erau sa qai mai cuvara yani ka biliga laivi na vatu.

Na tamai noqu itokani o Vaiba Rome, na imatai ni peresitedi ni iteki mai Papua Niukini, e a vakavulici talega me dau toro vua na Tamana Vakalomalagi ena veika e dau gadreva. O koya kei ira na nona lewe ni koro era dau bula tu ga ena veika era tea ena nodra iteitei. Dua na siga, e qai vakama e dua na tiki ni nona loga ni were me teitei kina. Ia, na kama e donumaka sara tikoga e dua na draki mamaca balavu ka ra sa madu sara tu ga na veikau e kea. Na nona vakasama o ya e tautauvata sara ga kei na keba e a cakava o Peresitedi Thomas S. Monson, na kena ka a talanoataka ena koniferedi raraba sa oti (raica na “Tala-irawarawara e kauta mai na Veivakalougatataki,” *Liaona*, Me 2013, 89–90). Sa tekivu me tete yani kina veico kei na veikau, kei na ivakamacala nei luvena, sa yaco me dua dina na “tama ni kama vakarerevaki”. Sa taqayataki ira na nona lewenikoro kei na kena rawa ni kamayavu na nodra iteitei. Kevaka mesa na vakarusai, o koya sa na lewai vakoro. Ni sa sega ni rawa me bokoca na buka, sa qai nanuma mai na Turaga.

Au sa na tukuna ga na ka sara ga e a kaya o luvena, na noqu itokani: “E a tekiduru ena veikau ka masuta na Tamada Vakalomalagi me tarova na

kama. Vakasauri na kena sa laurai e macawa ni sa kumukumuni vata na o loaloa ka sa tekivu tau e dua na uca bi sara—ia, e a tau wale tikoga ena vanua e kama tiko. Ni veiraiyaki e qai kunea ni karakarawa vinaka tu na vo ni lomalagi ena veiyasana tale e so vakavo ga na vanua e a kama tiko. E sega ni vakabauta ni Kalou ena sauma na masu ni dua e bula tu ga vaka o ya. Sa qai tekiduru tale ka sorova yani e dua na qusi wai ni mata me vaka e dua na gonelailai. E kaya o koya ni vaka sara ga e dua na ka kamikamica” (raica na Alama 36:3).

Na iVakabula e vinakati keda meda lomani Koya dina sara, me yacova sara ni sa duavata saraga kei na Nona lewa na noda. Eda sa na qai rawa ni vakila na Nona loloma ka kila na nona lagilagi. Sa na qai rawa Vua me vakalougatataki keda me vaka na nona lewa. Oqo e a yaco vei Nifai na luvei Ilamani, ni sa yaco ena itagede me na yaco ga na ka e vinakata ena ruku ni nodra sa veidinadinati (raica na Ilamani 10:4–5).

Ena *Bula nei Pi*, na ivola ni italanoa buli mai vei Yann Martel, e a tukuna vakaoqo o koya ka talanoataka tiko na veika e vakila baleti Karisito: “Au sega ni rawa ni kauti koya laivi mai na noqu vakasama. Na levu ga ni nona vaka-osoosotaki au, na kena sega ni rawa meu guilecavi Koya. Na levu ni ka au vulica me baleti koya na kena sa sega ni rawa meu laivi Koya.” ([2001], 57).

E vaka sara ga o ya na ka au vakila me baleta na iVakabula. O Koya e dau voleka sara, vakabibi ena veivanua tabu, kei na veigauna e dau gadrevi kina, kei na so na gauna ena kena sega ni dau namaki, au dau vakila ni dau tarai au ena vatuvatu ni tabaqu me tukuna vei au ni lomani au. Au na vakalesuya vua na loloma o ya ena noqu bula druka ka saga vagumatua meu cabora Vua na yaloqu. (raica na V&V 64:22, 34).

Ena vica ga na vula sa oti au a dabe toka e yasai Elder Jeffrey R. Holland ena nona sa lesi ira tiko na daukaulotu kina nodra ilesilesi ni kaulotu. Ni keirau sa lako yani, e a waraki au, ka vakataqara na ligana e tabaqu. Au a qai tukuna vua ni o ya na ka vata ga e a cakava vei au mai Ositerelia. E qai kaya, “Oya baleta niu lomani iko!” Au kila vinaka tu ni o ya e ka dina taucoko.

Au vakabauta ni kevaka meda na taubale vata tu kei na iVakabula, eda na vakila ni na vakataqara na ligana e tabada me vaka sara ga o ya. Me vaka ga o rau na tisaipeli erau a taubale tiko ki Emeo, e a “katakata na lomadrau” (Luke 24:32). Oqo na nona itukutuku: “Dou lako mai ka raica” (Joni 1:39). E ka ni tamata yadua, na veisureti, ka ciqoma na veisureti ka taubale vata kei Koya ni ovici keda tu na ligana e tabada.

Me da na yalodei tiko mada ga me vakataki Inosi ni sa volai tu ena nona ivola vakairogorogo: “Au sa rekitaka na siga ena vakaisulu kina na yago mate oqo me kakua tale ni mate rawa kau na tucake e matana, ia au na raici Koya, ka na qai kaya vei au: Lako mai vei au, ko sa vakalougatataki ka sa vakarautaki tu e dua na tikina me nomu ena vale nei Tamaqu” (Inosi 1:27).

Me vaka ni sa rui kaukauwa ka levu sara na veika totoka sa sotavi oti mai sa vakadinadinataka vei au na Yalotabu, au vakadinadinataka ena yaloqu taucoko ni bula tiko na Kalou. Au vakila na Nona loloma. Oqori na ka kamikamica duadua au sa vakila. Meda sa na kitaka tikoga na ka e gadrevi meda semati keda tikoga ki Vua ka da yalodina sara ena noda lomani Koya. Ena yaca i Jisu Karisito, emeni. ■

Mai vei Elder Russell M. Nelson

Ena Kuoramu ni iApositolo Le Tinikarua

Vakatulewa me baleta na Tawamudu

Na vakayagataki vakavuku ni nomu galala mo vakatauca kina na nomu lewa sa ka bibi sara ena nomu tubu vakayalo, ena gauna oqo kei na gauna tawamudu.

Kemuni na taciq kei na ganequ, na veisiga yadua e siga ni vakatulewa. Sa vakavuvulitaka vei keda o Peresitedi Thomas S. Monson ni “vakatulewa ena vakatau kina na noda icavacava.”¹ Na vakayagataki vakavuku ni nomu galala mo vakatauca kina na nomu lewa sa ka bibi sara ena nomu tubu vakayalo, ena gauna oqo kei na gauna tawamudu. O na sega vakadua ni sa rui gone mo vuli, sega vakadua ni sa rui qase mo veisau. Na nomu gadreva mo vuli ka veisau e yaco mai na dua na sasaga vatonaki vakalou me baleta na tubu me tawamudu.² Na veisiga yadua e kauta mai na madigi ni vakatulewa me baleta na tawamudu.

Eda kabula tawamudu—luvedrau vakayalo na itubutubu vakalomalagi. E volai ena iVolatabu “A sa bulia na tamata na Kalou me itovo vata kei koya, . . . na tagane kei na yalewa sa buli rau ko koya.”³ Ena dua na gauna walega tikoga oqo au a rogoca nodra lagata e dua na ilala gone na sere talei “Au Luve ni Kalou.”⁴ Au qai vakataroga, “Na cava na vuna au sega ni dau rogoca kina vakawasoma me ra lagata na sere oqo na tina se na tama

yalodina?” Eda sega li ni *luve ni Kalou kece?* Na ka dina, e sega ni dua vei keda e rawa ni *modu* nona luve ni Kalou!

Ni da luve ni Kalou, sa dodonu me da lomani Koya ena yaloda taucoko kei na yagoda taucoko, me levu cake mada ga mai na noda lomani rau na noda itubutubu vakavuravura.⁵ Me da lomani ira na wekada me vaka ni ra tacida ka ganeda. E sega tale na ivunau e levu cake mai na kena oqo.⁶ Ka sa dodonu me da dau vakarokorokotaka tikoga na bibi ni bula vakatamata, ena kena veitagade kece sara.

E vakavuvulitaka na ivolanikalou ni yago kei na yalo sa vakatokai me tamata.⁷ Me vaka ni o kabula rua na tikimu, sa rawa vei kemuni yadua mo ni vakavinavinaka vua na Kalou ena vuku ni nona isolisoli ni yagomu sega ni voli rawa kei na yalomu.

Na Yago Vakatamata

Ena veiyabaki ni noqu cakacaka vakavuniwai au sa mai rokova kina vakabibi na yago vakatamata. E bulia na Kalou me isolisoli vei iko, sa ka taleitaki dina! Vakasamataka na matamu o rai kina, na daliga mo rogo kina, kei

na iqaqalo me vakilai kina na veika talei kece era tu wapoliti iko. Na nomu mona e vakatara mo vuli, vakasama, ka vakamacala. Na utomu e pamu tiko ena siga kei na bogi ka sega ni oca, e voleka mada ga ni o sega ni kila.⁸

E taqomaki koya vakataki koya na yagomu. E yaco na mosi me ivakasala ni qaqarauni ni dua na ka sa leqa tiko me qaravi. Dau yaco ena veigauna na tauvimate, ni yaco mai, ena buli na veitikina e yagoda me vakalevutaka na nomu vorata rawa na kena revurevu.

Ena vakavinakataki koya ga vakataki koya na yagomu. Era na mamaca na mavoa kei na drakusi. Na sui e ramusu ena yaco me ra kaukauwa tale. Au sa tukuna e dua na ivakaraitaki somidi sara ni veitiki vakasakiti ni yagomu ka solia na Kalou.

Ia, e kena irairai ena veimatavuvale yadua, ke sega vei ira na tamata kecega, ena tiko e dua na ituvaki vakayago ka gadrevi kina na veiqaravi vinaka.⁹ E dua na iwalewale ni kena wali na bolebole vaqori sa solia mai na Turaga. E kaya o Koya, “Au sa vota vei ira na tamata na malumalumu vakayago me ra yalomalumu kina; . . . kevaka era sa vakamalumulutaki ira . . . ka vakabauti au, au na vakaukauwataki ira ena veika era sa malumalumu kina.”¹⁰

E vakavuqa ni dau vakavaletaki na veiyalo vakamareqeti ena veiyago sega ni taucoko.¹¹ Na isolisoli ni mataqali yago vakaoqori ena rawa ni vaqaqacotaka e dua na matavuvale ni ra vakavolekataka na nodra bula na itubutubu kei ira na tacina kei na ganena na gone sucu lokiloki oqori.

Na toso ni yabaki e isolisoli talega mai vua na Kalou, vakakina na mate. Na kena mate na yagomu e yaga ki na nona ituvatuva cecere ni marau na Kalou.¹² Baleta na cava? Baleta ni na vakatara na mate ki na yalomu me lesu tale Vua ki vale.¹³ Ena rai vakatawamudu, e vakasauri ga na mate vei ira era se bera ni vakarau me ra sota kei na Kalou.

Ni dua na tiki bibi ni nona ituvatuva tawamudu na Kalou na yagomu, e sega kina ni kurabuitaki na nona vakamacalataka na iApositolo o Paula ni sa “vale ni Kalou.”¹⁴ Ena veigauna kece o titiro kina ena iloilo, raica na yagomu me vaka ni nomu valetabu. Na dina oqori—dau vakabulabulataki ena vakavinavina e veisiga yadua—ena vakauqeta vakavinaka na nomu vakatulewataki na ivakarau mo qarauna kina na yagomu kei na ivakarau o vakayagataka kina. Ia na vakatulewa eso oqori ena vakatau kina na nomu icavacava. E rawa vakacava

oqori? Baleta na yagomu na valetabu ni yalomu. Na ivakarau o vakayagataka kina na yagomu ena tara na yalomu. Eso na vakatulewa e vakatau kina na nomu icavacava tawamudu e okati kina na:

- Mo na digitaka vakacava mo qarauna ka vakayagataka kina na yagomu?
- Na ivalavala vakayalo cava o na digitaka mo vakatorocaketaka?

Na Yalo ni Tamata

Na yalomu e kabula tawamudu. E kaya vaqo na Turaga vua na Nona parofita o Eparaama: “Ko a sa lesi tu ni bera ni ko sucu mai.”¹⁵ A tukuna na Turaga e dua na ka vata vaqo me baleti Jeremaia¹⁶ kei na vuqa tale.¹⁷ A tukuna tale mada ga me baleti iko.¹⁸

Sa kilai iko tu mai vakabalavu sara na Tamada Vakalomalagi. O iko, me vaka ni o Luvena tagane se yalewa, o a digitaki mai Vua mo lako mai ki vuravura ena gauna sara ga oqo, mo veiliutaki ena Nona cakacaka cecere e vuravura.¹⁹ O ni a digitaki *sega* ni baleta na ituvaki ni yagomuni ia me baleta na ituvaki ni *yalomuni* me vaka na yaloqaqa, yalodei, yalodina, dau viagunuva na dina, viatugana na yalomatua, kei na gagadre me qaravi ira na tani.

O ni se tara cake eso na ivakarau ni bula oqori ena bula taumada. Eso tale e rawa ni o mai tara cake ena vuravura oqo²⁰ ni o segata vagumatua.²¹

E dua na itovo vakayalo bibi na nomu lewai iko vakavinaka—na kaukauwa mo vakatulewataki na gagadre ni lomamu. Na lewai iko vinaka e tara cake na lewa e loma kaukauwa. Na nomu lewa e loma ena vakatau kina na nomu sotava na veigauna dredre, veitemaki, ka veivakatovolei. Na lolo e vukea me lewa na gagadre ni yagomu na yalomu. Na lolo talega e vakalevutaka cake na nomu rawata na veivuke mai lomalagi, ena kena vaqaqacotaki na masu. Na cava e gadrevi kina na lewai keda vinaka. Sa conaka tu e lomada na Kalou na gagadre kaukauwa me da vakabulabulataki ka loloma, na veika bibi oqo e vakataucokotaki kina na matavuvale vakatamata.²² Ni

da lewa vakavinaka na gagadre ni lomada me tiko ga ena loma ni nona lawa na Kalou, eda na marautaka na bula balavu, loloma levu cake, kei na reki e taucoko.²³

E sega kina ni veivakurabuitaki, ni levu sara na veivakatovolei me da gole tani mai na nona ituvatuva ni marau ni Kalou e dau yaco mai ena kena vakayagataki cala na gagadre yaga ka solia mai oqo na Kalou. E sega ni dau rawarawa na kena lewai vakamatau na noda gagadre. E sega ni dua vei keda e dau lewai ira rawa vakavinaka sara.²⁴ Yaco na leqa. Vakayacori na cala. Yaco na ivalavala ca. Na cava beka eda rawa ni qai cakava? Eda rawa ni vuli mai kina. Ka rawa ni da veivutuni vakaidina.²⁵

E rawa ni da veisautaka na noda itovo. Na noda gagadre sara mada ga e rawa ni veisau. E rawa vakacava? E dua ga na kena sala. Na veisau dina—veisau tudei—e rawa walega ni yaco mai ena kaukauwa veivakabulai, veivakasavasavataki, ka veivakaukawataki ni Veisorovaki i Jisu Karisito.²⁶ E lomani kemuni o Koya—o kemuni yadua!²⁷ E vakatara vei kemuni mo ni rawata na Nona kaukauwa ena nomuni rokova na Nona ivakaro, ena yalo e vinakata, ena kena gauna totolo, ka vakadodonu. E rawarawa ka dei ga me vakaoya. Na kosipeli i Jisu Karisito e kosipeli ni veisau!²⁸

E dua na yalo kaukauwa vakata-mata ka rawa ni lewa na gagadre vakayago, ena lewa na gagadre kei na gagano ni lomada ka sega ni bobula

kina. Na galala vakaoqori sa ka bibi sara ki na yalo me vaka na kena bibi na cagi ki na yago! Na galala mai na noda vakabobulataki keda tu vakataki keda sai koya na bula galala dina!²⁹

Eda sa “sereki mera digitaka na galala kei na bula tawamudu . . . se mera digitaka na tiko vakabobula kei na mate.”³⁰ Ni da digitaka na sala cecere cake ki na bula galala kei na bula tawamudu, na sala oqori e okati kina na vakamau.³¹ Era tukuna na Yalododonu Edaidai ni sa “qisia na Kalou me vakawati na tagane kei na yalewa, me vaka ni suitu tiko ni nona yavu ni bula oqo na Dauniveibuli na tiko vakamatavuvale, me da cokonaki kina ena noda ilakolako ki na bula tawamudu na Luvena vakayadua.” Eda kila talega ni “noda yalewa se tagane sa dua na tiki bibi ni keda inaki kei na keda ituvaki kei na keda inaki ena bula taumada, bula oqo kei na tawamudu.”³²

Nodrau vakamau e dua na tagane kei na dua na yalewa sa taumada ena ivunau ni Turaga ka bibi sara ena nona ituvatuva tawamudu na Kalou. Na nodrau vakamau e dua na tagane kei na dua na yalewa ena nona ivakarau na Kalou me baleta na taucoko ni bula e vuravura vakakina mai lomalagi. Na nona ivakarau ni vakamau na Kalou ena sega ni rawa ni vakailowataki, tauri cala, se nanumi cala.³³ E sega kevaka o vinakata na reki dina. Na nona ivakarau ni vakamau na Kalou e taqomaki kina na kaukauwa ni vakatubu kawa kei na reki ni

veivinakati ena bula vakawati.³⁴ Eda kila ni a vakamautaki rau o Atama kei Ivi na Kalou ni bera ni rau qai laki marautaka na nodrau vakaduavatataki me rau tagane kei na yalewa vakawati.³⁵

Ena noda gauna era sa kauwaitaka tiko vakalevu na veimatanitu na kena taqomaki na bula vakawati baleta na veimatavuvale qaqa ena basika kina na sala vinaka duadua me vakarautaki kina na bulabula vinaka, na vuli, na tiko vinaka, kei na bula sautu vei ira na itabatamata era tubu cake tiko mai.³⁶ Ia sa rui veivakauqeti tiko vakalevu ki na veimatanitu na ivakarau ni bula veimaliwai kei na vakasama vakavuli ena nodra vola, ka vola tale, ka vaqaqacotaka na lawa. Se cava ga e lewai ena lawa vakamatanitu, na ivunau ni Turaga me baleta na vakamau kei na bula savasava ena *sega ni rawa ni veisautaki*.³⁷ Nanuma tiko: ni ivalavala ca, kevaka sara mada e vakadonuya vakalawa na tamata, e se ivalavala ca tikoga ena mata ni Kalou!

Ni dodonu me da vakatotomuria na nona yalovinaka kei na yalololoma ni iVakabula, ni dodonu me da raica vakabibi na nodra dodonu kei na nodra nanuma na luvena kece sara na Kalou, e sega ni rawa ni da veisautaka na Nona ivunau. E sega ni noda me da veisautaka. Na Nona ivunau e noda me da vulica, kila, ka tutaka.

Na Nona sala ni bula na iVakabula e vinaka. Na Nona sala e okati kina na bula savasava ni se bera na vakamau kei na yalodina tikoga ena loma ni vakamau.³⁸ Na ivakarau ni Turaga sai koya duadua ga na ivakarau eda na sotava kina na marau tudei. Na Nona ivakarau e kauta mai na vakacegu ki yaloda kei na sautu tomani tikoga ena noda vuvale. Ka uasivi duadua, na Nona ivakarau ena kauti keda lesu yani ki Vua kei na Tamada Vakalomalagi, ki na bula tawamudu kei na bula vakacerecerei.³⁹ Oqo sara ga na ibalebale ni nona cakacaka kei na nona lagilagi na Kalou.⁴⁰

Kemuni na taciq kei na ganequ, na veisiga yadua e siga ni vakatulewa, kei na noda vakatulewa ena vakatau kina na noda icavacava. Ena dua na siga eda na tu kina ena mata ni Turaga me da lewai na tamata yadua.⁴¹ Eda

na vakatarogi yadua oi keda kece sara vei Jisu Karisito.⁴² Eda na tukunikataka na veivakatulewa eda a vakayacora me baleta na yagoda, na keda ituvaki vakayalo, kei na noda vakarokorokotaka na nona ivakarau na Kalou me baleta na vakamau kei na matavuvale. Me da digitaka vakayalomatua na vakatulewa ni veisiga yadua me baleta na tawamudu sa noqu masu vagumatua ena yaca tabu i Jisu Karisito, emeni. ■

IDUSIDUSI

1. Thomas S. Monson, "Decisions Determine Destiny" (yasanibuka ni iVakarau ni Vuli ni Lotu, Nove. 6, 2005), 3; speeches.byu.edu.
2. A vakamacalataka vakavinaka sara o W. W. Phelps na vakasama ni toso ni tawamudu ena Serenilotu "If You Could Hie to Kolob" (*Sere ni Lotu*, naba 172). Na ka 4 ni qaqana e vaqo: "Ena sega ni mudu; / Na veikaukauwa ga; / Vuku yalomatua; / Kei na rarama. / Na noda veisemati; / Na bula kaukauwa; / Na noda matabete; / Vata kei na dina." E tinia ena ika 5 ni qaqana: "Sega sara ni cava; / Loloma na bula / Kei na lagilagi / Sa sega na mate / Sega sara ni cava / Kei na lagilagi / Sa sega na mate."
3. iVakatekivu 1:27; raica talega na Kolosa 3:10; Alama 18:34; Ica 3:15; Mosese 6:9.
4. "Au Luve ni Kalou," *Sere ni Lotu*, naba 185.
5. Raica na Maciu 10:37.
6. Raica na Marika 12:30–31.
7. Raica na Vunau kei na Veiyalayalati 88:15.
8. Eso tale na iwalewale e solia mai na Kalou e yaco tiko ena loma ni yagomu. Na veika me vaka na sodiem, potasiem, kei na kalcium, kei na veika me vaka na wai, kulukosi, kei na protini e yaga ena noda bula tiko. Na yagoda e cakacakataka na cagi me vaka okosijeni kei na kaboni daiokosaiti. E cakava na omoni me vaka na insulini, adrenalini, kei na thyroxini. Na kena ivakatagedege oqo kei na vuqa tale na tikina era lewai ira vakaiira ena loma ni dua na iyalayala. Na wai ni yago era lewai ira ga vakataki ira. Me vaka oqo, na wai ni pituiteri ena yavu ni mona e dau solia e dua omoni me vakabulabulataka na koteki ni wai na adrenali me basika kina na omoni ni adrenali kotekali. Na ivakatagedege tubucake tiko ni omoni kotekali ena vakalailaitaka na omoni e biuta mai na pituiteri kei na kena veibasai. Ena toka ga kina na katakata ni yagomu ena dua na kena ivakarau tudei toka 98.6°F se 37°C, se o tiko ena ekueita se na Ulu ni Vualiku.
9. Eso na ituvaki e rawarawa ni laurai; eso tale era sega ni rairai. Eso tale era mate ni kawa; ka so tale e sega. Eso na tamata e rawarawa cake ni takavi ira na kenisa, eso e sega ni vinaka vei ira eso na ka, kei na so tale. O keda yadua e rawa ni da kidava na veivanua eda malumalumu kina ka vulica ena yalomalua na veika ena vakavulica na Turaga, me rawa ni da vakaukauwataki ena veika eda malumalumu kina.
10. Ica 12:27.
11. Eso na ituvaki ena sega ni vakadodonutaki sara vakavinaka me yacova na Tuca-ke tale, ena gauna "sa vakalesui kina na veika kece ki na kena itutu e liu" (Alama 40:23).
12. Raica na Alama 42:8.
13. E vola na Daunisame, "A ka talei ena mata i Jiova na nodra mate na nona tamata yalosavasava" (Same 116:15). Sa ka talei na mate baleta ni ra "sa lesu ki vale" na Yalododonu vua na Turaga.
14. 1 Korinica 3:16; raica talega na 6:19.
15. Eparaama 3:23.
16. Raica na Jeremaia 1:5.
17. Raica na Alama 13:2–3.
18. Raica na Vunau kei na Veiyalayalati 138:55–56.
19. Raica na Alama 13:2–3; Vunau kei na Veiyalayalati 138:38–57.
20. Na ivalavala ni "vakabauta, na ivalavala vinaka, na vuku, na ivalavala malua, na vosota, kei na veilomani vakaveitacini, io me daulotu, dauloloma [ka] gugumatua" (Vunau kei na Veiyalayalati 4:6) era okati ki na veisolisoli vakayalo e rawa ni da tara cake ka soli vei keda. Na vakavinavinaka e dua tale na ivalavala vakayalo e rawa ni tarai cake. Na vakavinavinaka ena bulia na ivakarau ni yalo kei na vuavuai. Ni ko sa sucu tale vakayalo "vua na Kalou," sa rawa ni o ciqoma ena vakavinavinaka na Kena ivatuka ena kemu irairai (raica na Alama 5:14).
21. Raica na 1 Korinica 12; 14:1–12; Moronai 10:8–19; Vunau kei na Veiyalayalati 46:10–29.
22. Eso era dau temaki me ra kana vakasivia. "na levulevu sivia sa yaco me dua na leqa levu e vuravura taucoke, ka rauta, kevaka e lailai sara e 2.8 na milioni na tamata era mate e veiyabaki ni ra sa rui levulevu sivia" (World Health Organization, "10 Facts on Obesity," Maji 2013, www.who.int/features/factfiles/obesity/en. Eso tale era temaki me ra kana vakalailai. Na kana vakalailai se na vakalutu bibi sa vakacacana e levu sara na bula, na bula vakawati, kei na matavuvale. Ka so tale era temaki ena gagadre ni veiyacovi ka vakatabuya na noda Dauveibuli. Na kena vakamatatataki e tu ena *iVoladusidusi 2: Veiliutaki ena Lotu*, ka tukuna: "Na nona lawa ni bula savasava na Turaga sai koya mo vakuwai iko mai na veiyacovi ena taudaku ni ivau vakalawa ni veiwatini kei na yalodina ena loma ni vakamau. . . . Na veibutakoci, veidauci, se veilasami vakatagane se vakayalewa, kei na ivalavala kecega ga e dukadukali, sega ni vakalou, ka tawasavasava era sa ivalavala ca." Cavuti tikoga mai na ivoladusidusi: "Na itovo ni veilasami vakatagane e voroka na ivakaro ni Kalou, veisaqasaqa kei na inaki ni veiyacovi vakatamata, ka vakuwa na tamata mai na veivakalougatataki e rawa ni kunei ena bula vakamatavuvale kei na cakacaka vakalotu veivakabulai ni kosipeli. . . . Ena gauna vata e saqata tiko kina na Lotu na ivalavala ni veilasami vakatagane, sa dau dolele yani na Lotu ena veiciqomi kei na veidokai vei ira era dau taleitaki ira era mataqali vata" ([2010], 21.4.5; 21.4.6).
23. Raica na 1 Korinica 6:9–20; Jemesa 1:25–27; Vunau kei na Veiyalayalati 130:20–21.
24. Na bula oqo e gauna ni vakatovolei, me vaka e vakamacalataka ena ivolanikalou: "To me da vakatovolei ira mada kina, era na muria na veika kece sa vakarota vei ira na Turaga na nodra Kalou se sega" (Eparaama 3:25).
25. Raica na Mosaia 4:10; Alama 39:9; Ilamani 15:7. *iVoladusidusi 2* oka kina na itukutuku oqo: "Na veilasami vakatagane e rawa ni vosoti ena veivutuni vakaidina sara" (21.4.6).
26. Ni na vakabulai na tamata kecega ena isoro nei Karisito, kevaka eda sa muria na vunau kei na ivakavuvuli ni itukutuku vinaka (raica na Vunau kei na Veiyalayalati 138:4; Yavu ni Vakabauta 1:3).
27. Raica na Ica 12:33–34; Moronai 8:17.
28. Raica na Mosaia 5:2; Alama 5:12–14.
29. Raica na Roma 8:13–17; Kalatia 5:13–25; Vunau kei na Veiyalayalati 88:86.
30. 2 Nifai 2:27.
31. Raica na Vunau kei na Veiyalayalati 131:1–4.
32. "Na Matavuvale: Ai Vakaro ki Vuravura Raraba," *Liaona*, Nove. 2010, 129.
33. Raica na Maciu 19:4–6; Mosaia 29:26–27; Ilamani 5:2.
34. Na tamata yadua a sucu mai kei na dua na ka e kilai tani ga kina o koya, koromosoni, kei na DNA (deoxyribonucleic acid). Na DNA e dua na molikiuli ka lewa na idusidusi vakatamata ka vakayagataki ena kena tarai cake kei na cakacaka ni veitikina bula. Na nona DNA na tamata yadua ena bula ena gauna e cokovata kina na DNA ni tama kei na DNA ni tina me buli kina e dua na yago vou—na veitokani nei tama, tina, kei na gone.
35. Raica na iVakatekivu 2:24–25; 3:20–21; 4:1–2, 25.
36. E vola o Dr. Patrick F. Fagan: "Na vatu ivakadei e sega ni rawa ni vakawaleni e vakararavi tiko kina na bula ni iyau sai koya na yavunibula ni itubutubu vakawati—vakabibi ki na matavuvale vakaiyautaki ena gone e sokalou ena veimacawa. . . . Na bula vakawati yadua e bulia cake e dua na yavunibula vou, e dua na tabana ni bula vakaiyau tu vakai koya e vure tiko mai kina na ilavo rawati, vakayagataki ilavo, mamaroroi, ka vakatubu iyau" ("The Family GDP: How Marriage and Fertility Drive the Economy," *The Family in America*, vol. 24, no. 2 [Spring 2010], 136).
37. Raica na Lako Yani 20:14; Vunau ni Soro 18:22; 20:13; Na iVakarua 5:18; Maciu 5:27–28; Marika 10:19; Luke 18:20; Roma 1:26–27; 13:9; Mosaia 13:22; 3 Nifai 12:27–28; Vunau kei na Veiyalayalati 42:24; 59:6.
38. Raica na Gordon B. Hinckley, "This Thing Was Not Done in a Corner," *Ensign*, Nove. 1996, 49.
39. Raica na Vunau kei na Veiyalayalati 14:7.
40. Raica na Mosese 1:39.
41. Raica na 2 Nifai 9:41, 46; Mosaia 16:10.
42. Eda na lewai me vaka na noda ivalavala kei na gagadre ni yaloda (raica Vunau kei na Veiyalayalati 137:9; raica talega na Iperiu 4:12; Alama 18:32; Vunau kei na Veiyalayalati 6:16; 88:109).

Mai vei Peresitedi Thomas S. Monson

Me Yacova Ni Da Sota Tale

Meda sa qai vakaraitaka na noda veilomani vakalevu cake vakai keda, ka meda sa laurai ni da cakava tiko na cakacaka ni Turaga.

Kemuni na taciqū kei na ganequ, e vakasinaiti na yaloqu ena noda sa mai tinia tale na koniferedi raraba totoka oqo ni Lotu. Eda sa mai vakamamautaki vakayalo vakavinaka ni da mai vakarorogo ki na nodra

ivakasala kei na ivakadinadina era a vakaitavi ena soqoni yadua.

Eda kalougata ni da mai soqoni vata eke ena Vale ni Koniferedi totoka oqo ena vakacegu kei na veitaqomaki. Eda sa vakayacora tiko mai na kena

kaburaki yani na koniferedi oqo, me takosova yani na veivanua lelevu kivei ira na tamata ena veivanua kecega. E dina ga ni keimami tu vakayawa dina sara mai na vuqa vei kemuni, keimami vakila ga na yalomuni.

Kivei kemuni na Veitacini ko ni sa mai vagalalataki ena koniferedi oqo, au sa mai vakaraitaka eke na vakavinavinaka levu ni Lotu taucoko ena vuku ni nomudou veiyabaki ni veiqaravi yalodina. E sega ni wili rawa na levu ni tamata era sa vakalougata-taki ena nomuni cau ki na cakacaka ni Turaga.

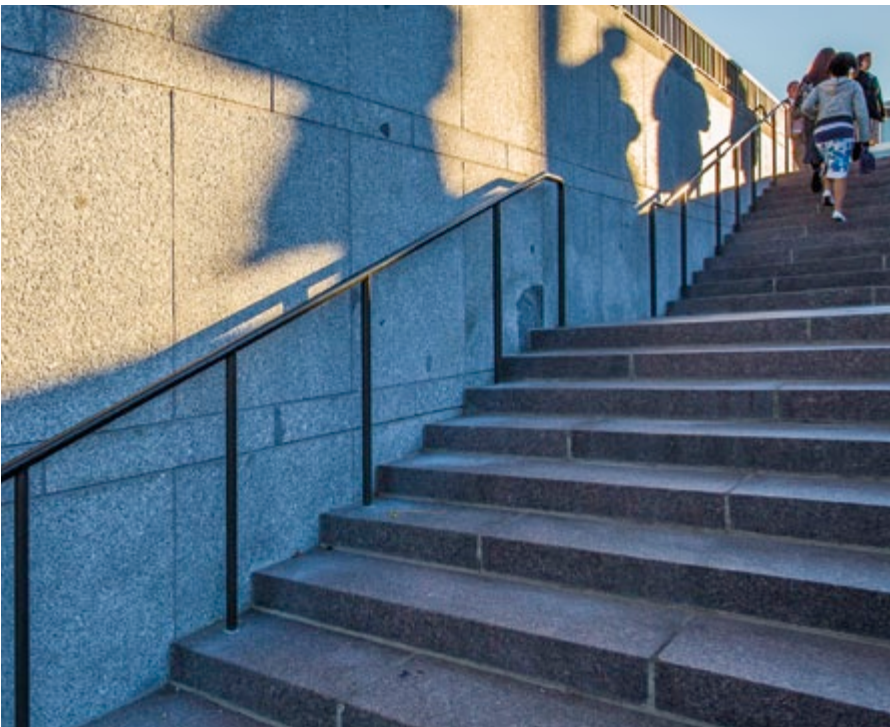
Au sa vakavinavinaka vakalevu ki na Matasere ni Tabernacle kei na veimatasere tale eso era a vakaitavi ena koniferedi oqo. A totoka dina na sere kei na ivakatagi ka keimami a vakila vakalevu kina na Yalotabu ena soqoni yadua.

Au sa vakavinavinakataka na nomuni veimasulaki ena vukuqu kei na vukudra taucoko na Vakaitutu Raraba kei ira na vakaillesilesi raraba ni Lotu. Era dau vaqacacotaki keimami.

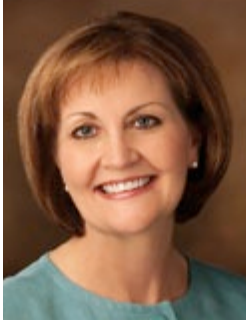
Me sa tiko ga kei kemuni na veivakalougatataki mai lomalagi. Me vakasinaiti na nomuni itikotiko ena loloma kei na veikauwaitaki vakakina ena Yalo ni Turaga. Mo ni guma-tua tiko mo ni vakabulabulataka na nomuni ivakadinadina ni kosipeli, me rawa ni nomuni isasabai mai na veivakacacani ni meca.

Sa mai tini tiko na noda koniferedi. Ni da sa lesu yani i vale, meda vakayacora ena tataqomaki. Me sa tiko ga kei keda na Yalotabu eda a vakila eke ena noda vakayacora na cakacaka eda vakaitavitaki keda kina ena veisiga yadua. Meda sa qai vakaraitaka na noda veilomani vakalevu cake vakai keda, ka meda sa laurai ni da cakava tiko na cakacaka ni Turaga.

Kemuni na taciqū kei na ganequ, me sa vakalougatataki kemuni na Kalou. Me sa tiko ga kei kemuni ena gauna oqo kei na veigauna kece na Nona veivakacegui yalataki. Au sa vakamoce eke vei kemuni ka me yacova na gauna eda na sota tale kina ena vula ono mai oqo. Ena yaca ni noda iVakabula, o Jisu Karisito na Turaga, emeni. ■

Mai vei Linda K. Burton
Peresitidi Raraba ni iSoqosoqo ni Veivukei

Na Kaukauwa, Reki, kei na Loloma ena Maroroi ni Veiyalayalati

Au sureti keda yadua me da dikeva tale mada se vakaivei na levu ni noda lomana na iVakabula, ena noda vakayagataka me kena ivakatakilakila na ivakarau ni noda maroroya ena yaloreki na noda veiyalayalati.

Au vinakata meu tekivu ena noqu talanoataka e dua na italanoa e dau lauti au.

Ena dua na yakavi a kacivi ira na nona lima na sipi e dua na turaga ki na nodra ivakaruru ni sa bogi. Eratou sarava toka na nona matavuvale ena yalo taleitaka na nona kaci, “Lako mai,” ena dua vata ga na gauna era mata cake na lima na ulu ka vuki yani vua. E va na sipi eratou cici yani. Ena yalo ni loloma a vakamasiasia na uludratou yadua na va na sipi. Eratou kila na domona na sipi ka ratou lomani koya

Ia na ikalima ni sipi a sega ni cici mai. Oqo e dua na tinani sipi levu ka a soli koya mai na kena itaukei ena vica na macawa sa oti, ka tukuna ni sa rui kila, dau vakauyalona, ka dau vakauti ira vakatani na vo ni sipi. A ciqomi koya na kena itaukei vou ka vesuki koya tu me vica na siga ena dua na duru ena nona lomanibai me rawa

ni vulica kina me dau tu vakadua. A vakavulici koya vakamalua me lomani koya kei ira na vo ni sipi me yacova na gauna sa lili wale toka ga kina e domona e dua na dali lekaleka sa sega ni vesu tale ki na duru.

Ena yakavi oya ni ratou sarava toka na nona matavuvale, a lako yani na turaga oqo vua na tinanisipi, ka tu mai na mua ni lomanibai, ka baci kaya tale yani vakamalua, “Lako mai. O sa sega tale ni vesu. O sa sereki.” Ena yalololoma a dolele yani, biuta na ligana e uluna, ka taubale yani vata kei koya kei ira na vo ni sipi ki na nodra ivakaruru.¹

Ena yalo ni italanoa oya, au masuta me na vukei keda na Yalo Tabu me da vulica vata ena bogi nikua na maroroi ni veiyalayalati. Na caka kei na maroroi ni veiyalayalati e kena ibalebale noda digitaka me da vauci keda vei Tamada Vakalomalagi kei Jisu Karisito.

Sai koya na noda yalataki keda me da muria na iVakabula. Sai koya na noda vakararavi Vua ka gadreva me da vakaraitaka na noda vakavinakavinaka ena vuku ni isau a sauma ko Koya me sereki keda mai na isolisoli tawavakaiyalayala ni Veisorovaki.

E vakamacalataka o Elder Jeffrey R. Holland ni “veiyalayalati e dua na konitaraki vakayalo veivauci, e dua na yalayala bibi vua na Kalou na Tamada ni da na bula ka vakasama ka caka-caka ena dua na ivakarau—na Nona ivakarau na Luvena, na Turaga o Jisu Karisito. Me kena isau, eratou sa yalataki vei keda na Tamana, Luvena, kei na Yalo Tabu na totoka kei na lagilagi ni bula tawamudu.”² Ena konitaraki veivauci oqori, e virikotora na kena ivakarau na Turaga ka da vakadonuya me da na rokova. Na noda cakava ka maroroya na noda veiyalayalati sa ivakaraitaki ni noda yalataki me da na yaco me vaka na iVakabula.³ Na kena dina me da segata na ivalavala ka vakamacalataka vakavinaka sara ena vica na malanivosa ni dua na serenilotu taleitaki: “Au lako *ke ko* ni lewa. . . . Cavuta na *nomuni* vosa. . . . Meu dina tu vei *you*.”⁴

Na Cava me da Cakava ka Maroroya kina na Veiyalayalati?

1. Na maroroi veiyalayalati e veivaqacotaki, veivakaukauwataki, ka veitaqomaki.

E raica o Nifai ena raivotu na veivakalougatataki talei e solia na Turaga vei ira era dau maroroya na veiyalayalati. “Ia koi au ko Nifai, au sa raica na kaukauwa ni Lami ni Kalou, ni sa curumi ira . . . na nona tamata ni veiyalayalati na Turaga, . . . ia era sa vakaiyaragi ena yalododonu kei na lagilagi ni nona kaukauwa na Kalou.”⁵

Au a sota ena dua na gauna leka-leka sa oti kei na dua na noqu itokani vou ka taleitaki. E vakadinadinatataki ni oti na nona ciqoma na nona edaumeni ni valetabu, a vaqacotaki ena kaukauwa me vorata na veitemaki ka dau dredre vua e liu.

Ni da maroroya na noda veiyalayalati, eda na ciqoma talega na yaloqqa kei na igu me vukei keda ena noda veivuketaka na noda icolacola.

E dua na marama yalobibi e dua tiko na luvena tagane ka sotava tiko e dua na dredre ni bula. Ena nona veivakabauti vei ira na tacina ena iSoqosoqo ni Veivukei ni ra dau maroroya na nodra veiyalayalati, a sureti ira ena yaloqaqa me ra lolo ka masulaka na luvena. E qai vakaraitaka e dua tale na marama na nona a diva tu me rawa ni kerea na masu vata vaqori mai vei ira na tacina. Ena vica na yabaki yani i liu, a sotava tiko na dredre na luvena tagane. A diva o koya me a sureti ira me ra mai vukea na nona matavuvale ena kena sotavi na icolacola oya. E kaya na iVakabula, “A ka oqo era na kila kina na tamata kecega ni dou sa noqu tisaipeli, kevaka dou sa veilomani.”⁶

Isa, kemuni na taciqa, e dui tu kece na noda icolacola me da colata kei na icolacola me da wasea. Na veisureti me da veivuketaka na noda icolacola sa veisureti me da maroroya na noda veiyalayalati. Na ivakasala nei Lucy Mack Smith vei ira na iseve ni marama ena iSoqosoqo ni Veivukei sa yaga vakalevu cake nikua mai na veigauna kecega: “Me da veivakama-reqeti, me da veivakatawai, veivakacegui ka rawata na veidusimaki, me da na dabe vata kina mai lomalagi.”⁷

Oqo na maroroi veiyalayalati kei na siko vuvale ena kena uasivi duadua!

Na iVola i Momani e vakananuma vei keda ni parofita sara mada ga o Alama a colata e dua na icolacola mai vua na luvena tagane dau vakau yalona. Ia e a vakalougatataki o Alama mai vei ira na tacina kei na ganena dau maroroi veiyalayalati ena kosipeli ka ra sa saumaki tu vakatitobu vua na Turaga ka ra sa vulica na ibalebale ni veivuketaka na noda icolacola. E matata tu vei keda na tikina mai na Mosaia ka tukuna na vakabauta cecere na masu nei Alama ena vukuna na luvena. Ia e tukuni ena kena itukutuku ni “sa rogoca na Turaga na nodra masu na *na nona tamata*, kei na masu talega ni nona tamata ko Alama.”⁸

Eda kila ni sa dau marautaki ira na Turaga, o “ira era sa veivutuni,”⁹ ia eda gadreva mai na veika kecega me ra muria na luveda na ivakasala nei Peresitedi Henry B. Eyring me ra “totolo ka tudei” ena kena caka ka maroroi na veiyalayalati.¹⁰ Ena dua na gauna lekaleka sa oti a tarogi kina e dua na taro dina mai vuniyalo ka vakavure vakasama ena dua na nodra matabose na veiliutaki ni matabete kei na mataisoqosoqo: eda namaka dina beka me ra maroroya na nodra veiyalayalati na

yabaki walu?” Ni keimami veitalano-ataka, a vakaturi ni dua na sala me ra vakarautaki kina na gone-lalai me ra cakava ka maroroya na veiyalayalati tabu ni papitaiso sai koya me ra vukei ena nodra vulica me ra cakava ka maroroya e dua na yalayala rawarawa.

Sa nodra ivotavota na itubutubu yalodina me ra kila na sala uasivi duadua me ra veivakavulici kina me sotava na nodra gagadre na luveda. Ni ra vakasaqara ka cakacakataka na itubutubu na ivakatakila yadua era ciqoma, veivosaki, vunautaka ka vakavulica na ivakavuvuli rawarawa eso ni kosipeli, ena tu vei ira na kaukauwa me ra vaqacotaka ka taqomaka na nodra matavuvale. E rawa ni ra veivuke talega na vo ni lewe ni matavuvale. A vakavulica vei keitou na tukaqu taleitaki na kena bibi me dau maroroi na yalayala mai na dua na sere rawarawa. E vakatoka qo: “Ni bera ni ko yalayala, kena bibi mo vakananuma mada. Ni sa caka, ki yalomu me ceuti sara. Ki yalomu me ceuti sara.” A vakavulici na sere lailai oqori ena loloma, yalodina, kei na kaukauwa baleta ni a dau ceuta o Tutu ki yalona na nona yalayala.

E dua na tina yalomatua au kila e dau nakita me okati ira na luvena ena nona sasaga me maroroya na nona veiyalayalati. E dau colata ena marau na nodra icolacola na tiko volekati koya, na itokani, kei ira na lewe ni tabanalevu—ka vakacegui ira era gadreva tu na vakacegu. E sega kina ni kidacalataki na nona lako mai na luvena yalewa lailai ena dua na gauna lekaleka sa oti ka kerea me vukei me kila na ivakarau me vukea kina na nona itokani ka se qai takali walega na tamana. Oqori e dua na gauna uasivi me vakavulici kina vua ni nona gagadre me vakaceguya nona itokani e dua na sala me maroroya kina na nona veiyalayalati ni papitaiso. Me da lai namaka vakacava vei ira na gone-lalai me ra cakava ka maroroya na veiyalayalati ni valetabu kevaka eda sega ni namaka vei ira me ra maroroya na imatai ni nodra veiyalayalati—nodra veiyalayalati ni papitaiso?

E dikeva toka vaqo o Elder Richard G. Scott, “E dua na

veivakalougatataki levu e rawa ni da wasea ki vuravura sai koya na kauka-
uwa ni matavuvale ka vakaliuci kina
na Karisito, na vanua e vunautaki kina
na kosipeli, maroroi kina na veiyalaya-
lati ka sinai tu ena loloma.”¹¹ Na cava
eso na sala e rawa ni da tauyavutaka
kina na vuvale vakaoqo me ra vakara-
utaki kina na luveda me ra cakava ka
maroroya na veiyalayalati ni valetabu?

- E rawa ni da raica vata na kena
ibalebale me da kilikili kaya e dua
na ivolatara ni valetabu.
- E rawa ni da raica vata na ivakarau
me da vakarorogo kina ki na Yalo
Tabu. Me vaka ni ciqomi ena ivaka-
takila na edaumeni ni valetabu, eda
na gadreva me da vulica na taledi
bibu oya.
- E rawa ni da raica vata na ivakarau
me da vuli kina mai na ivakata-
karakara, tekivu mai na ivakata-
karakara tabu ni papitaiso kei na
sakaramede.
- E rawa ni da raica vata na cava e ka
tabu kina na yago, na cava na vuna
e dau vakatokai kina ena so na
gauna me valetabu, kei na sala cava
e sema kina na isulusulu rakorako
kei na irairai ki na ivakarau tabu na
isulu ni valetabu.
- E rawa ni da raica vata na ituvatuva
ni marau ena ivolanikalou. Na kena
matata ga vei keda na ituvatuva ni
Tamada Vakalomalagi kei na Vei-
sorovaki ena ivolanikalou, na kena
vakaibalebale vakalevu cake vei
keda na sokalou ni valetabu.
- E rawa ni da vulica vata na kedra
italanoa na tubuda, dikeva na tu-
vakawa, ituvatuva vakamatanivola,
ka cakava na veicakacaka vakavei-
sosomitaki ena vukudra na noda
daulomani era sa takali.
- E rawa ni da raica vata na
ibalebale ni vosa me vaka na
edaumeni, cakacaka vakalotu,
veivauci, matabete, idola, kei na
vosa tale eso e veiwekani ki na
sokalou ena valetabu.
- E rawa ni da vakavuvulitaka ni
da lako ki na valetabu me da caka
veiyalayalati kei na Tamada Vakalo-
malagi—ka da lesu mai vale me da
mai maroroya!¹²

Me da nanuma dei na vakasama ni
“vinaka, vinaka cake, kei na vinaka
sara” ni da veivakavulici.¹³ E vinaka
me da vakavulici ira na luveda me
baleta na valetabu. E vinaka cake
me da vakarautaki ira ka namaka
vei ira me ra cakava ka maroroya
na veiyalayalati. E vinaka sara me
da vakaraitaka vei ira mai na noda
ivakaraitaki ni da kukuva toka na
noda veiyalayalati ni papitaiso kei na
valetabu ena yalomarau! Kemuni na
taciqu, eda sa kila tiko li na noda itavi
bibu ena cakacaka ni veivakabulai
ena gauna eda susuga, vakavulica, ka
vakarautaki ira tiko kina na gone me
ra lakova na sala ni veiyalayalati? Na
kauka-
uwa me rawati kina ena yaco
mai ni da rokova ka maroroya tiko
noda veiyalayalati.

2. E gadrevi na maroroi veiyala- yalati ena rawati ni marau dina.

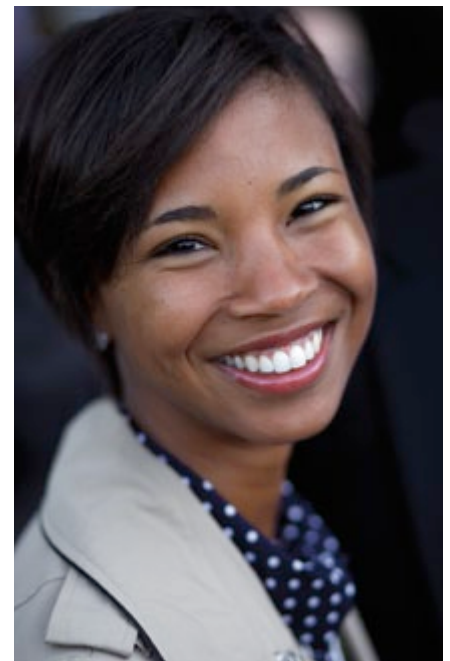
E vakavuvulitaka o Peresitedi
Thomas S. Monson, “Na veiyalayalati
tabu e dodonu me da doka, kei na
noda yalodina kina e gadrevi ki na
bulamarau.”¹⁴ Ena 2 Nifai eda wilika
kina, “Keimami sa tiko marau.”¹⁵ Ena
itekivu ni iwase oqo eda kila kina ni
ra se qai tara oti e dua na valetabu o
Nifai kei ira na nona tamata. E ka dina
ni ra dau maroroya na nodra veiyala-
yalati ena yaloreki! Ia ena Alama eda
wilika kina, “Raica e sega mada na
gauna era marau vakalevu tu kina na
Nifai me vaka na gauna i Moronai.”¹⁶
Baleta na cava? Eda vulica tale ena
dua na tikina e liu ni ra a “yalodina ka
muria tiko na ivunau ni Turaga.”¹⁷ O
ira na dau maroroya na nodra veiyala-
yalati era dau maroroya na ivakaro!

Au dau taleitaka na ivolanikalou
ka tukuni kina: “Ia ni ra sa rogoca na
vosa oqo, [ka kena ibalebale na vosa
ka vakamacalataki kina na veiyalaya-
lati ni papitaiso], era sa vakasausau
ena marau ka ra kailavaka: Io oqori
sara ga na ka sa lomai keimami
tiko.”¹⁸ Au taleitaka na gagadre ni
lomadra. Era gadreva ena yalomarau
me ra cakava ka maroroya na nodra
veiyalayalati!

Ena dua na Sigatabu a kailavaka
mai ena marau e dua na goneyalewa,
“Au na vakayagataka na sakaramede
nikua!” Na cava na iotioti ni gauna eda

rekitaka kina na galala dokai oya? Ka
da dau vakaraitaka beka vakacava?
Eda dau vakayacora oqo ena noda
dau nanuma *tikoga* na iVakabula ka
maroroya *tikoga* na Nona ivakaro, oka
kina na vakatabui ni Siga ni Vaka-
cecegu. Eda vakayacora ena noda
nanumi Koya *tikoga* ena masu yadua
kei na masu vakamatavuvale, vuli
ivolanikalou e veisiga, kei na lotu va-
kamatavuvale *tikoga* e veimacawa. Ni
da vagolei tani ka taura vakamamada
na veika bibu oqo, eda veivutuni ka
tekivu tale.

Na caka kei na maroroi ni veiya-
layalati ena yalomarau ena vakabau
ka vakabulai kina na veicakacaka
tabu bibu vakalotu ni veivakabulai eda
gadreva me da ciqoma me da rawata
kina na “ka kecega sa tu vei Tamada.”¹⁹
Na cakacaka vakalotu kei na veiyalaya-
lati erau veika “bibu vakayalo” a tukuna
o Peresitedi Henry B. Eyring ena nona
vakavuvulitaka: “O ira na Yalododonu
Edaidai era tamata ni veiyalayalati. Mai
na siga ni papitaiso ki na veigauna bibu
ni noda bula, eda sa veiyalayalati kina
kei na Kalou ka veiyalayalati vata kei
keda o Koya. E dau maroroya *tikoga*
o Koya na nona yalayala era solia na
Nona italai vakadonui, ia na vakato-
volei bibu ni noda bula me da raica se
da na cakava ka maroroya na noda
veiyalayalati vata kei Koya.”²⁰

3. Noda maroroya noda veiyalayalati e vakaraitaka na noda loloma vua na iVakabula kei na Tamada mai Lomalagi.

Ena inaki taucoko e dodonu me da gumatuataka kina na noda maroroya noda veiyalayalati, na inaki oqo e kaukauwa duadua vei ira kece—na loloma. E dua na tikina mai na Veiyalayalati Makawa e lauta na yaloqu ni da vakasamataka na ivakavuvuli ni loloma. O cei vei keda e sega ni yavalati koya na italanoa vakaivolatabu ni nodrau veilomani o Rejeli kei Jekope ni da wilika, “A sa qaravi koya ko Jekope ka yabaki vitu me nona ko Rejeli; a sa vaka sa bogi vica walega vua ena vuku ni nona loloma vua?”²¹ Kemuni na taciqu eda dau maroroya beka na noda veiyalayalati ena mataqali loloma titobu ka yalodina vakaoya?

Na cava na vuna a tu vakarau kina na iVakabula me maroroya na Nona veiyalayalati kei Tamana ka vakacavara na nona ilesilesi vakalou me sorovaka na ivalavala ca ni vuravura? Na Nona lomana na Tamana mai Lomalagi kei na Nona lomani keda. Na cava na vuna e solia kina na Tamana na Luvena uasivi sara e Duabau Ga me mai sotava na mosi e sega ni vakamacalataki rawa me colata kina na ivalavala ca, na mosi ni yalo, tauvimate, kei na malumalumu ni vuravura, na veika kece oqori e sega ni dodonu ena bula oqo? Eda kunea na kena isau ena vosa oqo: “Ni sa lomani ira na kai vuravura vakaoqo na Kalou me solia kina na Luvena e duabau ga.”²²

“Kevaka eda vakavinavinakataka vakaidina sara na veivakalougatataki kece sara e noda ena vuku ni veivueti sa vakayacori ena vukuda, ena sega ni dua na ka e kerea vei keda na Turaga me da na sega ni cakava ena yalodina kei na lomasoli.”²³ Me vaka na itukutuku oqo nei Peresitidi Joseph Fielding Smith, na maroroi ni veiyalayalati e dua na ivakarau eda vakaraitaka kina na noda lomana na Veisorovaki sega ni vakasamataki rawa ka sega ni vakaiyalayala ni noda iVakabula ka Dauveisereki kei na loloma uasivi sara ni Tamada mai Lomalagi.

E vakatura ena yaloluluvu o Elder Holland, “Au sega ni kila deivaki sara se na vakacava na veika eda na sotava ena Siga ni Veilewai, ia au na kidacalataki sara kevaka ena sega ni taroga vei keda na Kalou ena dua na gauna ena loma ni veivosaki oqori na taro vata sara ga a taroga na Karisito vei Pita: ‘O a lomani au li?’”²⁴ Ena bogi nikua au sureti keda yadua me da dikeva tale mada se vakaivei na levu ni noda lomana na iVakabula, ena noda vakayagataka me kena ivakatakilakila na ivakarau ni noda maroroya ena yaloreki na noda veiyalayalati. E kaya na iVakabula, “Ko koya sa nanuma na noqu ivunau ka talairawarawa kina, sai koya oqo sa lomani au: ia ko koya sa lomani au ena lomani koya ko Tamaqu, ia kau na lomani koya ka vakatakilai au vua.”²⁵ Eda gadreva vakalevu taucoko me dau vakatakilai na iVakabula ena noda bula e veisiga!

Me da nanuma tiko ni o ira sara mada ga era dau muri lomadra ena

veigauna e liu se o ira era sotava tiko na dredre ena gauna oqo e rawa ni ra vakila na ligana na iVakatawa Vinaka e uludra ka rogoca na Domona ni kaya: “Lako mai. O sa sega ni vesu tu. O sa sereki.” Na iVakabula a kaya, “Oi au na ivakatawa vinaka, sa solia na nona bula na ivakatawa vinaka ena vukudra na nona sipi.”²⁶ E rawa Vua me tukuna oqori baleta ni a maroroya na Nona veiyalayalati ena loloma. Sa na qai tarogi kina, o keda? Me da lako yani ena vakabauta, yalo mamarau, kei na gagadre levu me da dau maroroi veiyalayalati. Oqo na ivakarau eda vakaraitaka kina na noda loloma ena vukuna na Tamada mai Lomalagi kei na noda iVakabula, kau vakadinadina-taki rau ruarua ena loloma ena yaca i Jisu Karisito, emeni. ■

IDUSIDUSI

1. Raica na D. Todd Christofferson, “You Are Free,” *Liaona*, Maji 2013, 16, 18.
2. Jeffrey R. Holland, “Keeping Covenants: A Message for Those Who Will Serve a Mission,” *Liahona*, Janu. 2012, 49.
3. Raica na “Understanding Our Covenants with God,” *Liahona*, Julai 2012, 23.
4. “Au Lako ke Ko ni Lewa,” *Sere ni Lotu*, naba 164; vakamatatataki.
5. 1 Nifai 14:14.
6. Joni 13:35.
7. Lucy Mack Smith, ena *Luwequ Yalewa ena Noqu Matanitu: Na iTukutuku kei na Cakacaka ni iSoqosoqo ni Veivukei* (2011), 25.
8. Mosaia 27:14; vakamatatataki.
9. Yunau kei na Veiyalayalati 18:13.
10. Raica Henry B. Eyring, “Na Vakavakarau Vakayalo: Tekivu Kusarawa ka Tudei,” *Liaona*, Nove. 2005, 37–40.
11. Richard G. Scott, “Me Rawa na Vakacegu Mai Vale,” *Liaona*, Me 2013, 30.
12. Raica D. Todd Christofferson, “The Gospel Answers Life’s Problems and Challenges” (worldwide leadership training meeting, Fepe. 2012), LDS.org/broadcasts.
13. Raica na Dallin H. Oaks, “Good, Better, Best,” *Liaona*, Nove. 2007, 104.
14. Thomas S. Monson, “Happiness—the Universal Quest,” *Liahona*, Maji 1996, 5.
15. 2 Nifai 5:27.
16. Alama 50:23.
17. Alama 50:22.
18. Mosaia 18:11.
19. Yunau kei na Veiyalayalati 84:38.
20. Henry B. Eyring, “Witnesses for God,” *Ensign*, Nove. 1996, 30; vakamatatataki.
21. Nai Vakatekivu 29:20.
22. Joni 3:16.
23. Joseph Fielding Smith, “Importance of the Sacrament Meeting,” *Relief Society Magazine*, Okot. 1943, 592.
24. Jeffrey R. Holland, “Na iMatai ni iVakaro Cecere,” *Liaona*, Nove. 2012, 83.
25. Joni 14:21.
26. Joni 10:11.

Mai vei Carole M. Stephens

Matai ni Daunivakasala ena Mataveiliutaki
Raraba ni Soqosoqo ni Veivukei

Sa Kena iNaki Meda Reki Vakalevu

Ni ko lomana, vakaraica voli, ka qarava na tani ena sala rawarawa ka lailai eso, ko sa vakaitavi tudei tiko ena cakacaka ni veivakabulai.

Ni a mai leqa na tamai watiq, keitou a soqoni vata matavuvale ka kidavaki ira na so ka ra mai vakaloloku. Ni'u a veivosaki vata kei ira na matavuvale kei na itokani ena bogi taucoko oya, au dau siqemi makubuqu o Porter, yabaki 10, ni tucake volekati tinai watiq voli—o “buna.” So na gauna ena duri tu e dakuna, ka vakaraici koya toka. Au a raica ena dua na gauna ni rau a veitauriliga tu. Au vakaraici koya ni vakatavia na ligai buna, mokoti koya

vakalalai, ka tucake tu e yasana.

Ni oti e vica na siga ena sotavi ni veika oya, au a sega ni rawa ni kauta laivi mai na noqu vakasama na ivakaraitaki oqo. Au a vakayarayarataki me'u vakauta vei Porter e dua na ivola lekaleka, ka tukuna vua na ka au a dikeva. Au imeli vua ka tukuna vua na ka au a raica ka vakila. Au a vakanaumi Porter ena veiyalayalati a cakava ena nona a papitaisotaki, ka tukuna vua na vosa nei Alama ena Mosaia wase 18:

O Porter (imatau) kei na buna vakarua.

“Ia me vaka dou sa gadreva mo dou curu ki na lomanibai ni Kalou, ka vakatokai me nona tamata, ka sa lomamudou mo dou veivuketaka na nomudou icolacola me mamada kina;

“To ni sa lomamudou mo dou tagi vata kei ira sa tagi; ka vakacegui ira sa rarawa, ka vakadinadinataka na Kalou ena veigauna kecega, ena veika kecega, kei na veivanua kecega dou sa tiko kina, me yacova na mate, . . . me nomudou kina na bula tawamudu—

“ . . . Kevaka sa vakaoqori na ka sa lomamudou, na cava me tarova na nomudou papitaisotaki ena yaca ni Turaga, io me ivakadinadina ni nomudou sa veiyalayalati vata kaya mo dou qaravi Koya, ka muria na nona ivunau, me sovaraka mai kina vei kemudou na nona Yalo Tabu?”¹

Au a vakamacalataka vei Porter ni o Alama a vakatavulica ni o ira ka vinakata mera papitaisotaki sa dodonu mera gadreva taumada mera qarava na Turaga ena nodra qarava na tani—ena nomu bula taucoko! Au kaya: “Au sega ni kila ke o a nanuma oya, ia na sala o vakaraitaka kina na loloma kei na veikauwaitaki vei Bumu, o sa muria tiko kina na nomu veiyalayalati. Eda muria na noda veiyalayalati ena veisiga ni da lomavinaka, vakaraitaki loloma, ka veikauwaitaki vakaikeda. Au vinakata ga mo kila ni'u dokai iko vakadaunimuri veiyalayalati voli! Ni o muria tiko na veiyalayalati o cakava ni ko a papitaisotaki, o sa na vakavakarau ki na veitabaki ni matabete. Ena solia vei iko na ikuri ni veiyalayalati oqo na madigi e vuqa mo vakalougatataka ka qaravi ira tale eso ka vukei iko ni vakavakarau ki na veiyalayalati ko na cakava ena valetabu. Vinaka na nomu ivakaraitaki uasivi tiko vei au! Vinaka na nomu vakaraitaka voli vei au na irairai ni dua ka daunimuri veiyalayalati!”

A sauma lesu mai o Porter: “Bubu, vinaka na ivola. Ni'u a dau mokoti Bu voli, au sega ni kila ni'u a muria tiko na veiyalayalati, ia au a vakila na vakacegu e lomaqu ka sa vinaka dina. Au kila ni oya na Yalo Tabu ena lomaqu.”

Au vakila talega na vakacegu e lomaqu ni'u siqema na nona semata o Porter na muri ni nona veiyalayalati ki na yalayala me “tiko ga kei [keda] na

nona Yalotabu”²—e dua na yalayala ka rawati ena ciqomi ni isolisoli ni Yalo Tabu.

Kemuni na marama, ni’u veisiko wavoki voli vata kei kemuni e vuravura, au raica rawa ni vuqa vei kemuni sa vakataki Porter. Ko ni duri galugalugu tu ni ivakadinadina ni Kalou, tagi vata kei ira sa tagi, ka vakacegui ira sa rarawa ena nomu sega ni vakila ni ko sa muria tiko na nomu veiyalayalati—na veiyalayalati ko a cakava ena wai ni veipapitaisotaki kei na valetabu. Ni ko lomana, vakaraica voli, ka qarava na tani ena sala rawarawa ka lailai eso, ko sa vakaitavi tudei tiko ena cakacaka ni veivakabulai, na cakacaka ni Kalou “me ra tucake tale mai na mate na tamata kecega ka rawata na bula tawamudu.”³

Vaka na “luvena yalewa na [Turaga] ena Nona matanitu,”⁴ eda sa cakava na veiyalayalati eso. Eda sa lako voli ena ka a vakatoka o Nifai me “sala dodonu ka rabailailai sa basika ki na bula tawamudu.”⁵ Eda sa tiko taucoko ena vanua duidui ena salatu. Ia eda rawa ni cakacaka vata ni veivuke vakaikeka ni “toso ki liu ka tudei vei Karisito, ena nomudou vakanuinui taucoko sara, mo dou lomana na Kalou kei na tamata kecega.”⁶

E veiqaravi voli vakaivakasala o Jeanne vei ira na Goneyalewa. A nanuma rawa okoya ena vica na vula sa oti e dua na itaviqaravi ni itabagone ena tabanalevu: na kaba ena dua na vanua ka vakatokai o Malan’s Peak. E marau baleta ni a sa vakarautaki koya taumada me vakayacora na kaba oya.

Ni sa yaco yani ki na itekitekivu ni lakolako, a torovi koya yani na nona itokani vinaka o Ashley. Ena nona qumia na ligai Jeanne, a vakaraitaka ni na gole vata kei koya, ka kaya, “Au na lako vata kei iko.” O Ashley, ka sa yabaki 16 voli ena gauna oya, a tiko vua eso na bolebole vakayago ka vakavuna me dredre kina vua na kaba vakatotolo. Ka rau mai lako vakamalua yani okoya vata kei Jeanne, ka vakadikeva voli na veibulibuli ni Tamada Vakalomalagi: na veivatu ena ulunivanua e deladrau kei na veise-nikau wavoliti rau. A tukuna malua o Jeanne, “E sega soti ni balavu ni vaka

me’u guilecava na noqu nakinaki taumada ni kaba ulunivanua, ka ni a yaco me mai dua tani tale na ilakolako talei—na ilakolako talei me dusimaka na totoka ni veika ena loma ni salatu, ka vuqa vei ira au na rawa ni calata ke’u a sasaga kaba ga me’u yacova na icavacava kei Malan’s Peak.”

Ni rau tomana voli na kaba o Jeanne kei Ashley, ka yawa kalia mai na vo ni ilawalawa, a mai maliwai rau o Emma, e dua tale na goneyalewa ena tabanalevu, ka sa navuca me wawa ka lako vata kei rau. E vakaikuritaka na nodrau marau o Emma. A vakatavulici rau ena dua na sere ka vakarautaka na ikuri ni veitokoni kei na veivakayaloqataki. E vakananuma o Jeanne: “Keitou dabe ka vakacegu, keitou lagsere, keitou veitalanoa, ka keitou veidredreyaki. Sa rawa vei au me’u kilai Ashley kei Emma vinaka cake ena sala au na sega ni rawa ni cakava ke keitou a sega ni veikilai. E sega ni baleta na ulunivanua ena bogi oya—e a ka levu sara vakaidina. E sa baleta na nodratou veivukei vakairatou ena loma ni salatu, ena gauna ni veikalawa yadudua.”

Ni ratou kaba ka lagsere ka vakacegu ka veidredrevaki voli o Jeanne, o Ashley, kei Emma, ratou a sega beka ni vakasamataka ni, “Ei, edatou sa muria tiko na nodatou veiyalayalati ena gauna oqo.” Ia ratou a sa muria tiko na nodratou veiyalayalati. Ratou a qaravi iratou yadua tiko ena loloma, veikauwaitaki, kei na yalodina. Ratou a vakaukauwataka voli na nodratou dui vakabauta ni ratou veivakayaloqataki ka veiqaravi vakairatou.

A vakatavulica o Elder Russell M. Nelson: “Ena gauna eda kila kina ni da sa luve ni veiyalayalati, eda sa kilai keda ka kila na veika e namaka vei keda na Kalou. Na Nona ivakaro e sa volai tu e lomada.”⁷

O Maria Kuzina e sa dua na luvena yalewa ni veiyalayalati na Kalou ka kilai koya vinaka kei na ka e namaka vua na Kalou. Ni a kidavaki au ki na nodratou itikotiko e Omsk, Rusia, au nanuma ga ni’u a tiko ekea me’u qaravi koya, ia au a qai vakila ni’u a tiko ekea me’u vuli mai vua. E dua ka saumaki mai ki na Lotu, e bula voli o Maria ena veidusimaki e kune ena

Luke 22: “Ia ni ko sa saumaki tale, mo vakataudeitaki ira na wekamu.”⁸ E tiko vua na vakabauta ena vosa ni noda parofita bula, o Peresitedi Thomas S. Monson, ka kaya:

“Oqo na gauna mera lako vata mai kina na lewenilotu kei na daukaulotu, ka cakacaka vata, ka cakacaka ena were ni vaini ni Turaga ka kauta mai na yalo ki Vua. . . .

“ . . . Ni da cakacaka ena vakabauta na Turaga ena vakaraitaka vei keda na iwalewale ni kena vaqacacotaki na Nona Lotu ena veitabanalevu kei na veitabana eda vakaitikotiko kina. Ena tiko vata kei keda o Koya ka yaco me dua na itokani bulabula ena noda cakacaka vakaulotu.

“ . . . Vakadeitaka na nomu vakabauta . . . ni o navuca ena masumasu o cei ena nomu matavuvale, nomu itokani, o ira na tiko wavoliti iko, kei na nomu veikilai o na via sureta ki na nomu itikotiko mera veisotari vata kei na daukaulotu, ka mera na rogoca na itukutuku ni Veivakalesuimai.”⁹

E vakamuraia na ivakasala oqo o Maria ena nona raica ka qaravi ira voli na marama sa vakatautaki vua me sikova kei na qaravitavi tale eso. E levu na nona itokani sa ra luluqa tu ka se bera ni rogoca na itukutuku ni kosipeli vakalesuimai i Jisu Karisito. E cakacakataka okoya na nona vakabauta ena veisiga ka masulaka me kila se ocei e gadreva na nona veivuke, ka qai cakacaka okoya ena veivakauqeti e ciqoma. Ena veiqiriyaki, vakatakila na nona loloma, ka tukuna vei ira na nona itokani, “Keimami gadrevi iko.” E dau vakayaco lotu vakamatavuvale okoya ena nona vale ena veimacawa ka sureti ira na tiko wavoliti koya, lewenilotu kei na daukaulotu mera lako mai—ka dau vakani ira. E dau sureti ira mera lako mai valenilotu, kauwaitaki ira, ka dabe vata kei ira ni ra yaco mai.

E kila deivaki o Maria na ka a vakananuma lesu wale tikoga oqo o Elder Jeffrey R. Holland ni “dua na veisureti ka vakasucumi ena noda loloma me baleti ira tale eso kei na Turaga o Jisu Karisito . . . ena sega ni raici me veivakacacani se veivakalewai.”¹⁰ E maro-roya voli okoya e dua na lisi ni tamata

ka kaya ni ra a vakacacani, ka tomana okoya me veiqaravi vei ira. Baleta ni ra kila ni lomani ira okoya, e rawa ni tukuna vei ira, “Kakua ni lomaleqa. Oqori e veilecayaki!”

O Maria e sa dua na tisaipeli daumaroroya na veiyalayalati i Jisu Karisito. Dina ga ni sega na lewe ni matabete ena nona itikotiko, e vakila okoya na kaukauwa ni Kalou ena veisiga ena vakataudeitaki ni nona veiyalayalati ni valetabu ena nona toso ki liu ena salatu, vosota me yacova na ivakataotioti ka vukei ira voli eso tale mera vakaitavi ena cakacaka ni veivakabulai ena ilakolako oqo.

Ni’u wasea na veika a sotavi oqo, o a raici iko li ena cakacaka ni veivakabulai? Taura e dua na gauna mo vakasamataka e dua tale na luvena yalewa na Kalou ka gadreva tu na veivakayaloqagataki me lesu tale mai ki na salatu ni veiyalayalati se okoya e gadreva e dua na veivuke lailai me tiko ena salatu. Taroga na Tamada Vakalomalagi me baleti koya. O koya na Luvena yalewa. O Koya e kila na yacana. E kilai iko talega o Koya, ka na tukuna vei iko o Koya na ka e gadreva na goneyalewa. Mo vosota mada ka daumasu tikoga ena vukuna, ka cakacaka ena veivakauqeti o ciqoma. Ni o cakacaka ena veivakauqeti oqo, na Yalotabu ena vakadeitaka ni sa vakadonui mai vua na Turaga na nomu isolisoli.

“O Sisita Eliza R. Snow . . . a vakatakila ena vakavinavinaka na veisasaga ni marama mera veivakaukawataki vakaiira. . . . A tukuna okoya vei ira ni dina ga ni sega ni maroroya tu na Lotu e dua na ivolatukutuku ni veisolisoli era cakava me vukei kina o ira na vakaleqai, sa maroroya tu na Turaga e dua na ivolatu-kutuku vinaka sara ni nodra cakacaka ni veivakabulai:

“ . . . E tukuna o Peresitedi Joseph Smith ni isoqosoqo oqo a tauyavutaki me vakabula yalo. Na cava [eda sa cakava tiko] me rawati tale mai kina o ira ka sa lako sese tu?—me vakatakata na lomadra o ira ka sa tuburi ira mai na batabata ni kosipeli?—Sa maroroi voli e dua tale na ivola ni nomu vakabauta, nomu yalololoma, nomu cakacaka vinaka, kei na [nomu] ivosavosa. E dua tale na ivolatukutuku e sa maroroi voli. E sega ni dua na ka e yali.”¹¹

Ena iVola i Momani, e tukunikata o Amoni na vuna levu e dodonu meda yalomarau kina. E kaya okoya: “Ia me’u taroga mada, sa vakalougataki kedatou vakalevu na [Kalou] e na cava? Ko dou kila li?”

Ena levu ni nona marau, a sega ni waraka o Amoni na isaunitaro. E kaya okoya, “Ia au na tukuna vei kemudou; . . . ia tou sa kalougata vakalevu ni sa talai kedatou na Kalou me vakayacori kina na cakacaka levu oqo.”¹²

Eda sa luvena yalewa daumaroroya na veiyalayalati ena matanitu ni Turaga, ka sa noda na madigi meda iyaya ni cakacaka ena Ligana. Ni da vakaitavi ena veisiga ena cakacaka ni veivakabulai ena veisala lalai ka rawarawa—vakaraica voli, veivaqacotaki, ka veivakatavulici—eda na duavata kei Amoni, ka vakatakila:

“Ia sa vuabale na noqu marau ka sa reki vakalevu na yaloqu, ia au na vakacaucautaka tikoga na noqu Kalou.

“Ia au kila ni’u sa ka wale ga; ka’u sa tamata malumalumu sara; raica au sa sega ni boletaki au, au sa boletaka ga na noqu Kalou, ni’u sa rawa ni kitaka na ka kecega ena nona kaukauwa.”¹³

Ena ka oqo au sa vakadinadinataka ena yaca i Jisu Karisito, emeni. ■

IDUSIDUSI

1. Mosaia 18:8–10.
2. Vunau kei na Veiyalayalati 20:77.
3. Mosese 1:39.
4. Vunau kei na Veiyalayalati 25:1.
5. 2 Nifai 31:18.
6. 2 Nifai 31:20.
7. Russell M. Nelson, “Veiyalayalati,” *Liaona*, Nove. 2011, 86.
8. Luke 22:32.
9. Thomas S. Monson, “Faith in the Work of Salvation” (worldwide leadership training broadcast, June 2013), lds.org/broadcasts.
10. Jeffrey R. Holland, “Our Responsibility to Invite” (worldwide leadership training broadcast, June 2013), lds.org/broadcasts.
11. *Luvequ Yalewa ena Noqu Matanitu: Na iTukutuku kei na Cakacaka ni iSoqosoqo ni Veivukei* (2011), 83.
12. Alama 26:2–3.
13. Alama 26:11–12.

Mai vei Linda S. Reeves

Karua ni Daunivakasala ena Mataveiliutaki
Raraba ni Soqosoqo ni Veivukei

Ciqoma na Veivakalougatataki ni Nomu Veiyalayalati

Ni da vakavouya ka rokova na noda veiyalayalati, ena rawa ni vakamamadataki na noda icolacola ka da na vakasavasavataki ka vaqaqacotaki tikoga.

Kemuni na taciqu, sa vakasakiti dina na soqoni vata tale kei kemuni.

Au a sota ena dua na gauna lekaleka sa oti kei na dua na marama sa vakarau papitaiso tiko. Ena Sigatabu oqo e yaco ki valenilotu ena nona taubaletaka mai e rua na maile (3 km) ena soso lolobo. A lako sara ki vale ni vakacegu ka luvata nona isulu qeleqelewa, sisili, ka veisau ki na isulu savasava ni Sigatabu. Ena soqoni ni iSoqosoqo ni Veivukei a tukuna kina na nona saumaki mai. E lauti au na nona gagadre levu me savai ka vakasavasavataki ena nona veivutuni kei na isoro ni veivakadu-avatataki ni iVakabula kei na nona lomasoli me biuta laivi na nona “bula makawa” me rawa kina ni cakava na veiyalayalati tabu kei na Tamada mai Lomalagi. Rau sa veibiu kei na nona itau, sa tovolea tiko me vakamalumu- mutaka na itovo veivakabobulataki me rawa kina ni bulataka na Vosa ni Vuku, sa biuta nona cakacaka ena Sigatabu, sa cavuka na isema vakaveitokani kei

ira e dau lomana ena nona tukuna ni sa via papitaiso. Sa gadreva sara me biuta laivi kece na nona ivalavala ca, me rawa kina ni vakasavasavataki ka vakila na loloma veivueti ni iVakabula. Au a vakauqeti ena mataka oya ena nona gadreva me savasava vakayago ka vakayalo talega.

Keimami kila ni vuqa vei kemuni era sa vakayacora na mataqali solibula

vata oya ena nomuni vakila na ivakadinadina ni Yalo Tabu ka gadreva mo ni veivutuni, papitaiso, ka vakasavasavataki. E rairai ni sega tale beka ni dua na gauna me da vakila vakalevu cake kina na nona loloma vakalou na iVakabula mai na gauna eda veivutuni kina ka vakila ni dodo mai na Ligana dauloloma me mokoti keda ka vaka-deitaka vei keda na Nona loloma kei na Nona veiciqomi.

Ena vica na Sigatabu sa oti niu rogoa na masu ni sakaramede, a tarai au na ivakarau e cavuta kina mai vunyalona na bete oya na veimalanivosa yadua. Au qai mai qirita e muri na bete oya meu vakavinavinaka ena nona veivuke me dua na gauna titobu vakayalo vei au kei ira na ivavakoso na gauna ni sakaramede. A yali mai vale o koya, ia a sauma mai na tinana, “Isa, ena marau sara o koya ni o qiri mai! Oqo na imatai ni gauna me masulaka na sakaramede, ka keirau a vakavakarau vata tiko, ena neirau veitalanotaka na bibi ni sakaramede kei na noda vakavouya ena bula kilikili na noda veiyalayalati ni papitaiso kei na iVakabula.” Sa dua na ka na noqu taleitaka na tina vinaka oqo ena nona vakavulica na luvena me baleta na mana ni veiyalayalati ni papitaiso kei na sala e rawa ni vukei ira kina na lewe ni tabanalevu me ra vakila na kaukauwa oya.

E dua tale na tina au kila e dau dabe duadua voli ena lotu ena vica vata na yabaki kei iratou na luvena gonelalai e va. Dau vakavuqa nona sega ni rawa ni dau vagoleya na yalona vua na iVakabula ena gauna ni sakaramede, sa mani nakinaki. Ena gauna oqo sa dau tovolea me taura na gauna ena vei Vakarauwai me railesuva kina na macawa ka vakasamataka na nona veiyalayalati kei na veika e dodonu me veivutunitaka. “Ni oti oya,” e kaya, “veitalia se cava ga au sotava vata kei iratou na luvequ ena Sigatabu, au sa vakarau tu meu vakaivotavota ena sakaramede, vakavouya na noqu veiyalayalati, ka vakila na kaukauwa veivakasavasavataki ni Veisorovaki.”

Kemuni na taciqu, na cava na vuna sa rui vakabibitaka kina na iVakabula na sakaramede? Na veika bibi cava

soti e dau vakayacora ki na noda bula na vakavoui vakamacawa ni veiyalalati oqo? Eda sa vakadinadinataka beka na nona rawata na iVakabula me vakasavasavataki keda saraga vakadua e veimacawa ni da vakayagataka ena kilikili ka vakanananu vakabibi ni da vakaivotavota ena sakaramede? A vakadinadinataka o Peresitedi Boyd K. Packer, “Oqori na yalayala ni kosipeli i Jisu Karisito kei na Veisorovaki: . . . o ya ni sa cava na [noda bula, sa rawa vei keda] me da curuma yani na ilati ni sa veivutunitaki oti [noda] ivalavala ca ka savai me da savasava ena dra i Karisito.”¹

Keitou vakila na mataveiliutaki na reki cecere ni ra sa cakava ka rokova tiko na nodra veiyalalati na taci keitou kei na nodra matavuvale, ia e dau mosi na yaloi keitou ena vukudra o ira era sotava tiko na dredre ena nodra bula ena nodra voroka na nodra veiyalalati eso na nodra daulomani. Na parofita o Jekope, na taci Nifai, a vakaroti koya na Turaga me vosa vei ira na tacina ena vukudra na marama buladodonu kei ira na gonelalai ena nona gauna. Au vakadinadinataka ni a maroroi tu mai na nona vosa me

baleta sara ga na noda gauna. E vosa vei keda o koya me vaka sara ga ni vosa tiko na iVakabula. A “bikai voli” o Jekope “ena nona gadreva. . .” ni vakadinadina tiko vei ira na tagane vakawati kei na tama:

“Sa rarawa talega na yaloqu ena noqu vosa vakadodonu tiko vei kemudou . . . e matadra na watimudou kei ira na luvemudou, ka ni vuqa vei ira era sa yalolokomi, yalosavasava ka yalomalumulumu. . . .

“ . . . A sa tagi na yalodra ka ra beitaki kemudou vua na Kalou. . . . sa laubasikata ka vakamavoataka e vuqa vei kemudou.”²

Vei ira na yalewa kei na gone dau rokova na nodra veiyalalati ni nona kei na noda gauna, sa yalataka o Jekope:

“Dou vakararavi vua na Kalou ena yalomudou taucoko ka masu vua ena nomudou vakabauta taucoko, ia ena vakacegui kemudou ko koya. . . .

“ . . . Dou laveta cake na ulumudou ka vakabauta na vosa talei ni Kalou, me nomudou na nona loloma.”³

Kemuni na marama, au vakadinadinataka na qaqa kei na mana ni masu ni da vakaraitaka na noda mosi titobu

kei na gagadre ki vua na Tamada Vakalomalagi kei na kena isau eda na ciqoma ni da “kanamagiti” mai na ivolanikalou kei na nodra vosa na parofita bula.

Ena voleka ni tolu na yabaki sa oti a vakacacana kina na loma ni valecavu vakairogorogo mai Provo e Utah e dua na kama. Sa dua kina na vakacalaka bibi oqo vei ira na lewe ni itikotiko kei ira na lewe ni Lotu. E vuqa era vakataroga, “Na cava e vakataro kina na Turaga me yaco? A rawa Vua me tarova na kama se muduka na kena vakacaca.”

Ena tini na vula i muri, ena koniferedi raraba ni Okotova 2011, a rorogo na vakatabuicegu ena nona kacivaka o Peresitedi Thomas S. Monson ni sa na yaco me valetabu na valecavu sa voleka tu oqo ni rusa vakadua—me dua na vale ni Turaga! Vakasauri sa rawa ni da raica na veika a dau kila tu ga na Turaga! A sega ni vakavuna o koya na kama, ia a vakataro ga me vakarusa laivi na lomanivale na bukawaqa. A raica o Koya ni na dua na valetabu vakasakiti na valecavu—me itikotiko tudei ka dau vakayacori kina na veiyalalati tabu tawamudu.⁴

Kemuni na taciq, e dau vakatara na Turaga me da yavalati ka vakatovolei, ena so na gauna me yacova sara na kena ivakatagedegede duadua e cake. Eda sa dau raica na kena vaka me kamayavu vakadua na nona bula e dua na noda daulomani—ka vakatale madaga kina na noda saraga vakai-keda—ka taroga se cava na vuna e vakatara kina na Tamada Vakalomalagi dauloloma me yaco na veika oqo. Ia e sega ni laivi keda tu ga ena dravusa; e tucake tu o Koya ka dodoka tu mai na ligana, ka sureti keda tiko me da lako mai Vua. Sa tara tiko o Koya na noda bula me valetabu vakasakiti me tiko kina na Yalona me tawamudu.

Ena Vunau kei na Veiyalayalati 58:3–4, e tukuna vei keda na Turaga:

“Ia dou sa sega ni raica rawa oqo e matamudou vakayago na veika sa vakarautaka tu na Kalou me yaco; io kei na veivakalougatataki ena rawati ni sa oti na veika rarawa.

“Io ni sa oti na veika rarawa, ena yaco na veivakalougatataki. Raica ena yaco mai na gauna dou na vakaisalataki kina ena iukuuku.”

Kemuni na taciq, au vakadinadinataka ni tiko e dua na nona ituvatua na Turaga me baleta na noda dui bula yadua. E sega ni dua na ka e yaco e ka vakasauri se vakidacala Vua. O Koya e kila na ka kecega ka lomana na tamata kecega. E gadreva tu o Koya me vukei keda, me vakacegui keda,

ka vakamamadataka na noda mosi ni da vakararavi ena mana ni Veisorovaki ka rokova na noda veiyalayalati. Na veivakatovolei kei na veika rarawa eda dau sotava e rawa ni sai koya sara ga na ka ena tuberi keda me da lako yani Vua ka kukube toka ena noda veiyalayalati me rawa kina ni da lesu tale ki na Nona iserau ka rawata na veika e tu vei Tamana.

Ena yabaki sa oti oqo au a gadreva ka vinakata meu vakila vakatobu cake na loloma ni Turaga, meu ciqoma na noqu ivakatakila, meu kila vakavinaka cake na noqu veiyalayalati ni valetabu, me vakamamadataki na noqu icolacola. Niu masulaka tiko vagumatua na veivakalougatataki oqo, au vakila ni vakauqeti au tiko na Yalotabu meu lako ki na valetabu ka vakarorogo vakavinaka sara ki na veimalanivosa ni veivakalougatataki e cavuti vei au. Au vakadinadinataka ena noqu vakarorogo vakavinaka cake ka tovolea meu cakacakataka noqu vakabauta, a lomani au vakalevu na Turaga ka vukea me vakamamadataki na noqu icolacola. A vukei au meu vakila na vakacegu cecere me baleta na masu eso se bera ni saumi. Eda sa vauca na Turaga me vakayacora na Nona yalayala ni da rokova na noda veiyalayalati ka cakacakataka na noda vakabauta.⁵ Ni lako mai ki na valetabu kemuni na taciq, ka mai taura na nomuni veivakalougatataki!

Au vinakata meu na tara ena dua tale na sala na kena rawa ni vakadeitaka na yaloda kei na noda vakabauta. O keda ena so na gauna, me vaka ni da yalewa, eda dau lomaleqa vakalevu. Ena veigauna oqori sa dodonu me da dau vakasaqara na Yalotabu ka taroga “Sai koya beka qo na ka e vinakata vei au na Turaga meu vakasamataki au kina, se sa saga o Setani me vakarusai au?” Nanuma na nona ivakarau na Tamada Vakalomalagi, ka sa uasivi sara na Nona loloma ka tawamudu.⁶ E gadreva o Koya me tarai keda cake, sega ni basuraki keda sobu.

Ni da lewe ni Lotu, eda na gadreva beka ena so na gauna me da tiki ni dua na “vuvale YDE taucoko tu” me rawa kina ni ciqomi keda na Turaga. Eda dau nanuma ni sega ni ganiti keda me da lewe ni matanitu kevaka eda vakila ni sega ni da kilikili kaya na iyaloalo oya. Kemuni na taciq, ni sa caka ka tukuni na veika kece, na ka ga e bibi vua na Tamada mai Lomalagi na ivakarau eda dau rokova kina noda veiyalayalati kei na levu ni noda tovolea me da muria na nona ivakaraitaki na noda iVakabula lomani, o Jisu Karisito.

Au vakadinadinataka ni o Jisu Karisito na noda iVakabula ka noda Dauveivueti. Ena Nona solibula ni veisorovaki, sa rawa kina ni da savai me da savasava e veimacawa ni da vakaiivotavota ena bula kilikili ena Nona sakaramede. Ni da vakavouya ka rokova na noda veiyalayalati, ena rawa ni vakamamadataki na noda icolacola ka da na vakasavasavataki ka vaqacacotaki tikoga, me rawa kina, ni gauna sa oti kina na noda bula ena kunei ni sa kilikili me da bula vakacerecerei ka bula tawamudu. Au vakadinadinataka na veika oqo ena yaca ni noda iVakabula lomani o Jisu Karisito, emeni. ■

IDUSIDUSI

1. Boyd K. Packer, “Na Veisorovaki,” *Liaona*, Nove. 2012, 77.
2. Jekope 2:3, 7, 35.
3. Jekope 3:1–2.
4. Raica Mosaia 23:21–22.
5. Raica na Vunau kei na Veiyalayalati 82:10.
6. Raica na Russell M. Nelson, “Divine Love,” *Liaona*, Fepe. 2003, 12–17.

Mai vei Peresitedi Thomas S. Monson

Eda Segaga ni Lako Duadua Voli

Ni na dua na siga o na tu vakatikitiki ka raica na nomu veigauna dredre, ka kila ni a dau tu ga e yasamu o Koya.

Kemuni na ganequ lomani na yalo eda vakila ena yakavi nikua sa ivakatakilakila ni nomuni igu, nomuni yalodina kei na nomuni vinaka. Meu cavuvosa mai vua na iVakavuvuli: “Oi kemudou na masima kei vuravura. . . .Oi kemudou na rarama kei vuravura.”¹

Niu vakasamataka na madigi e noqu meu vosa vei kemuni, e vakananumi tale vei au na loloma e dau tu vua na watiqū lomani, o Frances, me baleta na iSoqosoqo ni Veivukei. Ena nona gauna ni bula a vei qaravi o koya ena vuqa sara na itutu ena iSoqosoqo ni Veivukei. Ni keirau se qai yabaki 31, au a kacivi meu peresitedi ni Tabana ni Kaulotu na Canadian. Ena tolu na yabaki ni ilesilesi oya, a vakatulewa kina o Frances ena iSoqosoqo ni Veivukei taucoko ena vanua levu oya, ka kovuta na vanua o Ontario kei Quebec. Eso na nona itokani voleka sara era a basika ena vuku ni ilesilesi oya, vakakina mai na vuqa na veikacivi a qai vakatawana e muri ena iSoqosoqo ni Veivukei ni neitou tabanalevu. O koya e dua na luvena yalewa yalodina na Tamada Vakalomalagi, na noqu itokani lomani, ka noqu itau taleitaki duadua. E sega ni

vakamacalataki rawa na levu ni noqu nanumi koya.

O au talega au taleitaka na iSoqosoqo ni Veivukei. Au vakadinadinataka vei kemuni ni a tauyavutaki ena veivakauqeti ka sa tiki bibi sara ni nona Lotu na Turaga ena vuravura oqo. Ena dredre sara me da soqona na veika vinaka sa yaco mai ki na isoqosoqo oqo kei na bula taucoko sa vakalougatataki mai kina.

Na iSoqosoqo ni Veivukei era lewena na marama duidui eso. Era tu o ira vei kemuni era sega ni vakawati—o ni se vuli tiko beka, se sa caka—tau yavutaka tiko e dua na bula vinaka ka taucoko. Eso vei kemuni o ni tinadra bula osooso na gonelalai era se qai tubu tiko. Ia eso tale vei kemuni era sa yali na watimuni ena vuku ni veisere se na mate ka sasaga dredre tiko mo ni susugi ira na luvemuni ni sega nodra veivuke na watimuni tagane se tama. Eso vei kemuni o ni sa susugi ira cake na luvemuni ia o ni sa raica rawa ni na sega ni oti rawa na nodra gadreva na nomuni veivuke. E vuqa sara vei kemuni era sa qase sara na nomuni itubutubu ka ra gadreva tu na veivuke ni loloma o ni rawa ni solia duadua ga o kemuni.

Se evei ga na yasa ni bula eda tu kina, e tu na gauna eda dau sotava kece kina na dredre kei na bolebole. E dina ni na duidui beka vei keda yadua, ia eda dau sotava kece.

Era tu e vuqa na bolebole eda dau sotava baleta ni da bula tiko ena vuravura ni bula vakayago oqo, ka ra lewena tu na veimataqali tamata kecega. Ena so na gauna eda dau taroga ena lomaleqa, “Meu vakadeitaka tiko vakacava na noqu rai ena selesitiele niu sokota voli na vuravura telesitiele oqo?”

Ena yaco ena so na gauna ni o na lakova voli e dua na sala ka tu kina na wa vakavotona ka vakatakilakilataki ena veika dredre. Ena so beka na gauna o vakila ni cavuka na kemu isema—se o tu duadua voli—mai vua e Dausolia na isolisoli vinaka kecega. E vakaisosomitaki na rere ena vakabauta.

Ni o ni tu ena dua na ituvaki vaka-oqo, au kerei kemuni mo ni nanuma na masu. Au taleitaka na vosa nei Peresitedi Ezra Taft Benson me baleta na masu. E kaya kina o koya:

“Ena noqu bula taucoko au sa dau vakabibitaka duadua tu mai vei ira kece na ivakasala au sa ciqoma na ivakasala me baleta na vakararavi ena masu. Sa yaco me tiki bibi sara ni noqu bula—e dua na iyaqa, e dua na ivurevure tudei ni igu, ka yavu ni noqu kila na veika vakalou. . . .

“ . . .E dina ni dau yaco na kalou, ena masu e rawa ni da kunea kina na veivakadeitaki, ni na tukuna na vakacegu ki yaloda na Kalou. Na vakacegu oqori, na yalo oqori ni vakacegu, na veivakalougatataki cecere duadua ni bula.”²

E veivakasalataki kina na iApositolo o Paula:

“Me vakatakilai vua na Kalou na nomudou kerekere ena masu.

“Ia na vakacegu ni Kalou, sa uasivia na ka kecega e kilai rawa, ena vakataudeitaka na yalomudou kei na lomamudou ena vukui Jisu Karisito.”³

Sa dua na yalayala lagilagi! Na vakacegu sai koya na ka eda vakasaqara, na ka eda gadreva.

Eda a sega ni biu mai na vuravura oqo me da mai lako duadua voli. Sa dua na ivurevure talei ni kaukauwa, ni igu, kei na vakacegu sa tu me baleti

Yalotabu ki na lomada. E rawa ni da kunea na isau ni noda taro. Eda vulica na veivakalougatataki e dau yaco mai na noda rokova tiko na ivakaro ni Kalou. Eda na rawata e dua na ivakadinadina tudei me baleta na Tamada Vakalomalagi kei na noda iVakabula, o Jisu Karisito kei na Nodrau loloma ena vukuda. Ni vakaduavatataki na vuli ivolanikalou kei na noda masu, eda rawa ni kila vakaidina ni dina na kosipeli i Jisu Karisito.

E kaya o Peresitedi Gordon B. Hinckley, “Me vakalougatataki keda yadua na Turaga me da kanamagiti mai na nona [vosa] tabu ka rawata mai [kina] na igu, na vakacegu [kei na] kilaka ‘sa uasivia na ka kecega e kilai rawa (Filipa. 4:7).”¹⁰

Ni da nanuma na masu ka taura na gauna me da wilika na ivolanikalou, ena tawayalani na veivakalougatataki e yaco ki na noda bula ka vakamamadataki na noda icolacola.

Meu wasea mada vei kemuni na italanoa ni ivakarau e sauma kina na Tamada Vakalomalagi na nona masu kei na vakatakekere e dua na marama ka solia vua na vakacegu kei na veivakadeitaki a vakasaqara tiko vagumatua?

A tekivu na bula dredre nei Tiffany ena yabaki sa oti ni vakavulagi tiko mai nona vale me baleta na Thanksgiving oti oya qai vakadua tale ena Siganisucu. E tiko voli kina na watina ena koronivuli ni vuli vuniwai ka sa ikarua tiko ni nona yabaki oqo ena nona vakatovotovo. Ena vuku ni gauna babalavu ni cakacaka e gadrevi vua, sa sega kina ni rawa ni veivuke vei watina me vaka na kena ivakarau erau a vinakata ruarua, o koya gona sa mani koto kina e ligai Tiffany e vuqa sara na ka e gadrevi ena gauna ni vakacagicagi, me ikuri ni nodra qarauni tiko na luvedrau lalai e va. Sa dau yaloluvuci sara tiko mai kina, a qai kila ni sa laurai na kenisa vua e dua e dau lomana sara. Sa mani tekivu me tarai koya sara vakalevu na oca kei na lomaleqa, sa yaco mai na yalolilai kei na lomaococa. A vakasaqara na veivuke vaka-vuniwai, ia e sega ni dua na veisau e yaco. Sa sega ni taleitaka na lomana na kana, ka tekivu me lutu na yagona, ka

keda yadua. O Koya e kilai keda vakavinaka cake mai vei keda, o Koya e raica tiko na iyaloylevu ka kila na kena itinitini mai na itekitekivu, sa vakadeitaka vei keda ni na tu me baleti keda me vakarau ni veivuke kevaka walega eda kerea. Sa tu vei keda na yalayala: “Masu tikoga ena vakabautu. . . ena rawa vakavinaka na veika kece e baleti kemudou.”⁴

Ni sa cabe cake ki lomalagi na noda masu, me da kakua ni guilecava na vosa e vakavuvulitaka vei keda na iVakabula. Ni sotava na rarawa na yaluma levu mai Kecisemani kei na kavuilatai, a masu vei Tamada o Koya, “Me kakua ni yaco na noqu lewa, me yaco ga na nomuni lewa.”⁵ E dina ni na dau dredre ena so na gauna, ia sa baleti keda talega, me da dau vakabauta na Tamada Vakalomalagi ni kila vakavinaka cake na ivakarau kei na gauna kei na iwalewale cava me vakarautaka kina na veivuke eda vakasaqara.

Au taleitaka na nona vosa na dauserekali:

Au sega ni kila na iwalewale cava e tu,

Ia oqo au kila, ni Kalou e dau sauma na masu.

Au kila ni sa Yalataka tu

Ka tukuna vei au ni dau rogoci tu ga na masu,

Ka na saumi, totolo se bera.

Au masu kina ka wawa tu.

Kalougata au qara, au sega ni kila

Yaco beka mai ena sala saraga

au diva,

Ia noqu masu me Nona ga,

O koya sa lewa vuku cake ka qaqa,

Dei ni na solia na noqu gagadre,

Se sauma vinaka cake sara tale.⁶

Sa dina sara, na masu e sega ni baleta walega na gauna ni leqa. Sa tukuni wasoma vei keda mai na ivolanikalou me da “dau masu tikoga”⁷ ka dau tikoga e yaloda e dua na masu.⁸ Na qaqa ni dua na sere kilai levu e biuta mai e dua na taro ena vinaka vei keda kevaka eda dau tarogi keda kina e veisiga: “Ko a masu li?”⁹

E duavata kei na masu ena noda vukei me da toso tikoga ena vuvuvu dau dredre wasoma kina oqo na vulica na ivolanikalou. Na vosa ni dina kei na veivakauqeti ka kunei ena noda ivolayavu e va era noqu iyau vakama-reqeti. Au sega ni dau oca ena wiliki ira. Au dau laveti cake vakayalo ena veigauna au vakasaqara kina ena ivolanikalou. Na veivosa tabu oqo ni dina kei na loloma e dau tubera noqu bula ka dusia na sala ki na vinaka sara e tawamudu.

Ni da wilika ka vakananuma vakatitobu na ivolanikalou, eda na vakila na vakasolokakana kamica ni

sa sega saraga ni vinaka ki na yagona sa lailai rawa tu. A vakasaqara na vakacegu ena ivolanikalou ka masuta me sereki mai na ivau ni yaluma sa vesuki tu kina. Ni vaka me sega ni basika rawa mai na vakacegu kei na veivuke, sa tekivu me nanuma ni sa laivi koya na Kalou. Era masulaki koya na nona matavuvale kei ira na itokani ka tovolea me ra vukei koya. Era kauta yani na kakana e dau taleitaka ena nodra tovolea me bulabula toka mada ga na yagona, ia e dau kana ga vakalailai ka sega ni rawa ni vakaotia.

Ena dua na siga dredre, a tovolea ka sega ni mani rawata e dua nona itokani me vakayararayataki koya ena kakana e dau taleitaka. Ni vaka me sa drava kece na ka, a mani kaya na itokani, “E dodonu me tiko e *dua na ka* e rogo vinaka vei iko.”

A vakasama vakalailai o Tiffany qai kaya, “Na ka ga au rawa ni vakasamataka ka rogorogo vinaka na madrai vavi e vale.”

Ia e sega tu.

Ena yakavi ni siga ka tarava a taqiri na lali ni katuba nei Tiffany. A dolava na watina na katuba me vaka ni a tiko e vale. Ni lesu mai, a kauta voli mai e dua na ibuli madrai vavi e vale. E kurabui o Tiffany ni tukuna vua na watina ni kauta mai e dua na marama na yacana o Sherrie ka rau sega ni kila vinaka sara. O koya na itokani nei Nicole na taci Tiffany, e vakaitikotiko mai Denver e Colorado. A vakaveikilaitaki vei Tiffany kei na watina o Sherrie ena vica na vula yani ki liu ni ratou a mai tiko o Nicole kei na nona matavuvale ena Thanksgiving. A lako mai o Sherrie, ka vakaitikotiko mai Omaha, ka lako mai ki na vale nei Tiffany me mai raici Nicole.

Oqo ni sa oti e vica vata na vula, ni toka e ligana na madrai totoka, a qiriti Nicole na tacina o Tiffany me vakavinavinakataka nona talai Sherrie mai ena ilakolako ni loloma. Ia e qai kila ni a sega ni vakavuna o Nicole na veisiko mai oya ka sega sara ga ni bau kila kina e dua na ka.

Sa qai kilai na vo ni italanoa ena nona tarogi Sherrie o Nicole se cava a vakavuna me kauta na ibuli madrai

oya. A vakauqeti koya, Tiffany, kei Sherrie na veika e rogoa mai kina—ka vakauqeti au talega.

Ena mataka oya ni kau madrai, a vakauqeti o Sherrie me bulia e rua na ibuli ka sega ni dua ga me vaka nona inaki taumada. E kaya ni a vakauqeti me kauta tiko ena nona motoka na ikarua ni ibuli, e dina ga ni sega ni kila na vuna. Ni oti na vakasigalevu ena nona vale e dua nona itokani sa tekivu me tagitagi na luvena yalewa yabaki dua ka vinakata me kau ki vale me laki moce. A tu vakadua o Sherrie ni yaco mai na yalo sega ni rawa ni vakacalai oya ni gadreva me kauta na ikarua ni ibuli madrai vei taci Nicole o Tiffany, ka vakaitikotiko rauta ni 30 na miniti ki na yasa ni tauni kadua ka sega mada ga ni rau veikilai vinaka sara. A tovolea me kauta tani yani na vakasama oya, ena nona vinakata me kauta na luvena yalewa sa wawale tu vakalevu me laki moce kei na nona madualaka me kauta tu e dua na ibuli madrai vua e dua ka rau sega madaga ni veikilai

vinaka sara. Ia, a kaukauwa cake na veivakauqeti me lako vei Tiffany, a mani muria na veivakauqeti.

Ni yaco yani, a dolava na katuba na wati Tiffany. A vakananuma vua o Sherrie ni o koya na itokani nei Nicole ka rau sa sota oti vakalailai ena gauna ni Thanksgiving, solia vua na ibuli madrai ka gole tale.

O koya a yaco kina ni a tala na Turaga e dua e voleka saraga ni sega ni kilai ki na yasa ni tauni kadua, sega walega ni lai solia e dua na ibuli madrai ia e dua na itukutuku matata ni loloma vei Tiffany. Na veika a yaco vua ena sega ni vakamacalataki rawa ena dua tale na sala. A gadreva vakalevu sara me kila ni sega ni tiko duadua voli—ni kilai koya tiko na Kalou ka sega ni laivi koya. Na madrai oya—na ka saraga e vinakata tiko—a kauta yani vua e dua e voleka sara me rau sega ni veikilai, e dua ka sega tu mada ga ni kila na nona gagadre ia a rogoa na veivakauqeti ni Yalotabu ka vakamuraia. Sa yaco me ivakatakilakila matata vei Tiffany ni kila vinaka tiko

na Tamana Vakalomalagi na nona gagadre ka lomani koya me tala mai kina na veivuke. A rogoqa ka sauma na nona masu ni kere veivuke.

Kemuni na ganequ lomani, e lomani kemuni na Tamamuni Vakalomalagi—o kemuni yadudua sara. Na loloma oqori e sega ni veiveisau. E sega ni vakavuna na kemu irairai, na veika o taukena, se na levu ni ilavo e tiko ena nomu akaude ni baqe. E sega ni na veisautaki ena nomu taledi kei na nomu rawa ka. Ena dau tu ga. E tu vei kemuni ena gauna ni rarawa se marau, yalolailai se nuidei. Na loloma ni Kalou e tu me nomu kevaka madaga o nanuma se sega, ni dodonu me nomu. Ena duadua tu ga.

Ni da vakasaqara na Tamada Vakalomalagi ena masu vagumatua, vuli ivolanikalou ena yalodina, ena yaco na noda ivakadinadina me qaqaco vinaka ka titobu na wakana. Eda na kila na nona lomani keda na Kalou. Eda na kila ni da na sega sara ni lako taudua. Au yalataka vei iko ni na dua na siga o na tu vakatikitiki ka raica na nomu veigauna dredre, ka kila ni a dau tu ga e yasamu o Koya. Au kila ni dina oqo ena nona sa mai takali yani na noqu itokani tawamudu—o Frances Beverly Johnson Monson.

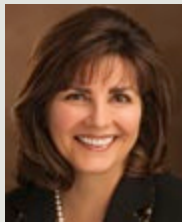
Au laiva vei kemuni na noqu veivakalougatataki. Au laiva vei kemuni na noqu veivakalougatataki. Au laiva vei kemuni na noqu vakavinavina ena veika vinaka o ni dau cakava kei na bula o ni bulataka. Mo ni vakalougatataki ena veisolisoli vinaka kecega sa noqu masu ena yaca ni noda iVakabula ka Dauveisereki, io ko Jisu Karisito na Turaga, emeni. ■

IDUSIDUSI

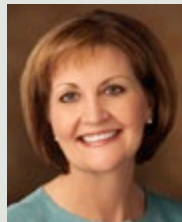
1. Maciu 5:13–14.
2. Ezra Taft Benson, “Pray Always,” *Tambuli*, June 1990, 4–5, 6.
3. Filipai 4:6–7.
4. Vunau kei na Veiyalayalati 90:24.
5. Luke 22:42.
6. Eliza M. Hickok, “Prayer,” in James Gilchrist Lawson, ed., *The Best Loved Religious Poems* (1933), 160.
7. Luke 21:36; raica talega 2 Nifai 32:9; 3 Nifai 18:15; Vunau kei na Veiyalayalati 10:5; 19:38; 20:33; 31:12; 61:39; 88:126; 93:49.
8. Raica 3 Nifai 20:1.
9. “Bera ni ko Gole Yani?” *Sere ni Lotu*, naba 78.
10. Gordon B. Hinckley, “Feasting upon the Scriptures,” *Tambuli*, June 1986, 4.

Mataveiliutaki Raraba ni Veimataisoqosoqo

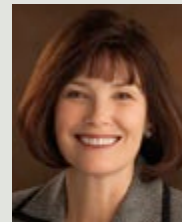
ISOQOSOQO NI VEIVUKEI

Carole M. Stephens
Matai ni Daunivakasala

Linda K. Burton
Peresitedi

Linda S. Reeves
Karua ni Daunivakasala

GONEYALEWA

Carol F. McConkie
Matai ni Daunivakasala

Bonnie L. Oscarson
Peresitedi

Neill F. Marriott
Karua ni Daunivakasala

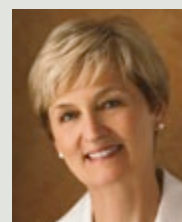
LALAI

Jean A. Stevens
Matai ni Daunivakasala

Rosemary M. Wixom
Peresitedi

Cheryl A. Esplin
Karua ni Daunivakasala

CAURAVOU

Larry M. Gibson
Matai ni Daunivakasala

David L. Beck
Peresitedi

Randall L. Ridd
Karua ni Daunivakasala

MATAWILIVOLA NI SIGATABU

David M. McConkie
Matai ni Daunivakasala

Russell T. Ogusthorpe
Peresitedi

Matthew O. Richardson
Karua ni Daunivakasala

iTuvatuva ni iTalanoa ni Koniferedi

Sa koto oqo e dua na ituvatuva ni veitikina digitaki eso mai na vosa ena koniferedi raraba me vakayagataki ena noda dui vuli yadua, na lotu vakamatavuvale, kei na veivakavulici tale eso. Sa tuvai toka vakaveitaravi ni matanivola o ira na vosa, na naba sai koya na imatai ni draunipepa ni vosa.

KOYA E VOSA ITALANOA

Neil L. Andersen	(92) E dua na tina yalodina mai Bazil, ka sa vakatabui koya o watina me lako i lotu, e vakauti iratou ga na luvena me ratou lako i lotu.
M. Russell Ballard	(43) Dua na matavuvale e marautaka na rawa-ka ena kaulotu ni ratou vakamura na bolebole me vakusakusataki na cakacaka ni veivakabulai.
David A. Bednar	(17) E vakalougatataki na matavuvale nei Susan Bednar (ni se goneyalewa) ni ratou muria na lawa ni ikatini.
Gérald Caussé	(49) Eratou raica o Gérald Caussé kei na nona matavuvale ni rawarawa na bula ena dua na koro vou mai na nodra veiqiomi na Yalododonu Edaidai.
D. Todd Christofferson	(29) A salavata yani kei na dua na ilawalawa volodia o Anna Daines me laki veivuke ena dua na itikotiko mai na nodra dau raici sobu tu na Yalododonu Edaidai.
Quentin L. Cook	(88) Era navuca o Quentin L. Cook kei na so tale na loya ena nona kabani mera tekivutaka e dua na vanua ni cakacaka veilomani vaka na matavuvale.
Edward Dube	(15) Na tinai Edward Dube ni a se goneilailai e a kaya vua me dau rai ga ki liu, ka sega ki muri, ena nodrau cakacaka tiko ena nodratou iteitei.
Timothy J. Dyches	(37) A vosota o Carrie ten Boom e dua na sotia Nazi ka dua vei ira na yadra ena valeniveivesu a tauri tu kina vakavesu.
Henry B. Eyring	(58) A kalougata o Henry B. Eyring ni a se gone, ni a tomani nona bisovi voli me laki sikovi ira na lewenilotu ka ra gadreva na veivuke. (69) Erau duavata ena nodrau navunavuci o Mildred kei Henry Eyring me rau lesu tale ki Utah me rau laki voleka ki na nona matavuvale.
Randy D. Funk	(52) Ni rogoca oti na italanoa kei Josefa Simici e dua na dauvakatataro mai Idia ena vosa e sega ni kila vakavinaka, sa kerea sara ga me papitaiso.
Kevin S. Hamilton	(99) E tekivu na nodratou sa biuta na Lotu e dua na matavuvale ena nodratou digitaka me ratou draiva yani vakagade ena dua na Sigatabu ka sega ni lako ki na soqoni ni sakaramede.
Jeffrey R. Holland	(40) Dua na yalewa e kunea ni tiko na inaki ni bula vakatina ni oti na nona vuetaki mai ena dua na voca ni waqavuka.
Richard J. Maynes	(79) A sotava na tukai Richard J. Maynes vakarua e dua na mate ni uto voravora ena gauna a kaulotu voli kina.
Thomas S. Monson	(61) E vakasinaiti ena yalo vakavinavinaka e dua na dauveituberi ni matavuvale yalodina, ni sa qai mai lewena na Lotu e dua ka dau sikova voli ena vica vata na yabaki, (85) A solia o Thomas S. Monson e dua na veivakalougatataki ni matabete ki vua e dua na turaga sa qase sara ka sa sega ni rawa ni rai se rogoca na vosa.
S. Gifford Nielsen	(33) E a cakava e dua na peresitei ni iteki me boro waiwai ni varasa na nona ivava e dua na daukaulotu qaqa.
Adrián Ochoa	(102) Era marau na lewe ni matavuvale ni ratou lesu bula mai o Adrián Ochoa kei na rua na nona itokani mai na dua na cagi cava kaukauwa.
Bonnie L. Oscarson	(76) E sega ni vakadonuya o Agnes Hoggan me laki gonesusu na luvena goneyalewa yabaki 16, ena dua na matavuvale ka sega ni YDE.
Boyd K. Packer	(26) E vakasalataki o Boyd K. Packer me vakauqeti ira na lewenilotu ena dua na iteki ka sotava tiko na dredre mera wilika na nodra ivolanikalou.
L. Tom Perry	(46) Ni a se gonetagane, era a taubale yani o L. Tom Perry kei na so na gone mai na Lalai, ki na dua na vanua ni gade taleitaki sara vakalevu vata kei na nodra qasenivuli.
Linda S. Reeves	(118) E taubaletaka e rua na maile (3 na km) ena soso e dua na marama ka sa toso tiko yani me papitaiso me rawa ni lako kina i lotu.
Ulisses Soares	(9) Era dabe ena taudaku ni valenilotu o Moses Mahlangu kei na so tale mai Sauca Aferika ka rogoca na ivunau ni dola tu e dua na katuba leka.
Carole M. Stephens	(12) Era ciqoma na veivakalougatataki ni matabete eso na marama yalodina mai Hoduras mai vei ira na nodra iliuliu ni Lotu. (115) Dua na gonetagane yabaki 10 e maroroya na nona veiyalayalati me vakaloloku vata kei ira na tani ni vakalomavinakataka voli na marama buna vakarua.
Dieter F. Uchtdorf	(21) Dua na tamata e a tadra ni dua na veiwatini Yalododonu Edaidai erau a vakamacalataka na madigi e tiko ena Lotu meda na rawa ni veiqaravi kina. (55) A lutu o Dieter F. Uchtdorf ena nona vakasisisi voli ka sasaga dredre me tucake tale me yacova ni mai vukei koya o makubuna tagane.
Arnulfo Valenzuela	(35) Lesu tale i lotu e dua na marama ka sa mai luluqa tu ni mai vakila naYalo Tabu ena nona lagata tiko e dua na serenilotu kei rau na nona dauveisiko.
Terence M. Vinson	(104) Na nona masu ni vakabauta e dua na lewenilotu yalodina mai Papua Niu Kini e a saumi ni sa tau na uca ka bokoca na buka sa tete tiko yani me vakarusa nodra iteitei na lewe ni koro.

Kacivaki ena Koniferedi Raraba na Tubu ni Lewenilotu kei na iWiliwili ni Daukaulotu

Sa yacova na 15 na milioni na iwiliwili ni lewenilotu, a kacivaka o Peresitedi Thomas S. Monson ena imatai ni soqoni ni ika 183 ni Konifere Raraba Vakayabaki ena 5 ni Okotova, 2013. A kacivaka talega o koya me tekivu mai na gauna sa sudrai sobu kina na yabaki ni vei qaravi vakadaukaulotu ena Okotova ni 2012, sa yaco e dua na tubu vakaiyanaqa ena iwiliwili ni daukaulotu era vei qaravi tu e vuravura raraba—mai na 58,500 ki na 80,333.

“Sa tubu tikoga na Lotu ka veisautaka tiko na nodra bula e oba vakaoba na tamata e vuravura e veiyabaki,” e kaya o Peresitedi Monson. “Sa roboti vuravura tiko yani ena nodra sa vakasaqarai ira tiko era vakasaqara tu na dina o ira na noda mataivalu daukaulotu.”

E vakayaloqaqataki ira na lewenilotu kei na daukaulotu me ra veitauriliga ena kena wasei na kosipeli. “Oqo na gauna me ra duavata kina na lewenilotu kei na daukaulotu, me ra cakacaka vata, me ra vakaitavi ena Nona were ni vaini na Turaga me kau mai na yalo ki Vua,” e kaya o Peresitedi Monson, ni o koya e a sa vei qaravi voli vakaiApositolo ena 50 na yabaki.

Ena soqoni ena Yakavi ni Vakarauwai, eratou sa mai vagalalataki ena veidokai ka soli vei iratou na itutu

vakaemeritesi, e tolu na lewe ni iMatai ni Kuoramu ni Vitusagavulu—o iratou o Elder John B. Dickson, Paul E. Koelliker, kei F. Michael Watson—vakakina o Elder Kent D. Watson ena iKarua ni Kuoramu ni Vitusagavulu sa mai vagalalataki talega ena veidokai. Kena ikuri, eratou sa tokoni me Vitusagavulu ni iWasewase o, Julio A. Angulo, 45, mai Bogotá, Colombia; Peter F. Evans, 54, mai Salt Lake City,

Utah, Amerika; kei Gennady N. Podvodov, 47, mai Donetsk, Ukraine. Sa kacivaki talega ni rau sa vagalalataki mai na Vitusagavulu ni iWasewase o César H. Hooker kei Craig T. Wright.

E milioni e vuravura raraba era sarava se vakarorogo ki na koniferedi ena retioyaloyalo, Initaneti, retio, kei na kakaburaki ena setilaiti. Se qai imatai ni gauna, me kaburaki kina ena retioyaloyalo ka vakarautaki ena Initaneti ena kena gauna dina na soqoni ni matabete ena yakavi ni Vakarauwai. E sivia na 100,000 na tamata era tiko rawa ena lima na soqoni ena Vale ni Koniferedi e Salt Lake City, Utah, ena ika 5 kei na 6 ni Okotova. A vakarautaki talega na koniferedi ena veitabana eso ni vakau itukutuku ena 95 na vosa ka kaburaki ki na 197 na matanitu kei na yasana.

A tinia na koniferedi o Peresitedi Monson ena dua na kerekere vei ira na lewe ni Lotu me ra vakalevutaka cake nodra veilomalomani vakataki ira ka “me ra dau kunei tikoga ena cakacaka ni Turaga.” ■

PERESITEDI MONSON NA IAPOSITOLO ENA 50 NA YABAKI

Na koniferedi raraba ni Okotova 2013 sa mai vakatakilakilataka na ika 50 ni yabaki ni nona kacivi o Peresitedi Thomas S. Monson ki na Kuoramu ni iApositolo Le Tinikarua. A tokoni o koya me iApositolo ena 4 ni Okotova, 1963, ni yabaki 36. ■

O Thomas S. Monson ena Valecavu e Lomanibai ni Valetabu ena 1963, ni vakarau me tokoni me Vakaitutu Raraba.

Tabana ni iTukutuku e Caka me baleti Ira na iLiulu ni Lotu

Mai vei Eric Murdock

iTukutuku kei na Veika e Yaco ni LDS.org

Sa cakava na Lotu eso na tabana ni itukutuku me baleti iratou na Mataveiliutaki Taumada kei na Kuoramu ni iApositolo Le Tinikarua ena Facebook kei na Google Plus. Na veitabana oqo ena nodratou sala ni veitaratara na Veitacini iLiulu ena tabana vakaitukutuku raraba, eratou na vakatulewataka na veitabana oqori ka na cakacakataka na Lotu ena vukudratou.

Na akaude vakadonui ni Facebook kei na Google Plus e rawa ni kune ni da vaqara ena facebook.com/lds kei na plus.google.com. Ke o via kila se sa vakadonui se sega e dua na mata se tabana ni vakaitukutuku raraba, vakaraica na itawake ni Lotu.

Vei ira era dau vakamuria na veitabana oqo ena dau vakadodonutaki

tiko na nodra veiqaravi na Veitacini iLiulu yadua. “Ena dau vakabira na Lotu na isema ki na vosa, itukutuku, vidio, kei na lewe ni itukutuku veiganiti tale eso ena vukudratou,” e kaya o Dale Jones, e dua na gusunivosa ni Lotu.

Na veitabana oqo ena rawa kina vei ira na tamata me ra kunea vakarawarawa na nodra vosa na parofita bula, na nodra “taleitaka” na veitabana oqori ena vakavuna me kunei na lewedra ena nodra lalaga ni Facebook ra taleitaka, me rawarawa na kena raici ka wasei vei ira tale eso.

Na kena caka na veitabana vakadonui ena vukei ira na lewenilotu me ra kila na tabana e cakacakataka na Lotu ka na taqomaki ira na tamata mai na veitabana lasutaki. ■

ITABA MAI VEI NICOLAS CARRASCO, ICIQOMA NI ITUKUTUKU NI LOTU

iTukutuku ni Valetabu

Kelivaki na Qele ni iMatai ni Valetabu e Connecticut

Sa tekivu na taravale ena matai ni valetabu ni Yalododonu Edaidai mai Connecticut, Amerika, ni oti na kena soqo ni kelivaki qele ka a liutaka o Peresitedi Thomas S. Monson mai Hartford ena Vakarauwai, 17 ni Okosita. Na Valetabu e Hartford Connecticut sa na kena ikarua e New England (e dua tale e tiko mai Boston, e Massachusetts) ka dua vei ira na 170 na valetabu ni YDE sa vakayagataki tiko, tara, se qai navuci tiko e veiyasai vuravura.

iKarua ni Valetabu mai Colorado

Ena Vakarauwai, 24 ni Okosita, a veiliutaki o Elder Ronald A. Rasband ena Mataveiliutaki ni Vitusagavulu ena soqo ni kelivaki qele ni karua ni valetabu mai Colorado, e Amerika, na Valetabu e Fort Collins Colorado. Na valetabu kadua e tiko mai Denver, rauta ni 59 na maile (95 km) ena ceva kei Fort Collins. ■

Tauyavutaki na iTeki e Roma kei Parisi

Erau tauyavutaka o Elder Dallin H. Oaks kei Elder M. Russell Ballard ena Kuoramu ni iApositolo Le Tinikarua na ikarua ni iteki mai Roma e Itali, kei na ikatolu ni iteki ena yasayasa vaka-Parisi e Varanise ena dua na veisiko ena Sepiteba 2013 oka talega kina na veisoqoni mai Leeds kei Manchester e Igiladi, kei Madrid mai Spain. Sa tara tiko e dua na valetabu mai Roma, ka na vakarau tara e dua mai Parisi.

“Sa bula vinaka tiko na Lotu ka veivakauqeti na kena toso tiko e Iurope,” e kaya o Elder Oaks. E tukuna vei ira na lewenilotu mai Iurope o Elder Ballard ni dodonu me “kila na Lotu ni sa vakusakusataka tiko na Turaga na Nona cakacaka ni veivakabulai ka me da vakaitavi kece kina.” ■

iVakavuvuli ni Noda Gauna

Mai na Okotova 2013 ki na Maji 2014, na lesoni ena ikava ni Sigatabu ena Matabete i Meliki-seteki kei na iSoqosoqo ni Veivukei e dodonu me vakarautaki mai na dua se vica na vosa ni koniferedi raraba ni Okotova 2013. Ena Epereli ni 2014, me na digitaki na vosa mai na koniferedi ni Okotova 2013 se Epereli 2014. E dodonu me ra digitaka na peresitedi ni iteki kei na tikina na vosa me na vakayagataki ena nodra veivanua, se e rawa ni lesia na itavi oqori kivei ira na bisopi kei na peresitedi ni tabana.

Vulica eso tale na ka ena nomu railesuva na iwasese ni “iVakavuvuli ni Noda Gauna” ena *Liaona* ni Me 2013 (lds.org/liaona). ■

Randall L. Ridd

*Karua ni Daunivakasala
Vou ena Mataveiliutaki
Raraba ni Cauravou*

Me vaka ni luvena e dua na dautaravale, a vulica taumada o Randall L. Ridd na bibi ni kena caka ena sala dodonu e dua na cakacaka. Ena vica vata na gauna, ni vakaotia na gonetaganane o Randall e dua na cakacaka, qai rogoca ni tukuna mai na tamana, o Leon Ridd, “Se bera ni oti.”

Na mataqali cakacaka vakamatai lalai vakaoqori e vakamawe tu vua na tagane sa veiqaravi tiko vaka ikarua ni daunivakasala ena mataveiliutaki raraba ni Cauravou ena gauna oqo. Me yacova mai nikua se dau rogoca tikoga ena so na gauna na nona vosa kaukauwa ni loloma na tamana ni qarava tiko nona itavi vakacakacaka, matavuvale, kei na lotu: “Se bera ni oti; cakava vakadodonu.”

E kaya o Baraca Ridd na ivakavuvuli ni cakacaka ena nona matavuvale sa ka ni veivakalougatataki tu ena nona bula. Vakakina vei ira nona dauvakasala kei na iliuliu vakamatabete era dau biligi koya vakamalua ena so na gauna ena sala vakosipeli. Ena gauna era ciqoma kina e vuqa nona kalasivata mai koronivuli levu na veikacivi ni kaulotu ena yabaki 19, a digitaka o Randall me laki vakacuru yaca ena koliji ka curu ena mataivalu. A qai taura e muri e dua na cakacaka vakadaunimisini ni ilovi yago ni tomana tiko nona vuli ena University of Utah. E vica wale na turaga yalomatua era a doudou me ra tukuna vua ni dodonu me tiko ena buturara ni kaulotu. A muria nodra ivakasala ka biuta nona ivolakerekere me laki veiqaravi. Sega ni dede sa wasea voli na kosipeli ena Tabana ni Kaulotu na Mexico North. “Au sega ni rawa ni vakasamataka se na vakacava tu beka noqu bula kevaka au a sega ni kaulotu,” e kaya o koya.

A lesu mai ki vale, tomana nona vuli, ka vakamautaki Tamina Roark ena Valetabu e Salt Lake ena 1975. Erau a susuga cake na Ridd e va na gone ni vakatorocaketaka tiko o Baraca Ridd nona cakacaka ni volitaki iyauqaqa kei na bisinisi tale eso.

E tu ga nona taleitaka na cakacaka ni kaulotu. A vakatulewataka tu na tabana ni Kaulotu na Ecuador Guayaquil North mai na 2005 ki na 2008 ka vakadinadinataka tale kina na veisau e rawa ni kauta mai na kaulotu tudei ena nona bula e dua na cauravou se goneyalewa.

A veiqaravi tiko o Baraca Ridd vakalewe ni matabose raraba ni Cauravou ena nona kacivi ki na mataveiliutaki raraba ni Cauravou ena Me ni 2013. ■

© MICHAEL T. MALM, IOLOMATAKA NA ILLUME GALLERY OF FINE ART, ME NA KUA NI LAVETAKI

E Dua na Yalovakacegu, mai vei Michael T. Malm

“Ia, na Yalo ni Turaga sa vakavukui ira na tamata kecega e vuravura; io, ko ira sa muria na Nona ivakasala na Yalo ni Turaga” (V&V 84:46).

“Meda sa qai saga meda voleka yani Vua na Tamada Vakalomalagi,” tukuna o Peresitedi Thomas S. Monson ena 183 ni Soqoni ni Koniferedi Raraba Vakayabaki ni Lotu ena mataka ni Sigatabu. “Ni gadrevi meda cakava oqo, e dodonu meda masu Vua ka vakarorogo Vua ena veisiga kece. Eda sa gadrevi Koya sara ena veiauwa, ena auwa ni rarama ni matanisiga se uca.

Me sa qai noda vosa ni veivakayadrati na Nona yalayala:

‘Au na sega ni weletaki iko, se biuti iko.’”

NA LOTU I
JISU KARISITO
NI YALODODONU
EDAIDAI